

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Filozofická fakulta

Katedra historie

**Ženské udavačství u Mimořádného lidového soudu
v Olomouci (1945-1948)**

Magisterská diplomová práce

Bc. Renáta Šamajová

Vedoucí práce: PhDr. Pavel Kreisinger, Ph.D.

Olomouc 2024

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala samostatně a na základě citovaných pramenů a literatury.

V Olomouci dne 18. 4. 2024

Bc. Renáta Šamajová

Poděkování

Chci poděkovat PhDr. Pavlovi Kreisingerovi, Ph.D. za cenné rady, věcné připomínky a vstřícnost při konzultacích v průběhu zpracovávání mé diplomové práce. Také bych chtěla poděkovat za ochotu pracovníkům archivů, které jsem navštívila. Mé poděkování rovněž patří mé rodině a blízkým, kteří mě při psaní práce podporovali.

Obsah

Úvod	1
Prameny a literatura	3
1. Ustanovení retribuce a tzv. velký retribuční dekret	7
1.1 § 11 velkého retribučního dekretu	12
2. Udavačství v Protektorátu Čechy a Morava	15
2.1 Udavačství jako typický ženský zločin?	18
3. Situace v poválečné Olomouci	23
4. Mimořádný lidový soud Olomouc	25
5. Ženy a MLS Olomouc: celkový přehled	28
5.1 Rozdělení žen dle trestných činů dle VRD	28
5.1.1 Zločiny dle § 3	30
5.2 Ženy osvobozené od obžaloby	32
5.3 Rozdělení žen podle délky jejich trestu	33
5.4 Profese (sociální status) žen	34
5.5 Rodinný stav žen	35
5.6 Národnost žen	36
5.6.1 Přestupy k německé národnosti v rámci smíšených manželství	37
5.6.2 Přestupy obžalovaných žen k německé národnosti	41
5.6.3 Situace po druhé světové válce	44
5.7 Odsun Němců a jeho souvislost s retribucí	44
6.7.1 Odsun žen v rámci MLS Olomouc	46
6. Přehled udavaček	48
6.1 Místa a způsoby udávání	50
6.2 Předměty udání	51
6.2.1 Protiněmecké výroky a protiněmecká činnost	51
6.2.2 Poslech zahraničního rozhlasu a rozšiřování protiněmeckých letáků	54
6.2.3 Jiné předměty udání	56
6.3 Motivace k udá(vá)ní	58
6.3.1 Sousedské spory	59
6.3.2 Problémy v rodině	61
6.3.3 Udání z nátlaku či strachu	64
6.3.4 Udání z nacistického přesvědčení	65
6.4 Odpykávání trestu	66
6.5 Případy vybraných udavaček	67
6.5.1 Marie Hönigová: divadelní udavačka a konfidentka gestapa	68

6.5.2 Marie Hodíková: vězeňská dozorkyně a udavačka.....	75
6.5.3 Romana Sedláčková: konfidentka gestapa na železnici	81
6.5.4 Zdena Bártů/Hyndrichová: konfidentka gestapa a agentka StB.....	86
6.5.5 Antonie Kollmannová: udavačka z nacistického přesvědčení	101
Závěr	106
Seznam zkratk	108
Seznam použitých pramenů a literatury	109
Summary	119
Seznam tabulek v textu	120
Seznam příloh	120

Úvod

Protektorát Čechy a Morava měl jakožto země okupovaná nacisty narušenou morálku a jeho obyvatelé všech společenských vrstev se často dostali do situací, kdy pro ně bylo nějakým způsobem přínosné spolupracovat s okupační mocí, či tehdejší stav věcí chtěli využít ve svůj prospěch – ať už zbavením se nepohodlných lidí jejich udáním, nebo získáním výhod přihlášením se k německé národnosti a podobně. Nacistický teror nejen v období dvou stanných práv svou krutostí a neúnosností znamenal vrchol překročení humanity. Z tohoto důvodu se členové exilové vlády v Londýně rozhodli – i na popud zoufalého domácího odboje – vytvořit právní předpisy, které by v obnoveném československém státě bylo možno použít proti těm, co vyjmenované činy páchali. Potrestání těchto kolaborantů a nacistických zločinců označované pojmem retribuice bylo nutné nejen v poválečném Československu, ale také v jiných státech okupovaných Německem.

Retribuce v českých zemích se řídila dekrety, jež byly vyhlášeny 9. července 1945 jako zákony č. 16 a 17/1945 Sb. Dekret č. 16 uvádí nejzávažnější trestné činy a popisuje činnost mimořádných lidových soudů vzniklých za účelem retribuice. Dekret č. 17 je o zřízení a činnosti Národního soudu, který se soustředil na potrestání členů protektorátní vlády, státního prezidenta Emila Háchy a členů významných nacistických organizací. Poslední retribuční dekret č. 138 (tzv. malý retribuční dekret) vyhlášený 26. listopadu téhož roku se zabýval méně závažnými trestnými činy, jež vzbudily veřejné pohoršení.

Jedním z trestných činů postihovaných tzv. velkým retribučním dekretem (č. 16/1945 Sb.) byl i zločin udavačství uvedený v § 11, na který jsem se ve své diplomové práci rozhodla zaměřit. Poválečný ministr spravedlnosti Prokop Drtina ve své bilanci retribuice označil udavačství za „jeden z nejhnusnějších zločinů, a proto bylo přísně souzeno a trestáno.“¹ Udavačství bylo zločin, na jehož základě byly ženy nejčastěji odsuzovány, a z tohoto důvodu je často označováno za ženský zločin. Jednou z otázek práce je, jestli se skutečně jednalo o typický ženský zločin, nebo toto tvrzení bylo pouze jedním z dobových klišé. Cílem této práce tedy je prozkoumat případy žen odsouzených za zločin udavačství v Olomouci, kde byl zřízen jeden z čtyřadvaceti mimořádných lidových soudů v českých zemích.

¹ DRTINA, Prokop: *Na soudu národa: Tři projevy ministerstva spravedlnosti Dr. Prokopa Drtiny o činnosti mimořádných lidových soudů a Národního soudu*. Praha 1947, s. 19–20.

V první kapitole práce se zabývám ustanovením tzv. retribuční dekrety po druhé světové válce a stručným popisem Dekretu o potrestání nacistických zločinců, zrádců a jejich pomahačů a o mimořádných lidových soudech (č. 16/1945 Sb.), především § 11.

V následující kapitole se věnuji fenoménu udavačství v období existence Protektorátu Čechy a Morava a následně se pokusím odpovědět na otázku, zda podávání denunciací bylo typickým ženským zločinem, či nikoliv.

Třetí kapitolou nastíním, jak to vypadalo v poválečné Olomouci se zajištěním osob podezřelých ze spáchání trestných činů dle velkého retribučního dekretu. Čtvrtá kapitola krátce informuje o vzniku a zahájení činnosti Mimořádného lidového soudu v Olomouci.

V další kapitole se již podrobně podívám na obžalované a odsouzené ženy Mimořádným lidovým soudem v Olomouci obecně a pokusím se je analyzovat podle vybraných kategorií, například dle trestných činů, které spáchaly, či podle jejich národnosti. Nevyhnu se ani pojednání o souvislosti retribuční dekrety s odsunem německých žen z českých zemí, respektive z Olomoucka.

Šestá kapitola bude zaměřena na ženy, které byly olomouckým lidovým soudem odsouzeny právě na základě § 11 zmíněného dekretu, především na analýzu jejich společných znaků. Nakonec detailně pojednám o nejkřiklavějších případech pěti vybraných udavaček.

Mezi další otázky, na které se v práci chci pokusit nalézt odpovědi, například patří, za jaké trestné činy byly ženy nejčastěji odsouzeny, jaká národnost žen převažovala či co přesně tyto ženy udávaly a jaká vůbec byla jejich motivace ke spáchání tohoto zločinu.

Prameny a literatura

Prameny, se kterými pracuji, jsou především právní povahy. Hlavními prameny jsou spisy obžalovaných a odsouzených žen z fondu Mimořádný lidový soud Olomouc, který je uložen v olomoucké pobočce Zemského archivu v Opavě. Obsah fondu byl zpracován do inventáře, ve kterém je stručně uveden přehled obžalovaných mužů a žen rozdělených podle spisů (označených spisovou značkou Ls² „pořadové číslo“/“rok souzení“). Spisy obsahují různé informace o vyšetřování obžalovaných žen: především jsou to sčítací trestní listy, protokoly z výslechů svědků a obžalované ženy, dále protokol hlavního přelíčení spolu s rozsudkem, informace o případném odsunu či o předávání odsouzené osoby do vazby, internačních táborů, věznic krajských soudů nebo trestních ústavů. Ve spisech se také nacházejí dopisy či jiné dokumenty dokazující smýšlení obžalovaných žen, žádosti o milost či protokoly z gestapa týkající se udaných osob.

Doplňující informace o konkrétních udavačkách mi poskytnou archiválie z archivních fondů uložených v Archivu bezpečnostních složek v Praze, Moravském archivu v Brně a také z fondu Veřejný žalobce u MLS Olomouc, který je rovněž uložen v olomoucké pobočce zmíněného archivu.

Samozřejmostí je také čerpání z pramenů legislativní povahy – výnosů ministerstva vnitra a spravedlnosti ohledně retribuční, resp. přímo samotného § 11 velkého retribučního dekretu – tyto prameny mohou pomoci objasnit, jakým způsobem retribuce probíhala v praxi.

Problematika ženského faktoru v rámci poválečné retribuční v českých zemích není ještě příliš prozkoumána. Jednou z prvních vlašťovek je v tomto směru publikace *Ženy na popravišti*,³ jež obsahuje medailonky žen odsouzených k trestu smrti. Také článek Ondřeje Koláře,⁴ kvalifikační práce Kristýny Čížkové⁵ a Adama Přibíka⁶ se dotýkají tohoto tématu. *Klatovské oprátky*⁷ od Václava Jiříka beletrizovanou formou informují o zajímavých retribučních případech mj. i v kapitolách *Udavači* a *Udavačky*. Rovněž v díle *Nedaleko od*

² Ls = lidový soud.

³ PEJČOCH, Ivo – PLACHÝ, Jiří: *Ženy na popravišti: tresty smrti vykonané v Československu na ženách v rámci retribučního soudnictví v letech 1945–1948*. Cheb 2016.

⁴ KOLÁŘ, Ondřej: *Ženy z Hlučínska před mimořádnými lidovými soudy 1945–1948*. Hlučínsko 9, 2019, č. 2, s. 15–17.

⁵ ČÍŽKOVÁ, Kristýna: *Mimořádný lidový soud v Brně a ženy, 1945–1948*. Brno 2017 (nepublikovaná bakalářská diplomová práce).

⁶ PŘIBÍK, Adam: *Ženy před Mimořádným lidovým soudem v Mostě a v Plzni v letech 1945–1947*. Praha 2013 (nepublikovaná magisterská diplomová práce).

⁷ JIŘÍK, Václav: *Klatovské oprátky*. Plzeň 2004.

*Norimberku*⁸ pojednává o ženských dozorkyních v koncentračních táborech a také se zmiňuje o některých smíšených manželstvích souzených MLS Cheb⁹ nebo o ženách odsouzených za funkcionářství v nacistických organizacích.¹⁰ Lenka Šudřichová ve své diplomové práci¹¹ pojednává i o některých udavačkách z Olomouce a okolí.

Co se týče udavačství obecně, zmínky o něm se objevují v mnohých publikacích spojených s tématem velké retribuice, jež jsou v práci citovány. Kanadský historik Robert Gellately se v mnohých svých studiích¹² zabývá denunciacemi v Německu a občas také v Sovětském svazu. Tomuto jevu v Protektorátu Čechy a Morava se na základě spisů Policejního ředitelství v Brně věnoval Piotr Majewski,¹³ jenž se zabývá hlavně problematikou národností v souvislosti s udáními. Rovněž Zuzana Hruběšová¹⁴ analyzovala tento jev v rámci litoměřického mimořádného lidového soudu a zločinu dle § 11 si všímají i některé kvalifikační práce studentů.¹⁵

Téma poválečné retribuice obecně je poměrně hojně zkoumáno už od devadesátých let 20. století. Od té doby se na tuto etapu dějin historikové konečně mohou dívat neideologicky zabarveným prizmatem. Po zpřístupnění archivních materiálů začaly vycházet komentované edice pramenů¹⁶ a posléze také první práce zabývající se nejprve tzv. velkým retribučním dekretem (velkou retribuicí). Důležité bylo nejprve zkoumat činnost jednotlivých mimořádných lidových soudů, dále činnost Národního soudu¹⁷ a až posléze se pozornost zaměřila na tzv. malou retribuici (případy souzené na základě dekretu č. 138/1945 Sb.).

⁸ TÝŽ: *Nedaleko od Norimberku: z dějin Mimořádného lidového soudu v Chebu v letech 1946 až 1948*. Cheb 2000.

⁹ TÝŽ: *Nedaleko od Norimberku*, s. 361.

¹⁰ *Tamtéž*, od s. 373.

¹¹ ŠUDŘICHOVÁ, Lenka: *Olomoučtí Němci souzení před Mimořádným lidovým soudem v letech 1945–1948*. Olomouc 2001 (nepublikovaná diplomová práce).

¹² GELLATELY, Robert: *Denunciations and Nazi Germany: New Insights and Methodological Problems*. Historical Social Research 22, 1997, č. 3/4 (83), s. 228–239; TÝŽ: *Denunciation as a Subject of Historical Research*. Historical Social Research 26, 2001, č. 2/3 (96/97), s. 16–29.

¹³ MAJEWSKI, Piotr Maciej: „Taky odplata na takovýho lumpa musí přijít...“ Udání a oznámení úřadům v okupovaném Brně v letech 1940–1941. Slovánský přehled 106, 2020, č. 2, s. 227–245.

¹⁴ HRUBEŠOVÁ, Zuzana: *Zločin udavačství a MLS Litoměřice 1945–1948*. MEMO 2017, č. 2, s. 58–86.

¹⁵ PIONTKOVÁ, Kristýna: *Praxe Mimořádného lidového soudu v Brně*. Brno 2013 (nepublikovaná magisterská diplomová práce); SVAČINA, Jindřich: *Postih udavačství u Mimořádného lidového soudu v Českých Budějovicích 1945–1948*. Brno 2017 (nepublikovaná bakalářská diplomová práce).

¹⁶ JECH, Karel – KAPLAN, Karel: *Dekrety prezidenta republiky 1940–1945*. Dokumenty. Část 1–2. Brno 1995; KAPLAN, Karel: *Dva retribuční procesy: komentované dokumenty (1946–1947)*. Praha 1992.

¹⁷ O ní například pojednávají práce Dušan TOMÁŠEK – Robert KVAČEK: *Causa Emil Hácha*. Praha 1995; TITÍŽ: *Obžalována je vláda*. Praha 1999; JANEČKOVÁ, Eva: *Proces s protektorátní vládou*. Praha 2012.

Mezi první významná díla se řadí *Spravedlnost podle dekretu* od Mečislava Boráka,¹⁸ práce Dušana Janáka,¹⁹ Lucie Jarkovské²⁰ a další. Typickou metodologií těchto děl bylo nejprve stručně pojednat o retribuci obecně a následně se zaměřit na jeden či více mimořádných lidových soudů a shrnout jejich činnost, popř. se zaměřit na nejkřiklavější případy. Obecně o retribuci v českých zemích pojednal americký historik Benjamin Frommer ve své *Národní očištění*.²¹ Jde o zatím jedinou syntézu o retribuci. Podobnou publikací je také *Lidová spravedlnost*²² od kolektivu autorů z Univerzity Karlovy, jež přináší přehled primárních pramenů, které by badatel při studiu této problematiky neměl opominout, a také shrnuje právně-historický kontext retribuční, například její souvislost s vývojem stanného práva.

K velké retribuci je jinak publikováno mnoho studií, které na ni pohlížejí z různých stran. Například vyšel sborník studií *Retribuce v ČSR a národní podoby antisemitismu*,²³ zkoumající vztah problematiky antisemitismu a retribuční, či sborník *Okupace, kolaborace, retribuce*,²⁴ kde se některé studie věnují i tomuto tématu. Na potrestání nacistických zločinců se lze dívat i v rámci tématu vězeňství, jak ukázal například Tomáš Staněk²⁵ či Jiří Mašata.²⁶ Různé studie, díla či kvalifikační práce se zaměřují i na jednotlivé kategorie odsouzených. Hojně jsou zkoumány například odsouzení členové gestapa,²⁷ vězeňští dozorcí a hrdelní případy²⁸ či jiné skupiny obyvatel.²⁹ Poslední dobou je frekventovaným tématem také tzv.

¹⁸ BORÁK, Mečislav: *Spravedlnost podle dekretu: retribuční soudnictví v ČSR a Mimořádný lidový soud v Ostravě (1945–1948)*. Šenov u Ostravy 1998.

¹⁹ JANÁK, Dušan: *Činnost mimořádného lidového soudu Opava*. Časopis Slezského zemského muzea, série B 44, 1995, č. 1, s. 245–283.

²⁰ JARKOVSKÁ, Lucie: *Odplata, či spravedlnost?: mimořádné lidové soudy 1945–1948 na Královéhradecku*. Praha 2008.

²¹ FROMMER, Benjamin: *Národní očista: retribuce v poválečném Československu*. Praha 2010.

²² NĚMEČKOVÁ, Daniela (a kol.): *Lidová spravedlnost: Mimořádné lidové soudy v letech 1945–1948*. Praha 2017.

²³ BORÁK, Mečislav (ed.): *Retribuce v ČSR a národní podoby antisemitismu: Židovská problematika a antisemitismus ve spisech mimořádných lidových soudů a trestních komisí ONV v letech 1945–1948*. Praha 2002.

²⁴ PEJČOCH, Ivo – PLACHÝ, Jiří (ed.): *Okupace, kolaborace, retribuce*. Praha 2010.

²⁵ STANĚK, Tomáš: *Retribuční vězni v českých zemích: 1945–1955*. Opava 2002.

²⁶ MAŠATA, Jiří: *Výkon trestu retribučních vězňů odsouzených mimořádnými lidovými soudy v Opavě a v Novém Jičíně*. Slezský sborník, č. 4, Opava 2002, s. 270–287.

²⁷ HOFMANOVÁ, Vendula: *SS-Hauptsturmführer a kriminální rada Heinrich Gottschling (1909–1947). Vedoucí gestapa v Olomouci (1940–1942), Kladně (1943–1944) a Táboře (1944–1945)*. Olomouc 2016 (nepublikovaná bakalářská diplomová práce); POŁONCARZ, Marek: *K procesům se zaměstnanci policejní věznice gestapa Malá pevnost v Terezíně před Mimořádným lidovým soudem v Litoměřicích*. Tereziánské listy 36, 2008, s. 179–197.

²⁸ CIGLBAUER, Jan: *Hrdelní případy Mimořádného lidového soudu České Budějovice 1945–1948: potrestání kolaborantů, udavačů a válečných zločinců z Českobudějovicka, Jindřichohradecka a Českokrumlovska*. Praha 2018.

²⁹ Například legionáři – NEČAS, Jaroslav: *Legionáři před Mimořádným lidovým soudem v Chrudimi 1945–1948*. Theatrum historiae 18, 2016, s. 245–293. Poslední dobou jsou publikovány práce studentů zaměřující se na novináře před mimořádnými lidovými soudy či před Národním soudem. Například NOVOTNÁ, Šárka:

malá retribuce, kterou se zabývá například Pavel Kmoch³⁰ či další autoři.³¹ Téma retribuce je stále velmi plodné, o čemž svědčí publikace Vojtěcha Kyncla³² a kolektivní publikace Daniely Němečkové a Jakuba Šloufa.³³

Moravský večerník za druhé heydrichiády a osobnost šéfredaktora Františka Komůrky. Olomouc 2011 (nepublikovaná bakalářská diplomová práce); TRKAN, Tomáš: *Novinář Karel Kůstka před Mimořádným lidovým soudem v Uherském Hradišti.* Brno 2017 (nepublikovaná bakalářská diplomová práce); MALETOVÁ, Kristýna: *Šéfredaktor protektorátní Přítomnosti E. Vajtauer před Národním soudem.* Brno 2016 (nepublikovaná magisterská diplomová práce).

³⁰ KMOCH, Pavel: *Provinění proti národní cti: „malá retribuce“ v českých zemích a Trestní nalézací komise v Benešově u Prahy.* Praha 2015.

³¹ LOUDA, Jiří: *Trestní nalézací komise v Turnově jako nástroj retribučního soudnictví.* Z Českého ráje a Podkrkonoší 27, 2014, s. 151–166.

REMSOVÁ, Monika: *Trestní nalézací komise v Jablonci nad Nisou (1945–1947).* Fontes Nissae 13, 2012, s. 14–25.

³² KYNCL, Vojtěch: *Bestie: Československo a stíhání nacistických zločinců.* Praha 2019.

³³ ŠLOUF, Jakub – NĚMEČKOVÁ, Daniela (a kol.): *Mimořádný lidový soud v Praze (1945–1948): retribuce jako služební úkol na hraně možností i profesní cti zaměstnanců justice.* Praha 2020.

1. Ustanovení retribuční a tzv. velký retribuční dekret

Již během druhé světové války mezi spojenci probíhaly diskuse o poválečném uspořádání světa a také o nastolení spravedlnosti v zemích postižených nacismem, což bylo dáno mohutností a hrůzností nacistického teroru. Vzniklo několik deklarácí požadujících stíhání a potrestání nacistických zločinců, aby se podobné zločiny již nikdy neopakovaly. Například 13. ledna 1942 se sešli představitelé zemí okupovaných Německem (mj. Belgie, Československo, Francie, Polsko, Norsko) v londýnském paláci St. James, kde podepsali tzv. Svatojakubskou deklaraci,³⁴ v níž slíbili potrestat dle práva osoby zodpovědné za tyto zločiny. Pro mezinárodní kontext retribuční je také důležitá tzv. londýnská dohoda³⁵ z osmého srpna 1945 mezi spojenci (Velká Británie, USA, Sovětský svaz a Francie) ustanovující Mezinárodní soudní tribunál a definitivní postup při trestání válečných zločinců.³⁶ Tuto dohodu přijalo také Československo.

„Nezapomeňte na nikoho, kdo vám ubližoval, kdo zrazoval; nezapomeňte jména a adresy žádného gestapáka (...), který se naší okupace zúčastnil, nezapomeňte také na zrádce z našich německých příslušníků – krátce na nikoho, kdo se prohřešil proti republice. Osvobozený lid československý bude vše, co se stalo, dobře a spravedlivě zkoumat, uvažovat, soudit.“³⁷ Těmito slovy Edvard Beneš už v dubnu 1943 ujišťoval obyvatele Protektorátu Čechy a Morava, že se odplata za hrůzné činy uskuteční. Již při osvobození československé republiky se za tichého souhlasu československé exilové vlády spustila vlna tzv. divoké retribuční³⁸ doprovázené divokým odsunem. Následně však došlo k uzákonění právních norem formou dekretů, kterými se toto vypořádávání se s nedávnou minulostí mělo řídit.

Příprava retribučního předpisu začala už ve válečných letech, v listopadu 1942.³⁹ Velký retribuční dekret navrhovala čs. prozatímní vláda v Londýně a exilový prezident Edvard Beneš

³⁴ BORÁK: *Spravedlnost podle dekretu*, s. 17.

³⁵ Texty všech mezinárodních dohod týkajících se retribuční jsou (včetně londýnské dohody) dostupné v publikaci NĚMEČKOVÁ (a kol.): *Lidová spravedlnost. Mimořádné lidové soudy v letech 1945–1948*. Praha 2021.

³⁶ NĚMEČKOVÁ (a kol.): *Lidová spravedlnost*, s. 33 a 35.

³⁷ BORÁK: *Spravedlnost podle dekretu*, s. 19.

³⁸ Divoká retribuční nebyla jen záležitostí čistě československou, ale došlo k ní prakticky v celé Evropě. PAŽOUT, Jaroslav – PORTMANN, Kateřina (eds.): *Spravedlnost, nebo pomsta? Potrestání válečných zločinců, kolaborantů a zrádců po 2. světové válce v Československu*. Liberec 2022, s. 17. K divoké retribuční více viz FROMMER, Benjamin: *Národní očista: retribuční v poválečném Československu*. Praha 2010.

³⁹ KOČOVÁ, Kateřina – RADVANOVSKÝ, Zdeněk – SUCHÁ, Jitka: *Mimořádný lidový soud v Liberci a Litoměřicích v letech 1945–1948*. Ústí nad Labem 2001, s. 9.

ho pouze potvrdil.⁴⁰ První osnovu předpisu vytvořilo exilové ministerstvo spravedlnosti v čele s ministrem Jaroslavem Stránským v červnu 1943. Ministerské rady o návrhu dekretu diskutovaly až do konce roku. Protestovalo se hlavně proti principu retroaktivity (zpětné platnosti zákona), nebo proti stannému charakteru soudů. Opravenou osnovu retribučního dekretu předložil ministr spravedlnosti na jaře roku 1944 a vzhledem k tomu, že od dubna 1944 začala Rudá armáda osvobozovat československé území, bylo nutné retribuční dekret urychleně dokončit.⁴¹ Exilová vláda schválila konečné znění dekretu šestého října 1944, proti hlasovali jen Ladislav Feierabend (jenž byl proti veřejným popravám a příliš dlouhému trvání retribučního soudnictví) a Ján Lichner. Prezident Edvard Beneš váhal s podepsáním dekretu, dle slov pamětníků nesouhlasil s jeho podobou (hlavně s ‚lidovostí‘ soudů), ale pod tlakem vojenských a politických událostí jej nakonec podepsal.⁴² Tato verze dekretu byla publikována jako dekret č. 6/1945 z 6. března 1945 v Úředním věstníku československém.⁴³ Londýnským dekretem se nějakou dobu řídil Mimořádný lidový soud v Brně, neboť byl prvním soudem tohoto typu na českém území, ustanoveným již osmého června 1945.⁴⁴ Navíc napjatá situace v Brně vyžadovala okamžité řešení.⁴⁵

Londýnská verze dekretu měla původně platit pro celé obnovené Československo, ale nestalo se tak, neboť Slovenská národní rada (SNR) požadovala vlastní retribuční předpis pro Slovensko vzhledem k tamní složitější situaci, přičemž k tomu nakonec došlo vydáním nařízení SNR č. 33/1945 Sb. Všechny tři retribuční dekry byly v upravené verzi vyhlášeny pro české země 9. července 1945 pod čísly 16, 17 a 18/1945 Sb.⁴⁶ Jednalo se o tzv. velký retribuční dekret (č. 16/1945 Sb.), malý retribuční dekret (č. 138/1945 Sb.) a o dekret

⁴⁰ Označení „Benešovy dekry“ je proto zavádějící.

⁴¹ BORÁK: *Spravedlnost podle dekretu*, s. 19–22.

⁴² O přesném datu podpisu se vedou spory (dle Pavla Tigrida dekret podepsal 10. března 1945, den před odjezdem do Moskvy; dle Prokopa Drtiny ho podepsal už prvního února 1945). BORÁK: *Spravedlnost podle dekretu*, s. 23.

⁴³ *Tamtéž*, s. 23–24.

⁴⁴ ČÍŽKOVÁ, Kristýna: *Mimořádný lidový soud v Brně a ženy, 1945–1948*. Brno 2017 (nepublikovaná bakalářská diplomová práce), s. 24.

⁴⁵ „Ministr spravedlnost J. Stránský podává zprávu, že se dnes dopoledne k němu dostavila delegace brněnského městského národního výboru, která sdělila, že tam mají ve vězení asi 1600 zajištěných osob, z nichž asi 1500 jsou Němci a zbytek Češi. Obyvatelstvo Brna se srocuje před vězením a žádá okamžité souzení a potrestání těchto osob. Národní výbor musel před vězením umístiti kulometry. Situace je povážlivá, neboť hrozí nebezpečí, že zajištěné osoby budou buď lynčovány, nebo že národní výbor k jejich ochraně bude muset střílet do českého lidu. Národní výbor má za to, že odpovědnost za tento stav je u vlády.“ Výňatek ze zápisu z 21. schůze první vlády o potřebnosti využití londýnské verze dekretu a zřízení MLS Brno kvůli situaci v Brně. In: NĚMEČKOVÁ (a kol.): *Lidová spravedlnost*, s. 389.

⁴⁶ BORÁK: *Spravedlnost podle dekretu*, s. 24–26.

o Národním soudu (č. 17/1945 Sb.). Vzhledem k tématu této práce se dále budu zabývat pouze tzv. velkým retribučním dekretem.

Takzvaný velký retribuční dekret byl v období let 1945–1948 několikrát novelizován, především byla pozměněna délka jeho účinnosti. Nejprve měl platit do 18. února 1946,⁴⁷ posléze do 8. ledna 1947,⁴⁸ nakonec však jeho účinnost trvala až do 4. května 1947,⁴⁹ což měl být definitivní konec retribuční. Po únorovém převratu 1948 ji však komunisté, jež byli stálými kritiky Drtinovy retribuční, obnovili. Období tzv. druhé retribuční trvalo od druhého dubna 1948 do konce roku (dle zákona č. 33/1948 Sb.) a její předpisy platily na celém území Československa.⁵¹ Došlo k projednávání případů, které jednotlivé MLS v období první retribuční nestihly vyřešit,⁵² ale také k otvírání případů nových či obnově již uzavřených trestních řízení, čímž byla porušena zásada *ne bis in idem*.⁵³ Obnovená retribuční byla víceméně autonomní, k politickému zneužití znovuotevřených případů docházelo málokdy.⁵⁴

Velký retribuční dekret trestal zločiny vykonané v době zvýšeného ohrožení republiky (21. května 1938 až 31. prosince 1946).⁵⁵ Byl rozdělen do dvou hlav, z nichž první se zabývala zločiny proti státu, zločiny proti osobám, zločiny proti majetku a udavačstvím. Druhá hlava pojednávala o mimořádných lidových soudech, jejich složení a úřadu veřejného žalobce. V části *zločiny proti státu* je důležité zmínit velmi frekventované zločiny dle § 3, jež byly spojeny s podporou a propagací nacismu a členstvím v nacistických organizacích. Na začátku retribučního období nebylo příliš jasné, o jaké konkrétní organizace mimo uvedené se jednalo,⁵⁶ a proto byly vydávány upřesňující směrnice.⁵⁷ Veřejné žaloby jednotlivých MLS rovněž získávaly informační listy o nacismu, fašismu a jejich organizacích, aby v této otázce

⁴⁷ NĚMEČKOVÁ (a kol.): *Lidová spravedlnost*, s. 90.

⁴⁸ Novelizace č. 22/1946 Sb. *Tamtéž*, s. 102.

⁴⁹ Novelizace č. 245/1946 Sb. *Tamtéž*, s. 115.

⁵⁰ Komunisté v čele s Alexejem Čepičkou kritizovali předúnorovou retribuční justici Prokopa Drtiny, že nesplnila Košický program a také selhala v mnoha směrech. Více podrobností viz KOČOVÁ, Kateřina: *Druhá retribuční: Činnost mimořádných lidových soudů v roce 1948*. Soudobé dějiny roč. 12, 2005, č. 3–4, s. 586–625.

⁵¹ KOČOVÁ: *Druhá retribuční*, s. 589.

⁵² ŠLOUF – NĚMEČKOVÁ (a kol.): *Mimořádný lidový soud v Praze*, s. 25–26.

⁵³ Latinsky: ne dvakrát o tomtéž. Dle této zásady není možné pachatele za jeden trestný čin stíhat (a případně odsoudit) více než jednou. Více viz https://iuridictum.pecina.cz/w/Ne_bis_in_idem [cit. 9. 1. 2024].

⁵⁴ ŠLOUF – NĚMEČKOVÁ (a kol.): *Mimořádný lidový soud v Praze*, s. 169.

⁵⁵ Začátek doby zvýšeného ohrožení republiky byl ustanoven v zákoně č. 16/1945 Sb. a konec této doby určilo vládní nařízení č. 217/1946 Sb. na den 31. prosince 1946. NĚMEČKOVÁ (a kol.): *Lidová spravedlnost*, s. 213.

⁵⁶ V § 3 odst. 2 jsou jmenovitě uvedeny jenom NSDAP, SdP, Vlajka, Hlinkova a Svatoplukova garda.

⁵⁷ Během trvání retribuční jednotlivá ministerstva vydávala výnosy upřesňující pokyny ohledně různých záležitostí, mj. také o zločinnosti členství v různých nacistických či fašistických organizacích.

nevládl chaos.⁵⁸ Velmi častým zločinem bylo také udavačství, jež bylo vyčleněno do samostatného § 11, jímž se budu zabývat posléze.

Sazby trestů v dekretu byly stanoveny od pěti let nahoru včetně doživotního žaláře, ale také trestu smrti. V počátcích retribučního soudnictví převažovaly velmi vysoké sazby trestů, posléze však byly tresty mírnější a často se ustanovovaly tresty pod nejnižší sazbou, tzn. v délce i jen několika měsíců.⁵⁹ Často se stávalo, že MLS byly kritizovány za svou přísnost, ale na druhé straně také za svou mírnost, což nejčastěji tvrdili komunisté. Ti požadovali přísnější rozsudky pro příslušníky „vládnoucích vrstev“,⁶⁰ čímž kladli důraz na třídní charakter retribučního soudnictví.

K hlavnímu trestu byly připojeny také tresty vedlejší (uvedeny v § 14): pachatel na určitou dobu nebo navždy ztratil občanskou čest,⁶¹ část trestu na svobodě nebo celý trest odpykal ve zvláštních nucených pracovních oddílech⁶² a celý jeho majetek nebo jeho část propadla státu. Postupem času retribuční justice začala často využívat § 16 odst. 2, který stanovoval upuštění od potrestání nebo mírnější trest s přihlédnutím k polehčujícím okolnostem.

Zmíněné zločiny měly soudit tzv. mimořádné lidové soudy (dále MLS). V českých zemích byla vytvořena soustava 24 mimořádných lidových soudů – v Praze, Brně, Českých Budějovicích, České Lípě, Hradci Králové, Chebu, Chrudimi, Jičíně, Jihlavě, Klatovech, Karlových Varech, Liberci, Litoměřicích, Mladé Boleslavi, Mostě, Moravské Ostravě, Novém Jičíně, Olomouci, Opavě, Písku, Plzni, Táboře, Uherském Hradišti a Znojmě, jež vznikaly postupně. Tento soud byl obecně tvořen pětičlenným senátem, z toho čtyři byli soudci z lidu a předsedou byl profesionální (občanský nebo vojenský) soudce. Žalobu zastupoval veřejný žalobce

⁵⁸ Pojednával o tom Výnos ministerstva vnitra k výkladu nacistických a fašistických organizací dle ustanovení § 2 a 3 velkého retribučního dekretu ze dne 8. března 1946. Jednalo se o sešit s 21 pojednáními o nacistické ideologii, programu, vývoji a organizaci NSDAP, řádech a odznacích NSDAP a německých organizacích, dále o SS, Hitlerjudend, NS-Frauenschaftu a mnohých dalších nacistických a fašistických organizacích včetně SdP. In: NĚMEČKOVÁ (a kol.): *Lidová spravedlnost*, s. 285.

⁵⁹ „Nejnižší možný trest podle zákona, pět let odnětí svobody, se v případech některých udání zdál příliš přísný. Pokud souzený splnil určité podmínky, mohly soudy užít § 16 odst. 2 o polehčujících okolnostech a tím snížit trest pod dolní hranici.“ PAŽOUT – PORTMANN (eds.): *Spravedlnost, nebo pomsta?*, s. 133.

⁶⁰ BORÁK: *Spravedlnost dle dekretu*, s. 21.

⁶¹ Podle § 15 velkého retribučního dekretu se ztráta občanské cti mj. definuje jako ztráta pasivního i aktivního volebního práva, ztráta možnosti pracovat ve veřejných funkcích, v tisku či na výchovných a uměleckých pozicích, finančních státních podpor atd. Dekret č. 16/1945 Sb., § 15.

⁶² Dekret č. 126/1945 Sb. o zvláštních nucených pracovních oddílech: byly zřízeny ve věznicích krajských soudů a trestnicích, podíleli se tam na hospodářské obnově českých zemí, neměli nárok na odměnu za práci, jejich mzda propadala státu.

jmenovaný vládou. Jeho úkolem bylo zjistit, jaké zločiny obviněný spáchal, a podat návrh, na jehož základě bylo zahájeno soudní řízení MLS.⁶³

O rozsudku se mimořádný lidový soud rozhodoval v neveřejné poradě a následně byl ihned vyhlášen na veřejném zasedání. Dalším znakem MLS byla nepřipustnost opravných prostředků a dokonce i žádost o milost neměla odkladného účinku,⁶⁴ avšak díky novely č. 245/1946 Sb. bylo možno využít opravných prostředků jako např. zmateční stížnosti k zachování zákona nebo obnovy trestního řízení.⁶⁵ Dalším důležitým bodem retribučního soudnictví bylo to, že navazovalo na principy stanného soudu a mělo tak odstrašit od páčání zločinů uvedených v dekretu, jež by ve zvýšené míře ohrožovaly společenský řád.⁶⁶ Řízení proti obviněnému nemělo trvat déle než tři dny a pokud přesáhlo tuto lhůtu, případ měl být postoupen řádnému soudu.⁶⁷ Dalšími rysy stanného soudu u retribuční byla nemožnost využití opravných prostředků, vykonání trestu smrti do dvou hodin po vyhlášení rozsudku a mimořádně přísné tresty. Postupem času však byly principy stanného soudnictví u MLS opouštěny a „soudní praxe se přiklonila k hybridní procesní formě, která se čím dál tím více podobala řádnému trestnímu řízení.“⁶⁸

⁶³ LINHART, Marek: *Úřady veřejné žaloby u mimořádných lidových soudů s přihlédnutím na soudy Kutná Hora a Mladá Boleslav*, s. 20–21.

„Největší význam pro celé řízení mělo v praxi vyšetřování uskutečňované bezpečnostními orgány a vyšetřovacími komise ONV, jejichž zjištění ve velké míře konečné rozhodování MLS ovlivňovaly. Na činnost ONV měly dohlížet vyšetřovací komise Zemských národních výborů...“ KUKLÍK, Jan: *Mýty a realita tzv. Benešových dekretů*, s. 378–379.

⁶⁴ KUKLÍK: *Mýty a realita tzv. Benešových dekretů*, s. 377.

⁶⁵ NĚMEČKOVÁ (a kol.): *Lidová spravedlnost*, s. 132.

⁶⁶ ŠLOUF – NĚMEČKOVÁ (a kol.): *Mimořádný lidový soud v Praze*, s. 22.

⁶⁷ § 26 odst. 1 a 2 Velkého retribučního dekretu.

https://cs.wikisource.org/wiki/Dekret_o_potrestání_nacistických_zločinců_a_jejich_pomahačů [cit. 10. 1. 2024].

⁶⁸ ŠLOUF – NĚMEČKOVÁ (a kol.): *Mimořádný lidový soud v Praze*, s. 168.

1.1 § 11 velkého retribučního dekretu

Denunciace byla během existence Protektorátu Čechy a Morava velmi rozšířeným jevem. Dle Boráka byl tento zločin do retribučního dekretu přidán až po zjištění situace na domácí půdě⁶⁹ a v původním londýnském retribučním dekretu č. 6/1945 Sb. se nenacházel. Někteří autoři však tvrdí, že udavačství bylo akcentováno již v § 7 odst. 3 londýnského dekretu,⁷⁰ ale kvůli své závažnosti bylo ve velkém retribučním dekretu (č. 16/1945 Sb., dále jen VRD) přiřazeno pod samostatný § 11, jenž nebyl systematicky umístěn do části *Zločiny proti osobám*,⁷¹ ale do samostatné sekce nazvané *Udavačství*:

„Kdo v době zvýšeného ohrožení republiky ve službách nebo v zájmu nepřítel, nebo využívaje situace přivoděné nepřátelskou okupací jiného pro nějakou skutečnou nebo vymyšlenou činnost udal, trestá se za zločin těžkým žalářem od pěti do deseti let. Zavini-li však udavač svým udáním ztrátu svobody československého občana, trestá se těžkým žalářem od deseti do dvaceti let. Mělo-li udání za přímý nebo nepřímý následek ztrátu svobody většího počtu lidí nebo těžkou újmu na zdraví, trestá se doživotním žalářem, mělo-li za následek něčí smrt, trestá se smrtí.“⁷²

Vzhledem ke své nejednoznačnosti to byl nejužívanější paragraf dekretu v rámci retribučního soudnictví. Například slovo *zavinil* se často vykládalo v širokém smyslu jako *ručit za výsledek*.⁷³ Je otázka, zda u tohoto paragrafu nebyly uvedeny příliš vysoké, a tudíž příliš přísné sazby trestů. Na základě čeho se určila výše trestu? Roli hrály přitěžující okolnosti, zvláště následky udání, na něž byl v paragrafu kladen důraz. Příčiny a motivy udání nebyly příliš brány v potaz.⁷⁴ Následek udání však dotýčný ve většině případů nemohl ovlivnit, bylo mimo

⁶⁹ BORÁK: *Spravedlnost podle dekretu*, s. 26.

Exilové politiky samotná existence udavačství a jeho rozměry velmi překvapil. Netušili, že situace je až tak závažná. RAPAŤÁ, Ivana: *Mimořádný lidový soud v Mostě v letech 1945-1948*. Ústí nad Labem 2010, s. 78.

⁷⁰ „Kdo v téže době, za týchž okolností, za týmž účelem a týmž způsobem způsobil udáním, soudním usnesením, rozsudkem, nařízením nebo správním rozhodnutím jakéhokoliv druhu, výkonem rozsudku, nařízením nebo správním rozhodnutím nebo jinak smrt obyvatele republiky, těžké ublížení na těle obyvateli republiky s následky označenými v § 156 trest. zák. č. 117 z r. 1852 a v § 306, 307 trest. zákona zák. č. V z r. 1878, nebo jeho deportaci, trestá se za zločin smrti.“ Dekret prezidenta republiky č. 6/1945 Úř. věst. čsl., o potrestání nacistických zločinců, zrádců a jejich pomahačů a o mimořádných lidových soudech, § 7 odst. 3. Dostupné z: <https://www.moderni-dejiny.cz/clanek/dekret-o-potrestani-nacistickyh-zlocincu-zradcu-a-jejich-pomahacu-a-o-mimoradnych-lidovych-soudech/> [cit. 10. 1. 2024]

⁷¹ NĚMEČKOVÁ (a kol.): *Lidová spravedlnost*, s. 65-66.

⁷² Zákon č. 16/1945 Sb., § 11, Udavačství. Dostupné z: https://cs.wikisource.org/wiki/Dekret_o_potrest%C3%A1n%C3%AD_nacistick%C3%BDch_zlo%C4%8Dinc%C5%AF_a_jejich_pomaha%C4%8D%C5%AF [cit. 10. 1. 2024]

⁷³ ŠLOUF – NĚMEČKOVÁ (a kol.): *Mimořádný lidový soud v Praze*, s. 20.

⁷⁴ RAPAŤÁ: *Mimořádný lidový soud v Mostě*, s. 78.

jeho kontrolu.⁷⁵ Dalším problémem byly například pojmy *jiného*, *čs. občana a lidí*, jež vzbuzovaly pochybnosti, zda zákon neměl postihovat i trestné činy spáchané na Němcích; avšak s poukazem na preambuli VRD spíše ne.⁷⁶

Některé terminologické nedostatky paragrafu byly v určitých konkrétních případech vysvětlovány judikaturou Nejvyššího soudu. Podle ní bylo jedno, zda udání bylo učiněno u německého nebo protektorátního úřadu a zda došlo k nějakému zákroku proti udané osobě.⁷⁷ Rovněž i udání, které udavač učinil na daného člověka z donucení, např. při vyšetřování proti němu nebo v souvislosti s ním, spadala pod skutkovou podstatu zločinu dle § 11.⁷⁸ Národnost udaného nehrála roli, mohlo se jednat i o udání Němce.⁷⁹ Ztráta svobody čs. občana zaviněná udáním byla přitěžující okolností, jež souvisela s použitím vyšší trestní sazby; přitom nezáleželo na tom, jak dlouho trvala.⁸⁰

§ 11 v podstatě ztotožňoval prosté udavače s kolaboranty, resp. konfidenty.⁸¹ Rozhodně neplatí, že by udavač byl vždy konfidentem gestapa (či jiného německého úřadu), tedy „*regulérním policejním agentem, který obvykle za své služby dostává nějakou formu odměny*“.⁸² Konfidentem se člověk stával buď z donucení, nebo dobrovolně. Samo gestapo rozlišovalo několik typů konfidentů: čestné konfidenty, placené konfidenty a ty, kteří byli konfidenty z donucení a odměnou za informace jim mělo být osvobození. Vedle konfidentů ještě existovali zpravodajové, jež informovali gestapo pod hrozbou koncentračního tábora. Důležitým zdrojem informací pro gestapo a jiné německé úřady byli také „*náhodní*“ udavači.⁸³ Mnozí muži a ženy souzení za zločin udavačství v jednotlivých MLS byli buď konfidenty a konfidentkami gestapa, pravidelnými donašeči, nebo „*jednorázovými*“ udavači a udavačkami.⁸⁴

⁷⁵ FROMMER: *Národní očista*, s. 201.

⁷⁶ Daniela Němečková: *Zločin a trest. Retribuce 1945*. In: NĚMEČEK, Jan – PROKŠ, Petr – VORÁČEK, Emil (eds.): *Vítězství a osvobození 1945*. Praha 2019, s. 128.

⁷⁷ NĚMEČKOVÁ (a kol.): *Lidová spravedlnost*, s. 365.

⁷⁸ *Tamtéž*, s. 368.

⁷⁹ *Tamtéž*, s. 360.

⁸⁰ *Tamtéž*, s. 369.

⁸¹ PAŽOUT – PORTMANN (eds.): *Spravedlnost, nebo pomsta?*, s. 133.

⁸² FROMMER: *Národní očista*, s. 211.

⁸³ ADAMEC, Václav: *Akce referátu II A brněnské řídicí úřadovny Gestapa proti levicovému odboji na Moravě v letech 1939–1943*. *Securitas Imperii* 28, 2016, č. 1, s. 69.

⁸⁴ O konkrétních případech udavaček a udavačů odsouzených k trestu smrti pojednává JIŘÍK, Václav: *Klatovské oprátky*. Plzeň 2004; NOVÁK, Karel: *Oprátky spravedlnosti, nebo pomsty?: hrdelní ortely uložené mimořádnými lidovými soudy v Plzni a Klatovech v letech 1945–1947*. Praha 2022.

Problémové bylo i tzv. řetězové udavačství, kdy udání úředním orgánům učinila například až třetí osoba v rámci předávání jisté informace. Logicky z toho pak vyplývalo, že všechny osoby zapojené do tohoto kolosu měly být potrestány, ale většinou vše padlo na tu poslední osobu,⁸⁵ což opět vzbuzuje otázku (ne)spravedlnosti retribučního soudnictví.

⁸⁵ PAŽOUT – PORTMANN (eds.): *Spravedlnost, nebo pomsta?*, s. 133.

2. Udavačství v Protektorátu Čechy a Morava

V Protektorátu Čechy a Morava vznikla atmosféra až psychóza nedůvěry a strachu hlavně před terorem ze strany německých okupantů.⁸⁶ Různí lidé kteréhokoli společenského postavení této situace využili ve svůj prospěch a denunciacemi si například vyřizovali osobní účty. Tohoto donašečství využily německé okupační orgány k poznání situace v protektorátu, (politických) názorů a mentality jeho obyvatel a mohly si také částečně udělat představu o tom, do jaké míry jsou ochotni spolupracovat. Totalitní režim tak byl udavačstvím utužován a opozice naopak ochromována, což přispívalo k morálnímu rozkladu společnosti.⁸⁷ Václav Jiřík vystihuje psychologické i sociologické aspekty tohoto jevu: *„Jedním z průvodních jevů nacisty ovládané společnosti, přesněji řečeno každého totalitního systému, je udavačství. Je zásadním opakem lidské slušnosti a vzájemnosti, na své si přicházejí nejnižší pudy, které jsou povýšeny v hierarchii dobových hodnot na čelné místo. Setkáváme se s ním prakticky na každém kroku, je všudypřítomné ve všech organizacích, úkryt v soukromí je chiméra, doprovází občana i na místech nejintimnějších.“*⁸⁸

Stojí za zmínku, že v demokratickém státě by v případě udavačství šlo o kontrolní mechanismus přispívající k dodržování zákona.⁸⁹ Jenomže prosazením principu retroaktivity⁹⁰ do retribučního dekretu tyto dříve legální denunce začaly být považovány za trestuhodné,⁹¹ a to i z toho důvodu, že představitelé čs. vlády Protektorát Čechy a Moravu nepovažovali za plnohodnotně právní stát. Protektorátní udavači mohli budoucí trestuhodnost svých činů tušit z vysílání londýnského rozhlasu, kde např. Edvard Beneš i Prokop Drtina upozorňovali,

⁸⁶ MARŠÁLEK, Pavel: *Pod ochranou hákového kříže: Nacistický okupační režim v českých zemích 1939–1945*. Praha 2012, s. 192.

⁸⁷ RAPA VÁ: *Mimořádný lidový soud v Mostě*, s. 77.

⁸⁸ JIŘÍK: *Nedaleko od Norimberku*, s. 403.

⁸⁹ RAPA VÁ: *Mimořádný lidový soud v Mostě*, s. 77.

⁹⁰ Retroaktivita znamená zpětná účinnost právního předpisu, v tomto případě retribučního dekretu, který postihoval trestné činy spáchané v době tzv. zvýšeného ohrožení republiky, tj. od 21. května 1938 až 31. prosince 1946. Heslo „retroaktivita“. In: *Iuridictum: Encyklopedie o právu*. Dostupné z: <https://iuridictum.pecina.cz>.

⁹¹ FROMMER: *Národní očista*, s. 199.

že se všechny činy proti Čechům budou přísně trestat.⁹² Někteří se proto pokoušeli své předchozí skutky odčinit pomocí sovětským vojákům či uprchlíkům.⁹³

Existuje tvrzení, že udavačství bylo v areálu protektorátu čistě českým fenoménem. Jarkovská tvrdí, že šlo o jev rozšířený v českém i německém etniku.⁹⁴ K témuž došel i Frommer,⁹⁵ jenž navíc poukazuje na to, že v zemích okupovaných nacisty bylo udavačství běžné. Borák se přiklání k tvrzení, že v rámci MLS Ostrava bylo více udavačů mezi Němci,⁹⁶ což může souviset s tím, že v pohraničních oblastech Protektorátu bylo mezi obyvateli více Němců než Čechů.

Tento trestný čin byl hned po členství v nacistických a fašistických organizacích (§ 3 odst. 2 VRD) nejčastějším důvodem obžaloby, resp. následného odsouzení mnohých lidí mimořádnými lidovými soudy. Jako příklad uvádím MLS Ostrava – zde se jednalo o 605 případů.⁹⁷

Nelze však úplně opominout vysokou frekvenci tohoto jevu i po druhé světové válce. Mnohé MLS byly po válce zahlceny anonymními denunciacemi na lidi podezřelé z udavačství, nezřídka se však jednalo o křivá obvinění. Tento jev ostře kritizoval Vojta Beneš, neboť tato udání byla dle dekretu beztrestná, v čemž viděl zneužití retribuce.⁹⁸ Olomoucký poválečný tisk upozorňoval na to, že je důležité stíhat skutečné zločince a lidé by neměli soud zdržovat udáními založenými na osobní mstě: *„Každý škůdce národa musí být vypátrán a potrestán, spravedlivě a tvrdě, bez milosti potrestán, to je jasné. Ale prvně běží o skutečné zločince a provokativní škůdce lidu, pak teprve o všelijaké ty službičkáře a polekance. Co na to říci, když se chodí žalovat na všelijaké prostáčky pro úplné lapalie, které jsou spíše k smíchu než k trestání, zatímco skuteční bandité volně běhají po městě? Když si někdy dvě baby vynadaly celým zvěřincem a jako poslední trumf štekly výhrůžku Gestapem, pak s tím*

⁹² Např. Edvard Beneše vzkázal do protektorátu přes rádiové vysílání (25. 4. 1943): „Nezapomeňte na nikoho, kdo vám ubližoval, kdo zrazoval; nezapomeňte jména a adresy žádného gestapáka (...), který se naší okupace zúčastnil, nezapomeňte také na zrádce z našich německých příslušníků – krátce na nikoho, kdo se prohřešil proti republice. Osvobozený lid československý bude vše, co se stalo, dobře a spravedlivě zkoumat, uvažovat, soudit.“ BORÁK: *Spravedlnost dle dekretu*, s. 19.

⁹³ Více viz konkrétní případy žen odsouzených MLS Olomouc.

⁹⁴ JARKOVSKÁ, Lucie: *Odplata, či spravedlnost? Mimořádné lidové soudy 1945-1948 na Královéhradecku*. Praha 2008.

⁹⁵ FROMMER: *Národní očista*, s. 204

⁹⁶ BORÁK: *Spravedlnost dle dekretu*, s. 222.

⁹⁷ *Tamtéž*, s. 143.

⁹⁸ JARKOVSKÁ: *Odplata, či spravedlnost?*, s. 70–71.

*nebudeme chodit k lidovému soudu nebo do sekretariátů všech obnovených stran. Musíme přísně žádat, aby se rozlišovalo osobní záštitu od věci národní.*⁹⁹

⁹⁹ *Předně žeňte k odpovědnosti zločince.* Osvobozený Našinec č. 4, 20. 5. 1945, s. 2.

2.1 Udavačství jako typický ženský zločin?

V rámci svého výzkumu jsem se snažila přijít na to, zda bylo udavačství typický ženský zločin. Jak však tato teze vznikla? Lze předpokládat, že byla zformulována na základě článku Jiřího Hrbase v *Rudém právu*,¹⁰⁰ kde vytvořil jakýsi prototyp ženské udavačky. Vycházel z retribučního případu učitelky Olgy Trpiškové, jež gestapu udala 30 svých kolegů. Hrbas podotknul, že „měla zřejmě silný komplex méněcennosti, její erotický život nebyl vyrovnaný. Byla silně romantická, řekl bych falešně romantická. Toužila po význačných známostech.“ U MLS Praha byla Trpišková odsouzena k doživotnímu žaláři.¹⁰¹

S tímto článkem pracoval Benjamin Frommer, který v podstatě jako první tuto tezi vyslovil. Vycházel z prací Mečislava Boráka a Václava Jiříka, kteří toto tvrzení jen letmo naznačují. Borák píše: „Je zajímavé, že tento trestný čin byl skoro výhradně doménou žen, uražených či vypočítavých manželek.“¹⁰² A dodává, že u ostravského MLS byly ženy dle § 11 obžalovány třikrát častěji než muži.¹⁰³ A Jiřík tvrdí, že „je zřejmé, že udavačství bylo do jisté míry doménou něžného pohlaví.“¹⁰⁴

Na tuto problematiku se lze podívat i ze širšího kontextu, neboť Protektorát Čechy a Morava byl v podstatě součástí německé říše. Obecně lze říct, že ve Třetí říši se na udáních z 80 % podíleli muži, ženy asi z 20 %.¹⁰⁵ Americký historik Eric Johnson analyzoval podíl ženského faktoru v rámci tzv. nacistické „justice“ v oblasti Cologne, Bergheimu a okolí a zjistil, že v nejvíce procentech se ženy zapojily do udavačství a dále jako svědkyně u nacistických soudů. Také však zjistil, že procento udavačů bylo vyšší než procento udavaček. Tímto výzkumem se potvrzuje, že udavačství nebylo význačnou doménou žen, ale naopak mužů: „Women were still far less likely than men to denounce their fellow citizens.“¹⁰⁶

Odpověď na tuto otázku se snažil nalézt také Frommer, a to analýzou přehledu činnosti mimořádných lidových soudů v českých zemích za červen 1946. Na základě § 11 bylo obžalováno více mužů (234) než žen (97).¹⁰⁷ České retribuční soudnictví však ve skutečnosti

¹⁰⁰ HRBAS, Jiří: Denunciant. *Rudé právo* (3. října 1945), Národní archiv Praha, fond Ministerstvo zahraničních věcí, Výstřižkový archiv (j81), k. 215. Citaci čerpám z FROMMER: *Národní očista*, s. 214.

¹⁰¹ *Tamtéž*, s. 213-214.

¹⁰² BORÁK: *Spravedlnost dle dekretu*, s. 208.

¹⁰³ *Tamtéž*, s. 224.

¹⁰⁴ JIŘÍK: *Nedaleko do Norimberku*, s. 376.

¹⁰⁵ MCDONOUGH, Frank: *Gestapo: Mýtus a realita Hitlerovy tajné policie*. Praha 2016, s. 133.

¹⁰⁶ JOHNSON, Eric: *German Women and Nazi Justice: Their Role in the Process from Denunciation to Death*. *Historical Social Research* 20, 1995, č. 1 (73), s. 46.

¹⁰⁷ FROMMER: *Národní očista*, s. 215.

za tento zločin trestalo více muže než ženy.¹⁰⁸ Frommer tak oponoval tvrzení Boráka, že zločin dle § 11 byl v MLS Ostrava sférou žen, neboť byly pro tento trestný čin byly souzeny třikrát častěji než muži: „u 260 souzených žen bylo zjištěno 182 udání, u 1672 souzených mužů 423 udání“.¹⁰⁹ Lze si pomoci i pohledem do činnosti jiných lidových soudů v českých zemích: např. v MLS Litoměřice bylo udavačů dvakrát více než udavaček – z udavačství bylo obviněno 389 mužů z celkového počtu 1 802 mužů a 143 žen z celkem 244 žen.¹¹⁰ Také u MLS Plzeň a MLS Most bylo udavačství nejčastějším žalobním důvodem u žen: „v Plzni se objevilo celkem 123 případů a v Mostě 112. Vzhledem k počtům souzených žen se u obou MLS jedná o srovnatelný počet, který v obou případech mírně přesahuje šedesát procent. Tato skutečnost tedy koresponduje se zmíněnou tezí o vyšší pravděpodobnosti souzení ženy pro tento zločin.“¹¹¹

Právě ženy byly v českých zemích nejčastěji odsouzeny právě na základě § 11, a proto je dle Frommera udavačství podvědomě spojováno více s nimi.¹¹² S tím souvisí omezená možnost žen zapojovat se do politiky či bezpečnostního aparátu státu. Ženy tak jedinou možností kolaborace s nacisty viděly v podstatě jen v udavačství – navíc se jednalo o velmi dostupnou kolaboraci a s takřka okamžitými následky; existovala záruka, že gestapo bude případ projednávat a budou z toho plynout nějaké postihy pro udaného.¹¹³

Dá se říct, že existují dvě roviny tohoto problému – otázka, jaké bylo místo zločinu udavačství v rámci všech zločinů spáchaných ženami v rámci retribuční a otázka, zda udavačství převažovalo více u mužů či u žen. Hezky tuto problematiku shrnula Ivana Rapavá: „Borák řeší otázku, s jakou pravděpodobností bude v kategorii žen obžalovaná žena souzena za zločin udavačství. Kdežto Frommer hledá odpověď na otázku: Pokud bude člověk postaven před soud pro spáchání zločinu udavačství, bude to pravděpodobněji muž nebo žena?“¹¹⁴ Tyto dvě roviny problému Rapavá převedla na data u MLS v Mostě a zjistila, že „z celkem 201 žen bylo 128 souzeno podle § 11 (64 %) a z celkového počtu mužů bylo pro udavačství souzeno

¹⁰⁸ FROMMER: *Národní očista*, s. 215.

¹⁰⁹ BORÁK: *Spravedlnost dle dekretu*, s. 223.

¹¹⁰ PAŽOUT – PORTMANN (eds.): *Spravedlnost, nebo pomsta?*, s. 140.

¹¹¹ PŘIBÍK, Adam: *Ženy před Mimořádným lidovým soudem v Mostě a v Plzni v letech 1945–1947*. Praha 2013, s. 76 (nepublikovaná magisterská diplomová práce).

¹¹² FROMMER: *Národní očista*, s. 215.

¹¹³ GELLATELY, Robert: *Denunciations and Nazi Germany: New Insights and Methodological Problems*. Historical Social Research 22, 1997, č. 3/4 (83), s. 236; TÝŽ: *Denunciation as a Subject of Historical Research*. Historical Social Research 26, 2001, č. 2/3 (96/97), s. 18.

¹¹⁴ RAPA VÁ: *Mimořádný lidový soud v Mostě*, s. 75.

294 (20 %) - bylo tedy více než třikrát pravděpodobnější, že v kategorii žen bude žena souzena pro zločin udavačství (v porovnání s muži). (...) Avšak z celkového počtu 1680 souzených osob bylo ze zločinu udavačství obžalováno 294 mužů (17,5 %) a 128 žen (7,6 %). (...) Přes rozdílnost výsledků můžeme oba přístupy považovat za správné.¹¹⁵

Tabulka 1: Lidé obžalované dle § 11 u MLS Olomouc v období 1945–1947¹¹⁶

	muži	ženy	celkem
XI. 45	8	7	15
XII. 45	10	3	13
I.46	8	4	12
II.46	19	8	27
III.46	14	4	18
IV.46	20	9	29
V.46	18	19	37
VI.46	31	14	45
VII.46	33	11	44
VIII.46	6	4	10
IX.46	22	8	30
X.46	27	23	50
XI.46	31	15	46
XII.46	26	14	40
I.47	47	21	68
II.47	23	6	29
III.47	19	4	23
IV. a V.47	40	23	63
celkem	402	197	599

¹¹⁵ RAPA VÁ: *Mimořádný lidový soud v Mostě*, s. 75.

¹¹⁶ Data získána z měsíčních přehledů MLS Olomouc (Zemský archiv Opava, pobočka Olomouc, fond Veřejný žalobce u Mimořádného lidového soudu Olomouc).

Tabulka 2: Lidé odsouzení dle § 11 u MLS Olomouc v období 1945–1947¹¹⁷

	muži	ženy	celkem
XI.45	5	4	9
XII.45	7	3	10
I.46	7	4	11
II.46	15	3	18
III.46	7	3	10
IV.46	13	4	17
V.46	11	15	26
VI.46	14	5	19
VII.46	13	4	17
VIII.46	6	1	7
IX.46	13	4	17
X.46	14	9	23
XI.46	7	5	12
XII.46	9	2	11
I.47	21	7	28
II.47	4	2	6
III.47	3	4	7
IV. a V.47	12	2	14
celkem	181	81	262

Podobný postup jako Rapavá jsem uplatnila na MLS Olomouc. Z přehledu činnosti MLS Olomouc z období 1945–1947 vyplývá, že dohromady bylo u tohoto soudu obžalováno cca 345 žen. Dle § 11 bylo obviněno přibližně 599 lidí, z toho 402 mužů a 197 žen.¹¹⁸ Už toto číslo napovídá, že udavačství bylo více rozšířeno mezi muži i v rámci Olomoucka. V rámci celkem 345 obžalovaných žen bylo za zločin udavačství odsouzeno

¹¹⁷ Data získána z měsíčních přehledů MLS Olomouc (ZAO, pob. Olomouc, f. Veřejný žalobce u MLS Olomouc).

¹¹⁸ Tato čísla je třeba brát s rezervou, neboť data byla získávána z měsíčních přehledů, kde byly vypsány jednotlivé případy a v kolonce ‚trestný čin dle §‘ byly ne vždy uvedeny všechny trestné činy, jichž se osoba dopustila – šlo tak poznat z ‚poznámek‘ – u některé osoby je v poznámce uvedeno ‚udavačství‘, aniž by u ní byl napsán § 11.

81 žen, tzn. 23, 5 %. **A z celkového počtu 2 110 projednaných případů bylo za tento zločin obžalováno 402 mužů (19, 1 %) a 197 žen (9, 3 %).**¹¹⁹

Pokud bych vycházela z vlastního výzkumu z dat inventáře fondu MLS Olomouc, jenž považuji za primární zdroj,¹²⁰ tak v prvním období retribuční bylo **z celkového počtu 344 obžalovaných žen dle § 11 obviněno 173 žen, tj. 50 %** (z toho bylo odsouzeno 84, tj. 24 % ze všech obžalovaných žen).¹²¹ **A z celkového počtu mužů bylo pro udavačství obžalováno 340 (tj. 32 % z celkového počtu),** z toho 226 bylo odsouzeno, tj. 66, 5 %.

Vypadá to, že celkový počet obžalovaných žen v období první i druhé retribuční byl zřejmě 399. Pokud odečtu 19 znovuotevřených případů, je to 380 obžalovaných žen. Ale samozřejmě je potřeba brát na zřetel několik desítek chybějících spisů. Z 380 žen jich bylo dle § 11 obviněno 202 (což činí 53 %). Protože výzkum zohledňuje i druhou retribuční, tedy celé období poválečné retribuční, v další části práce se opírám hlavně o tato čísla.

Z výzkumu tedy vyplývá, že za období první retribuční bylo olomouckým MLS za zločin udavačství obviněno více mužů než žen. V tomto případě tedy mohu dát za pravdu tezi Benjamina Frommera. Avšak pokud vezmu v úvahu místo tohoto zločinu v rámci celkového počtu obžalovaných žen a mužů, byla za něj obviněna polovina žen a více než tři desetiny mužů, což samozřejmě ukazuje, že u žen byl tento zločin poměrně dominantní, zatímco u mužů spíše marginální, což zase potvrzuje zjištění Mečislava Boráka. Odpověď na otázku, zda bylo udavačství typickým ženským zločinem, tedy není jednoznačná.

¹¹⁹ Pro podrobnější výsledky viz Příloha 1.

¹²⁰ A to i z toho důvodu, že data získaná z měsíčních přehledů MLS Olomouc (ZAO, pob. Olomouc, f. VŽ u MLS Olomouc) neobsahují data z druhého retribučního období, tj. z roku 1948.

¹²¹ Je potřeba brát v potaz, že několik desítek spisů ve fondu chybí, takže toto číslo je pouze přibližné.

3. Situace v poválečné Olomouci

S blížícím se koncem války se napjatá atmosféra ještě před osvobozením vyhrotila a německé jednotky ze msty uskutečnily několik hromadných vražd nevinných lidí mj. ze Zákřova, Přerova a Javoříčka.¹²² Olomouc byla osvobozena 8. května 1945 Rudou armádou, avšak již 1. května vznikl ONV a Národní výbor hlavního města Olomouce, kde měli rozhodující slovo komunisté.¹²³

Po válce došlo k ostrakizaci Němců ze společnosti a platila pro ně stejná omezení, jaká oni ukládali židům.¹²⁴ Prakticky ihned po osvobození města, tj. 12. května¹²⁵ byl v Olomouci-Nových Hodolanech z iniciativy Moravské brigády zřízen internační tábor pro Němce. Už v druhé polovině května zde bylo internováno více než 2 000 osob¹²⁶ a postupně byla původní kapacita tábora několikanásobně převyšena. Všichni němečtí příslušníci byli povinni hlásit se do internačního tábora a zároveň museli nosit symbol hákového kříže.¹²⁷ Podmínky v táboře byly nesnesitelné: internovaní byli bití gumovými obuškami a ocelovými pruty, byli okrádáni a ponižováni, ženy byly často obětmi sexualizovaného násilí a mnoho lidí také zamřelo násilnou smrtí. Až do února 1946 museli internovaní spát na zemi a nosit jedno oblečení až do roztrhání; v důsledku špatné hygieny se v táboře šířily různé nemoci.¹²⁸ Po převzetí správy tábora ONV Olomouc-venkov se táborové podmínky zlepšily.¹²⁹ Celkem *hodolanským peklem* prošlo kolem 17 000 lidí,¹³⁰ nebyl to však jediný internační tábor pro osoby německé národnosti. Existovaly i menší tábory ve Slavoníně, Vrahovicích a Štěpánově, karanténny ve Hněvotíně a také sběrný, později odsuvný tábor v Lutíně-Olšanech,¹³¹ o nichž se však nedochovalo příliš mnoho informací.

¹²² K těmto masakrům a také spoustě jiným viz PADEVĚT, Jiří: *Krvavé finále: jaro 1945 v českých zemích*. Praha 2015.

¹²³ GRÉZL, Jiří: *Činnost Mimořádného lidového soudu v Olomouci 1945*. Šumperk 2007, s. 17.

¹²⁴ *Statut pro Němce*. Osvobozený Našinec, č. 31, 23. 6. 1945, s. 2.

¹²⁵ HÁJEK, Martin: *Odsun Němců z Olomouce*. Vrahovice 2022, s. 17.

¹²⁶ STANĚK, Tomáš: *Tábory v českých zemích 1945-1948*. Opava 1996, s. 55.

¹²⁷ Hákový kříž měl být umístěn na bílém podkladě na levé straně prsou a měl být velký nejméně 10x10 cm. *Povinné hlášení všech německých příslušníků*. Osvobozený Našinec, č. 6, 24. 5. 1945, s. 2.

¹²⁸ HÁJEK: *Odsun Němců*, s. 74.

¹²⁹ *Tamtéž*, s. 13.

¹³⁰ SCHULZ, Jindřich (ed.): *Olomouc: malé dějiny města*. Olomouc 2002, s. 173–174.

Tento tábor ještě v druhé polovině roku 1948 patřil k nejpočetněji obsazeným zařízením tohoto typu. STANĚK: *Tábory v českých zemích*, s. 185.

¹³¹ BIEBERLE, Josef: *Olomoučtí Němci*. Střední Morava 3, 1997, č. 4, s. 7.

Těmto dalším táborům na Olomoucku se podrobněji věnoval HÁJEK: *Odsun Němců*, s. 84-88.

Pro internované byla zavedena pracovní povinnost kvůli úbytku pracovních sil. Ta platila pro muže ve věku od 14 do 60 let a ženy ve věku od 15 do 55 let, vyňaty z této povinnosti byly těhotné ženy, matky s malými dětmi nebo nemocní.¹³²

Věznice krajského soudu v Olomouci, kde sídlil MLS, byla brzy přeplněna podezřelými ze spáchání trestných činů dle velkého retribučního dekretu danými do vyšetřovací vazby. K 24. 7. 1945 zde bylo 510 vězňů.¹³³ V lednu 1946 bylo vězňů již 712, z toho 534 soudních vyšetřovanců,¹³⁴ o měsíc později počet vězňů stoupl na 817.¹³⁵ Hrozilo rozšíření nakažlivých nemocí, neboť ve věznicích byl nedostatek čisticích a dezinfekčních prostředků. Jedním z možných řešení bylo snižovat počty vězňů umístěním těch s německou národností do internačního tábora v Olomouci-Hodolanech (zvláště těch, u kterých již bylo skončeno vyšetřování), popř. propouštět vězně, kteří jsou spojeni s méně závažnými zločiny. Taktéž se jednalo o zřízení náhradní věznice,¹³⁶ ale z pramenů jsem se nedozvěděla, jak to dopadlo. Existovaly i internační tábory zřizované některými podniky, např. továrnou Moravia, kam byli přeloženi její bývalí zaměstnanci, a to přibližně čtyřicet vězňů.¹³⁷

¹³² STANĚK: *Tábory v českých zemích*, s. 59.

¹³³ ZAO, pob. Olomouc, f. VŽ u MLS Olomouc, kart. 4, Ls Pres 10, dopis prezidia krajského soudu v Olomouci právnímu oddělení národního výboru hl. města, 18. 10. 1945.

¹³⁴ Tamtéž, dopis správce krajského soudu státnímu zastupitelství v Olomouci ve věci přeplnění věznice, 8. 1. 1946.

¹³⁵ Tamtéž, dopis prezidia krajského soudu v Olomouci veřejnému žalobci MLS Olomouc ve věci přeplnění věznice krajského soudu v Olomouci, 22. 2. 1946.

¹³⁶ Tamtéž, dopis veřejnému žalobci MLS v Olomouci, 15. 9. 1945.

¹³⁷ Tamtéž, dopis veřejného žalobce MLS v Olomouci velitelství internačního tábora v Nových Hodolanech, 20. 3. 1946.

4. Mimořádný lidový soud Olomouc

Před zahájením činnosti tohoto soudu už začaly pracovat vyšetřovací komise pod MLS spadající pod ministerstvo vnitra. Měly na starost zajišťování podezřelých osob do tzv. vyšetřovací vazby a vedlo proti nim přípravné vyšetřování. Následně byly případy předávány veřejné žalobě u MLS.¹³⁸

Ke jmenování soudců z povolání, soudců z lidu, veřejných žalobců a jiných zaměstnanců soudu, a tedy k ustanovení mimořádného lidového soudu v Olomouci, došlo 14. srpna 1945 prezidentem Benešem. Veřejných žalobců bylo spolu s jejich vedoucím, prokurátorem Karlem Turkem, dohromady devět.¹³⁹

Do 25. srpna přišlo k lidovému soudu 1 724 udání.¹⁴⁰ Tisk informoval o rozšíření nešvaru křivých obvinění: „*V omylu často zaviněném oznamují tito lidé vyšetřujícím výborům zhusta různé lapálie a obtěžují jimi i osoby znalé práva, poněvadž výbory jsou povinny vyšetřovat všechna udání. Vyšetřovací výbory jsou zavaleny marnou a zbytečnou prací, zatímco vyšetřování vážných případů se ke škodě věci prodlužuje a stává se předmětem veřejné kritiky obecnosti, kterému tyto podrobnosti nejsou známy.*“¹⁴¹ Následně však došlo k popření této informace zprávou, že „*u vyšetřujícího výboru lidového soudu nebyl dosud nikdo nikým křivě obviněn a nikdo nebyl dosud udán pro vymyšlený trestný čin. Také nebylo dosud zjištěno, že by byl někdo někoho udal neoprávněně a jen z osobní msty.*“¹⁴² Z uvedeného vyplývá, že aspoň ve svých úplných počátcích nebyla retribuce v Olomouci spojena s křivými udáními. Otázkou však je, jak tomu bylo později, tj. v období vlastní retribuce.

MLS Olomouc fungoval v obvodu působnosti krajského soudu Olomouc, pod nějž spadaly soudní okresy Olomouc, Kojetín, Prostějov, Plumlov, Konice, Litovel, Mohelnice, Zábřeh na Moravě, Šternberk, Šumperk, Šilperk (Štítý), Staré Město, Vízmbek (Loučná), Rýmařov, Moravský Beroun, Uničov, Dvorce a Město Libavá. Někdy tedy olomoucký lidový soud zasedal i na jiném místě než přímo v Olomouci.¹⁴³

¹³⁸ *Vyšetřovací výbor Lidového soudu v Olomouci*. Osvobozený Našinec, č. 5, 23. 5. 1945, s. 1.

¹³⁹ ZAO, pob. Olomouc, f. VŽ u MLS Olomouc, Ls Pres 1, zřízení mimořádného lidového soudu v Olomouci, 23. 8. 1945.

¹⁴⁰ *Mimořádný lidový soud v Olomouci bude brzy zasedat*. Osvobozený Našinec, č. 81, 25. 8. 1945, s. 2.

¹⁴¹ *Křivá obvinění před úřady a Lidovými soudy*. Osvobozený Našinec, č. 41, 8. 7. 1945, s. 3.

¹⁴² *Křivá obvinění před úřady a Lidovými soudy*. Osvobozený Našinec, č. 46, 14. 7. 1945, s. 3.

¹⁴³ ŠUDŘICHOVÁ: *Olomoučtí Němci*, s. 11.

Již od svého ustanovení se soud potýkal s nedostatkem kancelářských sil a psacích strojů,¹⁴⁴ tento problém se však příliš nedařilo řešit, protože okolní podniky měly velmi podobné potíže, a nemohly tak soudu propůjčit své zaměstnance ani věci. Vládl také nedostatek soudců a dalších zaměstnanců soudu, např. auskultantů.

Informace o prvních případech jsou uvedeny jinde,¹⁴⁵ každopádně o ně lidé měli velký zájem, bylo to dáno i tím, že hlavní přelíčení byla veřejná. Docházelo také k ovlivnění názorů lidových soudů, neboť se vyšetřování mohli účastnit tzv. pozorovatelé, kteří obviněné posuzovali předčasně a informace poté zveřejnili v tisku ještě před hlavním přelíčením, přestože se měla zachovat presumpce nevinny.¹⁴⁶

Zpočátku bylo retribuční v olomouckém tisku věnováno mnoho pozornosti. Téměř v každém čísle se objevila zpráva o hlavním přelíčení obviněných, a to jak v rámci MLS Olomouc, tak i jiných soudů, např. pražského nebo brněnského. Mnohokrát jsem narazila na články s názvy typu *Udavači před lidovým soudem*, *Přísné tresty udavačům/nacistům*, *Lidová spravedlnost* aj. Velká pozornost se dostávala také procesům Národního soudu, předně toho s Karlem Hermannem Frankem. Postupně tisk přestal uvádět detailní informace o případech olomouckého soudu, tyto zprávy byly vystřídány stručnými informacemi o tom, kdo byl odsouzen či osvobozen, popřípadě kdo bude souzen v nadcházejících dnech. Tato proměna dozajista souvisela s upadávajícím zájmem veřejnosti o toto téma.

Prozatím se postrádá ucelenější monografie o MLS Olomouc. Jiří Grézl zpracoval činnost tohoto soudu pouze v jeho prvním roce činnosti, tj. v roce 1945.¹⁴⁷ Pokusila jsem se proto sestavit celkový přehled činnosti tohoto MLS v období první retribuční (1945-1947), a to na základě přehledů činnosti všech mimořádných lidových soudů, které byly každý měsíc zpracovávány ministerstvem spravedlnosti.¹⁴⁸ Je otázkou, do jaké míry jsou informace obsažené v přehledech přesné, v měsíčních přehledech jsou totiž ne vždy uvedeny všechny

¹⁴⁴ ZAO, pob. Olomouc, f. VŽ u MLS Olomouc, Ls Pres 4, dopis vedoucího veřejné obžaloby Karla Turka Prezidiu krajského soudu v Olomouci ve věci přidělení kancelářských sil pro úřad veřejné žaloby u mimořádného lidového soudu Olomouc, 12. 9. 1945.

Tento problém byl tak akutní, že bylo potřeba žádat různé olomoucké podniky o pomoc, tedy o přidělení písaře či písařky pro vykonávání funkce vyšetřujícího komisaře při vyšetřujícím výboru u MLS a rovněž o vypůjčení psacího stroje. Tyto podniky měly samy nedostatek kancelářských sil, proto nebyly nápomocny. Situace se nezlepšila ani v roce 1946, kdy agenda úřadu veřejné obžaloby velmi vzrostla a stávající zaměstnanci byli velmi pracovní vyčerpáni. ZAO, pob. Olomouc, f. VŽ u MLS Olomouc, Ls Pres 4.

¹⁴⁵ Např. GRÉZL, Jiří: *Činnost Mimořádného lidového soudu v Olomouci 1945*. Šumperk 2007; ŠUDŘICHOVÁ: *Olomoučtí Němci*.

¹⁴⁶ ŠUDŘICHOVÁ: *Olomoučtí Němci*, s. 16.

¹⁴⁷ GRÉZL: *Činnost Mimořádného lidového soudu v Olomouci 1945*. Šumperk 2007.

¹⁴⁸ Měsíční přehledy MLS Olomouc jsem získala z ZAO, pob. Olomouc, f. VŽ u MLS Olomouc.

paragrafy velkého retribučního případu, podle nichž obžalovaní měli spáchat trestné činy. U některých osob je v poznámce uvedeno udavačství, aniž by u ní byl uveden § 11. Někde dochází i k opakovanému uvedení stejné osoby. Když jsem tato data porovnávala s daty získanými z inventáře fondu MLS Olomouc, došla jsem k zjištění, že mezi těmito čísly existují jisté odchylky a také některé údaje si neodpovídají. Z těchto důvodů je nutné tyto počty brát s jistou rezervou a počítat s nimi jako s přibližnými. Dalším problémem tohoto přehledu je to, že neobsahuje data z období druhé retribuice (z roku 1948).

Z přehledu¹⁴⁹ vyplývá, že v období první retribuice olomoucký lidový soud projednal celkem 2 110 případů, z toho 500 Čechů, 1 260 Němců, 140 Češek, 201 Němek a 9 osob dalších národností. Soud vynesl 41 rozsudků trestu smrti, 54 doživotních trestů a 1 307 trestů na svobodě. Naopak osvobozeno bylo 583 lidí, od potrestání bylo upuštěno v 56 případech a 69 jich bylo předáno řádnému soudu.

¹⁴⁹ Viz Příloha 1.

5. Ženy a MLS Olomouc: celkový přehled

V této kapitole se pokusím analyzovat ženy, kterými se zabýval Mimořádný lidový soud Olomouc, a to na základě několika níže uvedených kategorií. Kategorizace určitě není absolutní a má mnohé rezervy vyplývající z chybějících spisů, možných chyb v inventáři fondu MLS Olomouc či jiných chybějících informací. Dalšími specifickými kategoriemi analýzy by například mohly být psychicky nemocné či nezralé ženy,¹⁵⁰ rozdělení žen dle věku či data narození, případy obnovy trestního řízení, znovuotevřené případy za druhé retribuční aj. Do této analýzy zahrnuji obecně všechny obžalované ženy a teprve v další kapitole speciálně pojednávám o ženách-udavačkách.

5.1 Rozdělení žen dle trestných činů dle VRD

Jak již bylo zmíněno, celkově bylo lidovým soudem v Olomouci obžalováno 399 žen, z toho však v roce 1948 bylo znovu otevřeno 19 případů, takže konečné přibližné číslo všech obviněných žen tímto soudem je 380.

Ze spáchání zločinu udavačství bylo obviněno 202 žen (53 %), z nichž polovina (103 žen) byla za tento zločin odsouzena. Hned po udavačství bylo nejfrekventovanějším trestným činem členství v nacistických a fašistických organizacích (§ 3/2), za něž bylo obžalováno 107 žen. Dalšími častými zločiny byly § 3/1 (podpora a propagace nacismu), zločin veřejného násilí (§ 5/2) a zavinění ztráty osobní svobody (§ 7).¹⁵¹ Počty obžalovaných žen v rámci jednotlivých trestných činů dle velkého retribučního dekretu lze vidět v následující tabulce:¹⁵²

Tabulka 3: Počet obžalovaných žen dle jednotlivých trestných činů dle VRD:

trestný čin dle VRD	počet obžalovaných žen
§ 1	4
§ 2	5
§ 3	157
§ 5	42
§ 6	3

¹⁵⁰ Jednalo se zřejmě o Anežku Skácelovou (Ls 377/46), Josefu Mazánkovou (Ls 491/46), Anežku Ralíkovou (Ls 194/48 (Ls 179/47)) a možná i Marii Sklenářovou (Ls 1195/46).

¹⁵¹ Pro zjednodušení jsou brány v potaz všechny obžalované ženy.

¹⁵² Data jsem čerpala z ZAO, pob. Olomouc, f. MLS Olomouc, inventář.

§ 7	23
§ 8	2
§ 10	5
§ 11	202

Tyto počty potvrzují zjištění dalších historiků, že mezi nejčastější žalobní důvody u MLS v českých zemích patřilo udavačství a členství v nacistických a fašistických organizacích.¹⁵³ Pro srovnání se lze podívat také na počty odsouzených žen dle jednotlivých paragrafů:

Tabulka 4: Počet odsouzených žen dle jednotlivých trestných činů dle VRD:

trestný čin dle VRD	počet odsouzených žen
§ 3	112
§ 5	26
§ 6	2
§ 7	16
§ 8	2
§ 10	3
§ 11	103

Z tabulky vyplývá, že nejvíce žen bylo odsouzeno za zločiny dle § 3, jež zahrnují propagaci a podporu nacistického hnutí a činovnictví v nacistických a fašistických organizacích. Na druhém místě se nachází zločin udavačství (§ 11) a poměrně početný je také zločin veřejného násilí (§ 5).

Tato práce se zaměřuje především na ženy obviněné a odsouzené dle § 11, z logiky věci se tudíž nemohu dopodrobna věnovat všem zločinům, dle kterých byly ženy lidovým soudem v Olomouci odsouzeny. Ovšem stojí za to krátce se zmínit o nejčastějším zločinu, a to členství v nacistických a fašistických organizacích (zločin dle § 3 VRD) – i z toho důvodu, že se jednalo o zločin, který odsouzené spolu se zločinem udavačství poměrně často spáchaly.

¹⁵³ Např. JARKOVSKÁ: *Odplata, či spravedlnost?*, s. 99; NĚMEČKOVÁ (a kol.): *Lidová spravedlnost*, s. 488; KOČOVÁ, Kateřina – RADVANOVSKÝ, Zdeněk – SUCHÁ, Jitka: *Mimořádný lidový soud v Liberci a Litoměřicích v letech 1945–1948*, s. 30.

5.1.1 Zločiny dle § 3

Nejprve je vhodné připomenout počty obžalovaných a odsouzených za tyto zločiny. Ze spáchání zločinu dle § 3 obecně byly obviněny 4 ženy, dle § 3, odst. 1 to bylo 46 žen a dle § 3, odst. 2 bylo obžalováno celkem 107 žen. Celkové číslo odsouzených bylo 112 žen, z toho dle § 3 to byly 4 ženy, dle § 3, odst. 1 16 žen a dle § 3, odst. 2 bylo odsouzeno 85 žen.

Jakým způsobem odsouzené ženy propagovaly a podporovaly nacistické či fašistické hnutí (zločin dle § 3, odst. 1)? Z výzkumu vychází najevo, že často šlo o kombinaci několika činů, především o konfidentství u gestapa, styk s Němci (německými vojáky apod.), přestoupení k německé národnosti, účast na nacistických schůzích a slavnostech, vyvěšování německých vlajek a praporů, nošení odznaku některé nacistické organizace, zdravení zdviženou pravicí, vychovávání dětí v nacistickém duchu (dání je do německé školy či do Hitlerjugendu), schvalování či vychvalování činů nacistů apod.

V počátcích retribuční nebylo jasné, zdali má být trestné i jen pouhé členství v nacistických a fašistických organizacích, a proto posléze ministerstvo vnitra vydalo lidovým soudům pokyny, že „podle § 3, odst. 2 je trestné pouze činnostnictví nebo velitelství v určitých organizacích, kdežto podle § 2 je trestné již i pouhé členství v organizacích sem spadajících (např. SS a SA – pozn. aut.); rozdíl jsou i ve výměře trestu.“¹⁵⁴

Ženy, které spáchaly zločin dle § 3, odst. 2, byly především činnostnicemi¹⁵⁵ organizace *Nationalsozialistische Frauenschaft (NSF)*, výběrové organizace ženských vedoucích. Tato organizace měla za úkol politickou i ideovou formaci vůdkyň pro vedení práce NSF a *Deutsches Frauenwerku*, za členky byly přijímány bývalé vedoucí dívčí sekce *Hitlerjugend (HJ)*, organizace *Bund Deutscher Mädel (BDM)*, dále pracovní služby pro ženskou mládež, činnostnice svazů přidružených k NSDAP atd. Byla to složka *Národně socialistické německé dělnické strany (Nationalsozialistische Deutsche Arbeiterpartei, NSDAP)*, což znamenalo, že podléhala představitelům této strany a byla organizována ve všech stupních jako NSDAP. Nejnižším stupněm byl *blok (Block)*, jenž se skládal ze 40 až 60 domácností, a vedla ho *vedoucí bloku (Blockfrauenschaftsleiterin)*. Následovala *buňka (Zelle)*, již měla na starost *vedoucí buňky (Zellenfrauenschaftsleiterin)*. Dalším stupněm byl *místní ženský odbor NSF (Ortsfrauenschaft)*,

¹⁵⁴ ZAO, pob. Olomouc, f. VŽ u MLS Olomouc, Ls Pres 1, Nacistické a fašistické organizace – výklad ustanovení § 2 a 3 retribučního dekretu, 16. 1. 1946.

¹⁵⁵ Například pokladník, vedoucí buňky a vedoucí propagandy tisku či vedoucí sekce kultury NSF (řidčeji), častěji vedoucí bloku či místní vedoucí NSF.

který vedla *místní vedoucí (Ortsfrauenschaftsleiterin)*, a nad ním existovalo *krajské vedení NSF*, které řídila *krajská vedoucí (Kreisfrauenschaftsleiterin)*. Několik krajů tvořilo *župu (Gau)*,¹⁵⁶ kterou organizovala *vedoucí župy (Gaufrauenschaftsleiterin)* jmenovaná samotným Adolfem Hitlerem. Nejvyšší stupeň organizace bylo *říšské vedení NSF (Reichsleitung)*, jemuž velel Hitler. NSF byla vedena *říšskou vůdkyní žen (Reichsfrauenführerin)*. V rámci NSF byly zřízeny skupiny rozlišené podle věkových kategorií – *Kindergruppen* pro děti ve věku šesti až deseti let a *Jugengruppen* pro ženy ve věku 21 až 30 let.¹⁵⁷

Dále byly odsouzené ženy často činovnicemi organizace *Nationalsozialistische Volkswohlfahrt (NSV)*, což byl svaz přidružený k NSDAP zaměřující se na sociální péči. Přestože členství mělo být dobrovolné, československé ministerstvo vnitra po válce konstatovalo, že „*celá řada našich krajanů v pohraničí (zejména lidí závislých, živnostníků a dělníků) byla podle docházejících zpráv přinucena neodolatelným donucením ke vstupu do NSV nebo aspoň k placení příspěvků této organizaci bez vstupu do ní.*“¹⁵⁸

Některé ženy odsouzené dle tohoto paragrafu byly rovněž činovnicemi samotné nacistické strany (NSDAP), několik z nich bylo funkcionářkami ve fašistické *sudetoněmecké straně (Sudetendeutsche Partei, SdP)* či ve zmiňované BDM, velmi řídce také v *Deutsche Arbeitsfront (DAF)*, organizaci sdružující příslušníky bývalých odborových organizací aj.¹⁵⁹

Všechny zmíněné organizace byly politickými spolky, jež měly mj. za cíl potlačit demokracii, zničit ČSR a vychovávat své členy v nacistickém světovém názoru,¹⁶⁰ a proto bylo činnost v nich považováno za trestné dle § 3, odst. 2 VRD.

¹⁵⁶ Žup bylo více, např. české země byly rozděleny na 5 žup NSDAP, existovalo tedy i 5 žup NSF atd. V protektorátě ještě byly zachovány kraje, a to plzeňský, pražský, královehradecký, olomoucký a moravsko-ostrovský.

¹⁵⁷ ZAO, pob. Olomouc, f. VŽ u MLS Olomouc, Ls Pres 1, Nacistické a fašistické organizace – výklad ustanovení § 2 a 3 retribučního dekretu, příloha Další pojednání o nacistických a fašistických organizacích a o nacistické ideologii – NS-Frauenschaft, 12. dubna 1946.

¹⁵⁸ ZAO, pob. Olomouc, f. VŽ u MLS Olomouc, Ls Pres 1, Nacistické a fašistické organizace – výklad ustanovení § 2 a 3 retribučního dekretu – příloha 11 – NS-Volkswohlfahrt – NSV, 16. 1. 1946.

¹⁵⁹ Tamtéž, Nacistické a fašistické organizace – výklad ustanovení § 2 a 3 retribučního dekretu – příloha 12 – Deutsche Arbeitsfront – DAF.

¹⁶⁰ Tamtéž, Nacistické a fašistické organizace – výklad ustanovení § 2 a 3 retribučního dekretu, 16. 1. 1946.

5.2 Ženy osvobozené od obžaloby

Z celkem 380 obžalovaných žen jich bylo osvobozeno celkem 155¹⁶¹ (40,8 %). Pokud nepočítám znovuotevřené případy žen (z nichž bylo odsouzeno 12), bylo dohromady odsouzeno 225 žen (59,2 %).

Tabulka 5: Počet osvobozených žen v rámci MLS Olomouc:

rok retribuce	počet osvobozených žen
1945	5
1946	94
1947	40
1948	16 ¹⁶²

Mezi nejčastější důvody osvobození od obžaloby patřil nedostatek důkazů, nebo použití § 16, odst. 2 VRD, kdy buď došlo k osvobození od obžaloby, upuštění od potrestání, nebo ke zmírnění trestu díky polehčujícím okolnostem.¹⁶³

V devíti případech bylo dle § 16, odst. 2 od jejich potrestání bylo upuštěno. Například Češka Karolina Matysová udala Františka Vidrmana za vymyšlenou činnost (za krádež židovského majetku a protiněmecké výroky), ale vzápětí to odvolala a označila za udání učiněné ze msty. Za toto také byla souzena u německého soudu a odpykala si 10 měsíců těžkého žaláře. Lidový soud zřejmě uznal, že svůj zlý čin si již odpykala německým vězením a také vzal v potaz polehčující okolnosti (podporu vězňů a českých spoluobčanek v nouzi),¹⁶⁴ a proto Matysová nebyla trestána, přestože byla uznána vinnou.

V patnácti případech byly ženy osvobozeny i dle § 259, odst. 2 trestního řádu: „Obžalovaný budiž rozsudkem soudním obžaloby zproštěn, když žalobník (v tomto případě

¹⁶¹ Bez znovuotevřených případů.

¹⁶² Bez znovuotevřených případů.

¹⁶³ § 16, odst. 2 dekretu č. 16/1945 Sb. Dostupné z:

https://cs.wikisource.org/wiki/Dekret_o_potrestání_nacistických_zločinců_a_jejich_pomahačů [cit. 23. 2. 2024]

¹⁶⁴ Podporovala vězně projíždějící Olomoucí do věznice Breslau, dále Blaženu Plívovou, když se její manžel vrátil nemocen ze zákopových prací a jistou paní Rollerovou, jejíž manžel zemřel v Osvětimi. ZAO, pob. Olomouc, f. MLS Olomouc, k. 142, Ls 1359/46, hlavní přelíčení, 11. 12. 1946.

veřejný žalobce – pozn. aut.) *po započetí hlavního přelíčení a dříve než soud za příčinou vynešení rozsudku odejde, upustí od žaloby.*¹⁶⁵

5.3 Rozdělení žen podle délky jejich trestu

U lidového soudu v Olomouci to byli muži, jež byli dle § 11 odsouzeni na doživotí nebo k trestu smrti. Pro ženy byl za tento zločin nejvyšším trestem doživotní žalář, trestem smrti ženské pohlaví v jednom případě nebylo vlivem zásahu prezidenta republiky trestáno.

Markéta Sommerová měla být jedinou udavačkou odsouzenou olomouckým mimořádným lidovým soudem, jež měla být popravena, nakonec jí však byl trest změněn na 25 let těžkého žaláře. Jako průvodčí jednou ve vlaku objevila dva muže bez dokladů a jízdenek; poněvadž nevěděli, že je Němka, svěřili se jí, že utekli ze Slovenska a míří do Prahy. Šla se poradit na postupu za vlakmistrem, který jí řekl, ať si to zařídí po svém. Sommerová tedy zavolala strážníky, kteří si na železniční stanici v Přerově mladíky převzali a byly jim vyměřeny rozsudky smrti. Sommerová podala zmatečnou stížnost k Nejvyššímu soudu, jež krajskému soudu v Olomouci navrhl, ať rozhodne, „*zda k zadržení a popravě těchto mužů došlo proto, že je Sommerová označila za podezřelé.*“ Její případ byl znovu otevřen v období druhé retribuice, tentokrát pro zločin zavinění ztráty svobody. Verdikt byl stejný jako minule, avšak ministerstvo spravedlnosti soudu telefonicky sdělilo, že odsouzená dostala milost, a následně byl její trest změněn na 25 let těžkého žaláře. Sommerová si odpykala zhruba dva roky, než zemřela v nemocnici ve Znojmě.¹⁶⁶

Nejvyšším trestem, který olomoucký lidový soud udělil ženám, byl trest doživotního žaláře.¹⁶⁷ Doživotí bylo uděleno Marii Stáhalové, Ludmile Krejčířové, Františce Demelové a Aloisii Englicové. Amnestií prezidenta, buď individuální nebo pro větší skupinu trestanců, jim však tento trest byl změněn na 25 let nebo na 20 let, nebo tak bylo učiněno z důvodu odsunu (Marie Stáhalová). Deseti ženám byl také udělen trest těžkého žaláře v délce 20 let.¹⁶⁸ Podrobný přehled délky trestů a počtu žen s nimi spojených je možné vidět v následující tabulce:

¹⁶⁵ § 259, odst. 2 zákona č. 119/1873 ř. z. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mijg4zv6mjrhexhazrsqu4s2ma> [cit. 23. 2. 2024].

¹⁶⁶ ŠUDŘIHOVÁ: *Olomoučtí Němci*, s. 12–14.

¹⁶⁷ V tomto aspektu byl MLS v Olomouci oproti jiným MLS v českých zemích mírný.

¹⁶⁸ Jmenovitě Marii Maletzové, Františce Popovičové, Hermíně Mikulaschové st. i ml., Marii Hodíkové, Lauře Hiklové, Františce Zatloukalové, Marii Niederlové, Filomeně Husové a Ludmile Pospíšilové.

Tabulka 6: Přehled délky trestů, ke kterým byly odsouzeny ženy u MLS Olomouc:

délka trestu	počet žen
doživotní žalář	4
25 let ¹⁶⁹	1
20 let ¹⁷⁰	10
15 let ¹⁷¹	7
12 let	12
10 let	31
5 let	76

Nejmírnější tresty, pod hranicí nejnižší trestní sazby pěti let, byly udělovány dle § 16, odst. 2 VRD, a to především v období 1946–1948. Nejnižší trest – 2 měsíce těžkého žaláře – dostaly Marie Jančová a Marie Šťastníková. Žofie Pekařová byla odsouzena pouze na 6 měsíců, protože polehčující okolností byla její zachovalost (tj. nebyla trestána) a částečné doznání a to, že byla s Karlem Pekařem k udání svedena Bohumilou Schauerovou.¹⁷²

Na základě dat z odpykávání trestu lze odsouzené ženy také rozdělit na ty, jež byly po odpykání části trestu amnestovány prezidentem republiky (29), dále na ty podmíněně propuštěné s určitou zkušební dobou (43), na ty, které si odpykaly celá trest (49) a konečně na ty ženy, jež během výkonu trestu zemřely (8).

5.4 Profese (sociální status) žen

Obžalované ženy pocházely z různých sociálních vrstev, soudě podle jejich profese či profese jejich manžela. Necelých sto žen bylo v domácnosti, tedy nezaměstnaných. Mezi pracujícími ženami v nižší třídě dominovaly dělnice různého zaměření (zemědělské, tovární a lesní), dále rolnice a posluhovačky. Ze střední třídy byly poměrně početné různé úřednice, soukromnice, obchodnice, telefonistky nebo učitelky různého zaměření. Také zde

¹⁶⁹ Původně v rozsudku, nejsou započítány změny délky trestů při amnestiích z doživotí na 25 let – byly dvě.

¹⁷⁰ Původně v rozsudku, nejsou započítány změny délky trestů při amnestiích z doživotí na 20 let – byly dvě.

¹⁷¹ Původně v rozsudku, není započítáno zmírnění trestu kvůli nemoci – v jednom případě.

¹⁷² ZAO, pob. Olomouc, f. MLS Olomouc, k. 232, Ls 170/48, rozsudek, 29. 9. 1948.

bylo několik švadlen či ošetřovatelek či domovnic. Některé ženy měly za manžele příslušníky armády, policie nebo zdravotnických profesí. Vyčnívají profese jako členka opery či masérka.

5.5 Rodinný stav žen

Je možné se podívat i na rodinný stav žen obžalovaných MLS Olomouc. Logicky nejvíce obžalovaných žen bylo vdaných (222), po nich byly vyrovnané počty vdov (67) a svobodných žen (66). Tato čísla souvisí s tradiční tendencí uzavírat sňatek, neboť hodnota ženy byla vesměs stále viděna hlavně v její roli manželky, matky a hospodyně. Poměrně vysoké množství vdov mohlo být zapříčiněno dvěma světovými válkami.

U některých žen se objevují pojmy *rozloučená* a *rozvedená*. Jaký je mezi těmito dvěma stavy rozdíl? Za *rozluku* byl považován rozvod manželství v dnešním slova smyslu, zatímco *rozvedení* znamenalo *rozvod od stolu a lože*,¹⁷³ tedy pouze odloučení manželů, nikoliv zrušení svazku.¹⁷⁴

V řadách odsouzených žen se nejvíce vyskytovaly ty vdané, následované vdovami a svobodnými. Několik jich bylo také rozloučeno či rozvedeno. Podrobné počty lze vidět v následující tabulce:

Tabulka 7: Rodinný stav odsouzených žen (bez znovuotevřených případů):

	1945	1946	1947	1948	celkem
svobodná	7	27	4	/	38
vdaná	23	88	7	12	130
vdova	4	33	2	4	43
rozvedená	1	3	1	/	5
rozloučená	/	4	1	3	8
nezjištěno	/	1	/	1	2

Tato kategorie je problematická kvůli své proměnlivosti. Je nutno brát v potaz rodinný stav žen v době spáchání trestného činu a v době, kdy byly zajištěny a souzeny kvůli spáchání

¹⁷³ § 103 zákona č. 946/1811 Sb. zák. soud. (Obecný zákoník občanský). Dostupné z <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjygev6ojugyxhazrrgzs2ma>.

¹⁷⁴ „Rozvod znamenal zproštění partnerů manželských povinností při dalším trvání manželského svazku.“ Burešová, Jana: *Proměny společenského postavení českých žen v první polovině 20. století*, Olomouc 2001, s. 305. K této problematice viz zákon č. 320/1919 Sb., kterým se mění ustanovení občanského práva o obřadnostech smlouvy manželské, o rozluce a o překážkách manželství - § 13 až § 24.

daného trestného činu. Jejich rodinný stav se totiž za tu dobu mohl změnit (většinou se daná žena vdala, ovdověla či se rozvedla/rozloučila), to tedy tuto kategorii činí zavádějící, protože není jisté, jestli rodinný stav ženy uvedený v inventáři fondu MLS Olomouc odpovídá době spáchání trestného činu, či při vyšetřování MLS.

5.6 Národnost žen

Jednou z možných kategorií, která se při analýze žen obžalovaných MLS Olomouc nabízí, je jejich národnost. Situace je komplikována tím, že některé ženy za okupace přestoupily k německé národnosti. Lze se ptát: *Jaká národnost obžalovaných/odsouzených žen převažovala?, Proč se ženy hlásily k německé národnosti?, Jaká byla situace ve smíšených manželstvích?* či *Jak se s Němkami nakládalo po druhé světové válce?* U této kategorie je potřeba se nejprve seznámit s jejím kontextem v období od první československé republiky po poválečnou dobu.

Je potřeba si uvědomit, že již v období tzv. první republiky byla ČSR národnostně nehomogenním územím, kde se mimo jiné nacházela početná německá menšina (cca 3 000 000 000 obyvatel). Po vzniku Protektorátu Čechy a Morava žila na tomto území národnostně velmi promíšená směsice obyvatel. Velmi často se šlo setkat s česko-německými rodinami či národnostně nevyhraněnými občany.¹⁷⁵ Ne jinak tomu bylo i na Olomoucku; tvořilo tzv. německý jazykový ostrov v převážně českojazyčném areálu, kam patřila Olomouc, Nová ulice, Neředín, Nové Sady, Nový Svět, Pavlovice, Povel, Kyselov, Nedvězí, Nemilany a Slavonín. Také v některých spíše českých obcích žily německé menšiny (Černovír, Hodolany, Chvalkovice, Lazce).¹⁷⁶

Po vzniku Protektorátu Čechy a Morava se československé občanství změnilo na protektorátní, podřadnější než říšsko-německé, ale zároveň mělo tu výhodu, že nevyžadovalo brannou povinnost.¹⁷⁷ V dubnu 1939 bylo ustanoveno, že se obyvatelé protektorátu s německou národností automaticky stali německými státními příslušníky a nepodléhali protektorátním předpisům.¹⁷⁸ Nacisté na území protektorátu začali provozovat

¹⁷⁵ NOVOTNÝ, René: *Nacistická národnostní politika na Pardubicku v letech 1943–1945*. Východočeský sborník historický svazek 24, 2013, s. 183.

¹⁷⁶ HÁJEK: *Olomoučtí Němci 1918–1938*. Olomouc 2020, s. 19–21.

¹⁷⁷ EMMERT, František: *Vývoj právního institutu státního občanství na území dnešní České republiky*. Brno 2016, s. 63 (nepublikovaná disertační práce).

¹⁷⁸ Říšský zákon z 20. 4. 1939. PADEVĚT, Jiří: *Kronika protektorátu*. Praha 2021, s. 44.

národnostní politiku (*Volkstumspolitik*), jež měla dva cíle: podporu Němců v protektorátu a omezování národnostních práv Čechů. Byla naplánována postupná germanizace všech obyvatel okupovaného území.¹⁷⁹

Mnozí lidé se na výzvu úřadů dobrovolně přihlásili k německé národnosti, většina z národního přesvědčení. Mnohdy šlo o tzv. kmenové Němce, kteří měli prokazatelný či jen domnělý německý původ, nepřihlásilo se jich však tolik, kolik nacistické úřady očekávaly.¹⁸⁰ Žadatelé vyplnili formulář ke stanovení příslušnosti k německé národnosti (*Fragebogen zur Feststellung der deutschen Volkszugehörigkeit*)¹⁸¹ získaný z Oberlandratu (byl i v Olomouci), došlo k přezkoumání uvedených údajů a následně se rozhodlo o udělení či neudělení německé státní příslušnosti a vydání příslušných dokladů. Také bylo možno si v rámci této procedury nechat poněmčít jméno.¹⁸²

Získání německé národnosti pro muže znamenalo narukovat do německé armády a také nenávistné postoje Čechů k nim. Výhodou bylo pobírání většího množství potravin přes přidělový systém, vyšší platy či lepší právní postavení.¹⁸³

5.6.1 Přestupy k německé národnosti v rámci smíšených manželství

Specifickým problémem nacistické národnostní politiky byla smíšená manželství v protektorátě. Byla uzavírána často a podle nacistických zákonů se národnost a státní příslušnost členů rodiny odvozovala od muže. „*Pokud se Češka vdala za Němce, získala tak automaticky říšské občanství. Ze strany nacistických funkcionářů nebyly tyto sňatky příliš vítané, i když k jejich přímému zákazu nikdy nedošlo.*“

Z pramenů není možné zjistit, kolik smíšených manželství bylo v Olomouci v době okupace uzavřeno,¹⁸⁴ jejich počet však zřejmě poměrně rostl, neboť „*Hitler (...) po přečtení zprávy o nárůstu smíšených manželství v okrese olomouckého oberlandrata chtěl manželství Němců s Čechy zakázat, neboť „jest nemožno mísit německou a českou osobitost‘. (...) Hitler*

¹⁷⁹ NOVOTNÝ: *Nacistická národnostní politika*, s. 169.

¹⁸⁰ BRANDES, Detlef: *Germanizovat a vysídlit: Nacistická národnostní politika v českých zemích*. Praha 2015, s. 62–70.

¹⁸¹ Viz Příloha 6 a 7: NA Praha, f. Úřad říšského protektora, Praha, k. 127, sign. 114-129-1/92, Fragebogen zur Feststellung der deutschen Volkszugehörigkeit (dotazník k určení německé národnosti) od Marie Höning.

¹⁸² NOVOTNÝ: *Nacistická národnostní politika*, s. 184–185.

¹⁸³ SKÁLOVÁ, Štěpánka: *Každodennost a výchova dětí a mládeže v Protektorátu Čechy a Morava 1939–1945*. Plzeň 2018 (nepublikovaná magisterská diplomová práce), s. 24.

¹⁸⁴ HÁJEK: *Odsun Němců z Olomouce*, s. 42–43.

*pak přece jen souhlasil s tím, že uzavírání manželství mezi Čechy a Němci se bude posuzovat ,individuálně.' (...) Spíše je u smíšených manželství podle říšského ministerstva vnitra třeba vyžadovat vysvědčení způsobilosti, z něhož bude patrná rasová přiměřenost a vhodné politické postoje. Manželé měli podepsat prohlášení, že své děti budou dávat do německých škol. Znalosti němčiny jsou žádoucí, nejsou však předpokladem. (V roce 1942) spojoval Frank tento závazek s výstrahou: V případě, že německé ženy, které si vzaly Čechy, a jejich děti ,budou představovat žádoucí přírůstek populace', bude je třeba ,pod pohrůžkou trestu za neposlušnost nebo policejního předvedení přinutit k tomu, aby se otevřeně přihlásily k velkému německému národu.“ Od roku 1941 měla budoucí smíšená manželství podléhat přezkoumání po rasové a politické stránce, manželé se měli zavázat, že děti pošlou do německých škol a měli si vyřídit *Doložku o rasovém nálezu* – tedy přezkoumání biologických parametrů obou manželů. Tato opatření vedla k úbytku počtu uzavírání smíšených manželství.¹⁸⁵*

Nacistické úřady na tyto obyvatele protektorátu činily prostřednictvím různých funkcionářů složek NSDAP nátlak, aby přestoupili k Němcům. Například Němka Růžena Kreisselová z Olomouce-Bělidel jako Blockhelferin u NSF¹⁸⁶ přemlouvala lidi ze smíšených manželství, aby se přihlásili k německé národnosti, a to často pod nátlakem, až to udělali a své děti dali do německých škol.¹⁸⁷ Dle svědkyně objížděla Kreisselová na kole skoro každý den častě zrána mnoho německých rodin: „*Sama jsem ji viděla vcházeti k rodinám Krasmanových, Šmídových, Hejtmánkových, Grégrových a řadě jiným.*“¹⁸⁸ Sama Kreisselová k tomu vypověděla: „*V létě 1943 byla jsem pověřena od Frauenschaft, abych sepsala smíšená manželství a vyplnila, resp. sepsala data týkající se těchto manželství. Tehdy jsem měla zjistiti, kdy došlo k uzavření manželství, osobní data manželů a podobně. (...) Materiál, který jsem sebrala, jsem odevzdala Ortleiterovi Honzákovi (...)*“¹⁸⁹

Po válce nastala situace, že manželky ze smíšených manželství, které za okupace přestoupily k Němcům, se domnívaly, že mohou u MNV v Olomouci-Bělidlech žádat o vrácení české národnosti. Úředník tohoto MNV Josef Janoušek jim sděloval, že k tomu nemá kompetence. Ony říkaly, „*že na ně byl činěn v této věci nátlak a tu výslovně uváděly Němce*

¹⁸⁵BRANDES: *Germanizovat a vysídlit*, s. 73–74.

¹⁸⁶ NS-Frauenschaft.

¹⁸⁷ ZAO, pob. Olomouc, f. MLS Olomouc, k. 65, Ls 571/46, Zpráva MNV v Olomouci-Nových Bělidlech Vyšetřujícímu výboru lidového soudu v Olomouci, 9. 6. 1945.

¹⁸⁸ Tamtéž, výslech svědkyně Antonie Janišové, 18. 3. 1946.

¹⁸⁹ Tamtéž, výslech Růženy Kreisselové, 9. 4. 1946.

*Kincla a obviněnou Kreisselovou. Lituji, že jsem si o těchto žádostech nevedl žádné záznamy, protože jinak bych mohl spolehlivě udati, kdo mně to udal o Kreisselové, ale přece jenom si vzpomínám na rodinu Skoupilovu z Holice (...)*¹⁹⁰

Právě rodina Skoupilových byla jednou ze smíšených rodin v oblasti. Manžel Josef Skoupil byl Čech a člen Sokola a jeho manželka Marie byla svým otcem přihlášena k německé národnosti: „*Můj manžel o tom vůbec nic nevěděl, já jsem toto před ním tajila a z toho vlastně vyplynuly všechny potíže a nepříjemnosti (...)* Připouštím také, že jsem v lístku pro domácnost III byla zapsána jako Němka, ale Reichshilfe jsem nepobírala.“ Kreiselová přišla k nim do bytu a chtěla po Skoupilovi osobní data (dle pověření z NSF), ten jí je však odmítl sdělit, a proto si Kreisselová pomohla gestapem. To si Skoupila předvolalo: „*tři úředníci mi domlouvali nejprve po dobrém, abych dal svého syna do německé školy, a když jsem nebyl povolný, začali mi vyhrožovat, že se mnou zatočí, že mi ukáží, co dovedou apod. (...)* Výsledek nátlaku těchto gestapáků byl, že jsem podepsal formulář, aby syn byl dán do německé školy. Přes to všechno jsem hocha dal na podzim zapsat znovu do české školy, do druhé měšťanky (...) na správu školy přišlo vyrozumění, že má být ihned převeden do německé školy. Znovu jsem byl předvolán na gestapo, kde mě vytýkali oddalování nástupu syna do německé školy. Také moje manželka byla volána na Kreisleitung NSDAP v Olomouci, kde se ptali, proč jsme ho nedali do německé školy a jestli chce, aby jí dítě bylo odebráno.“¹⁹¹ Nakonec byli nuceni dát syna do německé školy a Skoupil z toho vinil právě Kreisselovou, která měla kromě funkce v NSF na účtu ještě dvě udání, a proto byla olomouckým lidovým soudem odsouzena k deseti letům těžkého žaláře.¹⁹²

Pokud se Čech či Češka přihlásili k německé národnosti, byly tyto případy retribučním soudnictvím vnímány jako národní zrada. Veřejní žalobci jim měli věnovat zvýšenou pozornost. „*Tyto případy měly být přezkoušeny zejména se zřetelem ke skutkové podstatě první věty § 3 velkého retribučního dekretu... a bude-li zjištěno, (...) že bylo možno jeho přihlášku k německé národnosti pokládat jako propagaci nebo podporu nacistického hnutí, budiž přednesena žaloba pro shora uvedený zločin a ponecháno rozhodnutí soudu.*“¹⁹³

¹⁹⁰ ZAO, pob. Olomouc, f. MLS Olomouc, k. 65, Ls 571/46, výslech svědka Jaroslava Janouška, 18. 3. 1946.

¹⁹¹ Tamtéž, výslech svědka Josefa Skoupila krajským soudem v Olomouci, 9. 4. 1946.

¹⁹² Tamtéž, rozsudek Růženy Kreiselové, 23. 5. 1946.

¹⁹³ 1945, 24. srpna, Praha. – Výnos ministerstva spravedlnosti o stíhání národních zrádců před mimořádnými lidovými soudy. NĚMEČKOVÁ (a kol.): *Lidová spravedlnost*, s. 224–225.

Ve spisech MLS Olomouc týkajících se žen jsem objevila různé případy smíšených manželství. V několika případech se jednalo o manželství, ve kterých byl manžel Čechem a manželka Němkou.¹⁹⁴ Například Brunhilda Hejnová byla původně Němkou, avšak po sňatku s Čechem Ladislavem Hejným se nechala zapsat jako Češka. Když její manžel zemřel v Mauthausenu kvůli prozrazení jeho protiněmecké činnosti, bez námitek přijala německou národnost a své děti vychovávala v nacistickém duchu.¹⁹⁵

Existovaly i případy, kdy lidé předstírali, že se přidali k Němcům, a to proto, že chtěli mít větší zastání ve sporech.¹⁹⁶ Například Češka Anežka Hasalová si 15. října 1940 prostřednictvím jakéhosi pana Šimečka podala žádost k přijetí německé národnosti, avšak nebyla přijata.¹⁹⁷ Přesto se proti vůli manžela Václava začala chovat jako Němka (zdravila Heil Hitler, vyvěšovala prapory s nacistickým symbolem, oba jejich syny dala do německé školy aj.); všichni v jejím okolí si tak přirozeně mysleli, že se dala k Němcům. Důvodem jejího vystupování jako *zuřivé Němky* bylo to, že byla „*všeobecně neoblíbená. Na poli mě bil majitel sousedního pole Turek, doma mě bil můj nájemník Smrž a můj muž. Chtěla jsem, aby se mě báli, že jsem Němka.*“¹⁹⁸

Vyskytla se tu však i manželství, kde německé národnosti byl naopak muž a jeho žena se k Němcům rovněž přihlásila. Například manžel Rusínky Julie Matouškové byl Němec, přestože s ní mluvil česky, a ona o tom věděla. Zřejmě v roce 1942 si ji předvolali na Oberlandrat v Olomouci a vyzvali ji, aby se přihlásila k německé národnosti a žádost podepsala. Přestože podpis odmítla z toho důvodu, že neovládala německý jazyk, později jí přišlo oznámení, že je Němkou. Ohledně této skutečnosti si nijak nestěžovala a Němkou zůstala, zřejmě z důvodu materiálního zvýhodnění: „*Pobírala jsem Reichshilfe (...) přispívala jsem na různé sbírky, pokud je Němci pořádali. V domě, ve kterém jsem bydlela, byly časté hádky pro vše možné. Větším dílem pak pro závist, neboť jako Němka jsem měla všechno, co jsem k obživě potřebovala.*“¹⁹⁹

¹⁹⁴ Např. Marie Stáhalová (Ls 14/45) nebo Vilemína Soklová (Ls 49/46). Helena Zapletalová (Ls 111/45) dokonce se svým otcem přemluvila svého manžela Františka, aby se k Němcům přihlásil.

¹⁹⁵ ZAO, pob. Olomouc, f. MLS Olomouc, k. 14, Ls 190/45, zpráva o zatčení Brunhildy Hejné, 28. 6. 1945.

¹⁹⁶ ZAO, pob. Olomouc, f. MLS Olomouc, k. 2, Ls 19/45, hlavní přelíčení, výslech obviněné Anežky Hasalové, 9. 10. 1945.

¹⁹⁷ ZAO, pob. Olomouc, f. MLS Olomouc, k. 2, Ls 19/45.

¹⁹⁸ Tamtéž, výslech Anežky Hasalové, 6. 6. 1945.

¹⁹⁹ ZAO, pob. Olomouc, f. MLS Olomouc, k. 65, Ls 568/46, výslech Julie Matouškové, 22. 2. 1946

Podobně tomu bylo u Marie Mückové, jež tvrdila, že její německý manžel ji donutil, aby se přihlásila k německému občanství. Důvodem mohl být jednak nátlak z mužovy strany, jednak snaha získat výhody – ostatně dle výpovědí několika svědků pobírala tzv. Reichshilfe.²⁰⁰

5.6.2 Přestupy obžalovaných žen k německé národnosti

Jaké byly důvody přihlášení se k německé národnosti pro české ženy, které byly obžalovány MLS? Z prostudovaných trestních spisů žen vyplývá, že mezi ně patřil nátlak ze strany nacistických úřadů nebo příbuzných, dále získání materiálních či jiných výhod, jež jim mohly pomoci v těžké sociální situaci, nebo ideové důvody. Ne vždy však je z pramenů jasné, jaký byl skutečný motiv změny národnosti.

U některých žen se dají motivy k přestupu poměrně lehce vysledovat. Poměrně mnoho žen se k německé národnosti přihlásilo z prospěchářství a je tedy paradoxní, že některé z nich německy vůbec neuměly. Anastazie Metelková s rodinou se dobrovolně přihlásila k německé národnosti ze ziskuchtivosti,²⁰¹ rovněž tak Anežka Ralíková.²⁰² Anna Chodilová prohlásila, že se přihlásila k Němcům kvůli neutěšeným majetkovým poměrům (manžel byl nasazen na práci v Německu a ona byla sama bez prostředků se třemi dětmi), vedoucí NSV jí totiž řekl, že když žádost podepíše, manžel se z Německa vrátí. Tak se také stalo, ale náhradou za to museli oba její synové narukovat do armády.²⁰³

Anna Sléžková tvrdila, že se Němkou stala omylem, protože za okupace vlastnila trafikou, kam jednou přišli členové SA a předložili jí dokument k přihlášení se k Němcům: „*Bylo mi hrozeno, že jinak ztratím trafikou a že sama budu deportována do Ruska. Pod takovým nátlakem jsem přihlásila i manžela k německé národnosti. Můj manžel se nechtěl přihlásit k německé národnosti, a proto se obrátili na mě, abych já za muže podepsala. Já jsem tak učinila.*“²⁰⁴ Toto její prohlášení však nekoresponduje s vyjádřením velitelství stanice SNB v Hněvotíně, že „*byla vždy hlášena jako Němka*“,²⁰⁵ takže to spíše vypadá na zoufalou výmluvu.

²⁰⁰ ZAO, pob. Olomouc, f. MLS Olomouc, k. 93, Ls836/46.

²⁰¹ ZAO, pob. Olomouc, f. MLS Olomouc, k. 153, Ls 1460/46, vyjádření MNV v Lipníku pod Bečvou k udělení milosti Anastazii Metelkové, 14. 10. 1946.

²⁰² ZAO, pob. Olomouc, f. MLS Olomouc, k. 238, Ls 194/48.

²⁰³ ZAO, pob. Olomouc, f. MLS Olomouc, k. 22, Ls 6/46, výslech Anny Chodilové, 4. 11. 1945.

²⁰⁴ ZAO, pob. Olomouc, f. MLS Olomouc, k. 205, Ls 45/48, výslech Anny Sléžkové, 25. 9. 1947.

²⁰⁵ ZAO, pob. Olomouc, f. MLS Olomouc, k. 205, Ls 45/48, Sléžková Anna – šetření z hlediska retr. dekretu, SNB v Hněvotíně, 3. 12. 1947.

Silvie Kočí se přihlásila k německé národnosti po příchodu do Bludova prý jen proto, aby získala učitelské místo, neboť jako Češka je za republiky nedostala: „Na inspektorátu v Šumperku mi bylo řečeno, že bych mohla ihned nastoupit, kdybych se přihlásila k německé národnosti. Poněvadž jsem místo chtěla dostat, přihlásila jsem se skutečně k národnosti německé a nastoupila jsem na místo v Bludově na měšťanské škole.“²⁰⁶ Proti ní však mluví svědectví jejího tehdejšího kolegy, učitele Václava Blažka: „Pokud se obviněná vymlouvá na to, že se musela přihlásit k Němcům proto, že nemohla jinak dostat místo, není to pravda.²⁰⁷ Jsou mi známy dva případy, kdy Češi byli přijati za učitele ještě za okupace, poněvadž byl naprostý nedostatek českých učitelů. Mimo obviněnou byla na naší škole učitelka Reinischová, která byla ze smíšeného manželství. Uměla perfektně německy. Přestože jí Erben (tehdejší ředitel školy – pozn. aut.) sliboval všechno možné a zase naopak na ni vykonával nátlak, zůstala Češkou a vydržela to celkem klidně.“²⁰⁸

Specifickým případem je v tomto směru Matylda Marschnerová, jejíž otec byl Žid a matka Árijka. Ač byla jako novorozeně pokřtěna, při sňatku s židovským manželem Filipem Thunem přijala židovství. Aby nebyla pronásledována jako Židovka, manžel (tehdy úředník RAV²⁰⁹ v Prostějově) jí vyhotovil falešné doklady a vydávala se za Němku. Podle svědků nosila nacistický odznak, spolu se svým druhým německým manželem se stýkala s Němci i židy. Za války u sebe ukrývala několik židů a také posílala potravinové balíčky do Terezína.²¹⁰ Lze tedy vidět, že někdy se za přihlášením k Němcům skrýval strach o život či snaha zastírat tím protiněmeckou činnost.

Vyskytl se zde také případ neudělení německé národnosti úřadem, a to Cecilie Ptáčkové – navzdory jejímu přání stát se Němkou ji nepřijali, protože neměla čistý trestní rejstřík. Pravděpodobně se proto aspoň jako Němka chovala – stýkala se s Němci, psala si různé poznámky, v nichž vychvalovala nacistické hnutí, vedla politické rozhovory ve prospěch Němců aj.²¹¹

²⁰⁶ ZAO, pob. Olomouc, f. MLS Olomouc, k. 87, Ls 786/46, výslech Silvie Kočí, 20. 11. 1946.

²⁰⁷ Na české učitele skutečně nebyl vykonáván nátlak k přestupu na německou národnost, ale bylo nutné, aby žáky vychovávali k „říšské myšlence“ a ideje Nové Evropy. DOLEŽAL, Jiří: *Česká kultura za Protektorátu: Školství, písemnictví, kinematografie*. Praha 1996, s. 79.

²⁰⁸ ZAO, pob. Olomouc, f. MLS Olomouc, k. 87, 786/46, výslech svědka Václava Blažka, 20. 11. 1946.

²⁰⁹ Reichsauftragsverwaltung (RAV), tj. správa z příkazu Říše. Do mnoha protektorátních úřadů byli do vedoucích funkcí na základě Heydrichovy správní reformy v roce 1942 přiděleni úředníci německé národnosti, a ty tedy ztratily veškeré pravomoci. HLEDÍKOVÁ, Zdeňka – JANÁK, Jan – DOBEŠ, Jan: *Dějiny správy v českých zemích: od počátků státu po současnost*. Praha 2007, s. 407.

²¹⁰ ZAO, pob. Olomouc, f. MLS Olomouc, k. 39, Ls 236/46.

²¹¹ ZAO, pob. Olomouc, f. MLS Olomouc, k. 226, Ls 140/48.

Pokud se na problematiku národnosti žen u MLS Olomouc podívám obecně, u obžalovaných žen převažovaly ty s německou národností (61, 8 %), v pořadí druhé byly Češky (35, 3 %), také zde byly Rakušanky (1, 1 %), Slovenky (0, 8 %) a další. Větší podrobnosti lze vidět v Tabulce 8. U odsouzených žen jsou počty podobné – 74, 3 % žen byly Němky, 24, 8 % Češky a pouhých 0, 9 % Rakušanky – viz Tabulka 9.

Tabulka 8: Národnost všech obžalovaných žen u MLS Olomouc:

	Č ²¹²	N ²¹³	AT ²¹⁴	SK ²¹⁵	PL ²¹⁶	RU ²¹⁷	RS ²¹⁸	nezjištěno
1945	6	34	/	/	/	/	/	/
1946	81	163	4	1	/	/	/	/
1947	27	25	/	/	/	1	1	1
1948	20	13	/	2	1	/	/	/
znovuotevřené případy 1948	13	6	/	/	/	/	/	/
celkem ²¹⁹	134	235	4	3	1	1	1	1
celkem ²²⁰	147	241	4	3	1	1	1	1

Tabulka 9: Národnost všech odsouzených žen u MLS Olomouc:

	Č	N	AT
1945	5	30	/
1946	35	119	2
1947	4	11	/
1948	12	8	/
znovuotevřené případy 1948	7	5	/
celkem ²²¹	56	168	2
celkem ²²²	63	173	2

²¹² Česká národnost.

²¹³ Německá národnost.

²¹⁴ Rakouská státní příslušnost.

²¹⁵ Slovenská národnost.

²¹⁶ Polská národnost.

²¹⁷ Ruská národnost.

²¹⁸ Srbská národnost.

²¹⁹ Bez znovuootevřených případů v roce 1948.

²²⁰ Včetně znovuootevřených případů v roce 1948.

²²¹ Bez znovuootevřených případů v roce 1948.

²²² Včetně znovuootevřených případů v roce 1948.

5.6.3 Situace po druhé světové válce

Dekret č. 33/1945 Sb.²²³ stanovil, že lidé s německou národností, jež nabyli německou státní příslušnost, pozbyli československé občanství. Výjimku tvořili pouze ti, jež se za okupace k německé národnosti přihlásili pod nátlakem; mohli si podat žádost o osvědčení o národní spolehlivosti a rovněž mohli požádat o vrácení československého občanství.

Specifická v tomto ohledu byla situace žen žijících ve smíšených manželstvích. V Olomouci po válce žilo zhruba 2000-2500 osob německé národnosti v manželství s Čechy nebo Češkami.²²⁴ Pokud se jednalo o Němku, jež byla manželkou národně a státně spolehlivého Čecha, mohla si spolu se svými nezletilými dětmi do 10. února 1946 podávat žádost o vrácení československého občanství a většinou jí také po dlouhé době bylo vráceno. Složitější situace byla pro české manželky Němců, jež žádost o vrácení československého občanství podávat nemohly, podléhaly protiněmeckým diskriminačním opatřením a často se tedy snažily dostat do odsunu spolu se svým manželem a dětmi. To by však vedlo k porušení mezinárodních dohod o odsunu, a proto se tomu československé úřady snažily zabránit rozváděním těchto manželství.²²⁵ Dle Hájka se „dá předpokládat, že většina olomouckých Němců žijících ve smíšených manželstvích s osobou české národnosti zůstala po ukončení odsunu v ČSR.“²²⁶ Také některé ženy obviněné MLS Olomouc se pokoušely znovuzískat československé občanství, avšak ve většině případů není jisté, jak zda jim bylo uděleno, či nikoliv.²²⁷

5.7 Odsun Němců a jeho souvislost s retribucí

Další možností analýzy obžalovaných žen u MLS Olomouc je zjistit, jak je ovlivnil hromadný transfer německého obyvatelstva po druhé světové válce a zda byly jeho součástí. Z předchozí podkapitoly vyplývá, že existovalo velké, rozhodně nezanedbatelné procento obžalovaných žen s německou národností, z nichž mnohé byly odsunuty, tudíž je nezbytné se

²²³ Dekret č. 33/1945 Sb. o úpravě československého státního občanství osob národnosti německé a maďarské. Dostupný z <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1945-33> [citováno 27. 3. 2024].

²²⁴ HÁJEK: *Odsun Němců z Olomouce*, s. 60.

²²⁵ STANĚK: *Odsun Němců z Československa 1945–1947*. Praha 1991, s. 318–320.

²²⁶ HÁJEK: *Odsun Němců z Olomouce*, s. 78.

²²⁷ Např. Emilie Skupienová (Ls 183/47), Marie Petrášková (Ls 554/46), Anastazie Polzarová (Ls 573/46), Hermína Kuttlerová (Ls 598/46), Silvie Kočí (Ls 786/46) - zamítnuto, Marie Hönigová (Ls 1384/46) aj.

touto problematikou zabývat. Proto bych zde ráda předeštlala základní kontext poválečného odsunu Němců.

Vzhledem k tomu, že Československo bylo za druhé světové války územím okupovaným Němci a jimi perzekuovaným, bylo po osvobození nutné se s touto německou otázkou vypořádat. Nad otázkou odsunu Němců se začalo uvažovat od roku 1941²²⁸ a její předběžný rámec byl stanoven v VIII. bodě dubnového *Košického vládního programu*. Vznikla myšlenka, že všichni Němci jsou odpovědní za nacismus a hrůzy s ním spojené (tedy *princip kolektivní viny*), a tudíž je potřeba je hromadně vysídlit. Tuto tezi vyjádřil mimo jiné i prezident Edvard Beneš.²²⁹ Svou roli hrála také všudypřítomná averze a nenávist vůči všemu německému a také to, že Němci byli automaticky vnímáni jako nacisté.²³⁰

Upřesňující pokyny, jak postupovat vůči německému obyvatelstvu,²³¹ byly stanoveny výnosem ministerstva vnitra z 8. června 1945 a také vznikly osídlovací referáty ONV (OSK), jež měly znovu osídlivat konkrétní místa po odsunu Němců.²³² Němci byli dle dekretu č. 33/1945 Sb. zbaveni československého občanství, byli řádně označeni a většinou internováni na příslušných místech a zároveň měli do doby odsunu pracovní povinnost. Byl jim konfiskován veškerý majetek²³³ kromě povoleného obsahu zavazadel. Transfery do Německa pak probíhaly prostřednictvím vlaků (často s otevřenými vagóny) či pěšky. Naneštěstí docházelo k rozdělování rodin a nezdědka také k různým násilnostem.²³⁴

Nejprve probíhal tzv. *neorganizovaný, živelný či divoký odsun*, který měl v zásadě skončit uznáním odsunu spojenci na Postupimské konferenci. Následně probíhal *organizovaný odsun*, během něhož se podmínky vysídlování německého obyvatelstva upravily. Celkově byly do začátku roku 1947 z území ČSR odsunuty více než 3 miliony osob.²³⁵ Po tomto období došlo

²²⁸ STANĚK: *Odsun Němců z Československa*, s. 32.

²²⁹ „Činím německý národ jako celek za nacism a všechny jeho zločiny, jimiž se navždycky před celou historií lidstva tak smutně proslavil, odpovědným, pokládám za nutné politicky z toho vyvodit důsledky vzhledem k celému státu a podle toho postupovat v budoucnosti (...) Vím, že byli Němci jednotlivci, kteří si této hrůzy byli vědomi. Ale jde o přímou vinu převážné většiny Němců, a proto Němci jako celek jsou odpovědní.“ Část projevu Edvarda Beneše v Lidicích 10. června 1945. In: STANĚK: *Odsun Němců z Československa*, s. 58–59.

²³⁰ PEHR, Michal: *Zápas o nové Československo 1939-1946: Válečné představy a poválečná realita*. Praha 2011, s. 91, 100.

²³¹ Dle § 6 dekretu č. 5/1945 Sb. byl za Němce považován ten, kdo se při jakémkoli sčítání lidu od roku 1929 přihlásil k německé národnosti či se stal členem národních skupin či politických stran, sdružujících osoby německé národnosti.

²³² STANĚK: *Odsun Němců z Československa*, s. 64.

²³³ Což souvisí s dekrety č. 5/1945 Sb., č. 12/1945 Sb. a č. 28/1945 Sb.

²³⁴ STANĚK: *Odsun Němců z Československa*, s. 72–73.

²³⁵ *Tamtéž*, s. 237.

ještě k dodatečnému odsunu, v němž docházelo ke slučování roztržených rodin. Probíhal ještě dokonce v padesátých letech, kdy bylo složité získat povolení k odchodu do SRN. Mnozí Němci včetně těch propuštěných z výkonu trestu byli shromažďováni především v táborech v Ostravě-Kunčicích, odkud se postupně dostávali do SRN či Rakouska.²³⁶

Odsun se netýkal německých antifašistů, avšak několik tisíc z nich kvůli různým obtížím dalo přednost dobrovolnému vystěhování do Rakouska nebo západního Německa. Ministerstvo vnitra v listopadu 1945 vydalo výnos o vysídlení německých antifašistů do sovětské okupační zóny v Německu a těm, kteří chtěli na území ČSR zůstat, bylo doporučeno, aby se z „*antifašistů německých stali antifašisty českými.*“²³⁷ Dále se v rámci vysídlení nepočítalo s německými odborníky a specialisty, kteří by byli postrádáni v různých důležitých oborech, a se smíšenými manželstvími.

Co se týče Olomouce, tamní lidé s klidem očekávali, že proběhne vysídlení německého obyvatelstva, existovaly však i obavy z neuskutečnění odsunu. Většina Němců, kteří ve městě žili, zde chtěla zůstat nadále, i navzdory těžkým podmínkám, ale vyhnout se odsunu nebylo možné. Olomoučtí Němci měli být odsouváni z tábora v Lutíně-Olšanech, jenž byl určen za odsuvné středisko. Před odsunem se maximálně využili jako levná pracovní síla. Prvním transportem 17. dubna 1946 byli nejprve vysídleni staří lidé a rodiny s mnoha dětmi. Stávalo se, že byly vraceny neúplné rodiny, neboť bylo nutné dodržovat pokyn k nerozdělování rodin.²³⁸ Celkem bylo z Olomouce v roce 1946 odsunuto 6 224 osob a ve městě žilo ještě zhruba 2 000 Němců převážně ve smíšených manželstvích.²³⁹

6.7.1 Odsun žen v rámci MLS Olomouc

S odsunem německého obyvatelstva z Československé republiky mělo úzkou spojitost retribuční soudnictví: „*Retribuce sloužila k ospravedlnění a prosazení odsunu, (ale) opačně to neplatilo. Odsun oslaboval a nakonec zpochybnil spravedlnost poválečné retribuční.*“²⁴⁰ U mnoha osob německé národnosti byl totiž místo nástupu k výkonu trestu za spáchané

²³⁶ STANĚK: *Tábory v českých zemích 1945-1948*. Opava 1996, s. 188.

²³⁷ Více k situaci německých antifašistů viz STANĚK: *Odsun Němců z Československa*, s. 140–155.

²³⁸ HÁJE: *Odsun Němců z Olomouce*, s. 104–113.

²³⁹ *Tamtéž*, s. 118–119.

²⁴⁰ FROMMER: *Národní očista*, s. 304.

zločiny upřednostněn jejich odsun do Německa,²⁴¹ a to vlivem rozhodnutí ministerstva vnitra. S tím příliš nesouhlasilo ministerstvo spravedlnosti a ani velká část soudců a veřejných žalobců u MLS.²⁴² Nastala tedy situace, že za své zločiny pykali především čeští kolaboranti, a to proti očekávání představitelů zahraničního odboje.

Mnohé ženy s německou národností odsouzené olomouckým MLS byly většinou na základě rozhodnutí ministerstva spravedlnosti amnestovány z výkonu trestu (tj. odpykaly si jistou část trestu) a následně odsunuty. Dopadlo to tak v osmdesáti případech; z toho u 18 žen je prokázáno, že byly odsunuty v období 1945-1947, avšak u převážné většiny (cca 50) se vysídlení uskutečnilo později, tzn. hlavně v 50. letech.

Některé obžalované ženy (16) byly místo rozsudku či nástupu k výkonu trestu vysídleny; v jedenácti případech byl odsun povolen bez hlavního přelíčení a ve dvou případech došlo k vysídlení nedopatřením, bez vědomí veřejného žalobce. Toto se dle Staňka mnohdy stávalo: „*Nebylo ničím neobvyklým, že vysídlení byli rovněž lidé, u nichž se dalo předpokládat zahájení trestního řízení.*“²⁴³

Mnohé ženy byly před odsunem internovány ve sběrných střediscích v Olomouci-Nových Hodolanech, Liberci, Slavoníně, Mohelnici či v Šumperku nebo v Chebu. Většina těchto žen následně skončila v americkém okupačním pásmu Německa, či – pokud byly vysídleny později – v NDR.

Existovaly i případy žen (6), které si uložený trest odpykaly a teprve poté byly odsunuty do Německa. Tři z nich po propuštění strávily nějaký čas ve zmíněném táboře v Ostravě-Kunčicích, než byly v 50. letech vysídleny.

U některých žen není dle trestního spisu jisté, zda byly skutečně vysídleny, neboť zde chybí dokument o provedení odsunu. Také se stávalo, že si některé ženy podaly žádost o odsun či již získaly příslib vstupního permitu do Německa, ale odsunuty nebyly nebo o tom

²⁴¹ Upřednostnění odsunu neznamenal vyhnout se trestu. V Německu se s těmito osobami mělo nakládat jako s válečnými zločinci: „*Třeba poznamenati, že tím, že hromadní zločinci budou odsunuti, aniž bylo proti nim u nás provedeno trestní řízení, není řečeno, že ujdou vůbec trestu. V jejich dokladech, se kterými budou předáni do Německa, bude vyznačeno, že jde o válečné zločince toho či onoho druhu a bude tedy věcí spojeneckých úřadů, aby zavdaly podnět k trestnímu stíhání na půdě Německa.*“ ZAO, pob. Olomouc, f. VŽ u MLS Olomouc, Ls Pres 1, Odsun Němců – pokyny ministerstva spravedlnosti o příslušnicích nacistických organizací, 3. 4. 1946.

²⁴² PAŽOUT – PORTMANN (eds.): *Spravedlnost, nebo pomsta? Potrestání válečných zločinců, kolaborantů a zrádců po 2. světové válce v Československu*. Liberec 2022, s. 196.

Také v některých soudních spisech žen, jež jsem prostudovala, lze najít dokumenty vyjadřující nesouhlasné stanovisko soudu či veřejného žalobce k odsunu dané ženy.

²⁴³ STANĚK: *Tábory*, s. 19.

ve spisu nejsou uvedeny žádné informace. Z uvedených důvodů proto nelze sestavit přesnou statistiku odsunutých žen v rámci MLS Olomouc.

6. Přehled udavaček

V této kapitole se zaměřuji na analýzu vybraných žen, které spáchaly zločin udavačství. Celkem jsem pracovala s 78 případy žen, tedy většinou. Je třeba počítat s tím, že případ každé udavačky byl jedinečný, ale přesto jsem se v jednotlivých spisech pokusila najít jejich společné rysy.

Pro připomenutí bylo dle § 11 odsouzeno celkem 103 žen, pokud počítám s obdobím druhé retribuice (bez znovuotevřených případů).²⁴⁴ Dle národnosti lze tyto ženy rozdělit na Němky (58) a Češky (45). Pouze čtrnáct žen bylo vysídleno do Německa. Dle zaměstnání (sociálního statusu) mezi udavačkami převažovaly ženy v domácnosti (cca 27) a dělnice (26), dále tu byly rolnice (10), úřednice (8), soukromnice (7), několik obchodnic, služek, švadlen a jiné profese. Co se týče rodinného stavu, většina odsouzených žen bylo vdaných (58), mnohé z nich byly vdovy (21), méně však bylo svobodných žen (11), rozloučených (8) a rozvedených (3).

V rámci procházení trestních spisů udavaček jsem objevila několik dílčích problémů, které zde zmiňuji pouze stručně, neboť nejsou hlavním tématem této práce. S těmito jevy jsem se setkávala poměrně často, je tudíž možné se jim v budoucnu v rámci jiných výzkumů podrobněji věnovat.

V některých trestních spisech těchto jsem narazila na otázku sexualizovaného násilí na ženách či násilí obecně. Zmínky o nich se objevovaly jakoby mimochodem ve výsleších svědků, svědkyň či obviněných žen. Například některé svědkyně vypovídaly, že jejich sousedka Marie Lossová jim fyzicky ubližovala.²⁴⁵ Je však také možné se setkat s násilím údajně

²⁴⁴ Znovuotevřených případů žen, jež byly v období druhé retribuice odsouzeny dle § 11, je deset. Celkově bylo tedy za udavačství odsouzeno celkem 113 žen. Toto číslo je přesto stále přibližné, protože je potřeba ještě počítat se nedochovanými či ztracenými spisy.

²⁴⁵ ZAO, pob. Olomouc, f. MLS Olomouc, k. 102, Ls 957/46.

vykonávaném na samotných udavačkách, a to v případě Marie Stáhalové,²⁴⁶ Marie Mádrové,²⁴⁷ Jenovéfy Čejkové,²⁴⁸ Marie Nezvalové²⁴⁹ a Anny Chodilové.²⁵⁰

Dalším dílčím problémem, o kterém by bylo jinde možné šířeji pojednat, by mohl být fenomén strachu z udavaček. Z výpovědí svědků vyplývá, že mnoho z nich kvůli vyhrožování ze strany udavaček²⁵¹ či kvůli jejich udání žilo ve strachu. Hrozilo vyšetřování gestapem, při kterém většinou probíhalo psychické i fyzické ubližování,²⁵² věznění ve věznicí olomouckého gestapa²⁵³ či přemístění do koncentračního tábora, přičemž následky pro udanou osobu mohly být tristní. S tím souvisí otázka následků udání, které se v této práci přímo nevěnuji, ovšem je jasné, že zde platila přímá úměra: čím fatálnější následky udání mělo, tím delší a přísnější trest stanovil lidový soud udavačce.

K udaným osobám je potřeba přidat drobnou poznámku – rozhodně nelze tvrdit, že všechny byly „nevinné“. Někteří udaní měli sami problém se zákonem, například to byli kriminálníci (kradli apod.), nebo sami využívali německé okupace k vyhrožování druhým a vyvolávání sporů, mnozí z nich sympatizovali s Němci apod. Ani zde tedy nelze generalizovat udavače jako ty „zlé“ a udané osoby naopak jako ty jednoznačně „dobré“.

Je také vhodné stručně pojednat o každodennosti žen, které žily v Protektorátě Čechy a Morava. Jak již bylo zmíněno, většina z nich byla v domácnosti, to znamená, že značnou část dne trávily doma. Je tak zřejmé, že byly v každodenním kontaktu se svými sousedy. Svůj čas trávily péčí o své malé děti, domácími pracemi (např. praním) a nákupem potravin (na základě potravinových lístků)²⁵⁴ a obstaráváním dalších věcí. Mnohé ženy však byly také zaměstnány v různých profesích, a to často v národnostně smíšených prostředích, kde pracovali jak Češi, tak Němci. Ve volných chvílích se chodilo do divadla či kina nebo hospody, četly se různé knihy, tajně se poslouchal zahraniční rozhlas. Platilo mnoho nařízení, ať se již jednalo o protižidovská

²⁴⁶ ZAO, pob. Olomouc, f. MLS Olomouc, k. 2, Ls 14/45.

²⁴⁷ ZAO, pob. Olomouc, f. MLS Olomouc, k. 17, Ls 245/45.

²⁴⁸ ZAO, pob. Olomouc, f. MLS Olomouc, k. 10, Ls 126/45.

²⁴⁹ ZAO, pob. Olomouc, f. MLS Olomouc, k. 20, Ls 283/45.

²⁵⁰ ZAO, pob. Olomouc, f. MLS Olomouc, k. 22, Ls 6/46.

²⁵¹ Svědci často vypovídali, že jim tyto ženy velmi často hrozily udáním na gestapu, nebo s nimi vyvolávaly spory a soudily se s nimi.

²⁵² A to během tzv. zosťreného výslechu. Více ke gestapu a jeho metodám viz např. ČERNÝ, Vladimír (a kol.): *Místa zkropená krví: Kounicovy studentské koleje v Brně v letech nacistické okupace 1940–1945*. Brno 2015; DAMS, Carsten – STOLLE, Michael: *Gestapo: moc a teror ve Třetí říši*. Praha 2010; SLÁDEK, Oldřich: *Zločinná role gestapa: nacistická bezpečnostní policie v čes. zemích 1938–1945*. Praha 1986.

²⁵³ V tzv. Garňáku.

²⁵⁴ V protektorátu fungovalo tzv. přidělové hospodářství – tedy vše od potravin po spotřební a textilní zboží bylo nutno získat prostřednictvím tzv. přidělu (lístkového systému).

opatření či zavedené přidělové hospodářství, povinné zatemňování oken, odevzdávání dávek sedláky aj. Někteří manželé těchto žen byli nuceně pracovníě zasazeni v Německu, nebo (v případě německé domácnosti) museli bojovat v německé armádě a jejich ženy pak zůstaly doma samy se svými dětmi. Občas se mezi českými ženami našly takové, jež se nějakým způsobem zapojovaly do odbojového hnutí, např. ve svých domech schovávaly ilegální tiskoviny nebo posílaly balíčky s potravinami vězňům apod.

6.1 Místa a způsoby udávání

Nejprve je možné se ptát, na kterých místech či u koho ženy udávaly. Z prostudovaných spisů vyplývá, že se udávalo především na gestapu, německé tajné státní policii, neboť existovala záruka, že ta bude případ projednávat a budou z toho plynout nějaké postihy pro udaného.²⁵⁵ Lidé si o gestapu navíc vlivem nacistické propagandy utvořili představu vševědoucí, všemocné a všudypřítomné policie,²⁵⁶ což mohlo souviset s mohutnou sítí informátorů a konfidentů, kterou disponovalo.

Rovněž se oznamovalo na dalších německých úřadech, například na německém četnictvu či vojenském úřadě nebo na vojenském velitelství. Další možností bylo obrátit se na protektorátní úřady, např. protektorátní policii²⁵⁷ či obávané úřady práce. Ženy, které byly angažovány v nacistických organizacích, nebo se přihlásily k německé národnosti, mohly někoho udat například u vedoucích funkcionářů²⁵⁸ NSDAP či u dalších angažovaných Němců, například u starosty obce. Pokud však nařčení byla nepravdivá, okupanti si udavačky předvolali před své německé soudy²⁵⁹ a náležitě je potrestali.

Jakým způsobem se udávalo? Nejčastěji se lze setkat s ústním udáním, které zahrnovalo podepsání výsledného protokolu s případným uvedením svědků, existuje však mnoho případů písemných udání. V případě Františky Špačkové, jež poštou odeslala

²⁵⁵ GELLATELY: *Denunciations and Nazi Germany*, s. 236; TÝŽ: *Denunciation as a Subject of Historical Research*, s. 18.

²⁵⁶ GELLATELY: *Denunciations and Nazi Germany*, s. 231.

²⁵⁷ Podávání udání na protektorátní policii možná bylo vyvoláno falešným dojmem autonomie a „českosti“ protektorátních úřadů. Protektorátní úřady však podávaly zprávy německým úřadům i ohledně udání. MAJEWSKI, Piotr Maciej: „*Taky odplata na takovýho lumpa musí přijít...*“ *Udání a oznámení úřadům v okupovaném Brně v letech 1940–1941*. *Slovanský přehled* 106, 2020, č. 2, s. 227–245.

²⁵⁸ Zellenleiterů, Blockleiterů nebo Ortsleiterů NSDAP.

²⁵⁹ Německé úřední soudy (Amtsgerichte), jež se kryly s obvody bývalých čs. krajských soudů, nebo mimořádné soudy (Sondergerichte). Někdy byli někteří udaní lidé souzeni i lidovým soudním dvorem v Berlíně (Volksgerichtshof). SCHELLE, Karel (a kol.): *Protektorát Čechy a Morava: jedna z nejtragičtějších kapitol českých novodobých dějin (vybrané problémy)*. Ostrava 2010, s. 91–93.

udavačský dopis adresovaný gestapu, k dokonání činu nedošlo díky zadržení dopisu uvědoměným zaměstnancem pošty.²⁶⁰ Poštovní úředníci takto dokázali zadržet mnoho udavačských dopisů a také napomáhali odbojovému hnutí zpravodajskou činností.²⁶¹ Pokud se jednalo o anonymní udání, probíhalo přezkoumání jeho autorství soudními znalci, kteří s podezřelou ženou provedli zkoušku písma.

6.2 Předměty udání

Jedna z výzkumných otázek zní, co tyto ženy udávaly. Z pramenů vyplývá, že pro udavačky byly předměty udání často pouhými záminkami k vyřízení si osobních účtů s jejich nepřáteli. Rozděluji je do několika kategorií, jež se však vzájemně proplétají, neboť někdy byli lidé udáni na základě více předmětů udání, přičemž někdy šlo o skutečnou činnost, jindy o smyšlenou. Předměty udání u případů souzených MLS Olomouc se příliš neliší od předmětů udání v rámci jiných MLS v českých zemích.

6.2.1 Protiněmecké výroky a protiněmecká činnost

Pod označení *protiněmecké výroky* shrnuji celou řadu výroků, které byly jednak nadávkami na Německo, německý národ či na Adolfa Hitlera²⁶² a jednak výroky proti udavačkám či jejich příbuzným nebo známým. Rovněž sem řadím zpěv písní zaměřených proti Němcům.²⁶³

Lze si načrtnout přibližnou typickou situaci, ke které docházelo. Většinou vznikl mezi (budoucí) udavačkou a (budoucím) udaným nějaký osobní konflikt, během něhož udaný vyslovil v určitém smyslu opovržlivý výrok zaměřený proti Němcům, Hitlerovi či obecně německému režimu. Někdy si udavačka tento výrok vzala osobně, neboť většinou v nějaké

²⁶⁰ ZAO, pob. Olomouc, f. MLS Olomouc, k. 188, Ls 248/47.

²⁶¹ Jakub DOLEŽAL: *Střípky z mozaiky protektorátní společnosti: Německá okupace a její konec v politickém okrese Sedlčany (1939–1945)*. Příbram 2010, s. 110.

²⁶² Anežka Ralíková udala výrok, který slyšela za dveřmi svého bytu výrok jedné ženy v mlékárně: „Slyšely jste, že to prase Hitler mluvil zase v rádiu?“. JUDr. Martin Dohnal zase Žofii Škobrtalové řekl, že Hitlera by bylo nejlepší odstřelit. Julie Matoušková udala nadávání na Hitlera a zpěv českých písní. Marie Kusišová udala vězně Adolfa Opletala za to, že při rozhovoru s ní nadával na Hitlera.

²⁶³ Píseň „To se vám to Němci žere, když vás Češi živijó“, jež zpívali podnapilí muži v hospodě, ve které byli přítomni i Němci, udala Marie Nezvalová spolu s manželem. ZAO, pob. Olomouc, f. MLS Olomouc, k. 20, Ls 283/45.

míře sympatizovala s Němci. Docházelo i k tomu, že udavačka tohoto výroku využila k tomu, aby si to s daným člověkem vyřídila prostřednictvím jeho udání.

Několik žen učinilo denunce, protože výroky urážely je osobně jako příslušnice německého národa. Oldřich Švábenský, pracující jako pomocník v obchodě, jednou vyčetl své známé Emilii Mateicuicové, že chodí s německými vojáky a obléká se jako Němka a tím „*dělá ostudu rodině i všem českým děvčatům.*“²⁶⁴ Dále jí měl vyhrožovat, že ji po převratu přiváží za nohy ke stolu a vrazí jí mezi nohy žhavé železo, a to zřejmě proto, že ho nechtěla sexuálně uspokojit. S tímto se Mateicuicová svěřila své německé přítelkyni Kristě Waldsteinové, která Švábenského udala na gestapu.²⁶⁵

Následující dva případy ilustrují udání související s neblahým následkem přihlášení se k německé národnosti, a to povinností mužů narukovat do německé armády. Rodina Anastazie Metelkové se dobrovolně přihlásila k německé národnosti a její syn Karel musel nastoupit vojenskou službu. V roce 1944 padl a Metelková kvůli tomu stále poplákávala a naříkala. Když jednou šla do obchodu zadem přes dvůr, na němž řezal dřevo Adolf Pavelka s Karlem Válečkem, a když Pavelka Metelkovou uviděl, prohodil: „*Bylo to té babě zapotřebí (přihlášení se k německé národnosti – pozn. aut.), když její syn teď padl.*“ Tento výrok poté udala na gestapu na radu vedoucího učňovského domova svého dalšího syna.²⁶⁶ Podobný incident proběhl mezi Aloisí Englicovou a obchodníkem Františkem Rohlederem, kterému u obchodě ukazovala fotografii svého syna v německé vojenské uniformě a chtěla se pochlubit, jak mu to sluší. Obchodník poznamenal, že kdyby to viděl jeho zesnulý otec, který byl Sokolem, radost by z toho neměl. Dále se vyjádřil, že kdyby Němci prohráli válku, nemohl by se její syn vrátit do republiky. Englicová odpověděla, že mohl, protože by se stal opět Čechem. Díky této výpovědi lze vidět, že se k německé příslušnosti přihlásila mimo jiné z prospěchářství.²⁶⁷ Englicová prohlásila, že to je urážka říšskoněmecké armády a celou záležitost udala jednomu konfidentovi gestapa a následkem udání bylo věznění Rohledera a poté jeho smrt.

Případ Terezie Illové je typickým příkladem řetězového udavačství. Odehrálo se následovně: V roce 1943 Adolfinu Fritscherovou pracovala s Františkou Jílkovou na poli Josefa

²⁶⁴ ZAO, pob. Olomouc, f. MLS Olomouc, k. 5, Ls 50/45, výslech svědky Oldřicha Švábenského, 28. 6. 1945.

²⁶⁵ Tamtéž, k. 5, Ls 50/45.

²⁶⁶ Tamtéž, k. 153, Ls 1460/46.

²⁶⁷ Englicová u hlavního přelíčení prohlásila, že přestoupila k německé národnosti z toho důvodu, že jí zastavili vdoveckou penzi a „já jsem neměla z čeho žít.“ ZAO, pob. Olomouc, f. MLS Ol., k. 139, Ls 1318/46, hlavní přelíčení 6. 12. 1946.

Kukuly. Během práci Fritscherová pořád tvrdila, že Německo vyhraje válku, na to však Jílková odpověděla, že válka skončí tento rok (tj. v roce 1943), že Německo prohraje, Hitler odtud bude utíkat, Češi se vrátí k veslu a židé vše dostanou zpět. Fritscherová na to ve zlosti odpověděla, že Jílkovou udá. O tom řekla svému zaměstnavateli Kukulovi a tvrdila mu, že Jílková to četla v novinách. Poté se Kukula na poli potkal s Ferdinandem Hünertem, jenž četl noviny, a Kukula se ho zeptal na informace a při tom mu pověděl o tom, co mu sdělila Fritscherová od Jílkové. Tento Hünert poté donutil Illovou, aby to jako Blockhelferin NSV šla oznámit na četnictvo. Při výslechu svědků si Kukula v důsledku staršího věku nemohl na případ vzpomenout, akorát uvedl, že Hünert již zemřel. Za tento zločin byly tedy obě odsouzeny, Illová dle § 11 a Fritscherová dle § 7 VRD.²⁶⁸

Marie Mücková udala svou spoluzaměstnankyni proto, že vykládala, že francouzští zajatci se mají v Německu špatně, že musí jíst slupky od brambor a jsou zavšivení.²⁶⁹ Františka Bösová udala průvodčího ve vlaku, protože jí ve vlaku důvěřivě říkal, že „*Německo válku nevyhraje a na Rusko jedou samé transporty zdravých lidí a zpět že jsou posíláni samí mrzáci a že tedy německé vojsko jde hnojit svou krví ruskou půdu*“ apod.²⁷⁰

Následující případy ukazují, že některé udavačky si protiněmecký výrok vymyslely, aby se někomu pomstily. Žofie Koudelová zase udala svého souseda, že prý řekl, že „*čert již všechny Němce bere*“, protože ji s manželkou přistihl, jak mu na poli krade řepu, a označil ji za zlodějku.²⁷¹ Anna Sléžková taktéž udala svou sousedku Marii Šišovou, protože ji Šišová vinila z krádeže vajíčka a víno ze sklepa – vymyslela si, že její sousedka nadávala na Hitlera.²⁷²

Helena Zapletalová prostřednictvím svého manžela udala tři své české sousedky proto, že proti ní mají nepřátelský postoj, že jejím dětem nadávají do německých parchantů a že se radovaly z ústupu německé armády ze Sicílie (že plány Němcům nevyšly) a že jedna z nich (Zbořilová) mluvila se Zapletalovou o pádu Stalingradu a měla říct, že padl Stalingrad a zrovna tak padne Německo. Všechny tyto výroky si však vymyslela ze msty, že ji její sousedky jako Němku ignorují.²⁷³ Marie Muhrová zase udala sousedku Terezii Krchňákovou, že prý při setkání s ní na ni plivla a měla jí říct: *Deutsche Schwein*.²⁷⁴ Marie Lossová udala sousedku

²⁶⁸ ZAO, pob. Olomouc, f. MLS Ol., k. 73, Ls 647/46.

²⁶⁹ Tamtéž, k. 93, Ls 836/46.

²⁷⁰ Tamtéž, k. 152, Ls 1448/46.

²⁷¹ Tamtéž, k. 15, Ls 210/45.

²⁷² Tamtéž, k. 205, Ls 45/48.

²⁷³ Tamtéž, k. 9, Ls 111/45.

²⁷⁴ Tamtéž, k. 42, Ls 273/46.

Annu Kouřilovou, že údajně nadávala na Němce (říkala jim *německé svině*), že kvůli nim zmeškala vlak a musela jít pěšky.²⁷⁵

6.2.2 Poslech zahraničního rozhlasu a rozšiřování protiněmeckých letáků

Poslouchání zahraničního rozhlasu byla vedle čtení ilegálního tisku jediná možnost, jak se v protektorátě dozvědět relevantní, tedy ideologicky nezkreslené, pravdivé informace. Informační zdroje o dění ve světě, které se nabízely v protektorátu, totiž podléhaly přísné cenzuře, a to jak protektorátní novinový tisk, tak vysílání protektorátního rozhlasu. Navíc se vysílalo dvojjazyčně (nejprve německy, poté česky). Zkreslenost informací ve prospěch okupantského režimu zapříčinila většinovou ignoraci těchto médií veřejností²⁷⁶ a přestože začátkem druhé světové války, tedy 1. září 1939, začal platit okamžitý zákaz poslouchání zahraničních rozhlasových stanic, lidé se k tomuto médiu uchýlili. I zde platilo rčení, že *zakázané ovoce chutná nejlépe*.

Paradoxem poslechu zahraničních stanic rádia byla cedulka na každém z nich, která oznamovala. „*Pamatuj, že poslouchání zahraničního rozhlasu je zakázáno a trestá se kázníci nebo i smrtí.*“ Navzdory hrozbě přísných trestů a zavádění dalších opatření (celostátní odstranění krátkých vln, zabavování rádií, rušení) obyvatelé protektorátu zahraniční rozhlasové stanice, především londýnskou a moskevskou, poslouchali.²⁷⁷ Je pravděpodobné, že poslech těchto stanic měl pozitivní psychologické účinky na své posluchače, dodával naději, že ještě všechno není ztraceno. Že varování na cedulce visící na rozhlasovém přijímači bylo myšleno vážně, se jeho posluchači dozvěděli tehdy, kdy byli někým za tuto zakázanou činnost udáni či se v rozhlase a tisku a jinak dozvěděli o potrestání lidí kvůli této činnosti. Právě poslech zahraničního rozhlasu byl jeden z nejčastějších předmětů udání ženami odsouzenými u MLS Olomouc. Spolu s touto zakázanou činností někdy udávaly i politické rozhovory související s informacemi získanými poslechem cizích stanic.

Ten, kdo si v období protektorátu koupit rádiový přijímač, musel do koncesního listu vyplnit své jméno a adresu, a díky tomu měly úřady dobrý přehled o tom, má rádio a kdo ne.²⁷⁸

²⁷⁵ ZAO, pob. Olomouc, f. MLS Ol., k. 108, Ls 957/46.

²⁷⁶ MARŠÁLEK, Pavel: *Pod ochranou hákového kříže: Nacistický okupační režim v českých zemích 1939-1945*. Praha 2012, s. 189.

²⁷⁷ HRDLIČKA, František: *Rozhlas v okupaci 1939-1945*. In: JEŠUTOVÁ, Eva (a kol.): *Od mikrofonu k posluchačům: z osmi desetiletí českého rozhlasu*. Praha 2003, s. 148–182.

²⁷⁸ *Protektorát 1939-1945: Okupace – odboj – denní život*. Brno 2018, s. 92.

Vlastnit rádio si nemohl dovolit každý, proto se sousedé či v rámci bytových domů často pravidelně scházeli v bytě vlastníka rádiového přijímače, společně poslouchali a poté o zprávách diskutovali. V čase vysílání byli všichni shromážděni u svých rádií a na ulicích a jiných veřejných místech bylo vylidněno.²⁷⁹

Ne všem se však v tomto ohledu dalo důvěřovat. Marie Rozsypalová se s obsahem zpráv svěřovala své služce Anežce Markové a ta to sdělila svému německému mládenci Františku Sovovi. Ten služce právnické rodiny Rozsypalových údajně vyhrožoval zastřelením jí a jejích rodičů, pokud to neudá. Soud ale rozhodl, že Marková denunciaci na ně učinila ze msty za to, že ji propustili ze služby.²⁸⁰

Pokud šlo o politické rozhovory, ne vždy si lidé dávali pozor na to, v čí přítomnosti je uskutečňují. Do obchodu se smíšeným zbožím od Antonína Kohoutka se chodil zahřát majitel benzínové pumpy Antonín Bula a společně diskutovali o zprávách ze zahraničního rozhlasu. Jedné jejich diskusi byla přítomná i nakupující Anna Sléžková, která se do ní zapojila a začala se horlivě zastávat Němců. Oba diskutující byli posléze na základě udání Sléžkové vyšetřováni gestapem, že poslouchají zahraniční rozhlas a vedou politické rozhovory, oni se však domluvili, že to svorně popřou a prohlásí o udavačce Sléžkové, že je často podnapilá, a tudíž nevěrohodná osoba. Naštěstí tedy byli propuštěni.²⁸¹

I na pracovištích se stávalo, že posluchačům cizích rozhlasových stanic chyběla opatrnost. Například na stěně v kanceláři firmy Hela²⁸² v Přerově měla úřednice Emilie Hůlová dokonce mapu, na kterou si zaznamenávala postup spojeneckých vojsk, a společně se svým snoubencem Františkem Šiškou poslouchávala zahraniční rozhlas a dokonce o tom diskutovali s ostatními kolegy v kanceláři. Úřednice Anežka Procházková si během debat dělala poznámky a také se zřejmě denně informovala přímo u Hůlové o situaci na frontě a její kolegyně jí o tom v dobré víře, že Procházková je důvěryhodná Češka, vykládala. Následně to prostřednictvím duševně slabší známé Anežky Skácelové²⁸³ udala gestapu.²⁸⁴

Někdy ženy odposlouchávaly podezřelé sousedy, jestli náhodou neposlouchají cizí stanice. Například Helena Ulmannová zřejmě poslouchala pod okny souseda Františka Jelínka,

²⁷⁹ MARŠÁLEK: *Pod ochranou hákového kříže*, s. 190.

²⁸⁰ ZAO, pob. Olomouc, f. MLS Ol., k. 1, Ls 1/45.

²⁸¹ Tamtéž, k. 205, Ls 45/48.

²⁸² Továrna na cukrovinky.

²⁸³ Skácelová na nátlak Procházkové napsala anonymní dopis, v němž udala, že Emilie Hůlová a František Šiška poslouchají zahraniční rozhlas. ZAO, pob. Olomouc, f. MLS Ol., k. 28, Ls 70/46.

²⁸⁴ Tamtéž.

protože ho udala, že spolu s dvěma muži poslouchá zahraniční rozhlas.²⁸⁵ Němka Hermína Kuttlerová poslouchala zahraniční rozhlas společně s Antonínem Krejčím pod do ulice otevřeným oknem bytu Jaroslava Lukáše. Následně Krejčího navedla, aby Lukáše udal. Ona sama rovněž udala skupinu lidí za poslech zahraničního rozhlasu.²⁸⁶ Dá se předpokládat, že i Brunhilda Hejná špehovala svou sousedku Bohumilu Novotnou, neboť jí vyhrožovala, že ji udá kvůli poslechu bratislavského rozhlasu v době slovenského národního povstání, a také tak posléze učinila.²⁸⁷

Eliška Kubíčková nějaký čas za války bydlela v domě Štusákových a věděla, že mladému Ladislavu Štusákovi často chodí jeho čtyři známí²⁸⁸ tančit při gramofonové hudbě a poslouchat zahraniční rozhlas spolu s jeho otcem Josefem. Navedla proto sedmnáctiletou Němku Marii Niederlovou, která chodila s jejím bratrem, aby to oznámila na městské policii v Zábřehu.²⁸⁹

Marie Lossová je jednou z udavaček, která pravidelně pomstychtivě činila oznámení na mnohé své sousedy a spoluobčany za poslech zahraničního rozhlasu. Také Josefa Mazánková udala několik svých sousedů za to, že se schází, aby poslouchali cizí zprávy.

Občas bylo předmětem udání přechovávání či rozšiřování protiněmeckých letáků. Například Anastazie Polcarová udala pomocí Anežky Chytilové, která jí dělala tlumočnici do němčiny, své sousedy Františka Stupárka mladšího a Františka Stupárka staršího, protože rozšiřovali letáky – František Stupárek ml. je potají vyvěšoval po obci (jezdil na kole) a jeden leták mu omylem spadl na cestu, když šla kolem.²⁹⁰

6.2.3 Jiné předměty udání

Docela časté bylo podávání denunciací ohledně různých hospodářských záležitostí,²⁹¹ jež byly německými okupanty považovány za delikty. Jednalo se o držení prasat načerno, jejich porážky načerno, obchodování načerno, šrotování či mletí obilí načerno. Například Marie Hanušová obchodovala načerno s Němci, díky čemuž si zaplatila předválečné dluhy,

²⁸⁵ ZAO, pob. Olomouc, f. MLS Ol., k. 52, Ls 424/46.

²⁸⁶ Tamtéž, k. 68, Ls 598/46.

²⁸⁷ Tamtéž, k. 14, Ls 190/45.

²⁸⁸ Richard Hampl, Michal Bittner, Rudolf Parma a Marta Kirschnerová.

²⁸⁹ Tamtéž, k. 8, Ls 105/45.

²⁹⁰ Tamtéž, k. 66, Ls 573/46.

²⁹¹ Jedná se o případy udavaček Cecilie Ptáčkové (Ls 140/48), Josefy Mazánkové (Ls 491/46), Anežky Procházkové (Ls 70/46), Žofie Vitáskové (Ls 1416/46) a Marie Sklenářové (Ls 1195/46). V trestních spisech však o těchto hospodářských deliktech není uvedeno příliš mnoho detailů.

avšak sama udala své sousedy pro provozování hospodářské činnosti načerno, kvůli tomu, že s nimi prohrála soudní spory a musela zaplatit soudní útraty a pokutu.²⁹²

Dalším občasným předmětem udání bylo neoprávněné držení zbraně či střeliva.²⁹³ Dle nařízení říšského protektora Konstantina von Neuratha ze dne 1. srpna 1939 (RP20/39) museli obyvatelé protektorátu na oberlandratech odevzdat všechny zbraně, třaskaviny, munice apod. V případě nedodržení tohoto nařízení jim hrozilo až pětileté vězení. To bylo zpřísněno nařízením ze 6. května 1940 (RP14/40), jež za úmyslné neoprávněné tvrzení stanovilo trest smrti.²⁹⁴ Přesto se na Olomoucku našli lidé, kteří měli doma schované zbraně, a někteří se jich pro vyhrožování budoucími udavačkami raději zbavili.

Mezi docela frekventovaná udání za války patřily také denunce posílané na úřady práce²⁹⁵ zřízené v červenci 1939. Dle tamějšího pracovníka na úřad práce během protektorátu přicházelo mnoho anonymních udání na lidi, že nepracují. U MLS Olomouc byly zřejmě za tento druh udavačství odsouzeny pouze dvě ženy. Jedna z nich, Kristina Novotná, udala mnoho svých sousedů z obce Hamry na pracovním úřadě, protože prý nepracují. Mladé sousedky byly v důsledku jejího udání pracovníčně nasazeny.²⁹⁶

Mezi další, někdy i kuriózní předměty udání patřilo například odstranění či shození praporu s nacistickou vlajkou,²⁹⁷ odstranění plakátů s písmenem V,²⁹⁸ rozebrání německého vojenského auta,²⁹⁹ okrášení lípy stužkami v barvách československé státní vlajky,³⁰⁰ zamýšlený útěk za hranice protektorátu³⁰¹ či soulož Ukrajince s Němkou.³⁰²

²⁹² ZAO, pob. Olomouc, f. MLS Ol., Ls 490/46, k. 59.

²⁹³ Jedná se o případy udavaček Jenovéfy Čejkové (Ls 126/45), Ludmily Krejčířové (Ls 33/46), Marie Stáhalové (Ls 14/45), Marie (Ls 245/45), Otylie Gottwaldové (Ls 1088/46), Růženy Štefflové (Ls 778/46) a Marie Polomini (Ls 63/48).

²⁹⁴ <https://www.fronta.cz/dotaz/drzeni-zbrani-za-protektoratu> [cit. 3. 4. 2024]

²⁹⁵ „(...) převzaly úkoly dřívějších zprostředkovatelem práce a zemských úřadů práce a v případě Čech i zemských centrál práce. Hlavní těžiště jejich činnosti však spočívalo ve vydávání povolávacích výměřů a všeobecné pracovní povinnosti a v rozhodování o odkladu a zproštění od této povinnosti.“ HLEDÍKOVÁ, Zdeňka – JANÁK, Jan – DOBEŠ, Jan: *Dějiny správy v českých zemích: od počátků státu po současnost*. Praha 2007, s. 412.

²⁹⁶ ZAO, pob. Olomouc, f. MLS Ol., k. 178, Ls 184/47.

²⁹⁷ Viz případ Anežky Hasalové (Ls 19/45) či Marie Maletzové (Ls 143/46).

²⁹⁸ Viz případ Marie Maletzové (Ls 143/46).

²⁹⁹ Viz případ Aloisie Eichlerové (Ls 850/46).

³⁰⁰ Viz případ Růženy Kreiselové (Ls 571/46).

³⁰¹ Viz případ Marie Petráskové (Ls 554/46).

³⁰² Viz případ Klotildy Králové a Marie Bergerové (Ls 494/46).

6.3 Motivace k udá(vá)ní³⁰³

V následující části práce se věnuji pro veřejné žalobce ne příliš důležitému prvku, a to důvodům či motivacím k udavačství. Robert Gellately se mj. věnoval otázce motivů udání v rámci spisů gestapa,³⁰⁴ totéž lze udělat i v rámci samotných trestních spisů odsouzených žen. Mečislav Borák mezi příčiny udání řadí spory mezi sousedy, v rodině (např. o majetek, manželské a jiné hádky), „pomstu zhrzené lásky“, udání zapříčiněná v hospodě, spory mezi nájemníky a majiteli bytů, udavačství na pracovištích, udavačství z banálních příčin, udání ze zlého úmyslu (učiněná fanatickými nacisty či osobami s kriminální minulostí) a konfidentství.³⁰⁵

Odsouzené ženy měly nejrůznější motivace k podávání denunciací. Prostudováním řady trestních spisů udavaček bylo zjištěno, že mnohé denunce byly vykonány, protože se dané ženy chtěly někomu pomstít. Nelze však jednoznačně říct, kolik takových udání bylo, je však možné, že pomsta byla často hlavní důvod denunce.³⁰⁶ Zajímavý je případ Marie Novákové, která ze msty udala Oldřicha Bednáře, s nímž kdysi měla známost, avšak on vztah ukončil. Záminkou měly být spory ohledně zaplacení finanční náhrady za porcelánovou záchodovou mísu, již rozbila Oldřichova snoubenka Milada Tenglerová během svého krátkého bydlení v bytě u Novákové. Gestapo však zjistilo, že se jedná o mstivé udání (jež by se dle Boráka dalo označit za *pomstu zhrzené lásky*),³⁰⁷ Bednáře tedy propustilo.³⁰⁸ Rovněž již podrobněji zmíněné případy napoví, že motivů k udávání bylo někdy i několik.

³⁰³ Udání = jednorázové udání, udávání = udání vícekrát (více udaných osob), či pravidelné udávání (týkající se jedné osoby).

³⁰⁴ Gellately zjistil, že motivy udavačů pro gestapo v nacistickém Německu nebyly primárně důležité. Z udání převažovala ta, jejichž příčinou byl nějaký spor mezi udavačem a udanou osobou (tj. ‚instrumental denunciations‘), avšak zřídka zde byla zastoupena ‚afektivní‘ udání (‚affective denunciations‘, z lásky k nacismu či vlastenectví). Gellately doplňuje, že v Evropě 20. století bylo učiněno mnoho instrumentálních udání. GELLATELY: *Denunciations and Nazi Germany*, 234–235.

³⁰⁵ BORÁK: *Spravedlnost dle dekretu*, s. 222–275.

³⁰⁶ A to v případě Anežky Markové (Ls 1/45), Kristy Waldsteinové (Ls 50/45), Anežky Procházkové (Ls 70/46), Heleny Zapletalové (Ls 111/45), Hermíny Kuttlerové (Ls 598/46), Karolíny Matysové (Ls 1359/46), Jenovéfy Čejkové (Ls 126/45), Matyldy Marschnerové (Ls 236/46), Julie Kučerové (Ls 1145/46), Marie Teindlové (Ls 1507/46), Žofie Koudelové (Ls 210/45) a Marie Muhrové (Ls 273/46). Msta zřejmě mohla být jedním z hlavních motivů udání i v případě Aloisie Englicové (Ls 1318/46), Anastazie Metelkové (Ls 1460/46), Marie Sklenářové (Ls 1195/46), Marie Mückové (Ls 836/46), osvobozené Františky Špačkové (Ls 248/47), Marie Niederlové (Ls 105/45) a Marie Nezvalové (Ls 283/46). Na základě informací ve trestním sčítacím listu každé odsouzené ženy je možné vysledovat i další ženy, pro něž byla pomstychtivost zřejmě hlavním důvodem udání.

³⁰⁷ BORÁK: *Spravedlnost dle dekretu*, s. 229.

³⁰⁸ ZAO, pob. Olomouc, f. MLS Ol.,k. 219, Ls 102/48, záznam ze spisu brněnského gestapa týkajícího se Oldřicha Bednáře.

6.3.1 Sousedské spory

Velmi frekventovaným důvodem k denunciaci byly sousedské spory, kam patřily spory mezi vesničany i tzv. pavlačové spory – tedy nepřátelství mezi sousedy v rámci městských bytových domů.

Při analýze tohoto důvodu udání jsem si kladla otázku, kdo vyvolal spory a jaká zřejmě byla jejich prvotní příčina. Spor byl nejčastěji vyvolán budoucí udavačkou, avšak objevilo se několik málo případů, ve kterých neshodu zahájil její sused či susedka. Nejčastější příčinou sporu byly zřejmě národnostní důvody, především přestup udavačky (a její rodiny) k německé národnosti, projevování nacistického smýšlení či – v případě susedů – českého smýšlení. Vlastenecky založení Češi mnohdy těžce nesli, že se jejich susedé otevřeně hlásili k německému či Němcům stranili. A na druhé straně okupantský režim uznávající budoucí udavačky se zase cítily být nadřazené vůči svým českým susedům a činily jim mnohé nepříjemnosti kvůli jejich protiněmeckému přesvědčení. Někdy důvod sporů tkvěl v povaze budoucích udavaček, jež obecně rády vyvolávaly spory kvůli maličkostem či se dokonce s druhými rády soudily.³⁰⁹ Další možnou příčinou neshod mohl být prohraný soudní spor ohledně různých záležitostí³¹⁰ či hádky ohledně záležitostí v rámci společného žití v rámci bytového domu či sousedství na vesnici (např. odklizení rohožek z verandy, zapáchající kůlna, ve které byly chovány slepice³¹¹ či krádež potravin ze sklepa). Na několika následujících případech bych chtěla ukázat, jak tyto spory mohly vypadat.

Anna Chodilová jednou poslouchala za dveřmi bytu suseda Josefa Janouška, zda se svými kamarády neposlouchá zahraniční rozhlas. Obořil se na ni jakýsi známý od Janouška, že poslouchala za dveřmi. A den poté se kvůli tomu dostali do hádky. Chodilová se zeptala, co to bylo za člověka, a Janoušek jí opáčil, že jí do toho nic není a že o tom člověku ještě uslyší. Vyhržovala, že ho udá na kriminální policii a tak se taky stalo. Janoušek se před ní měl

³⁰⁹ V trestních spisech svědkové takové udavačky někdy označovali slovem „sudičky“. Taková byla například Josefa Mazánková (Ls 491/46) nebo domovnice Božena Školná, kterou udaly její nájemnice Žofie Pekařová a Bohumila Schauerová (Ls 170/48). Z mnoha trestních spisů se lze dozvědět, že obviněné ženy byly často označovány za takové osoby, které se svými sousedy rády vyvolávaly spory a někdy je také rády udávaly a soudily se s nimi ohledně různých záležitostí (urážka na cti, záležitosti ohledně společného soužití apod.).

³¹⁰ V případě Františky Špačkové (Ls 248/47) či Marie Hanušové (Ls 490/46).

³¹¹ Marii Muhrové vadilo, že slepice, které si její susedka Terezie Krchňáková chovala ve své kůlně v blízkosti domu Muhrové, zapáchaly. Z tohoto mezi nimi povstaly neshody a následně ji Muhrová udala na gestapu, že si Krchňáková před ní údajně odplivla a řekla jí „Deutsche Schwein.“ ZAO, pob. Olomouc, f. MLS Ol., k. 42, Ls 273/46.

vyjádřit, aby ona i gestapo „šli do prdele.“ Za to byl vyšetřován gestapem čtyři hodiny, ale nakonec byl propuštěn.³¹²

Anežka Hasalová spolu s manželem Václavem Hasalem vlastnila dům v Držovicích a chovala se jako Němka a nacistka, přestože jí zamítli žádost o změnu národnosti. Udala svou nájemnici Marii Smržovou, s níž již předtím vyprovokovávala konflikty, nadávala jejím dětem a navzájem na sebe podaly žalobu pro urážku na cti. Vypovídala, že ji prý udala ze strachu z potrestání,³¹³ že jí spadl německý prapor vyvěšený na oslavu porážky Francie. Tento důvod je pravděpodobný jenom částečně, protože se dle výpovědi svědků celou dobu chovala jako nacistka a Němka. Prý jen žádala napomenutí Smržové, je však jasné, že na ni chtěla svést vinu, aby se případně vyhnula trestu, takže šlo o udání ze msty. Navíc Smržová měla alibi, protože v tu dobu byla s manželem v kině.³¹⁴

Sousedské spory někdy souvisely se smíšeným, česko-německým sousedstvím. Například v domě v ulici Na Bystřičce č. 13 v Olomouci, v němž z 20 rodin tam bydlících bylo německých pouze pět.³¹⁵ Zapletalovi byli jedna z německých rodin. Helena Zapletalová měla pocit, že tři její české sousedky jsou proti ní jako proti Němce zaujaty a že jí stále ubližují a křivdí. Navedla tedy svého manžela Františka, aby je udal na gestapu. Prý jen chtěla, aby byly zastrašeny a donuceny, aby se ní vycházely v co nejlepší shodě. Všechny tři sousedky však byly ve vazbě několik týdnů.³¹⁶

Emilie Skupinová se přihlásila k německé národnosti, s tím však nesouhlasil František Rozsival, u kterého bydlela v podnájmu, nastala tedy hádka kvůli kmenové listině – Rozsival ji se Skupienovou nechtěl mít společnou, a tak ji žádal, aby si opatřila vlastní. Skupienová ho poté udala pro podezření poslechu zahraničního rozhlasu a závadné politické rozhovory.³¹⁷

Antonie Příhodová měla jako domovnice často spory se svými nájemníky Šubertovými. Například v noci chodili domů bez klíče, tak musela vstávat a jít jim otevřít, aby se dostali dovnitř, či jí často nadávali. Udala tedy Boženu Šubertovou z držby a rozšiřování

³¹² ZAO, pob. Olomouc, f. MLS Ol., k. 22, Ls 6/46.

³¹³ „Tehdy bylo vytrubováno, že pod trestem 3 000 musí být vyvěšeny prapory.“ Tamtéž, k. 2, Ls 19/45, hlavní přelíčení, výpověď obžalované Anežky Hasové, 9. 10. 1945.

³¹⁴ Tamtéž, k. 2, Ls 19/45.

³¹⁵ Tamtéž, k. 9, Ls 111/45, výslech Františka Zapletala, 13. 9. 1945.

³¹⁶ Tamtéž, k. 9, Ls 111/45.

³¹⁷ Tamtéž, k. 178, Ls 183/47.

protiněmeckých letáků, přestože sama byla členkou komunistického odboje (schovávala doma nějaké komunistické letáky apod.).³¹⁸

Aloisie Komárková se se svou rodinou přihlásila k německé národnosti a jednoho dne jí za to nadával její soused František Soldán, když byl podnapilý. Komárkovou se tím cítila být uražena, a proto ho udala.³¹⁹

6.3.2 Problémy v rodině

Udáním se někdy řešily i problémy v manželských vztazích. Němka Marie Stáhalová udala svého českého manžela Ladislava Stáhalu, protože se ho chtěla zbavit. Brzy po uzavření sňatku se spolu začali hádat a Stáhalová u soudu tvrdila, že manžel byl vůči ní násilnický a že ji několikrát zbil, což byla pravda potvrzená více svědky. Stěžovala svému otci Janu Klöselovi,³²⁰ že jí manžel vyhrožoval zabitím a zahrabáním na zahradě. Přitom však Marie Melková, sestra zemřelého Ladislava, u soudu předložila důkazní dopis, ve kterém jí Stáhala popsal pravou příčinu neshod v jejich manželství: *„(...) musím mluvit pravdu, co bylo příčinou rodinných hádek, an bydlela jsi u nás od 1. 12. 1939 a víš to, jaké zákroky byly prováděny, a co jsem se své ženě nadomlouval a stále prosil a žebrol o to, co mě jako muži náleželo, seč neměla nikdy pro mě pochopení, nanejvýše kopanec mezi nohy, to byla její láska ku mně, až okno v ložnici jsem rozbil, jak mě kopl, tak jsem od ní odletěl proto, že jsem žádal a prosil o to, co druhý muž dostane od ženy bez řečí a z lásky. Bůh jí budiž milostiv. (...) Že jsem chtěl mít ještě syna o tom ti ani nemusím psát, víš proč byly ty strachy mé ženy před těhotenstvím a víš proč byly u nás ty pekla(?), a proto se cítím úplně bez viny (...).“³²¹*

Stáhalová ponoukla svého otce, aby případ šel udat, a ona poté jako svědkyně proti svému manželovi vypovídala. Klösel udal, že mají neshody v manželství z národnostních příčin a že Stáhala měl poslouchat zahraniční rozhlas a řekl nějaké výroky proti Němcům. Jeho manželka dokonce napsala dopis státnímu tajemníkovi Úřadu říšského protektora Karlovi H. Frankovi, v němž napsala, že spory v manželství byly založeny na národnostní zášti manžela vůči ní, Němce. Stáhalová tvrdila, že ji gestapo údajně donutilo podat žádost o rozvod,

³¹⁸ ZAO, pob. Olomouc, f. MLS Ol., k. 86, Ls 775/46.

³¹⁹ ZAO, pob. Olomouc, f. MLS Ol., k. 232, Ls 166/48.

³²⁰ Jan Klösel byl MLS v Olomouci rovněž odsouzen.

³²¹ ZAO, pob. Olomouc, f. MLS Ol., k. 2, Ls 14/45, dopis adresovaný Marii Melkové od Ladislava Stáhaly – Hranice, 30. 8. 1941.

když však její manžel zemřel v koncentračním táboře, rozvod pozbyl významu. Stáhalová byla MLS Olomouc odsouzena na doživotí.³²²

Marie Mádrová se často hádala se svým mužem Aloisem Mádrem, jenž s ní prý hrubě zacházel. Šla si kvůli tomu stěžovat na gestapo a při tom vypověděla, že její manžel nadává na Hitlera, Říši a schovává náboje. Udání učinila, protože od něho chtěla být izolována (jejím původním záměrem bylo, aby ho nuceně nasadili na práci v Německu) a gestapu její předchozí výpovědi k zásahu nestačily. Mádr za to byl uvězněn jeden rok a 9 měsíců. Udavačka se zřejmě chtěla zmocnit majetku (domu) svého manžela, a proto si přála, aby se už nevrátil.³²³ Mádr byl však později propuštěn a poté, co se opět začali hádat, Mádrová podala žádost o rozvod.³²⁴ U lidového soudu si dokonce vymyslela, že její manžel měl tři milenky, které ho naváděly proti ní.³²⁵ Nakonec byla za tento zločin odsouzena na 10 let těžkého žaláře.³²⁶

Marie Petrásková učinila oznámení na svého muže Josefa Petráska ze zoufalství proto, že jí nedával žádné prostředky k obživě a s dvěma dětmi trpěla materiální nouzí. Petrásek pracoval pro odbojové hnutí a odjel do Německa za účelem zjišťování jeho válečného potenciálu. Během svého pobytu v zahraničí své manželce neposílal žádné peníze. Aby mohla něco vydělat, musela si pro děti zajistit Marii Grmelovou na hlídání. Petrásek měl poté odjet do Jugoslávie a Sovětského svazu a předtím se krátce zastavil doma a přivezl si kufr s 25 000 Říšských marek, jenž manželce zakázal otevřít, a žádné peníze jí nedal. Během té doby, co byl doma, ho jeho žena udala na gestapu. Když ho přišli do bytu vyslýchat, Petrásková mu vyčítala, že je chtěl zradit a utéct za hranice. Petrásek byl vězněn 4 a ¾ roku. Při vyšetřování MLS tvrdila, že Grmelová ji navedla ke spáchání toho zločinu, což Grmelová rozhodně popřela. Petrásková byla uznána vinnou a odsouzena na 10 let těžkého žaláře.³²⁷

Na druhé straně však byly olomouckým soudem odsouzeny mnohé manželské dvojice udavačů, a to Žofie a František Vitáskovi,³²⁸ Božena a Richard Hlochovi,³²⁹ Helena a František Zapletalovi,³³⁰ Marie a Leopold Nezvalovi,³³¹ Žofie a Karel Pekařovi³³² a další.

³²² ZAO, pob. Olomouc, f. MLS Ol., k. 2, Ls 14/45.

³²³ ZAO, pob. Olomouc, f. MLS Ol., k. 17, Ls 245/45, výslech svědkyně Františky Kostruhové, 13. 12. 1945.

³²⁴ Tamtéž, výslech obviněné Marie Mádrové, 25. 9. 1945.

³²⁵ Tamtéž.

³²⁶ Tamtéž, Marie Mádrové, 19. 12. 1945.

³²⁷ Tamtéž, k. 64, Ls 554/46.

³²⁸ Tamtéž, k. 148, Ls 1416/46.

³²⁹ Tamtéž, k. 234, Ls 179/48.

³³⁰ Tamtéž, k. 9, Ls 111/45.

³³¹ Tamtéž, k. 20, Ls 283/45.

³³² Tamtéž, k. 232, Ls 170/48.

Dalším možným důvodem udavačství bylo nepřátelství v rodině. Němka Julie Kubíčková ve smíšeném manželství vychovala v českém duchu dohromady osm dětí. Z jedním ze svých synů, Karlem, žila v dlouhodobém sporu. Kubíček po rodičích převzal domek a jeho matka tam žila jako výměnkářka. Karel využil nejasně formulované kupní smlouvy, činil si nárok na celý domek a chtěl svou matku z výměnku vypudit.³³³ Vícekrát ji bezdůvodně udal, navzájem se spolu soudili kvůli různým záležitostem a často si nadávali. Navíc byl až 23x soudně trestán.³³⁴ Před sousedkou Annou Rabenseifnerovou se o ní (o své matce) měl vyjádřit, že „*po převratu jí uváže Hitlera na břicho, požene ji vesnicí, mrští s ní o zem a rozšlape ji na jitrnici.*“ Rabenseifnerová to poté řekla Kubíčkové a napsala udavačský dopis na německé četnictvo; Kubíčková proti tomu neprotestovala. Kubíčková posléze vypovídala u gestapa³³⁵ a její sousedka svědčila.³³⁶ Kubíček strávil ve vězení dohromady 18 měsíců. Při poválečném vyšetřování MLS se Kubíčková vmlouvala, že svého syna udala proto, že ji předtím udal, že zapálila jejich stavení, ačkoliv prý vůbec nebyla doma, ale šla sbírat borůvky.³³⁷ Obě byly MLS odsouzeny na deset let těžkého žaláře, Kubíčkové však prezident republiky v roce 1949 zbytek trestu prominul.³³⁸

Jindy bylo udavačství způsobeno touhou po majetku rodiny. Cecilie Ptáčková se vdala za nemocného vdovce Ladislava Ptáčka, aby byla hmotně zajištěna, avšak brzy po svatbě s ním a jeho příbuznými začala mít spory ohledně majetku. Aby získala jeho majetek, snažila se svého muže zbavit svéprávnosti a poté ho chtěla zavřít do ústavu pro choromyslné.³³⁹ Také ho pomocí přítomných německých vojáků v domě dotlačila k tomu, aby jí připsal polovinu majetku. Také často jezdila na olomoucký Oberlandrat za tím účelem, aby získala zpět pozemek, který první manželka od Ladislava Ptáčka odkázala předmostské farnosti.³⁴⁰ Neustále svému manželi vyhrožovala, že ho udá gestapu. Nakonec udala vzdáleného

³³³ ZAO, pob. Olomouc, f. MLS Ol., k. 63, Ls 541/46, žádost o propuštění odsouzené Julie Kubíčkové psaná jejími dalšími dětmi, 7. 12. 1946.

³³⁴ Tamtéž, Ls 541/46, Julie Kubíčková z Lipinky – šetření ONV – referát Národní bezpečnosti ve Šternberku, 15. 11. 1948.

³³⁵ Vypovídala v tom, smyslu, že její syn po ní chtěl, ať sundá ze své stěny obraz Hitlera. Označila ho za fanatického Čecha, který se svou manželkou popuzuje proti Čechům. Před Rabenseifnerovou jí v její nepřítomnosti vyhrožoval, že po převratu jí na břicho uváže Hitlera, požene ji vesnicí, mrští s ní o zem a rozšlape ji na jitrnici. Také prý řekl, že až bude republika, vypálí všechny Němce ZAO, pob. Olomouc, f. MLS Ol., k. 63, Ls 541/46, německy psaný protokol s Julií Kubíčkovou, bez data.

³³⁶ Tamtéž, k. 63, Ls 541/46, hlavní přelíčení, 10. 5. 1946.

³³⁷ Tamtéž, k. 63, Ls 541/46, výslech obviněné Julie Kubíčkové, 20. 6. 1945.

³³⁸ Tamtéž, k. 63, Ls 541/46.

³³⁹ Tamtéž, k. 226, Ls 140/48, výslech svědka Augustina Pajdly, bývalého starosty obce Dluhonice, 27. 6. 1945.

³⁴⁰ Tamtéž, výslech svědka Jindřicha Ptáčka, švagra Cecilie Ptáčkové, 21. 3. 1946.

příbuzného svého muže Aloise Künstlera za šrotování obilí načerno³⁴¹ a posléze za to byla MLS odsouzena na dva roky těžkého žaláře.³⁴²

6.3.3 Udání z nátlaku či strachu

Je možné, že některé odsouzené ženy udání mohly učinit z nátlaku či ze strachu. Klotilda Králová se svou švagrovou Marií Bergerovou byla údajně donucena Němcem Karlem Jahnem, aby po zhlédnutí filmu v kině sledovala Ukrajince Lea Hladunu a dávaly pozor, zda nevejde do domu k Anně Böhmové. Byl totiž v podezření, že udržuje milostný poměr s touto Němkou. Když ho tam viděly jít, zašly do protějšího stavení za Zellenleiterem NSDAP Rudolfem Lenčíkem. Požádaly ho, aby ohledně tohoto případu zajistil další věci. Lenčík se vymlouval, že je nemocný, a přikázal jim, aby samy zašly na četnictvo a udaly to. Oznámit to šla pouze Králová a Böhmová s Hladunem byli posléze odvezeni do koncentračního tábora v Osvětimi, odkud se pokusili uprchnout, ale naneštěstí byli zastřeleni. Během vyšetřování MLS obě uvedly, že vůbec nepomyslely na možné následky svého udání. Jahn ani Lenčík nemohli být vyšetřováni, neboť byli sebráni Rudou armádou a od té doby byli nezvěstní. Obě ženy byly odsouzeny na deset let těžkého žaláře.³⁴³

Také Terezie Illová byla prý k udání donucena Ferdinandem Hühnerem, který jí říkal, že když je Blockfrau, tak to musí udat, jinak že bude potrestána.³⁴⁴

Anastazie Polcarová dle své výpovědi u hlavního přelíčení učinila udání na souseda Františka Stupárka za rozšiřování protiříšských letáků, protože ji k tomu navedl její muž a hrozil jí bitím, kdyby to neudala.³⁴⁵

Němku Terezii Sedlákovou o napsání udání zase požádala její česká podnájemnice Marie Lazarová, která si tak chtěla vyřídit účty se svým kolegou Ludvíkem Burgetem, jenž ji napomínal, že u pošty nepracuje dobře.³⁴⁶

Františka Bösová ze zlomyslnosti udala průvodčího vlaku Augustina Navrátila, že při náhodném rozhovoru s ní ve vlaku v domnění jejího českého vlastenectví vyjadřoval

³⁴¹ ZAO, pob. Olomouc, f. MLS Ol., k. 226, Ls 140/48, výslech svědka Aloise Künstlera, 2. 4. 1946.

³⁴² Tamtéž, rozsudek, 20. 9. 1948. Předtím byla rozsudkem dne 15. 9. 1947 zproštěna obžaloby, ale byla podána zmateční stížnost, které bylo vyhověno, a soud následně stanovil nový rozsudek.

³⁴³ Tamtéž, k. 59, Ls 494/46.

³⁴⁴ Tamtéž, k. 73, Ls 647/46, výslech obviněné Terezie Illové, 23. 12. 1945.

³⁴⁵ Tamtéž, k. 66, Ls 573/46, hlavní přelíčení, 14. 5. 1946.

³⁴⁶ Tamtéž, k. 95, Ls 848/46.

protiněmecké názory, avšak při vyšetřování se vymlouvala, že ji k denunciaci donutil nějaký německý četník.³⁴⁷

Marie Polomini zase údajně z nátlaku své zaměstnavatelky Růženy Klváčkové udala jejího udala manžela, protože ji prý bil a chtěla se ho zbavit. Je však také možné, že ho Polomini udala ze své vůle, protože Klváčkovi jednou sama vyhrožovala udáním.³⁴⁸

Anežka Ralíková rovněž vypověděla, že ze strachu z výhrůžek Blockleiterin Winkel-Müllerové musela učinit denunciaci na tři ženy, které v mlékárně za zdmi jejího bytu vedly protiněmecký rozhovor.³⁴⁹

U těchto případů někdy není jisté, jestli někoho udaly ze své vůle nebo z donucení, protože udavačky si během výslechů, ač byly vázány přísahou, za účelem zproštění viny mohly vymýšlet. Ať již to bylo tak či tak, udání z donucení bylo stejně trestné jako to dobrovolně učiněné.³⁵⁰

6.3.4 Udání z nacistického přesvědčení

Na základě prostudování trestních spisů většiny odsouzených udavaček lze tvrdit, že existuje nějaká souvislost mezi udavačstvím a nacistickým smýšlením či sympatiemi s Němci. Přibližně pouze 20 % odsouzených žen se zjevně k nacismu nehlásilo – ve většině šlo o rodilé Češky a zřejmě jen o dvě protinacisticky zaměřené Němky. Pokud se však podívám na většinu ostatních žen, v jejich spisech lze najít doklady o jejich nacistickém projevování, především z výpovědí svědků či vyšetřování četníků nebo šetření místních národních výborů, kde udavačky žily. Během vyšetřování MLS byly tyto ženy mnohokrát označovány slovními spojeními typu *zuřivá Němka*, *fanatická nacistka* a podobně, přičemž často šlo o zaměňování a ztotožňování německé národnosti s nacistickým přesvědčením.

Rodilé Němky i ty, které se k německé národnosti přihlásily v době zvýšeného ohrožení republiky, byly ve valné většině v nějaké míře nacistkami. Také zhruba polovina českých udavaček sympatizovala s nacismem. Co se tedy týče motivace k udavačství, je

³⁴⁷ ZAO, pob. Olomouc, f. MLS Ol., k. 152, Ls 1448/46.

³⁴⁸ Tamtéž, k. 208, Ls 63/48.

³⁴⁹ Tamtéž, k. 238, Ls 194/48.

³⁵⁰ NĚMEČKOVÁ (a kol.): *Lidová spravedlnost*, s. 368.

pravděpodobné, že nacistické přesvědčení (především protičeský postoj) bylo mnohdy jedním z hlavních důvodů spáchání tohoto činu.³⁵¹

Nelze s plnou jistotou určit, které udavačky byly opravdu přesvědčené nacistky a které naopak své přesvědčení pouze předstíraly, aby něčeho dosáhly. Například toho, aby si na ně nikdo nic nedovolil, aby z nich šel strach nebo aby získaly nějaké výhody. Je také možné, že některé ženy toto smýšlení okázale projevovaly ze strachu, aby nebyly nápadné, že tak nečiní.

Příkladem může být vyvěšování nacistického praporu během oslav válečného vítězství Němců či jiných nacistických oslav, nošení nacistického odznaku (svědci občas zmiňovali, že udavačky nosily hákové kříže) nebo zdravení nacistickým pozdravem. Dalším projevem sympatií k nacismu mohlo být vychvalování německého režimu, osobní styky s Němci (především německými vojáky, gestapáky aj.), používání německého jazyka, funkcionářství v nacistických organizacích či straně, provokativní chování vůči Čechům a nadávání jim či vyvěšení obrazu Hitlera v bytě.

6.4 Odpykávání trestu

Osoby, jež spáchaly zločiny dle VRD, byly zpravidla odsouzeny k několika letům těžkého žaláře, kterýžto trest (jeho část nebo celý) si měly odpykat ve zvláštních nucených pracovních oddílech. Tyto oddíly byly na základě dekretu č. 126/1945 Sb.³⁵² zřízeny ve věznicích krajských soudů a v trestních ústavech. Vězni se prací bez nároku na odměnu podíleli na obnově hospodářského života v českých zemích. Pracovali v nucených pracovních oddílech v zemědělství, kovoprůmyslu, stavebnictví, cihelnách a dolech.³⁵³ Ministerstvo spravedlnosti ještě vydalo výnos upřesňující výkon trestu v těchto oddílech. Pokud měl uložený trest trvat pět let, vězeň si ho měl odpykat ve věznici krajského soudu v sídle soudu, který vydal rozsudek. Pokud trest převyšoval sazbu pěti let, vězeň vykonávat trest v různých trestnicích.³⁵⁴

³⁵¹ Takovou motivaci k denunciaci měly zřejmě udavačky Antonie Kolmanová (Ls 28/45), Vilemína Soklová (Ls 49/46), Aloisie Welzlová (Ls 159/45), Helena Ulmanová (Ls 424/46), Ludmila Sommerová (Ls 558/46), Terezie Illová (647/46), Sylvie Kočí (Ls 786/46), Marie Hodíková (804/46), Marie Langová (Ls 994/46), Marie Schusterová (Ls 1174/46), Františka Demelová (1233/46), Hermína Bílková (Ls 130/48) a Božena Hlochová (Ls 179/48).

³⁵² Dekret č. 126/1945 Sb. dostupný viz:

https://cs.wikisource.org/wiki/Dekret_presidenta_o_zvláštních_nucených_pracovních_oddílech [citováno 28. 3. 2024].

³⁵³ STANĚK, Tomáš: *Retribuční vězni 1945–1955*, s. 79.

³⁵⁴ Výnos ministerstva spravedlnosti s instrukcemi o výkonu trestu ve zvláštních nucených pracovních oddílech, 20. 11. 1945. Citováno z NĚMEČKOVÁ (a kol.): *Lidová spravedlnost*, s. 246–248.

Udavačky odsouzené olomouckým MLS byly nejčastěji v trestních ústavech pro ženy v Praze-Řepích, Jičíně či ve Znojmě nebo ve věznicích krajského soudu Olomouci, Novém Jičíně, Hradci Králové, Plzni, Liberci, Chrudimi, Kutné Hoře a Mladé Boleslavi. Tyto odsouzené ženy zpravidla střídavě procházely různými věznicemi v rámci celých českých zemí.

Vzhledem k velkému množství odsouzených bylo celkem logické, že soudní věznice byly dlouhodobě přeplněny, na mnoha místech byla nedostatečná hygiena, nedostatek osobní a ložní prádlo, oblečení a obuv.³⁵⁵ Po roce 1948 se vedle maximálního využití pracovní síly vězňů zdůrazňovala jejich ideově „politická“ převýchova, v rámci které probíhaly ve věznicích osvětové přednášky, promítaly se propagandistické filmy, ve vězeňských knihovnách byla nabízena literatura ideově zaměřená. Tato plánovaná politická převýchova často vůbec nesplnila účel.³⁵⁶

6.5 Případy vybraných udavaček

V následující části práce se podrobně zabývám případy pěti udavaček. Kritérii výběru bylo konfidentství či spolupráce s gestapem, zajímavost případu (např. prostředí, ve kterém udávaly, jejich motivace, (zlo)činy, osobnost apod.) a délka trestu. Svou roli taktéž hrála kvantita a výpovědní hodnota archivních pramenů k té které udavačce.

První udavačkou je Marie Hönigová (odsouzena na 10 let těžkého žaláře) působící v prostředí olomouckého divadla. Bylo jí dokázáno konfidentství u gestapa, které informovala ohledně záležitostí spojených s tamním českým divadlem.

Dále se podrobně podívám na případ Marie Hodíkové (odsouzena na 20 let těžkého žaláře), dozorkyně ve věznici ženského oddělení německého úředního soudu (německy *Amtsgericht*) v Olomouci, jež byla mnohonásobnou udavačkou tamních vězeňkyň. Její případ je podobný případu Hildy Šandové, o němž psala Pavla Plachá.³⁵⁷

Další dvě vybrané ženy se jako průvodčí vlaků propůjčily ke konfidentství olomouckému gestapu. Nejprve bude řeč o Romaně Sedláčkové (odsouzena na 10 let těžkého žaláře). Následně pojednám o pravděpodobně nejkřiklavější udavačce Zdeně

³⁵⁵ STANĚK: *Retribuční vězni 1945–1955*, s. 67.

³⁵⁶ *Tamtéž*, s. 101–102.

³⁵⁷ PLACHÁ, Pavla: *Případ Hilda Šandová: Okolnosti poválečného procesu s českou vězeňskou funkcionářkou v Ravensbrücku*. In: PLACHÝ, Jiří (ed.): *Dějiny a osudy: In memoriam historika Ivo Pejčocha*. Cheb 2020, s. 101–114.

Bártů/Hyndrichové (odsouzena na 10 let těžkého žaláře), jež prokazatelně byla jednak dobrovolnou konfidentkou gestapa a jednak agentkou a spolupracovnicí Státní bezpečnosti v počátečním období socialistické diktatury v českých zemích. Jedná se o dvakrát souzenou udavačku, neboť byla uznána vinnou až v období druhé retribuice v roce 1948.

Jako poslední jsem vybrala Antonii Kollmannovou (odsouzena na 10 let těžkého žaláře), jež představuje spíše řidčeji frekventované udavačství z nacistického přesvědčení. Je však potřeba uvést, že v protektorátu se nacházeli i udavači a udavačky tohoto charakteru, přestože jinak pravděpodobně převažovali denuncianti a denunciantky motivováni spíše osobními, než ideologickými důvody, o nichž bylo pojednáno výše.

U těchto žen podrobně rozeberu jejich život, detailně se podívám na případy jejich udavačství a pokusím se zjistit, jaká byla jejich motivace, popíšu jejich cestu věznicemi a další osudy po odsouzení.

6.5.1 Marie Hönirová: divadelní udavačka a konfidentka gestapa

Češka Marie Hönirová pocházející z Ivančic u Brna se narodila 15. srpna 1899. Co se týče jejího vzhledu, byla to 162 cm vysoká žena kaštanových vlasů s kulatým obličejem, šedýma očima, rovným nosem a kulatou bradou.³⁵⁸ Po absolvování české obecké a měšťanské školy vypomáhala matce v domácnosti. Už v roce 1918 začala pracovat v českém divadle v Brně a studovala dva ročníky české konzervatoře tamtéž. Rok strávila v divadle v Bratislavě a v roce 1921 pak nastoupila do českého divadla v Olomouci, kde jako členka operního sboru pracovala do roku 1941.

Po německé okupaci českých zemí začala Hönirová sympatizovat s Němci a poté se začala jako Němka i chovat: zdravila německým pozdravem, snažila se mluvit německy, i když jazyk příliš dobře neovládala, nosila hákový kříž a medailonek s podobiznou Adolfa Hitlera, do poslední chvíle také byla přesvědčená o válečném vítězství Němců.³⁵⁹ Doma také měla obrazy Hitlera a Göringa, a to dokonce i na toaletě³⁶⁰ a vychvalovala nacismus a Hitlera, ač to nikoho z přítomných v divadle nezajímalo.³⁶¹

³⁵⁸ ZAO, pob. Olomouc, f. MLS v Ol., k. 145, Ls 1384/46, popis osoby – Marie Hönirová.

³⁵⁹ Tamtéž, výslech svědků Libuše Kubesové, Reného Hradeckého, Kamily Dubinové, Čeňka Vaněčka, Josefa Malého, Lea Gažara (3.-5. 12. 1945).

³⁶⁰ Tamtéž, hlavní přelíčení, výslech svědkyně Věry Navrátilové, 18. 12. 1946.

³⁶¹ Tamtéž, hlavní přelíčení, 18. 12. 1946.

Členové českého divadla jí toto její chování vyčítali, ale ona jim za to vyhrožovala gestapem a koncentračním táborem.³⁶² Následkem toho se jí mnozí začali ze strachu vyhýbat. V divadelní šatně také urážela prezidenta Tomáše Garrigua Masaryka, ale na zákrok Kneskové toho nechala. V přítomnosti kolegyně Kubesové a Dubinové znevažovala také Edvarda Beneše za jeho zahraniční činnost a styděla se za to, že ho volila.³⁶³ Při hádce s Kubesovou Hönigová nadávala Masarykovi (*blbý dědek*) a Benešovi (*litovala, že takového kreténa volila*).³⁶⁴ Zřejmě kvůli svému arogantnímu chování³⁶⁵ a taky tomu, že vynechala divadelní zájezd,³⁶⁶ byla nakonec z českého divadla propuštěna.

Hönigová prohlásila: „*Hledala jsem marně nové angažmá. Poněvadž jsem byla úplně bez prostředků (...), obrátila jsem se na německá divadla.*“³⁶⁷ Jednu sezonu³⁶⁸ pracovala v německém divadle v Jihlavě a poté přestoupila do německého divadla³⁶⁹ v Olomouci pod jménem Ria Hönig, kde vypomáhala jako statistka.³⁷⁰

³⁶² Tamtéž, výslech svědka Reného Hradeckého, 4. 12. 1945.

³⁶³ Tamtéž, výslech svědkyně Boženy Kneskové, 4. 12. 1945.

³⁶⁴ Tamtéž, výslech svědkyně Kamily Dubinové, 5. 12. 1945.

³⁶⁵ Tamtéž, výslech svědkyně Libuše Kubesové, 3. 12. 1945.

³⁶⁶ Již za první republiky bylo zvykem, že divadelní soubory jezdily hrát představení do jiných měst, konaly tzv. zájezdová představení.

Její výpověď odpovídala výpovědi člena divadelního orchestru Josefa Malého, že byla propuštěna „pro odpírání předepsaných jí úkonů“. ZAO, pob. Olomouc, f. MLS v Ol., k. 145, Ls 1384/46, výslech svědka Josefa Malého, 4. 12. 1945.

³⁶⁷ Tamtéž, výslech obviněné Marie Hönigové, 10. 12. 1945.

³⁶⁸ Tj. sezonu 1941/1942.

³⁶⁹ Hrací termíny v Moravském divadle v Olomouci byly od 1. 5. 1920 na základě voleb ze dvou třetin obsazené Družstvem českého divadla, z jedné třetiny německému divadlu. Ředitelem divadla byl v letech 1931 až 1943 Stanislav Langer. Během německé okupace českých zemí německý soubor postupně obsadil celou budovu divadla. Paradoxně však ustavení stálého německého souboru trvalo poměrně dlouho, proto divadlo tehdy fungovalo za pomoci českého souboru. Českému souboru se postupně ubíraly dny, ve které v městské budově divadla mohl hrát. V roce 1942 nakonec český soubor našel nové působiště v budově orlovný v Hodolanech. V první sezoně 1941/1942 byla nejprve obnovena jen německá činohra, operu zde hrály střídavě soubory z Brna a Ostravy. V další sezoně německý soubor do svého repertoáru zařadil i operety a v poslední sezoně (1943/1944) i opery. Od září 1944 byla činnost divadelních souborů zastavena a např. členové českého souboru byli nasazeni do válečného průmyslu.

V tehdy již německém Moravském divadle v Olomouci se kromě pravidelných představení pro veřejnost hrála i uzavřená představení pro německou armádu, nacistickou mládežnickou organizaci Hitlerjugend, příslušníky strany NSDAP, pro školy aj. Kupodivu se německé divadlo potýkalo s nedostatkem publika. In: https://encyklopedie.idu.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=3843:moravske-divadlo-2&Itemid=116&lang=cs [cit. 6. 4. 2024]; HAVLÍČKOVÁ, Margita – PRACNÁ, Sylva – ŠTEFANIDES, Jiří: *Německojazyčné divadlo na Moravě a ve Slezsku 2/3: Brno, Olomouc, Uherské Hradiště, Znojmo, Jihlava, Šternberk, Prostějov*. Olomouc 2013, s. 98–101; *Státní divadlo Oldřicha Stibora Olomouc 1920/1990: Almanach k 70. výročí vzniku českého divadla v Olomouci*. Olomouc 1990, s. 6.

³⁷⁰ Statistka = vedlejší nebo menší role.

K německé národnosti se Hönirová přihlásila až teprve prvního září 1944,³⁷¹ a to „z trucu a ze zlosti, že se ke mně členové družstva českého divadla špatně zachovali tím, že mě propustili, ač na druhé straně byla tam zřejmě velká protekce.“³⁷² Je však možné, že přestoupila z prospěchářství.³⁷³ Mnoho svědeckých výpovědí zneplatnilo výpověď Hönirové, že byla nucena přestoupit k Němcům kvůli tomu, aby získala práci v německém divadle. Svědkyně Melkusová a Tejčková totiž také pracovaly v německém divadle, ale nebyl na ně učiněn žádný germanizační nátlak, chovaly se svobodně jako Češky.³⁷⁴ Němci v divadle ji navíc ani nepovažovali za čistou Němku. Podle Melkusové se navíc Hönirová chovala jako Němka či jako Češka, když z toho měla zisk – vystupovala jako Němka, aby jí zvýšili plat a jako Češka, když chtěla získat slevu do českého biografu.³⁷⁵ Dle Kamilly Dubinové se Hönirová dala lehce ovlivnit. Při řeči jí jednou prohlásila, „že vděčí Hitlerovi za to, že si své dluhy poplatila.“³⁷⁶ Většina svědků však nevěděla o tom, že by Hönirová někoho udala na gestapu.³⁷⁷

Někdy během protektorátu Hönirová pracovala jako konfidentka pro kriminálního tajemníka Josefa Hummela (vedl referát II BM – pravicové hnutí odporu),³⁷⁸ kterého informovala o českém divadle, a to spolu s prvním houslistou v divadelním orchestru Josefem Strnadem.³⁷⁹ Pouze tyto dva byli důvěrníky gestapa a to tak mělo spojení s divadlem, a to zřejmě do roku 1944. Od té doby pak informátorkou gestapa v této věci měla být jakási

³⁷¹ZAO, pob. Olomouc, f. MLS v Ol., k. 145, Ls 1384/46, informace o národnosti Marie Hönirové, Národní výbor hlavního města Olomouce, 18. 9. 1946.

Viz Příloha 6 a 7: NA Praha, f. Úřad říšského protektora, Praha, k. 127, sign. 114-129-1/92, Fragebogen zur Feststellung der deutschen Volkszugehörigkeit (dotazník k určení německé národnosti) od Marie Hönirové.

³⁷² Tamtéž, výslech Marie Hönirové, 10. 12. 1945.

³⁷³ Tamtéž, výslech svědka Reného Hradeckého, 4. 12. 1945.

³⁷⁴ Tamtéž, výslech svědkyně Jiřiny Melkusové a Věry Tejčkové, 4. 12. 1945.

³⁷⁵ Tamtéž, výslech svědkyně Jiřiny Melkusové, 4. 12. 1945.

³⁷⁶ Tamtéž, výslech svědkyně Kamilly Kubesové, 4. 12. 1945.

³⁷⁷ Tamtéž, výslechy svědků, 3.-5. 12. 1945.

³⁷⁸ ČEŠÍK, Vojtěch: *Příslušníci olomouckého gestapa odsouzení v rámci retribuce k trestu smrti*. Olomouc 2018 (nepublikovaná magisterská diplomová práce), s. 19.

³⁷⁹ Josef Strnad (nar. 7. 12. 1897) byl rovněž odsouzen MLS na 10 let těžkého žaláře (Ls 97/46), avšak konfidentství u gestapa mu nebylo dokázáno a nebyl za ně odsouzen: „Dotazem u bývalých zaměstnanců gestapa, a to Raunera, bylo zjištěno, že je mu známo, že taj. Hummel od gestapa měl na starosti české divadlo, kde měl za úkol pozorovat jeho členy, jak se chovají. Za tím účelem měl Hummel v divadle jistou ženu sboristku, která později přešla k německému divadlu a která donášela Hummlovi všechny zprávy o hercích z českého divadla. Rauner jméno té ženy si nepamatuje. Pokud se týká Strnada, vzpomněl si Rauner na toto jméno, že byl v českém divadle hudebníkem. Více mu o něm není známo a ani nemohl udati, že by snad Strnad měl být donašečem. Po této stránce by mohl podat zprávy jedině Hummel, ten je však nevěstný.“ ZAO, pob. Olomouc, f. MLS v Ol., k. 29, Ls 97/46, závěrečná zpráva, 9. 11. 1945.

česká herečka z Černovíra.³⁸⁰ Gestapu bylo totiž české divadlo v Olomouci trnem v oku, a to hlavně ředitel Stanislav Langer. Na něho tam přicházela četná udání a mnoho z nich bylo učiněno také Hönigovou – většinou informovala o tom, že Langer je zaujatý proti Němcům, avšak protože neudala nic konkrétního, gestapo proti němu nijak nezasáhlo.³⁸¹

Hönigová gestapu rovněž udala člena operety olomouckého divadla Reného Hradeckého,³⁸² protože při jednom představení pro Národní odborovou ústřednu zaměstnaneckou (NOÚZ) „zpíval na melodii tehdy zakázané písně *Ta naše písnička česká jiný text, který si složil sám a který neprošel cenzurou.*“³⁸³ Hradecký byl 12. března 1943 zatčen. Při výslechu mu také kladli za vinu, že v jedné operetě urážel tyrolský folklor:³⁸⁴ „*Pokud se týká obviněné, jest možné, že sdělila můj způsob hraní při oné operetě některým členům gestapa, poněvadž při vyšetřování byli dokonale informováni, o všem věděli.*“³⁸⁵ Hradecký byl poté vězněn v koncentračním táboře v Dachau až do osvobození.³⁸⁶

Po válce na ni za to členové závodní rady divadla a také René Hradecký podali trestní oznámení. Členka operety Libuše Kubesová jako svědky uvedla členy opery Kneskovou-Vízovou, Dubínovou, Melchusovou a Tejčkovou, člena operety Hradeckého a členy orchestru Vaněčka, Malého a Žáčka.³⁸⁷ A následně bylo proti Hönigové zahájeno vyšetřování mimořádného lidového soudu v Olomouci. Hönigová se při výslechu vymlouvala, že nikoho neudala, že německy mluvila jenom z nutnosti, jinak mluvila česky, zdravila německým pozdravem, ale nikdy přitom nezvedla ruku.³⁸⁸ Kurt Rauner³⁸⁹ v ní při konfrontaci poznal ženu, jež k nim na gestapo chodila donášet, protože pracoval ve stejném oddělení jako Hummel. Rauner navíc vypověděl, že když byl jednou s Hummelem na divadelním představení Maškarní

³⁸⁰ZAO, pob. Olomouc, f. MLS v Ol., k. 145, Ls 1384/46, výslech obviněné Marie Hönigové a konfrontace s Kurtem Raunerem, 6. 11. 1946.

³⁸¹Tamtéž, výslech bývalého zaměstnance gestapa Kurta Raunera, 12. 7. 1946.

³⁸²René Hradecký (1896-1955) byl tenorista a jeden z nejoblíbenějších herců olomoucké operety. ŠTEFANIDES, Jiří (a kol.): *Kalendárium dějin divadla v Olomouci (od roku 1479)*. Praha 2008, s. 111.

³⁸³ZAO, pob. Olomouc, f. MLS v Ol., k. 145, Ls 1384/46, výslech bývalého zaměstnance gestapa Kurta Raunera, 12. 7. 1946; Tamtéž, výslech svědka Reného Hradeckého, 6. 11. 1946.

³⁸⁴Asi roku 1942 během představení operety Štěstí vstříc hrál postavu blázna Tyroláka a tím zesměšňoval Němce.

³⁸⁵Tamtéž, výslech svědka Reného Hradeckého, 6. 11. 1946.

³⁸⁶Tamtéž.

Poslední týden před osvobozením (22. až 29. dubna 1945) v koncentračním táboře Dachau Hradecký popsal ve svých pamětech HRADECKÝ, René: *Vzpomínky na Dachau*. Olomouc 1945.

³⁸⁷ZAO, pob. Olomouc, f. MLS v Ol., k. 145, Ls 1384/46, udání Libuše Kubesové na Marii Hönigovou, 3. 11. 1945.

³⁸⁸Tamtéž, výslech obviněné Marie Hönigové, 5. 12. 1945.

³⁸⁹Kurt Rauner byl jeden ze zaměstnanců gestapa v Olomouci. Více informací k němu viz ČEŠÍK, Vojtěch: *Příslušníci olomouckého gestapa odsouzení v rámci retribuce k trestu smrti*. Olomouc 2018 (nepublikovaná magisterská diplomová práce).

ples,³⁹⁰ Hummel ukázal na Hönigovou a řekl: „*Podívej se, to je ta osoba, která mně podává o divadle zprávy.*“ Podle Raunera udání na Hradeckého učinil Strnad, ale Rauner si nebyl jistý, jestli se na tom nepodílela i Hönigová. Hummel mu však řekl, že ho udala Hönigová.³⁹¹

Při hlavním přelíčení MLS 18. prosince 1946 byla Hönigová rovněž usvědčena výpovědí Hradeckého³⁹² a dalších členů olomouckého divadla.³⁹³ Přesto vše z výpovědí svědků popřela a tvrdila, že si to vymysleli. Potvrdila pouze to, že nějakou dobu nosila na krku medailonek s obrazem Hitlera a vychvalovala ho, ale po porážce Němců v Rusku toho nechala. Dále doznala, že přihlášku k německé národnosti podala v roce 1941, protože byla propuštěna z českého divadla a protože ji k tomu na gestapu v roce 1944 nutil nějaký člen gestapa.³⁹⁴ Německým pozdravem zdravila jen v německém divadle a chválila Hitlera. To vše dělala ze strachu o svou existenci. Prezidenty prý neurážela a ani neudala Hradeckého ani Langera. Nepravdivé bylo její tvrzení, že byla bezdůvodně propuštěna z českého divadla – bylo prokázáno, že porušila smlouvu; dodatečně to přiznala.³⁹⁵

Nato obhájce navrhl důkaz výsledkem dalších svědků mj. Stanislava Langra o tom, jestli byl udán či vyšetřován gestapem. Po poradě se MLS usnesl, že důkazy nabídnuté obhájcem „*se zamítají jako nerozhodné a zbytečné.*“³⁹⁶ Mimořádný lidový soud Marii Hönigovou odsoudil k trestu těžkého žaláře deseti let,³⁹⁷ protože spáchala zločiny dle § 3 odst. 1 a § 11 velkého retribučního dekretu, tedy podporovala a propagovala nacismus a udala Stanislava Langera a Reného Hradeckého, přičemž u druhého spoluzavinila ztrátu svobody. Vedlejšími tresty byla ztráta občanské cti navždy a propadnutí celého majetku státu.³⁹⁸ Problematické u tohoto případu je to, že vyšetřovací komise nezjistila více informací

³⁹⁰ Opera od Guisepe Verdiho.

³⁹¹ZAO, pob. Olomouc, f. MLS v Ol., k. 145, Ls 1384/46, výslech obviněné Marie Hönigové a konfrontace s Kurtem Raunerem, 6. 11. 1946.

³⁹² Podle Reného Hradeckého se obžalovaná chovala jako nacistka, urážela čs. prezidenty a věřila do poslední chvíle ve vítězství Němců. Když jednou členové divadla jeli do Zlína, vyhrožovala jim v autobuse, že je všechny může dostat do koncentračních táborů. Tamtéž, hlavní přelíčení MLS, 18. 12. 1946.

³⁹³ Svědkyně Libuše Kubesová a Jiřina Melkusová, Věra Navrátilová a svědkové Josef Malý a Rudolf Prejza vypověděli víceméně stejně, a to tak, že Hönigová byla za okupace nacistka, urážela čs. prezidenty, vychvalovala Hitlera, nosila jeho medailon a hákový kříž a vyhrožovala jim udáním. Tamtéž, hlavní přelíčení MLS, 18. 12. 1946.

³⁹⁴ Toto tvrzení očividně nadává smysl, z čehož lze usoudit, že si obviněná zřejmě vymýšlela.

³⁹⁵ZAO, pob. Olomouc, f. MLS v Ol., k. 145, Ls 1384/46, závěrečná zpráva z výslechů, ředitelství Národní bezpečnosti Olomouc, 11. 12. 1945.

³⁹⁶ Tamtéž.

³⁹⁷ Při této příležitosti o ní v olomouckých novinách vyšly dvě zprávy: *Bývalá členka olomoucké opery odsouzena na 10 let.* Osвобоzený Našinec, č. 289, 19. 12. 1946, s. 5; *Marie Hönigová na 10 let těžkého žaláře: Styděla se za své češství.* Stráž lidu č. 292, 19. 12. 1946, s. 2. Viz Příloha 9 a 10.

³⁹⁸ Podrobný rozsudek viz Příloha 8.

o konfidentství Hönigové, neboť svědectví jediného svědka Kurta Raunera, ještě k tomu bývalého gestapáka, lze považovat za nedostatečné.

U této udavačky lze velmi detailně vidět, jak mohla vypadat cesta retribuční vězeňkyně věznicemi a nucenými pracovními oddíly. Do listopadu 1947 byla Hönigová uvězněna ve věznici krajského soudu v Olomouci a poté byla předána do trestního ústavu pro ženy v Praze Řepích.³⁹⁹ Po odsouzení pracovala v různých nucených pracovních oddílech: v dětské ozdravovně ve Špindlerově Mlýně, dětské ozdravovně v Haitě v Krkonoších, na velkostatku v Dětenicích a v cihelně v Stíčanech u Hrochova Týnce. Po dvouměsíčním léčení na Pankráci byla z věznice na Karlově náměstí asi půl roku přidělována na různé práce v Praze. Poté byla přesunuta do trestního ústavu pro ženy ve Znojmě.⁴⁰⁰ Dále byla v trestnici v Krajské soudní věznici Liberec (kde pracovala v podniku na výrobu technického porcelánu)⁴⁰¹ a v lednu 1950 byla odevzdána krajské soudní věznici v Chebu (tam přidělena do továrny ve Staré Roli u Karlových Varů).⁴⁰² Z okresní soudní věznice v Mostě (kde v roce 1951 pracovala na ustičním statku na Slatinicích u Mostu) byla Hönigová dne v červenci 1950 předána do krajské soudní věznice Litoměřice (pracovala v cihelně v Libkovicích u Litoměřic).⁴⁰³ V roce 1952 pracovala v nuceném pracovním oddílu v Bohosudově u Teplic a v květnu 1953 byla Hönigová přemístěna do věznice Praha-Pankrác.⁴⁰⁴

Odsouzená udavačka napsala několik žádostí o milost. První napsala v červenci 1948 s odůvodněním, že její vinou nebyl nikdo uvězněn ani poškozen na majetku.⁴⁰⁵ Okresní soud se souhlasem veřejného žalobce navrhl prominutí trestu ve výměře pěti let s vysvětlením, že dotyčná „byla českým divadlem v Olomouci propuštěna, byla bez peněz a špatné sociální poměry ji hnaly do náruče nacismu.“⁴⁰⁶ Ministerstvo spravedlnosti této žádosti s ohledem

³⁹⁹ ZAO, pob. Olomouc, f. MLS v Ol., k. 145, Ls 1384/46.

⁴⁰⁰ Tamtéž, hlášení o dodání trestankyně Marie Hönigové do trestního ústavu pro ženy ve Znojmě, 13. 7. 1948.

⁴⁰¹ ZAO, pob. Olomouc, f. MLS v Ol., k. 145, Ls 1384/46.

⁴⁰² Tamtéž.

⁴⁰³ Tamtéž.

⁴⁰⁴ Tamtéž, přemístění Hönigové z Útvaru nápravných zařízení v Liberci do věznice Praha-Pankrác, 23. 5. 1953.

⁴⁰⁵ Tamtéž, žádost Marie Hönigové o prominutí trestu cestou milosti, Stíčany, 9. 7. 1948.

⁴⁰⁶ Tamtéž, žádost OS v Olomouci o prominutí zbytku trestu Marie Hönigové, 14. 7. 1948.

na čl. IV., odst. 2⁴⁰⁷ rozhodnutí prezidenta republiky z 19. června 1948⁴⁰⁸ bohužel nevyhovělo.⁴⁰⁹ Také požádala o podmíněné propuštění, ale žádost jí byla zamítnuta kvůli zprávy o její vychloubačné a prospěchářské povaze a protože nebylo jisté, zda se už polepšila natolik, aby vedla „řádný život pracujícího člověka.“⁴¹⁰

O milost a o prominutí zbytku trestu pro ni žádal také její bratr Karel Hömig, učitel v Chomutově. Jeho sestra prý „*podlehla za okupace vlivu cizích osob a dopustila se trestného činu*“. Po celé čtyři roky odpykávání trestu svého činu účinně litovala, pilně pracovala a byla poslušná.⁴¹¹ Žádost však byla zamítnuta, protože dané důvody pro udělení milosti „*nejsou (tak) opodstatněné a přesvědčivé*“. Ze spisu o ní Krajský soud v Olomouci usoudil, že za okupace trestnými činy proti retribučnímu dekretu zradila český národ, protože se přihlásila k německé národnosti aj., a proto si jakékoli omilostnění „*v žádném případě nezaslouží*“ a je povinna odpykat si celý trest.⁴¹² Hömig žádal o milost pro svou sestru i podruhé. Komise pro podmíněné propuštění u krajského soudu v Praze se však rozhodla Hömigovou nepropustit kvůli její údajně nedokončené politické převýchově a nejistotě, jestli ještě nesmýšlí fašisticky.⁴¹³

Jakýsi její příbuzný Franz Meindl požádal ministerstvo spravedlnosti prominutí zbytku trestu a o odsun trestankyně Hömigové za účelem spojení roztržených rodin. Dokonce pro svou příbuznou získal permit do Německa,⁴¹⁴ žádosti o odsun ale nebylo vyhověno.

Ministerstvo spravedlnosti neshledalo důvodu k udělení amnestie⁴¹⁵ Honigové.⁴¹⁶ Možná to bylo také z důvodu „nesprávného“ třídního profilu odsouzené: „*Jmenovaná je původu měšťáckého, bídu a hlad nikdy nepoznala. Kam vítr tam pláští, to je jejím znakem. Je bývalá herečka, a proto je u ní velmi těžké rozpoznat, zda skutečně souhlasí s naším lidově*

⁴⁰⁷ Podle této části rozhodnutí prezidenta republiky se měla žádost o milost apod. od osoby odsouzené retribučním soudem spolu se spisy urychleně poslat ministerstvu spravedlnosti. Ministr spravedlnosti pak posoudil, jestli šlo o čin spáchaný z nerozváženosti, nebo pod nátlakem; pokud ano, předložil žádost prezidentovi. V tomto konkrétním případě však ministr shledal trest uložený Hömigové jako úměrný její vině, a proto žádosti nevyhověl. In: Amnestie z 19. června 1946, čl. IV., odst. 1 a 2. Online: <http://www.trestni-rizeni.com/dokumenty/amnestie-z-19-cervna-1946> [cit. 17. 4. 2024].

⁴⁰⁸ 19. června 1948 prezident Klement Gottwald vyhlásil 3 amnestie, mezi nimi i tu s č. 1178/1948 Ú. I. LÁNÍČEK, Jiří: *Amnestie a milost z pohledu ústavního práva*. Brno 2014 (nepublikovaná magisterská diplomová práce), s. 44.

⁴⁰⁹ ZAO, pob. Olomouc, f. MLS v Ol., k. 145, Ls 1384/46, odpověď ministerstva spravedlnosti na žádost o milost Marie Hömigové, 15. 11. 1948.

⁴¹⁰ Tamtéž, usnesení komise pro podmíněné propuštění z trestu, KS v Liberci, 6. 11. 1952.

⁴¹¹ Tamtéž, žádost Karla Höniga o milost pro Marii Hömigovou, 18. 12. 1950.

⁴¹² Tamtéž, usnesení KS v Olomouci ohledně žádosti o milost pro M. Hömigovou dne 18. 6. 1951.

⁴¹³ Tamtéž, usnesení komise pro podmíněné propuštění z trestu, KS v Praze, 10. 11. 1954.

⁴¹⁴ Tamtéž, žádost o odsun trestankyně M. Hömigové, 23. 6. 1952.

⁴¹⁵ Amnestie byla vyhlášena 4. května 1953 prezidentem Antonínem Zápotockým.

⁴¹⁶ Tamtéž, vyjádření ministerstva spravedlnosti ohledně řízení o amnestii M. Hömigové, 18. 9. 1953.

demokratickým zřízením.⁴¹⁷ Ani amnestie z 9. května 1955 se na ni nevztahovala,⁴¹⁸ protože spáchala trestné činy podle retribučního dekretu (č. 16/1945 Sb.).⁴¹⁹

20. května 1955 byla Höningová podmíněně propuštěna. Trestných činů podle VRD se dopustila „nezdravou ješitností a pocitem méněcennosti“ proto, že „se cítila být odstrkována a tím snižována na své umělecké kvalitě v souboru českého divadla v Olomouci“, přičemž byla politicky naprosto neuvědomělá.⁴²⁰

Marie Höningová se konfidentkou a udavačkou gestapu stala pravděpodobně proto, že se jako Češka necítila přijatá divadelní společností. Je možné, že se okázale projevovala jako nacistka proto, že toužila po pozornosti a respektu.

6.5.2 Marie Hodíková: vězeňská dozorkyně a udavačka

Marie Schafová se narodila 10. května 1903 v Újezdu u Uničova. V roce 1932 se provdala za Ottu Hodíka. Byla to 170 centimetrů vysoká zrzka s šedýma očima, polodlouhým obličejem, špičatým nosem a bradou.⁴²¹ V období první republiky pracovala u manželů Cecilie a Antonína Šmídových jako jejich služebná. Spřátelili se a Hodíková k nim chodívala na návštěvy. Následně však došlo k jejich rozepři, protože Šmídová podezřívala Hodíkovou, že s jejím manželem měla milostný poměr, což se ukázalo jako pravdivé. Šmídová obvinila Hodíkovou, že zavinila rozvrat jejich manželství.⁴²²

Zřejmě v březnu 1942 na návrh Kreisfrauenschaftsleiterin začala pracovat jako dozorkyně v ženském oddělení věznice Amtsgerichtu⁴²³ v Olomouci.⁴²⁴ Měsíc po jejím nástupu jako nová dozorkyně nastoupila také Marie Steigrová. Vězeňkyně o ní říkaly, že Steigrová je ta „hodná“ a naopak nově příchozí vězeňkyně upozorňovaly, ať si dají pozor

⁴¹⁷ ZAO, pob. Olomouc, f. MLS v Ol., k. 145, Ls 1384/46, řízení o individuální amnestii Marie Höningové, ÚNZ Liberec, 5. 5. 1953, upraveno stylisticky.

⁴¹⁸ Tamtéž, záznam Krajské prokuratury v Pardubicích, 11. 5. 1955.

⁴¹⁹ Amnestie z 9. 5. 1955, čl.VIII. písm. b). Online: <http://www.trestni-rizeni.com/dokumenty/amnestie-z-9-kvetna-1955> [cit. 17. 4. 2024].

⁴²⁰ ZAO, pob. Olomouc, f. MLS v Ol., k. 145, Ls 1384/46, usnesení komise pro podmíněné propuštění při KS v Pardubicích, 20. 5. 1955.

⁴²¹ ZAO, pob. Olomouc, f. MLS v Ol., k. 90, Ls 804/46, popis osoby – Marie Hodíková.

⁴²² Tamtéž, výslech svědkyně Cecilie Šmídové, 28. 3. 1946.

⁴²³ Amtsgericht = německý úřední soud (zde: v Olomouci), nejnižší úroveň soudu v německé soudní soustavě, jeho působnost se v podstatě kryla s obvodem bývalého čs. krajského soudu v Olomouci. SCHELLE, Karel (a kol.): *Protektorát Čechy a Morava: jedna z nejtragičtějších kapitol českých novodobých dějin (vybrané problémy)*. Ostrava 2010, s. 91-93.

⁴²⁴ ZAO, pob. Olomouc, fond MLS v Ol., k. 90, Ls 804/46, výslech obviněné Marie Hodíkové, 12. 11. 1945.

na Hodíkovou. Při vycházkách Steigrové vězni často říkali: „*Paní, křičte na nás, pan správce se dívá.*“ Když uposlechla a začala tak konat, „*vězni věděli, že to tak nemyslím a po straně se smáli.*“⁴²⁵ Hodíková měla na Steigrovou zlost a stále ji pronásledovala, žalovala na ni a udávala ji. Jednou byla Steigrová předvolána na gestapo, kde byla udána, že jí jistí vězňové dali nějaké své věci a ona je má u sebe. S jmenovanými vězni ale vycházela dobře, takže oni to nemohli udělat. Steigrová tedy došla k závěru, že ji určitě udala Hodíková ze zlosti, že ji měly vězeňkyně rády. Nakonec musela podepsat prohlášení o propuštění.⁴²⁶ Steigrová spolu s některými jinými dozorci také nosila vězňům balíčky např. od jejich příbuzných, Hodíková je však nedoručovala nikdy a Vilém Buresch je jako vrátný u brány věznice musel vrátit. Hodíková paradoxně také na ostatní německé dozorce žalovala správci věznice a ti se před ní báli mluvit, protože věděli o její špatné povaze.⁴²⁷

Dozorkyně Hodíková se stýkala s německým správcem věznice Saretzem, u něhož často byla hostem a nedala na něho dopustit⁴²⁸ a také s ním udržovala milostný poměr.⁴²⁹ Využívala jeho slabosti pro ni a stále u něho žalovala nejenom na dozorce, ale i na vězně. Na vězeňkyně donášela sebemenší poklesky (například že si vězni šeptali na dvoře při vycházce nebo mluvili hlasitě v celách),⁴³⁰ když vedla kontrolu, hlásila každou malichernost a správce posléze vězňům dával tresty – např. půst od jídla ve čtvrtek nebo v neděli, kdy vězni dostávali lepší jídla.⁴³¹

Hodíková se k uvězněným ženám chovala nelidsky⁴³² a škodila jim, jak jen mohla, „*počínala si jako fúrie.*“⁴³³ Špehovala je, jestli stále pracují a náhodou neodpočívají,⁴³⁴ a odposlouchávala jejich hovory v celách. Dokonce jednu nově příchozí vězeňkyni navedla, aby tajně poslouchala, co si vězni vykládají o politice a také aby dávala pozor oknem, zda se

⁴²⁵ Tamtéž, výslech bývalé vězeňské dozorkyně Marie Steigrové, 24. 11. 1945.

⁴²⁶ Tamtéž.

Místo Steigrové zřejmě nastoupila jakási Divišová, která byla podobné povahy jako Steigrová; zacházela s vězni lidsky, přinášela jim jídlo a zprávy od příbuzných. ZAO, pob. Olomouc, fond MLS v Ol., k. 90, Ls 804/46, výslech svědkyně Anny Koníčkové, 1. 6. 1946.

⁴²⁷ Vilém Buresch byl válečný invalida, neboť během bombardování v Rusku přišel o jednu ruku, proto v květnu 1943 nastoupil do věznice Amstgerichtu v Olomouci jako dozorce, resp. vrátný u brány. Byl německé národnosti a člen NSDAP, přesto nebyl tak zuřivý nacist a jako Marie Hodíková, protože si s vězni povídal a soucítil s jejich těžkým údělem. Tamtéž, výslech svědka Viléma Buresche, 22. 11. 1945.

⁴²⁸ Tamtéž, výslech svědkyně Gisely Čučkové, 2. 1. 1946.

⁴²⁹ Tamtéž, výslech svědkyně Věry Petřkové, 8. 6. 1946; Tamtéž, výslech svědka Bedřicha Pivoňky, 18. 6. 1946.

⁴³⁰ Tamtéž, výslech svědkyně Ludmily Faltýnkové, 1. 7. 1946.

⁴³¹ Tamtéž, výslech svědka Viléma Buresche, 22. 11. 1945.; Tamtéž, výslech svědkyně Ludmily Faltýnkové, 1. 7. 1946.

⁴³² Tamtéž, výslech svědka Bedřicha Pivoňky, 18. 6. 1946. „*(Hodíková) byla velmi surová, při každé příležitosti dávala najevo, že nás vůbec nepovažuje za lidi.*“ Tamtéž, výslech svědkyně Zdeňky Petřkové, 24. 6. 1946.

⁴³³ Tamtéž, výslech svědkyně Věry Petřkové, 8. 6. 1946.

⁴³⁴ Tamtéž.

nedorozumívají s osobami nacházejícími se na soudní chodbě. Každý takový případ jí měla hlásit pod výhrůžkou zlého nakládání, zmíněná žena však na své vězně odmítla donášet a stále Hodíkové odpovídala, že nic neví.⁴³⁵ V létě jim naschvál v celách zavírala okna a honila je po dvoře.⁴³⁶ Nikdy nehlásila nemoc některé z vězeňkyň, i když se jednalo o vážné onemocnění.⁴³⁷ Dávala jim studené jídlo⁴³⁸ nebo jim ho nedávala vůbec.⁴³⁹ Přitom se vymlouvala, že jí to nařídil správce, ale dělala to ze své vůle. Jedna svědkyně vypověděla, že „v úterý a soboty, kdy byly zajištěné (ženy) posílány transportem do Brna, vyvolala některou se zajištěných s tím, aby si vzala své věci a šla. Pak ji posílala třeba jen do skladiště, ale působila tím strach mezi zajištěnými, které se domnívaly, že musí s transportem.“⁴⁴⁰

Hodíková se také na mnohých vězeňkyních dopouštěla násilí. Jednu vězněnou ženu zavedla do kanceláře správce věznice, kde jí dala přečíst dopis na rozloučenou od jejího otce, který napsal před svou popravou. Následně ji surovým způsobem hodila do cely, takže kdyby jí její spolu vězněné spolence nezachytily, rozbila by si hlavu o zem.⁴⁴¹ Další vězeňkyně si u dozorkyně Steigrové stěžovala, že jí Hodíková dala několik pohlavků.⁴⁴² Surově zacházela také s postarší Terezií Šihanovou, kterou bezdůvodně označila za Židovku a nutila ji nosit židovskou hvězdu.

Když gestapáci mučili Giselu Čučkovou,⁴⁴³ Hodíková jim různými posunky ukazovala, aby ji velmi týrali a projevovala nad tím radost.⁴⁴⁴ Rovněž byla nadšená z toho, když měla být jedna z vězeňkyň odvezena za účelem popravu: „Měla z toho velikou radost, radostí si mnula ruce a mě vyhubovala za to, že jsem oné Kupkové prala na cestu šátek, přičemž mi řekla, že tato již to nepotřebuje, že jde na popravu.“⁴⁴⁵ Když si jedna vyšetřovaná žena za souhlasu jiného dozorce schovala nějaké jídlo do svého oblečení, Hodíková ji v kanceláři přinutila, aby se celá svlékla, řvala po ní, otočila ji „rypákem“ ke zdi a všechno jí zabavila a přitom říkala, že když to

⁴³⁵ ZAO, pob. Olomouc, fond MLS v Ol., k. 90, Ls 804/46, výslech svědkyně Zdeňky Seidlerové, 21. 3. 1946.

⁴³⁶ Tamtéž, výslech svědkyně Marie Steigrové, 24. 11. 1945; Tamtéž, výslech svědkyně Valerie Mazalové, 22. 11. 1945.

⁴³⁷ Tamtéž, výslech svědkyně Věry Petřkové, 8. 6. 1946 a výslech svědkyně Dobroslavky Petzoldové, 28. 3. 1946.

⁴³⁸ Tamtéž, výslech svědkyně Anny Koníčkové, 1. 6. 1946.

⁴³⁹ Tamtéž, udání Bedřicha Pivoňky na Marii Hodíkovou, asi 31. 4. 1946.

⁴⁴⁰ ZAO, pob. Olomouc, fond MLS v Ol., k. 90, Ls 804/46, výslech svědkyně Anastazie Krejčířkové, 16. 4. 1946.

⁴⁴¹ Tamtéž, výslech svědkyně Valerie Mazalové, 22. 11. 1945.

⁴⁴² Tamtéž, výslech svědkyně Marie Steigrové, 24. 11. 1945.

⁴⁴³ „V cele ji pověsili za šátek na krku na věšák a tak ji nechali viseti, až byla plně modrá.“ Tamtéž, výslech svědkyně Elfrídy Čučkové, 17. 12. 1945.

⁴⁴⁴ Tamtéž, výslech svědkyně Elfrídy Čučkové, 17. 12. 1945; Tamtéž, výslech svědkyně Gisely Čučkové, 18. 5. 1946.

⁴⁴⁵ Tamtéž, výslech svědkyně Anny Koníčkové, 1. 6. 1946.

Německo vyhraje, budou ji vozit ve zlatém kočáře.⁴⁴⁶ Jeden vězeň se o ní během vyšetřování vyjádřil, že „*obviněná byla založena sadisticky. Dělal jí rozkoš, když mohla někomu ublížit.*“⁴⁴⁷

Tato dozorkyně rovněž učinila na uvězněné ženy mnoho udání. Celkem běžnou praxí v té době bylo, že lidé svým uvězněným blízkým prostřednictvím ochotných dozorců posílali balíčky s potravinami nebo prádlem. Antonie Lipčíková poslala svým známým sestřím Petřkovým (příbuzným za Heydrichiády popraveného pravoslavného kněze Vladimíra Petřka)⁴⁴⁸ v prádle povzbuzení ve smyslu „*Děvčata, držte se.*“, což však při prohlídce objevila Hodíková a místo oběda se vzkazem na papíru utíkala na gestapo. Milada Petřková byla poté gestapem vyšetřována, kdo byl odesílatelem balíčku. Když popřela, bylo jí pohroženo, že ta osoba, která jim přinese balíček, bude zadržena, proto Lipčíkové vzkázaly, aby jim už nic neposílala.⁴⁴⁹

Další případ udavačství byl spojen s vězeňkyní Julií Blažejovou. Jednou, někdy koncem června 1942, tyto vězněné ženy dostaly k obědu nepoživatelné jídlo. Bylo tak nechutné, že čtyři vězeňkyně (mj. i Blažejová) z něho vrhly,⁴⁵⁰ proto si na ně Hodíkové stěžovaly. Blažejová se vyjádřila tímto způsobem: „*Paní dozorkyně, to jídlo se dnes nehodilo jíst. Ani prasata by to nežrala. Kdybyste nám dali brambory ve slupkách, my bychom si je oloupaly a najedly bychom se.*“ Hodíková na ně po těchto slovech začala křičet a nadávat jim. Ta to v kanceláři oznámila správci a označila při tom Blažejovou za „*rebelantku*“.⁴⁵¹ Správce jim taktéž nadával a za trest je rozdělil do samostatných cel, Blažejovou přemístili do nejhorší cely, kde byly uvězněny cikánky a zlodějky. Správce zřejmě případ předal gestapu a po několika dnech byla Blažejová převezena do Brna, kde byla zastřelena.⁴⁵² Ještě předtím si Blažejová za svého pobytu ve vězení do persiánového rukávnicku zašila motáky, kterými se dorozumívala

⁴⁴⁶Tamtéž.

⁴⁴⁷ZAO, pob. Olomouc, fond MLS v Ol., k. 90, Ls 804/46, výslech svědka Bedřicha Pivoňky, 18. 6. 1946.

⁴⁴⁸Petřkovic (matka Vladimíra Petřka Marie s pěti dcerami – Věrou, Zdeňkou, Miladou atd., které byly jistou dobu uvězněny ve věznici Amtsgerichtu v Olomouci) byly příbuzné pravoslavného kněze Vladimíra Petřka (1908-1942), rodáka z Olomouce-Hodolan, jenž byl popraven v období Heydrichiády, neboť patřil ke spolupracovníkům parašutistů skrytých v chrámu sv. Cyrila a Metoděje po vykonání atentátu na zastupujícího říšského protektora Reinharda Heydricha. Více informací k němu viz <https://www.ustrcr.cz/uvod/odboj-a-perzekuce-krestanu-v-dobe-nacismu-a-komunismu/pravoslavna-cirkev/vladimir-petrek-1908-1942/> [cit. 8. 4. 2024].

⁴⁴⁹Věra Petřková uvádí i podrobnosti o bydlišti členů její rodiny, viz ZAO, pob. Olomouc, f. MLS v Ol., Ls 804/46, k. 90, výslech svědkyně Věry Petřkové, 8. 6. 1946.

⁴⁵⁰Tamtéž, výslech svědkyně Anastazie Krejčířkové, 16. 4. 1946.

⁴⁵¹Dle dozorce Hauptmanna řekla doslovně: „*Pane správce, s tou Blažejovou musíte udělat pořádek, sedí tady již asi pět měsíců, nic s ní nedělají a za chvíli já tam nebudu nic znamenat a ona nám pozdvihne jako rebelantka celý kriminál!*“ Tamtéž, výslech svědkyně Marie Schneiderové, 22. 11. 1945.

⁴⁵²ZAO, pob. Olomouc, fond MLS v Ol., k. 90, Ls 804/46, výslech svědkyně Dobroslavky Petzoldové, 28. 3. 1946.

se svým manželem při výměně prádla.⁴⁵³ Hodíková rukávník odcizila, zřejmě ho rozpárala a po zjištění, že v něm jsou ukryty doklady usvědčující manžela Blažejové a ještě jiné osoby, případ udala německým úřadům. Manžel od Blažejové byl zanedlouho zatčen a umučen.⁴⁵⁴ Hodíková takto udala ještě jeden případ spojený s vyměňováním motáků.⁴⁵⁵

A dále udala vězně Bedřicha Pivoňku, že přenášel zprávy z mužského do ženského oddělení věznice a naopak, když ráno ve věznici topil. Tento vězeň byl také svědkem toho, že Hodíková při odchodu do krytu při náletech nakopla jednu sedmdesátiletou vězeňkyni, protože do krytu nešla dostatečně rychle.⁴⁵⁶ Udala i jí neznámou českou ženu, se kterou se pro malichernost začala hádat ve vlaku, kde byl v kupé přítomen i jeden člen gestapa. Češka jí řekla výrok: Nejlépe se směje, kdo se směje naposled, a že Hodíková a Němci se již dlouho smát nebudou.

Většina svědků se shodla na tom, že dozorkyně Hodíková vždy vystupovala jako zuřivá a zvrhlá nacistka, nosila nacistické odznaky a zdravila nacistickým pozdravem. Měla negativní postoj k Čechům, který může ilustrovat její nadávání na ně: „*Vy blbí Češi, vy si myslíte, že ten váš blbý Edóšek⁴⁵⁷ se sem vrátí. Toho se nikdy nedočkáte, to vám ty vaše české palice rozbijeme.*“⁴⁵⁸ Hodíková se sama přiznala, že byla členkou SdP až do okupace, od roku 1940 byla Blockhelferin v organizacích NSV a NSF a poté v roce 1941 vstoupila do NSDAP.⁴⁵⁹

Hodíková byla soudem dne 19. srpna 1946 uznána vinnou jednak dle § 3, odst. 2 a jednak dle § 11 a § 5, odst. 2a odsouzena na dvacet let těžkého žaláře, pozbyla občanskou čest navždy a celý její majetek propadl státu.⁴⁶⁰ Při té příležitosti o ní v Osvobozeném Našinci vyšla zpráva s názvem *Chtěla se vozit ve zlatém kočáře*,⁴⁶¹ v němž je však mylně uvedeno jméno *Marie Hladíková*.

⁴⁵³ Tamtéž, výslech svědkyně Anastazie Krejčířkové, 19. 11. 1945.

⁴⁵⁴ Tamtéž, výslech svědkyně Marie Schneiderové, 22. 11. 1945.

⁴⁵⁵ „*Hodíková jednou u vězeňkyně Emilie Lipnerové našla moták, který Lipnerová psala domů ohledně donášení jídla do věznice. Hodíková spustila velký kravál a přesto, že ji Lipnerová prosila na kolenu, aby jí to vrátila a neudala, zanesla to správci. (Jistá Cemlová obsah motáku přetlumočila a řekla, že jména dozorců, kteří měli dodání potravin zprostředkovat, jsou nečitelná – byli to Steigrová, Hauptmann a Wagner). Lipnerová byla na popud Hodíkové odvezena do Německa.*“ Tamtéž, výslech bývalé dozorkyně Marie Steigrové, 24. 11. 1945.

⁴⁵⁶ ZAO, pob. Olomouc, fond MLS v Ol., k. 90, Ls 804/46, výslech svědka Bedřicha Pivoňky, 18. 6. 1946.

⁴⁵⁷ Myšlen bývalý čs. prezident Edvard Beneš.

⁴⁵⁸ Tamtéž, udání Bedřicha Pivoňky na Marii Hodíkovou, asi 31. 4. 1946.

⁴⁵⁹ Tamtéž, výslech obviněné Marie Hodíkové, 12. 11. 1945.

⁴⁶⁰ Více podrobností viz rozsudek ze dne 19. 8. 1946 Marie Hodíkové v Příloze 11 a 12.

⁴⁶¹ *Chtěla se vozit ve zlatém kočáře*. Osvobozený Našinec, č. 188, 20. 8. 1946, s. 2. Viz Příloha 13.

Po odsouzení pracovala ve státní dětské ozdravovně ve Špindlerově mlýně, poté byla v trestaneckém pracovním oddíle České hedvábní, národní podnik v Terezíně u Hostinného nad Labem. 7. července 1949 Hodíková napsala žádost o uvolnění k odsunu, neboť se chtěla starat o svého nemocného manžela, který se vrátil z ruského zajetí. Získala i příslib vstupního permitu do Německa, přesto jí nebyl dán souhlas k odsunu. V květnu 1953 byla z Jičína přemístěna do Olomouce a v listopadu téhož roku do Kutné Hory. 7. června 1954 prezident republiky Hodíkové prominul⁴⁶² část trestu ve výměře sedmi let, zřejmě proto, že měla „dobrou pracovní morálku“ a „kladný postoj pracujícího občana.“⁴⁶³

Odsouzená byla přemístěna do Mladé Boleslavi a následně bylo na její žádost zahájeno řízení za účelem jejího podmíněného propuštění. Nakonec však bylo usneseno, že nedojde k podmíněnému propuštění Hodíkové, což bylo odůvodněno tím, že již část trestu jí byla amnestií prezidenta republiky prominuta a vzhledem k povaze spáchaných trestných činů a osobnosti odsouzené není propuštění vhodné. Dalším důvodem k zápornému rozhodnutí bylo to, že dle MNV Olomouc by předčasné propuštění Hodíkové „vzbudilo veřejné pohoršení“.⁴⁶⁴ Prvního června 1955 bylo rozhodnuto, že se upouští od jejího dalšího výkonu trestu, protože má být odsunuta z území ČSR.⁴⁶⁵ Dne 16. června téhož roku byla přemístěna do věznice v Chebu za účelem odsunu do Německa⁴⁶⁶ a za deset dnů byla vysídlena do západního Německa.⁴⁶⁷

Marie Hodíková by se dala označit za sadistickou udavačku, která byla přesvědčena, že svým jednáním slouží německé nacistické Říši. Lze u ní vyzorovat známky promiskuity a radosti z lidského utrpení. Svým udavačstvím v rámci funkce dozorkyně se podobá Hildě Šandové,⁴⁶⁸ jež jako dozorkyně působila v ženském koncentračním táboře v Ravensbrücku. Hodíková měla se Šandovou společný přístup k českým vězeňkyním a podobně horlivě vykonávala i svou funkci.

⁴⁶² Amnestie prezidenta republiky ze 4. 5. 1954 podle čl. IX. odst. 2.

⁴⁶³ ZAO, pob. Olomouc, fond MLS v Ol., k. 90, Ls 804/46, řízení o individuální amnestii pro Marii Hodíkovou, Ústav nápravných zařízení v Jičíně, 7. 5. 1953.

⁴⁶⁴ Tamtéž, usnesení komise pro podmíněčné propuštění krajského soudu v Praze, 3. 2. 1955.

⁴⁶⁵ Tamtéž, usnesení generální prokuratury v Praze v trestní věci proti Marii Hodíkové, 1. 6. 1955.

⁴⁶⁶ Tamtéž, vyrozumění o přemístění odsouzené Marie Hodíkové, 14. 6. 1955.

⁴⁶⁷ Tamtéž, zpráva o odsunu odsouzené Marie Hodíkové, 24. 6. 1955.

⁴⁶⁸ PLACHÁ, Pavla: *Případ Hilda Šandová: Okolnosti poválečného procesu s česku vězeňskou funkcionářkou v Ravensbrücku*. In: PLACHÝ, Jiří (ed.): *Dějiny a osudy: In memoriam historika Ivo Pejčocha*. Cheb 2020, s. 101-114.

6.5.3 Romana Sedláčková: konfidentka gestapa na železnici

Romana Grabovská, jejíž otec byl polský podplukovník a matka Češka, se narodila 28. prosince 1919 v Olomouci. Její rodiče se rozvedli, otec zůstal v Polsku a Romana žila s matkou v ČSR. Byla to 168 centimetrů vysoká žena s kaštanovými vlasy, polodlouhým obličejem, zelenýma očima, rovným nosem a kulatou bradou.⁴⁶⁹ Absolvovala německou obecnou školu a českou měšťanskou školu v Olomouci. Roku 1937 se vdala za Čecha Leopolda Sedláčka a v roce 10. června 1942 se přihlásila k německé národnosti⁴⁷⁰ a tvrdila, že tak učinila pod nátlakem Blockleitery, jenž jí vyhrožoval, že jinak její dvě děti budou předány jejímu bývalému manželovi.⁴⁷¹ V listopadu 1942 se se svým manželem rozvedla.⁴⁷²

Pravděpodobně 15. září 1942 začala na vlastní žádost pracovat jako průvodčí vlaku na ředitelství drah v Olomouci: „*Ve službě jsem postupovala dle platných předpisů vůči cestujícím velmi ostře a v mnoha případech jsem na cestující učinila služební hlášení pro přestupky železničního přepravního řádu.*“⁴⁷³ Dle jedné své kolegyně službu vykonávala až příliš horlivě.⁴⁷⁴ Její kolegové ji podezřívali z donašečství vrchnímu inspektorovi a zástupci pověřence říšskoněmeckých drah při ředitelství ČSD (protektorátních drah) v Brně a Olomouci Bedřichovi Kukačkovi (také Kukatzka).⁴⁷⁵ Kukačka „*byl postrachem železničních zaměstnanců po celé Moravě*“,⁴⁷⁶ byl to horlivý nacist a vědělo se o něm, že zavírá české železniční zaměstnance.⁴⁷⁷ Sedláčková s ním na peroně nebo ve vlaku často hovořila a dokonce s ní měla intimní známost.⁴⁷⁸ Zaměstnanci železnice z ní tak měli strach, aby je u Kukačky pro nějakou záležitost neudala, protože jim také vyhrožovala gestapem nebo Kukačkou. Kukačka si její informovanosti velmi cenil, protože perfektně ovládala český jazyk, a přitom byla Němka. Snadno si tak získala důvěru českých železničních zaměstnanců a mohla je Kukačkovi nebo policii udávat.⁴⁷⁹ Ti se poté před ní měli na pozoru a stranili se jí. Kukačkův podřízený Jan

⁴⁶⁹ ZAO, pob. Olomouc, f. MLS v Ol., k. 196, Ls 307/47, popis osoby – Romana Sedláčková.

⁴⁷⁰ Archiv bezpečnostních složek Praha, fond S Olomouc, sign. S-1200 OL, výslech Romany Sedláčkové, 27. 3. 1946.

⁴⁷¹ ZAO, pob. Olomouc, f. MLS v Ol., k. 196, Ls 307/47, výslech obviněné Romany Sedláčkové, 4. 7. 1945.

⁴⁷² ABS Praha, fond S Olomouc, sign. S-1200 OL, Sedláčková Romana – šetření, 31. 5. 1945.

⁴⁷³ ZAO, pob. Olomouc, f. MLS v Ol., k. 196, Ls 307/47, výslech obviněné Romany Sedláčkové, 15. 6. 1945.

⁴⁷⁴ Tamtéž, výslech svědkyně Františky Obdržálkové, 27. 11. 1946.

⁴⁷⁵ Po osvobození republiky se Kukačka zastřelil. Tamtéž, výslech svědkyně Františky Obdržálkové a Jaroslavy Krejčí, 27. 11. 1946.

⁴⁷⁶ Tamtéž.

⁴⁷⁷ ZAO, pob. Olomouc, f. MLS v Ol., k. 196, Ls 307/47, výslech svědka Karla Boudy, 15. 6. 1945.

⁴⁷⁸ Tamtéž, výslech svědkyně Františky Obdržálkové, 27. 11. 1946.

⁴⁷⁹ „(...) *Velitel železniční policie v Olomouci hl. n. Josef Slánský udává, že asi ve třech případech (Sedláčková) předvedla na strážnici žel. ochr. policie cestující, využívaje přesně znalosti češtiny jako průvodní vlaků, kvůli*

Nickmann⁴⁸⁰ si všimnul, že Sedláčková patřila mezi inspektorovy konfidentky⁴⁸¹ a jeho nadřízený mu mimo jiné sám řekl, že Sedláčková pro něj pracuje.⁴⁸² Navíc také Kukačku informovala i o cestujících ve vlaku.⁴⁸³

Kukačka ji doporučil i gestapu, neboť ve vlaku měla možnost pozorovat cestující a podávat o nich zprávy gestapu. Když se po svém předvolání dostavila na gestapo, mluvila s Františkem Langerem, který ji požádal, aby pro ně pracovala jako konfidentka, že by na to byla velmi vhodná, že zrovna takové osoby⁴⁸⁴ potřebují. Sedláčková během vyšetřování MLS tvrdila, že tuto nabídku několikrát odmítla s poukazem na to, že má děti nebo nemocnou matku, ale naopak zmiňovala, že několikrát u Langera intervenovala ve prospěch lidí zatčených gestapem. Připustila tedy, že několikrát na gestapu u Langera byla.⁴⁸⁵ Své konfidentství důrazně popřela: „*Ještě jednou zdůrazňuji, že jsem pro gestapo nikdy nepracovala a že jsem kromě uvedeného již udání⁴⁸⁶ nikoho gestapu neudala.*“⁴⁸⁷

Ovšem konfidentství Sedláčkové bylo potvrzeno několika členy olomouckého gestapa. František Langer potvrdil, že on sám Sedláčkovou volal na gestapo a přijal ji za spolupracovnici gestapa a dokonce na gestapu několikrát někoho udala. Na brněnské úřadovně gestapa sice

politizování. *Mimoto jako jediná zaměstnankyně měla povoleno od bývalého vedoucího úředníka pátrací služby Nikmana používat telefonu pro styk s Kukačkou a gestapem.*“ ABS Praha, fond S Olomouc, sign. S-1200 OL, hlášení Policejnímu ředitelství v Olomouci, 25. 5. 1945.

⁴⁸⁰ Nickmann vedl pátrací službu u ČSD (protektorátních drah) v Olomouci.

⁴⁸¹ Bedřich Kukačka měl konfidenty mezi železničními zaměstnanci, a to jak těmi českými, tak těmi německými. Mezi ně patřila Romana Sedláčková a Kristina Pavlová, která spolupracovala i se Sidonií Bárthů. ZAO, pob. Olomouc, f. MLS v Ol., s. 196, Ls 307/47.

⁴⁸² „*Kukačka mi řekl přímo, že (Sedláčková) jest jeho konfidentkou a má jako Němka mluvit ve službě česky.*“ ABS Praha, fond S Olomouc, sign. S-1200 OL, výslech svědka Jana Nickmanna, 5. 6. 1945.

⁴⁸³ ZAO, pob. Olomouc, f. MLS v Ol., k. 196, Ls 307/47, výslech svědka Jana Nickmanna, 12. 6. 1946.

⁴⁸⁴ Tj. ty osoby, které umí perfektně česky, ale ovládají i německý jazyk.

⁴⁸⁵ ZAO, pob. Olomouc, f. MLS v Ol., k. 196, Ls 307/47, výslech obviněné Romany Sedláčkové, 4. 7. 1945.

⁴⁸⁶ Tj. že prý byla předvolána na gestapo, kde jí přečetli protokol sepsaný s Marií Kratochvílovou, o tom, že Sedláčková řekla, že je Češka a že je stále republika československá. Sedláčková uvedla, že tento výrok popřela a když došlo ke konfrontaci s Kratochvílovou, z tohoto výroku ji (Kratochvílovou) usvědčila. Tamtéž, výslech obviněné Romany Sedláčkové, 15. 6. 1945.

⁴⁸⁷ Tamtéž.

jako konfidentka oficiálně hlášena nebyla,⁴⁸⁸ ale byla zřejmě důvěrníci gestapáka Bartla.⁴⁸⁹ Také František Jeschke vypověděl, že Sedláčková byla konfidentkou Bartla.⁴⁹⁰ Rovněž gestapák Kurt Rauner, se kterým se Romana Sedláčková znala od dětství, dosvědčil, že „*docházela na služebnu gestapa v Olomouci, a to na oddělení referenta Aloise Bartla. Od toho jsem zvěděl, že tato dělá jemu důvěrnici a byla mu doporučena Kukačkou, který byl zástupcem německých drah v Olomouci. (...) Olomouc měla celkem asi 20 hlášených konfidentů.*“⁴⁹¹

Během vyšetřování MLS byla provedena konfrontace mezi Raunerem a obviněnou, jenž jí řekl, že nebyla konfidentkou, ale důvěrníci gestapáka Bartla a vysvětlil, že gestapo mezi těmito dvěma kategoriemi rozlišovalo. Dále řekl, že je možné, že Bartl před ním Sedláčkovou za svou důvěrnici pouze vydával, což prý někdy dělal.⁴⁹²

Sedláčková na gestapu udávala cestující ve vlaku.⁴⁹³ Jan Bartoš jezdil vlakem z Horky nad Moravou do Olomouce-Řepčína do skladu benzínu, kde jako dělník pracoval. Jednou, 15. března 1943, kvůli přeplněnému vlaku stál na schodech. Průvodčí Sedláčková ho hrubě vyzvala, aby se postavil na plošinu, ale on jí naštvane naznačil, že je tam plno, „*je-li slepá nebo blbá.*“ Sedláčková ho hned žádala o předložení jeho týdenního dělnického lístku, ze kterého zjistila jeho jméno, a měl zaplatit pokutu, což neudělal. Po nějaké době ji opět potkal ve vlaku, ale již s jiným průvodčím, který mu zabavil legitimační doklady. Po nějaké době je získal zpět a myslel si, že je záležitost vyřešena. V září téhož roku ho však v práci zatkl gestapo pro sabotážní činnost. Během výslechu v brněnských Kounicových kolejích Bartošovi přečetli protokol Sedláčkové, ve kterém bylo nepravdivě uvedeno, že ji spolu s německou Říší

⁴⁸⁸ Jako konfidentka na úřadovně gestapa v Brně však byla hlášena Sidonie Bárthů, která rovněž pracovala pro Bartla. ZAO, pob. Olomouc, f. MLS v Ol., k. 196, Ls 307/47, výslech svědka Františka Langerera, 31. 10. 1946.

Také Jan Nickmann vypověděl: „*O Sidonii Bárthů bylo mi naprosto bezpečně známo, že byla konfidentkou Gestapa a sice úředníka Müllera.*“ Tamtéž, výslech svědka Jana Nickmanna, 12. 6. 1945.

Sedláčková k Bárthů prohlásila: „*Znala jsem také Sidonii Bárthů, ta mě byla přidělena na zácvík. Byla to žena nesevdomitá, služby si nehleděla, stále se jen bavila s vojáky a nakonec defraudovala peníze, takže byla propuštěna. Víím také, že ohledně ní byl u mě na informace se tázat nějaký úředník gestapa Bartl, tomu jsem totiž řekla jen, že je Bárthů nespolehlivá, poněvadž si nehledí služby. Od našich zaměstnanců jsem slyšela, že Bárthů měla mít známost s nějakým gestapákem Müllerem z Olomouce.*“ ZAO, pob. Olomouc, f. MLS v Ol., k. 196, Ls 307/47, výslech obviněné Romany Sedláčkové, 4. 7. 1945.

⁴⁸⁹ Tamtéž, výslech svědka Františka Langerera, 31. 10. 1946.

⁴⁹⁰ Tamtéž, výslech svědka Františka Jeschkeho, 12. 6. 1946.

⁴⁹¹ Tamtéž, výslech svědka Kurta Raunera, 27. 11. 1946.

⁴⁹² Tamtéž, konfrontace obviněné Romany Sedláčkové se svědkem Kurtem Raunerem, 14. 1. 1947. Viz Příloha 14 a 15.

⁴⁹³ „*Člen unif. Národní bezpeč. stráže Rudolf (...) se přesvědčil, že (...) jmenovaná byla udavačkou Čechů a nebylo jedné služby, aby uvedená neměla nějaké udání. Mluvila za jízdy vlakem česky s osobami české národnosti. Tyto často vyprovokovala k nějakým urážkám tzv. vůdce neb německého národa atd. a pak to ihned na policejní stanici hlásila. Bylo mnoho Čechů na její udání potrestáno (...)*“ ABS Praha, fond S Olomouc, sign. S-1200 OL, hlášení 1. revíru Unif. Národní bezpeč. stráž., 25. 5. 1945.

urazil a že řekl „*Vy svině německé, budete pověšeny.*“ aj. Bartoš se i přes fyzické násilí ze strany gestapáků k výrokům nepřiznal a po třech měsících strávených v Kounicových kolejích byl převezen do koncentračního tábora v Buchenwaldě, kde byl až do osvobození.⁴⁹⁴

Jeden starší pán kouřil v nekuřáckém oddílu vlaku a když ho Sedláčková spatřila, hrubě po něm požadovala zaplacení pokuty 20 Korun. Pán odmítl zaplatit, protože označení toho oddílu prý bylo příliš malé, takže si ho nevšiml, a protože na něho křičela. Ludvík Orálek se nabídl za svědka této události a Sedláčková ho dovedla na policejní stanici v nádražní budově. Při tom měla s Orálkem slovní potyčku. Orálek byl souzen pro urážku úřední osoby a následně musel zaplatit celkem 500 Korun.⁴⁹⁵

Sedláčková rovněž udala cestující Žofii Novotnou. Při kontrole jízdenek jí přeškrtila i zpáteční cestu a když ji na to Novotná upozornila, Sedláčková na ni začala křičet, ale lístek jí opravila. Po vystoupení z vlaku ji požádala o legitimaci a odvedla ji do dopravní kanceláře na nádraží v Ruštce, kde se to vyšetřovalo. Novotná byla posléze vyšetřována i německou kriminální policií, kde ji Sedláčková nepravdivě udala za výrok „*Až bude po válce, vyřídím si to s tebou.*“ Novotná rozhodnutím soudu musela zaplatit pokutu.⁴⁹⁶

Obchodnice Marie Kratochvílová si jednou ve vlaku se známými povídala o politické situaci a zrovna, když Sedláčková v kupé kontrolovala jízdenky, Kratochvílová vyslovila, že „*naše Československá republika je za hranicemi a v našich srdcích a že nám Němci dlouho poroučet nebudou a že se v Československé republice zase bude mluvit česky.*“⁴⁹⁷ Při dalším setkání s touto průvodčí měla prý Kratochvílová jízdenku, se kterou nemohla jezdit rychlíkem. Sedláčková ji dala předvést na policejní stanici, zatelefonovala na gestapo⁴⁹⁸ a poté byla Kratochvílová gestapem vyšetřována a bita po dobu šesti týdnů kvůli zmíněnému výroku a ještě jí v rámci domovní prohlídky zabavili cenné zboží. Před trestem dvou let v koncentračním táboře ji zachránil zásah jednoho advokáta, kterému zaplatila velkou sumu peněz.⁴⁹⁹

⁴⁹⁴ ZAO, pob. Olomouc, f. MLS v Ol., k. 196, Ls 307/47, výslech svědka Jana Bartoše, 18. 4. 1946.

⁴⁹⁵ Tamtéž, výslech svědka Ludvíka Orálka, 7. 11. 1946.

⁴⁹⁶ Tamtéž, výslech svědkyně Žofie Novotné, 27. 3. 1947.

⁴⁹⁷ ZAO, pob. Olomouc, f. MLS v Ol., k. 196, Ls 307/47, výslech svědkyně Marie Kratochvílové, 10. 7. 1945.

⁴⁹⁸ Na zmíněné policejní stanici měl zrovna službu Karel Sedláček. Sedláčková po něm chtěla, ať jí zavolá gestapo, ale on chtěl znát důvod, proč tak má učinit. Ona mu ho neřekla. Nakonec tedy na její naléhání zavolal na gestapo a Sedláčková si hovor vyřídila. Později ho udala, že jí odmítl zavolat gestapo a danou policejní stanici označila za nespolehlivou. Tamtéž, výslech svědka Karla Sedláčka, 19. 7. 1945.

⁴⁹⁹ Tamtéž, výslech svědkyně Marie Kratochvílové, 16. 4. 1947.

Sedláčková kromě Kukačky měla ještě intimní známost s průvodčím Karlem Boudou, mezi nimi vznikla, když ji v práci zacvičoval. V roce 1943 měl se Sedláčkovou službu a ve Vsetíně měli přespat. Místo kasáren si za místo noclehu zvolili jeden vůz druhé třídy vlakové soupravy, přestože to nebylo dovoleno. Když zrovna večeřeli, snažil se zamčený vůz otevřít výpravčí Josef Kamarád. Sedláčková vyšla ven a zeptala se, co chce. Kamarád je vyzval, aby šli spát do kasáren, ona se však začala rozčilovat, že tam nepůjde, protože jsou znečištěné. Kamarád ji upozornil, že je znečistila ona, protože „šla na velkou stranu do umyvadla.“ Sedláčková se s ním dále hádala a při tom zdůraznila, že je Němka a požadovala po něm, aby s ní mluvil německy, a tím chtěla ho zastrašit, protože si byla vědoma své viny.⁵⁰⁰ On jí německy odpověděl, aby „držela hubu“.⁵⁰¹ Ona prohlásila, že ho udá za urážku německého národa a vyhrožovala mu, že to oznámí Kukačkovi.⁵⁰² Po této hádce šli oba milenci spát do kasáren. Sedláčková posléze Kamaráda udala na ředitelství drah v Olomouci a „překroutila jeho výrok v tom smyslu, že prý řekl, že má držet svou německou hubu.“ Případ se několikrát vyšetřoval, nejprve ve prospěch Sedláčkové jakožto osoby německé národnosti, potřetí však vypověděla, že se mohla přeslechnout. Vzhledem k tomu, že měla různé jiné poklesky proti služebním předpisům, byla nakonec označena za nedůvěryhodnou a Kamarád z toho vyšel bez úhony.⁵⁰³

Sedláčková se jednou dopustila „podvodu falšování a vystavování jízdenek“ a před Nickmannem se vyjádřila, že „jí žádný nemůže nic udělat, že jí každý může políbit prdel, že je s Kukačkou tak za dobře, že se jí nic nemůže stát.“ Kukačka jí kvůli této výpovědi přeložil do nižší skladištní služby a přestala být jeho konfidentkou.⁵⁰⁴

Sedláčková byla MLS v Olomouci za zločiny dle § 3, odst. 1 a § 11 VRD odsouzena k trestu deseti let těžkého žaláře zostřenému jedním tvrdým ložem ročně, přičemž navždy ztratila občanskou čest.⁵⁰⁵ Vzhledem k jejímu původu odsun do Německa nepřicházel v úvahu.⁵⁰⁶ V rámci výkonu trestu patřila mezi nejlepší pracovnice.⁵⁰⁷

⁵⁰⁰ Tamtéž, výslech svědka Jana Nickmanna, 12. 6. 1945.

⁵⁰¹ Tamtéž, výslech svědka Jaroslava Kořínka, 9. 3. 1947.

Kamarád do udání na Sedláčkovou napsal, že jí řekl: „Fräulein, wissen Sie was mächt Ihnen raten? Wenn mächten Sie schon einmal Maul zuhalten.“ Tamtéž, udání Josefa Kamaráda na Romanu Sedláčkovou, 12. 6. 1947.

⁵⁰² Tamtéž, výslech svědka Josefa Kamaráda, 9. 3. 1947.

⁵⁰³ ZAO, pob. Olomouc, f. MLS v Ol., k. 196, Ls 307/47, výslech svědka Jaroslava Kořínka, 9. 3. 1947.

⁵⁰⁴ ABS Praha, fond S Olomouc, sign. S-1200 OL, výslech svědka Jana Nickmanna, 5. 6. 1945.

⁵⁰⁵ ZAO, pob. Olomouc, f. MLS v Ol., k. 196, Ls 307/47, rozsudek, 28. 4. 1947.

⁵⁰⁶ Tamtéž, Sedláčková Romana – žádost za účelem odsunu, upozornění, 9. 6. 1947.

⁵⁰⁷ Tamtéž, potvrzení, národní podnik Preciosa, závod Dolenský a Brosche, Minkovice u Liberce.

Sedláčková rovněž napsala několik žádostí o milost, ve kterých mj. poukazovala na to, že její tři nezletilé děti ji potřebují. Žádosti byly zamítnuty, protože bylo zjištěno, že její děti jsou dobře zaopatřeny, a protože Sedláčková spáchala závažné trestné činy. V rámci šetření pro udělení milosti bylo o Sedláčkové zjištěno, že byla lehké povahy, s různými muži navazovala známosti za účelem soulože a tím narušovala mravní vývoj svých dětí. Sedláčková si rovněž podala žádost o vrácení československého občanství.⁵⁰⁸

Nakonec byla podmíněně propuštěna 28. listopadu 1953, a to zřejmě z důvodu velmi dobré pracovní morálky a svědomité práce: „*Je možno očekávat, že odsouzená v případě podmíněného propuštění povede již řádný život pracujícího člověka.*“⁵⁰⁹

Udavačství Sedláčkové bylo pravděpodobně motivováno snahou mít se v novém režimu dobře a vzbuzovat respekt až strach, aby si na ni nikdo nedovolil a nemohl ji udat, proto si zřejmě vytvořila známosti u gestapa a jiných význačných Němců. Její promiskuitní sexuální život a přílišná udavačská horlivost naznačuje, že je podobná prototypu udavačky v osobě Olgy Trpiškové.

6.5.4 Zdena Bártů/Hyndrichová: konfidentka gestapa a agentka StB

Zdenka Kořínková se narodila 11. března 1920 v Turnově do české krejčovské rodiny. Byla to 168 centimetrů vysoká žena hnědých očí s blondatými vlasy, s polodlouhým obličejem, rovným nosem a kulatou bradou.⁵¹⁰ Absolvovala obecnou i měšťanskou školu a dále i obchodní akademii v Liberci nebo Turnově. Plynně ovládala německý, anglický, francouzský, italský a ruský jazyk. K německé národnosti se nepřihlásila. Po školní docházce pracovala jako úřednice na různých pozicích. Zřejmě v roce 1940 se vdala za krejčího Rudolfa Bártů v Třešti a v roce 1942 se narodil jim syn Rudolf, později se s ním rozvedla.

Bártů sehnala pracovní místo u protektorátních drah a byla zde zaměstnána od 30. března do 1. července 1943.⁵¹¹ Na zácvik byla přidělena průvodčí Romaně Sedláčkové. Sedláčková si všimla, že se její kolegyně Bártů stále baví s mnoha vojáky a důstojníky, což jí přišlo podezřelé. Toho si všimlo také gestapo a začalo Bártů podezřívát, že si tajně přivydělává

⁵⁰⁸ ZAO, pob. Olomouc, f. MLS v Ol., k. 196, Ls 307/47.

⁵⁰⁹ Tamtéž, vyrozumění o propuštění vězeňkyně Romany Sedláčkové, 28. 11. 1953; Tamtéž, usnesení komise pro podmíněné propuštění o podmíněném propuštění Romany Sedláčkové, 20. 11. 1953.

⁵¹⁰ ZAO, pob. Olomouc, f. MLS Ol., k. 118, Ls 1070/46, popis osoby – Zdena Hyndrichová, 11. 10. 1946.

⁵¹¹ Tamtéž, hlavní přelíčení, 8. 10. 1948.

zpravodajskou činností, protože získalo informaci, že její výdaje jsou v nepoměru k jejím příjmům.⁵¹² Tajná policie začala od 19. května 1943⁵¹³ Bártů permanentně sledovat.⁵¹⁴

Sedláčková Bártů udala Reichsbahnoberinspektorovi Bedřichu Kukačkovi, jenž to udal na brněnské úřadovně gestapa. Obsahem udání bylo, že se Bártů podezřele stýká s mnoha důstojníky a žije si nad poměry, přestože většinu svého měsíčního platu vydá na ubytování v hotelu Široký v Olomouci. Gestapo Sedláčkové dalo pokyn, ať podezřelou Bártů nadále sleduje.⁵¹⁵ Již druhý den gestapo zjistilo, že Bártů zřejmě udržuje poměr s poručíkem Wörlem, který také bydlí v hotelu Široký, neboť ji velmi často navštěvuje v jejím hotelovém pokoji. Také se velmi dobře zná s poručíkem Dannheimerem.⁵¹⁶ Oba poručíci ji seznámili s dalšími důstojníky wehrmachtu a udržuje s nimi známosti pro zábavu a ze sexuálních důvodů.⁵¹⁷ Po prohlédnutí její korespondence bylo zjištěno, že si Bártů velmi rozsáhle dopisuje s mnoha milenci. Ve zprávě o Bártů bylo dále uvedeno: „*Je všeobecně známo, že Bártů vede extravagantní sexuální život. Je poměrně atraktivního vzhledu, má elegantní vystupování a umí upoutat pozornost. Z tohoto důvodu je nenáviděna mnoha svými profesními kolegy, zejména existují ostré rozpory mezi ní a její kolegyní Romanou Sedláčkovou, která vznesla u svých nadřízených neopodstatněné podezření na aktivity Bártů.*“⁵¹⁸ Je pravděpodobné, že Bártů finančně vydržovali její milenci.

Zjistilo se též, že v Bártů plánuje skončit svůj dosavadní pracovní poměr a pracovat někde jinde prostřednictvím brněnského advokáta Dr. Waltera Süsse.⁵¹⁹ Gestapo zjistilo, že Bártů nevykonává žádnou ilegální protiříšskou aktivitu a že ani s důstojníky nemluví o politických záležitostech.⁵²⁰ Jediným problémem byla její zpronevěra peněz, neboť po určitou dobu jako průvodčí přijímala od cestujících jízdné, které nevyplácela Říšské dráze.

⁵¹² Národní archiv v Praze, fond Okupační vězeňské spisy – AMV 101, ka. 249, sign. 101-623/2, zpráva gestapa o podezření Bártů z podvodu a žádost k jejímu sledování, 15. 5. 1943; ABS Praha, f. S Olomouc, sign. S-110 d, fotokopie zprávy o Z. Bártů z 3. 6. 1943, 17. 7. 1943.

⁵¹³ NA v Praze, f. Okupační vězeňské spisy – AMV 101, k. 249, sign. 101-623/2, zpráva gestapa o sledování Z. Bártů, 3. 6. 1943.

⁵¹⁴ Tamtéž, zpráva gestapa o podezření Bártů z podvodu a žádost k jejímu sledování, 15. 5. 1943.

⁵¹⁵ Tamtéž, zpráva gestapa o činnosti Z. Bártů – udání B. Kukačky od Romany Sedláčkové, 20. 5. 1943.

⁵¹⁶ NA v Praze, f. Okupační vězeňské spisy – AMV 101, k. 249, sign. 101-623/2, zpráva gestapa o sledování Z. Bártů, 21. 5. 1943.

⁵¹⁷ NA v Praze, f. Okupační vězeňské spisy – AMV 101, k. 249, sign. 101-623/2, zpráva gestapa o sledování Z. Bártů, 2. 6. 1943.

⁵¹⁸ Tamtéž, zpráva gestapa o sledování Z. Bártů, 3. 6. 1943.

⁵¹⁹ NA v Praze, f. Okupační vězeňské spisy – AMV 101, k. 249, sign. 101-623/2, zpráva gestapa o sledování Z. Bártů, 21. 5. 1943.

⁵²⁰ ABS Praha, f. S Olomouc, sign. S-110 d, fotokopie zprávy gestapa o Z. Bártů z 3. 6. 1943, 17. 7. 1943.

Kvůli tomuto podvodu byla na konci července 1943 zatčena vedoucím nádražní pořádkové policie Janem Nickmannem⁵²¹ a předána policejnímu ředitelství v Olomouci a okamžitě byla ze služeb protektorátních drah propuštěna.

Krátce před odhalením svého zločinu se gestapu nabídla jako informátorka (V-Männin)⁵²² a na základě zpráv, které podávala členovi gestapa Müllerovi, gestapo úspěšně zpracovalo čtyři své případy.⁵²³ Následně měla být jako konfidentka nasadila do Moravských oceláren v Řepčíně,⁵²⁴ avšak v srpnu se provdala za Ladislava Hyndricha, hostinského v Prostějově, tudíž již neměla možnost se stýkat s lidmi jako předtím a sloužit gestapu jako důvěrnice. Po sňatku byla její konfidentská služba gestapu pravděpodobně ukončena.⁵²⁵

První trestní řízení 1945-1946 proti Hyndrichové

Po osvobození ČSR byla obviněna ze spáchání zločinu udavačství a celkem 18 měsíců strávila v zajišťovací vazbě MLS v Olomouci. Když ještě s Rudolfem Bártů bydlela u svého otce v Třešti, docházeli k nim sousedé Emilie Cvaková, Metoděj Dvořák a Vojtěch Bílek docela často poslouchat zahraniční rozhlas. Následně byli všichni jmenovaní včetně Rudolfa Bártů pro tuto činnost udáni. Při výslechu Cvakové gestapáky byla přítomna také Bártů, jež se dle Cvakové ke členům gestapa chovala velice důvěrně a jež svou sousedku přemlouvala, aby se přiznala.⁵²⁶ Řekli Cvakové, že Bártů ji neudala.⁵²⁷ Policista František Harna mluvil s Dvořákem a ten mu řekl, že je udala určitě Bártů, protože jediné ona byla přítomna, když cizí rozhlas poslouchali.⁵²⁸ Také policista Eduard Salaš sdělil Bílkovi, že dle jeho odhadu je zřejmě udala Bártů.⁵²⁹ Dvořákovi a Bílkovi gestapák při výslechu ukázal fotografii Rudolfa Bártů, ale druhou část fotografie zakryl.⁵³⁰ Domluvili se mezi sebou na shodné výpovědi (popření) a díky tomu byli nakonec propuštěni.

⁵²¹ MZA Brno, zpráva gestapa o zatčení Z. Bártů J. Nickmannem, 30. 7. 1943.

⁵²² Vertrauensmännin, zkráceně V-Männin, obecně Vertrauensleute, byli důvěrníci a důvěrnice gestapa. ADAMEC, Václav: Akce referátu II A brněnské řídicí úřadovny Gestapa proti levicovému odboji na Moravě v letech 1939–1943. *Securitas Imperii* 28, 2016, č. 1, s. 69.

⁵²³ ABS Praha, f. S Olomouc, sign. S-110 d, fotokopie zprávy gestapa o Z. Bártů, 2. 9. 1943.

⁵²⁴ Tamtéž, fotokopie zprávy gestapa o Z. Bártů, 27. 8. 1943.

⁵²⁵ ABS Praha, f. S Olomouc, sign. S-110 d, fotokopie zprávy gestapa o Z. Bártů, 23. 11. 1943.; NA Praha, fond Okupační vězeňské spisy – AMV 101, karton 249, sign. 101-623/2, zpráva gestapa o Z. Bártů, 23. 11. 1943.

⁵²⁶ ZAO, pob. Olomouc, f. MLS Ol., k. 118, Ls 1070/46, výslech svědkyně Emilie Cvakové, 25. 6. 1945.

⁵²⁷ ZAO, pob. Olomouc, f. MLS Ol., k. 118, Ls 1070/46, hlavní přelíčení, 18. 10. 1946.

⁵²⁸ Tamtéž, výslech svědka Františka Harny, 2. 5. 1946.

⁵²⁹ Tamtéž, výslech svědka Eduarda Salaše, 17. 5. 1946.

⁵³⁰ Tamtéž, výslech svědků Metoděje Dvořáka a Vojtěcha Bílka, 1. 2. 1946.

Udavačství se měla dopustit rovněž na svých podnájemnících v prostějovském domě. Hyndrichová po svém přistěhování se do Prostějova (po sňatku s L. Hyndrichem) začala vyhledávat a udržovat styky s Němci, a to i s příslušníky německé policie. „*Když jsme to zpozorovali, začali jsme se jí vyhýbat, což vedlo k tomu, že se mnohdy ohrazovala, že ji nerespektujeme jako paní domácí a případně považujeme za méněcennou.*“ To podle souseda Ladislava Hély zapříčinilo spory a Hyndrichovi si jako domácí začali vynuocovat vlastní pravidla domovního řádu.⁵³¹ Navíc Hyndrichová svým nájemníkům často vyhrožovala gestapem a jinými německými úřady.⁵³² Je také možné, že si sousedé dělali vzájemné naschvály, např. klepáním pohovky na pavlači tak, že prach vnikal otevřenými okny do bytu Hyndrichové.⁵³³ Její soused Ervín Uher jí kladl za vinu, že ho udala za výrok „*Až přijdou Rusové, všichni Němci budou pověšeni.*“ a za přechovávání různých osob bez přihlášení.⁵³⁴ Hyndrichová si na své nájemníky chodila často stěžovat k německému četníkovi Janovi Hlaváčkovi.⁵³⁵ Jejich spory se řešil i český četník Jan Kubíček a ten tvrdil, že nešlo o žádná udání v zájmu Německa, ale zřejmě byla motivována snahou dostat Hélovu z bytu.⁵³⁶

Veřejný žalobce ji také obvinil z konfidentství u gestapa během toho, když byla průvodčí vlaků, což následně potvrdili bývalí členové gestapa Bohumil Löibner,⁵³⁷ Richard Heidan a František Jeschke. Dle Löibnera pracovala Hyndrichová především pro úředníky ze zpravodajského oddělení, tedy pro Schlesingera, Bartla, Müllera a další.⁵³⁸ Hyndrichová byla pověřena Bartlem, aby mu pomohla najít sabotéry, kteří na železnici přeřezávají brzdové hadice ve vlakových soupravách.⁵³⁹ Heidan zase prohlásil, že Hyndrichová Bartlovi udala jednoho železničáře (zřejmě Josefa Vodičku) pro sabotáž,⁵⁴⁰ Vodička však těsně před svým

⁵³¹ Tamtéž, výslech svědka Ladislava Héla, 30. 1. 1946.

⁵³² Tamtéž, výslech svědkyně Jarmily Uhrové, 5. 2. 1946

⁵³³ Tamtéž, výslech obviněné Zdeny Hyndrichové, 22. 1. 1946.

⁵³⁴ Tamtéž, výslech svědka Ervína Uhra, 30. 1. 1946.

⁵³⁵ Tamtéž, výslech svědka Jana Hlaváčka.

⁵³⁶ Tamtéž, hlavní přelíčení, výslech svědka Jana Kubíčka, 18. 10. 1946.

⁵³⁷ „*Hostinská Hyndrichová z Prostějova pracovala pro gestapáka Bartla, Schlesingera a znala se s Hummelem a Hynkenem. Jezdívala ,im Autrage‘ do Prahy a udala Šenka z ředitelství státních drah v Olomouci, který tam byl úředníkem. Tento z Olomouce před zatčením gestapa uprchl do Prahy a Hyndrichová ho tam na našla a jejím přičiněním byl tam zatčen. Byla velice agilní konfidentka gestapa.*“ ZAO, pob. Olomouc, f. MLS Ol., k. 118, Ls 1070/46 výslech svědka Bohumila Löibnera, 11. 1. 1946.

⁵³⁸ Tamtéž, výslech svědka Bohumila Loibnera, 14. 3. 1946.

⁵³⁹ Tamtéž, výslech svědka Františka Jeschkeho, 3. 1. 1946.

⁵⁴⁰ Tamtéž, svědka Richarda Heidana, 4. 1. 1946.

zatčením skočil pod vlak a zemřel.⁵⁴¹ Měla se podílet i na pátrání po pobytu jistého Jana Šenka, který vykonával ilegální činnost, ale toto jí nebylo dokázáno.

Během hlavního líčení konaného 18. října 1946 se však ukázalo, že svědkové si nejsou jisti, že je Hyndrichová opravdu udala. Také bývalí členové gestapa tvrdili, že s jistotou a z vlastní zkušenosti neví, jestli Hyndrichová skutečně byla konfidentkou olomouckého gestapa. Také sama obviněná důrazně popírala všechny předestřené zločiny. Rozsudkem nakonec byla od obžaloby⁵⁴² osvobozena.⁵⁴³

Zadržení a výslech Hyndrichové Státní bezpečností (podezření ze styku s cizími osobami a ze špionáže)

Státní bezpečnost (StB) se domnívala, že díky vlivných přátel byla osvobozena, ale zřejmě to bylo z nedostatku důkazů. Poté vystřídala několik pracovních pozic – v Aši, poté v Chebu ve státní tiskárně, kde se seznámila s Oldřichem Jungmannem. Oba začali pracovat v Jáchymovských dolech – Jungmann jako horník a Hyndrichová jako úřednice. V té době se o Hyndrichovou začala zajímat StB, a to proto, že žila ve společné domácnosti s Jungmannem jakožto bývalým členem SNB, jenž byl propuštěn pro krádež lihovin a časté podezřelé styky s Američany. Vlivem člena kriminální služby v Jáchymově Karla Reka byla ze svého zaměstnání v dolech propuštěna, přestože u něho udala jakýsi incident, ke kterému v tiskárně došlo. Propuštěna byla 5. ledna 1948, protože neměla v pořádku své osobní doklady.⁵⁴⁴

Byli sledováni a 28. listopadu 1948 StB v Praze zadržela Hyndrichovou pro podezření z protistátní činnosti,⁵⁴⁵ konkrétně ze styku s cizími činiteli a ze špionáže.⁵⁴⁶ St ji označila za „ženu krajně nespolehlivou. Stýkala se ponejvíce s býv. příslušníky UNRRA v Chebu, se

⁵⁴¹ Tamtéž, výslech svědka Františka Jeschkeho, 3. 1. 1946.

⁵⁴² ZAO, pob. Olomouc, f. MLS Ol., k. 118, Ls 1070/46, obžaloba, 8.10.1946: „v době zvýšeného ohrožení republiky na podzim v roce 1944 v Prostějově udala (...) Ervina Uhra pro jeho výrok o ruské armádě, Jarmilu Uhrovou a Zdenku Hélovou protože nejsou nasazeny v práci, Zdenku Hélovou též pro její výrok, že něm. četníky vyhodí, dále na podzim 1941 Ladislava Héla a Zdenku Hélovou pro shromažďování zásob a Jana Kubička pro sabotáž při úředním vyšetřování u něm. policie v Prostějově. V létě 1943 udala u gestapa v jihlavě Emilii Cvakovou, Metoděje Dvořáka, Vojtěcha Bílka a Rudolfa Bártů pro jejich činnost, totiž poslech cizího rozhlasu, od 1943 podporovala nac. Hnutí, zejména tím, že konala konfidentské služby pro olomoucké gestapo.“

⁵⁴³ Tamtéž, hlavní přelíčení a rozsudek 18. 10. 1946.

⁵⁴⁴ ABS Praha, fond V/MV, sign. V-8106 MV (k os. Zdenka Hyndrichová), protokol se Z. Hyndrichovou, 1. 12. 1948.

⁵⁴⁵ ABS Praha, fond V/MV, sign. V-8106 MV (k os. Zdenka Hyndrichová), zadržení Z. Hyndrichové pro protistátní činnost, 28. 11. 1948.

⁵⁴⁶ ABS Praha, fond V/MV, sign. V-8106 MV (k os. Zdenka Hyndrichová), předběžné trestní oznámení na Z. Hyndrichovou, 21. 12. 1948.

kterými měla milostné pletky.“ Jungmann byl zase podezřený ze spojení s americkou zpravodajskou službou.⁵⁴⁷

Hyndrichová při výslechu tvrdila, že během jejich známosti Jungmann načerno obchodoval, z její výpovědi však není úplně jasné, jak. Jenom doplnila, že jí později řekl, že *„jeden jeho přítel chodí se sacharinem přes hranice a za to sem nosí věci, které jsou zde potřeba.“⁵⁴⁸* Dále je možné, že Jungmann měl neurčité úmysly s uranovou rudou: *„Jednou přišel Olda domů a měl v kapesníku nějaké kousky jak kaménky a tvrdil, že je to ruda, načež já jsem mu řekla, že tato věc je velmi trestná a že s celou tou věcí nechci nic mít, načež on mi řekl různé věci, které mě urazily a já jsem mu řekla, že moje povinnost je jít tu věc hlásit. Ale on mě chytil a tak mě zbil, že jsem měla levou ruku slitu v jednu modřinu i modřiny po obličejí, pak mě zase prosil a slíbil, že ony věci donese nazpět, jen ať jej neničím. Na slib, že vícekrát něco podobného neudělá, jsem onu věc zamlčela a druhým jsem řekla, že jsem spadla ze schodů. Kam onu věc dal, zda ji vrátil, či ne, to nevím, ale u něho jsem tyto věci více neviděla a pryč nejezdil.“⁵⁴⁹* Hyndrichová dále vypovídala o tvrzeních Jungmanna, že plánuje odejít do Německa,⁵⁵⁰ kde již údajně byl i předtím, když se jako člen pasové kontroly hlásil v Regensburgu u důstojníka CIC.⁵⁵¹ Hyndrichová Jungmannovi možná zprostředkovala kontakty s Američany, kteří s Jungmannem chtěli spolupracovat a měli mu údajně zajistit i přechod přes hranice a dobré zaměstnání v Německu.⁵⁵² StB konstatovala, že *„se po jejím zatčení ukázala většina poznatků od ní získaných nepravdivými.“⁵⁵³* Propuštěna byla 25. 12. 1948.⁵⁵⁴

⁵⁴⁷ ABS Praha, fond 302, sign. 302-556-59, zpráva Ministerstva vnitra o Z. Hyndrichové, 30. 1. 1948.

⁵⁴⁸ ABS Praha, fond V/MV, sign. V-8106 MV (k os. Zdenka Hyndrichová), vyličení událostí, které napsala Hyndrichová vlastnoručně po jejím zatčení v cele, 2. 12. 1948.

⁵⁴⁹ ABS Praha, fond V/MV, sign. V-8106 MV (k os. Zdenka Hyndrichová), vyličení událostí, které napsala Hyndrichová vlastnoručně po jejím zatčení v cele, 2. 12. 1948.

⁵⁵⁰ *„Ještě v době, než byl (Jungmann) zaměstnán v Jáchymovských dolech, často hovořil o tom, že odejde do zahraničí, že tam má známou jednu Němku, která se provdala za Američana, a on, jako Jungmann, že s ní dříve žil a že ona by se nechala jistě s Američanem rozvésti. Dále říkal, že má ještě jiné možnosti, jako např. velitele jedné úřadovny CIC, která jest v blízkosti Chebu a které právě šifrované zprávy dodával.“* ABS Praha, fond V/MV, sign. V-8106 MV (k os. Zdenka Hyndrichová), protokol se Z. Hyndrichovou, 18. 1. 1949.

⁵⁵¹ ABS Praha, fond V/MV, sign. V-8106 MV (k os. Zdenka Hyndrichová), zadržení Z. Hyndrichové pro protistátní činnost, 28. 11. 1948.

CIC = *„Kontrašpionážní sbor, zpravodajská služba armády USA, úkolem CIC bylo vyhledávat a eliminovat německé špióny v řadách spojeneckých armád.“* Kontrašpionážní sbor. Online: https://cs.wikipedia.org/wiki/Kontrašpionážní_sbor [cit. 18. 4. 2024].

⁵⁵² ABS Praha, fond V/MV, sign. V-8106 MV (k os. Zdenka Hyndrichová), protokol se Z. Hyndrichovou, 18. 1. 1949.

⁵⁵³ Z ABS: fond V/MV, sign. V-8106 MV (k os. Zdenka Hyndrichová), věc: Případ Hyndrichová – předání, 27. 12. 1948.

⁵⁵⁴ ABS Praha, fond V/MV, sign. V-8106 MV (k os. Zdenka Hyndrichová), zadržení Z. Hyndrichové pro protistátní činnost, 28. 11. 1948.

Obnova trestního řízení proti Hyndrichové v roce 1948

Důvodem k opětovnému zahájení trestního řízení MLS Olomouc proti Hyndrichové bylo to, že došlo ke shromáždění usvědčujících důkazů ohledně jejího konfidentství a objevilo se i nové nařčení z udání Josefa Doležala.⁵⁵⁵ Při hlavním přelíčení 8. října 1948 její bývalí sousedé Uhrovi i Dvořák s Bílkem opětovně přiznali, že nemají jistý důkaz o tom, že by je obviněná opravdu udala. Navíc žili s Hyndrichovou v dlouhodobém nepřátelství, takže soud měl důvod jim nevěřit. Avšak udání Emilie Cvakové za poslech zahraničního rozhlasu bylo dokázáno její výpovědí⁵⁵⁶ a také výpovědí bývalého člena jihlavského gestapa Františka Eigla. Eigl potvrdil, že „udání na Cvakovou bylo podáno písemně, podepsáno obžalovanou“, že sama Hyndrichová toto udání potvrdila a „při vyšetřování Cvakovou při konfrontaci usvědčovala.“⁵⁵⁷

Hyndrichová byla také uznána vinnou, že v červnu 1943 udala u gestapa štábního kapitána Josefa Doležala za protiříšské výroky. Při kontrole jízdenek ve vlaku směřujícím z Olomouce do Vysokého Mýta se průvodčí Hyndrichová Doležala zeptala, jestli nemá cigaretu. Nabídl jí jednu a začali spolu hovořit. Hyndrichová Doležalovi nahala, že „je dcerou jistého podpl. býv. čs. armády a že její bratr byl leteckým poručíkem, který v r. 1939 odletěl s jinými do Anglie. A při tom si mi stěžovala, že celá její rodina a jako i rodiče, kteří jsou zavření v tábore ve Svatobořicích, jsou pronásledováni gestapem.“⁵⁵⁸ A tím si získala jeho důvěru. On jí zase řekl toto: „Kdybych byl svobodný, už bych byl dávno v Anglii. Slováci v Mohelnici a na Slovensku nadávají na Němce a celý režim. Režim je tak přísný a Němci jenom přišli, aby je zneužívali, přesně jako nás Čechy. Máme tu jen nouzi a strach. Každý Čech by si měl dávat pozor, aby nebyl zavřený, protože potom budeme potřebovat každého, když to bude tak

⁵⁵⁵ „(...) již po rozsudku MLS 1946 došly zápisy gestapáků Bohumila Loibnera, Františka Langer a Jana Kukulky, ze kterých se dalo usoudit, že obv. Zdenka Hyndrichová s některými zaměstnanci gestapa, zejména s Evaldem Müllerem, spolupracovala. Mimo to ve věci krajského soudu v Jihlavě slyšený gestapák František Eigl potvrdil, že Hyndrichová na Emilii Cvakovou, Dvořáčka, Bílka, Bártů a Lebeckého pro poslech cizího rozhlasu u gestapa v Jihlavě udání učinila. Na to pak došly ještě od ministerstva vnitra v Praze spisy německé tajné policie v Brně, a to úřadovny v Olomouci, podle kterých obviněná ještě pod svým jménem Sidonie (Zdenka)Bartů, tj. pod jménem svého prvního manžela, učinila oznámení na špkt. vládního vojska Josefa Doležala pro jeho výroky, které od něho slyšela jako průvodčí vlaků, kterou tenkrát byla. Na základě tohoto udání byl Josef Doležal v Olomouci ve vazbě u gestapa od 16.9.1943 do 11. 11.1943. Z těchto spisů gestapa plyne, že obviněná byla takzvaná V-Männin a že tuto službu konala velmi dobře a že správně pracovala se shora uvedeným Müllerem, o kterém se zmiňovali právě gestapáci Loibner a Kukulka.“ (...) „zamýšlím proto na H. učiniti žalobní návrh podle původního žalobního návrhu, resp. obžaloby státního zastupitelství v Jihlavě a současně též i pokud se týče nově zjištěného fakta udavačství na špkt. Dr Josefa Doležala.“ ZAO, fond VŽ u MLS Olomouc, Lst 214/48, Zdenka Hyndrichová, pro § 11 retr. dekr. - zpráva o postupu, 19. 8. 1948.

⁵⁵⁶ ZAO, pob. Olomouc, f. MLS Ol., k. 230, Ls 154/48, výslech svědkyně Emilie Cvakové, hlavní přelíčení 8.10. 1948.

⁵⁵⁷ Tamtéž, rozsudek, 8. 10. 1948.

⁵⁵⁸ Tamtéž, výslech svědka Josefa Doležala v Trenčíně, 18. 5. 1948.

*daleko, že Němce vyženeme a to bude velmi brzo, protože v Itálii se už to hroutí na všech koncích/stranách.*⁵⁵⁹ Dokonce jí i ukázal svou legitimaci, a tak Hyndrichová zjistila jeho personálie. Zapsala si jeho výroky i osobní data a posléze to udala na gestapu. Doležal byl chvíli sledován a následně byl zadržen 16. 9. 1943 wehrmachtem „*a převezli mě do vojenské věznice v Olomouci. Nebylo proti mně žádných usvědčujících důkazů a bez trestu jsem byl 11. 11. 1943 z věznice v Olomouci propuštěný na svobodu. Podle propouštěcí zprávy mi bylo sděleno, že obviněná už udala několik falešných a nepravdivých oznámení, že je to osoba, která si nezasluhuje důvěryhodnosti a dozvěděl jsem se též, že oznámila několik železničářů a důstojníků v hodnosti majora až do nadporučíka, dále tam bylo uvedeno, že obviněná nakazila pohlavní chorobou jistého nadporučíka. Upozornili mě, aby si dal pozor, že v tom kraji chodí víc takových konfidentů, kteří udávají naše lidi, ba dokonce, že mnozí že byli pro jejich udání popraveni.*“⁵⁶⁰

Aby došlo k opravdovému usvědčení obžalované, byla provedena zkouška písma, zda podepsala protokol z gestapa s datem 23. 8. 1943, či nikoliv.⁵⁶¹ Dle znaleckého dobrozdání byla Hyndrichová s největší pravděpodobností pisatelkou daného podpisu.⁵⁶² Rozsudkem z 8. 10. 1948 byla Hyndrichová v nepřítomnosti (kvůli vážnému zdravotnímu stavu po operaci) odsouzena na 10 let těžkého žaláře.⁵⁶³

Hyndrichová si ze zdravotních důvodů zažádala o odklad nástupu trestu.⁵⁶⁴ Chtěla požádat o amnestii, a proto v Praze hledala způsob, jak se dostat na audienci k prezidentovi ČSR Klementu Gottwaldovi. To jí měl zajistit jakýsi Ing. Michal Slunečko⁵⁶⁵ podplacením blíže neurčené paní Marušky, známé manželky prezidenta Marty Gottwaldové. Slunečko jí také nabízel, že lze zařídit její ilegální odchod přes hranice, ale opět by ji to něco stálo (asi

⁵⁵⁹ ABS Praha, fond S Olomouc, signatura S-110 d, fotokopie udání S. Bártů na Josefa Doležela na gestapu, 23. 8. 1943.

⁵⁶⁰ ZAO, pob. Olomouc, f. MLS Ol., k. 230, Ls 154/48, výslech svědka Josefa Doležela v Trenčíně, 18. 5. 1948.

⁵⁶¹ Tamtéž, zkouška písma, 14. 9. 1948.

⁵⁶² „Z. Hyndrichová je s velkou pravděpodobností pisatelkou podpisu Sidonia Bártů v protokole Gestapa ze dne 23.8. 1943. I když nejde ve všech případech o znaky typické, považuji téměř za vyloučeno, že by mohla jiná osoba přicházet v úvahu jako pisatel inkriminovaného podpisu.“ ZAO, pob. Olomouc, f. MLS Ol., k. 230, Ls 154/48, znalecké dobrozdání o podpisu, 25. 9. 1948.

⁵⁶³ Při této příležitosti o ní vyšla stručná zpráva ve Stráži lidu: Stráž lidu, č. 237, 9. 10. 1948, s. 2. Viz Příloha 17.

⁵⁶⁴ Tamtéž, žádost Hyndrichové o odklad výkonu trestu dle § 398 tr. ř., 4. 11. 1948.

⁵⁶⁵ S Ing. Slunečkou se Hyndrichová náhodně seznámila v nějakém pražském hotelu. StB ho v době zajištění Hyndrichové rovněž začala prošetřovat. Z ABS: fond V/MV, sign. V-8106 MV (k os. Zdenka Hyndrichová), věc: Případ Hyndrichová – předání, 27. 12. 1948.

50 000 až 100 000 Kčs). Hyndrichová ale tehdy byla bez peněz, proto s ní Slunečko přerušil veškerý kontakt.⁵⁶⁶

Když již byla z nedostatku financí v beznadějně situaci, náhodou se setkala s jakýmsi „žurnalistou pro Ameriku“. Když se mu svěřila se svým trápením ohledně svého odsouzení u MLS Olomouc,⁵⁶⁷ nabídl jí finanční pomoc v případě, že s ním bude spolupracovat. Hyndrichová se chopila příležitosti a začala mu nalhávat, že zná různé známé politické osobnosti, že pracuje u ministerstva vnitra a může opatřit falešné doklady (pasy).⁵⁶⁸ Mluvila o tom, že pracuje i s JUDr. Klikou a Kaňkou, což však byly smyšlené osoby. Smyšleně mluvila i o svých známostech během svého zaměstnání v Jáchymově. Američan jí uvěřil a posléze za ní přišel s nějakým Američanem Bossem a ptali se po jejích známých v Jáchymově. Hyndrichová zmínila Jungmanna a nějakého Karla Malého, jehož ve skutečnosti neznala. Když s Hyndrichovou dorazili do Jáchymovských dolů, zajímali se o to, „*jaké množství uranu se těží na kterém dole denně, jak mnoho lidí pracuje v dolech a kolik zajatců.*“⁵⁶⁹ Chtěli mluvit s panem Malým, ale pracovali tam tři jmenovci. S Američany tam byl přítomen i jakýsi Američan Antonín Kubín, kterého Hyndrichová znala z Prahy. Nachomýtl se tam k nějakému staršímu muži, jenž s nimi chtěl spolupracovat a chtěl jim zavolat i Malého. Hyndrichová ho (staršího muže) však přemluvila, aby se vymluvil, že Malý tam zrovna nebyl přítomen. Následně jí Kubín oznámil, že je ten starší pán udal.⁵⁷⁰

Ten večer se Hyndrichová seznámila s nadpraporčíkem a prokurátorem Feodolem Bojkou. Mezitím se opět sešla s Američanem Kubínem a společně i s Bojkou se sešli s dalším postarším Američanem v nějakém bytě. Američané od nadpraporčíka Bojky chtěli vědět informace o ministrovi národní obrany Ludvíkovi Svobodovi a generálovi Bočkovi,

⁵⁶⁶ ABS Praha, fond V/MV, sign. V-8106 MV (k os. Zdenka Hyndrichová), vyličení událostí, které napsala Hyndrichová vlastnoručně po jejím zatčení v cele, 2. 12. 1948; ABS Praha, fond V/MV, sign. V-8106 MV (k os. Zdenka Hyndrichová), protokol se Z. Hyndrichovou, 1. 12. 1948.

⁵⁶⁷ A to tím způsobem, že mu tvrdila, že jedna její známá je odsouzena na deset let lidovým soudem a ona že za ni jede prosit a že doufá, že bude vyslyšena. ABS Praha, fond V/MV, sign. V-8106 MV (k os. Zdenka Hyndrichová), vyličení událostí, které napsala Hyndrichová vlastnoručně po jejím zatčení v cele, 2. 12. 1948.

⁵⁶⁸ Zde není jisté, jestli v té době Hyndrichová na ministerstvu vnitra skutečně pracovala, nebo ne. U zpráv StB o jejím výsledku je totiž někdy uvedeno, že pracovala na ministerstvu zemědělství a výživy, jindy zase, že na ministerstvu vnitra u pasové kontroly. Vzhledem k tomu je pravděpodobné, že na některém z těchto ministerstev pracovala.

⁵⁶⁹ ABS Praha, fond V/MV, sign. V-8106 MV (k os. Zdenka Hyndrichová), vyličení událostí, které napsala Hyndrichová vlastnoručně po jejím zatčení v cele, 2. 12. 1948.

⁵⁷⁰ ABS Praha, fond V/MV, sign. V-8106 MV (k os. Zdenka Hyndrichová), vyličení událostí, které napsala Hyndrichová vlastnoručně po jejím zatčení v cele, 2. 12. 1948.

o strategické, vojenské a politické situaci v čs. armádě.⁵⁷¹ Nabídl mu spolupráci s nimi a mluvili i o ilegálním přechodu za hranice. Bojko se vyjádřil, že by do Německa odešel jenom tehdy, pokud by neskončil v uprchlickém táboře, ale v americké armádě, následně však nabídku odmítl. Hyndrichová tvrdila, že by šla s ním. Soukromě jí poté řekl, že by to neudělal, protože by tím mohl způsobit zničení své rodiny, a pochválil ji, že o sobě řekla lživé informace. Kubín však zjistil, že jim Hyndrichová lhala, ale nakonec se chtěl přesvědčit, jestli zná určitého pána, Hyndrichová to však zamluvila. Její motivací k tomuto lhaní byla zvědavost, *„jak Američané pracují a hlavně, proč tolik žen jeví o ně tak velký zájem.“* Chtěla prý poznat další spolupracovníky těchto Američanů a dozvědět se o jejich činnosti. Dále prohlásila toto: *„(...) nevěděla jsem, jak se dostat z oněch věcí, které nebyly pravdivé, ale v případě, že by po mě něco chtěli, těžko bych se jim vymlouvala a pak bála jsem se jich, proto jsem hledala někoho, kdo by za mě tu věc udal, až se seznámí s jejich činností. Mě by nakonec stejně naše policie byla neuvěřila, kdybych tu věc nahlásila, jen by mě řekli, že se dělám hodnou a lhu. Tyto věci, co jsem panu Kubínovi já nalhala, jsem chtěla se jen do jeho společnosti vetřít, neb mě zajímal, a to hlavně proto, že měl stále hodně peněz a pak neustále každou chvíli volali v hotelu vždy jen č. 320, ale nikdy ne jméno, což u druhých nedělali. Proto mě toto vše zajímalo.“⁵⁷²*

Poté pracovala na ministerstvu vnitra v Praze a ubytována v hotelu Alcron, kteréžto ubytování jí platil jakýsi úředník státní bezpečnosti.⁵⁷³ Na jeho pokyn měla zjistit informace o stycích a činnosti diplomatů zahraničních států, kteří ve jmenovaném hotelu bydleli. Během svého pobytu v Praze se Hyndrichová seznámila a stýkala s mnoha cizími příslušníky a také s ženami, které byly milenkami některých těchto osob. Například s Lilian Martínkovou či Annou Wolnerovou. Vzhledem k tomu, že Martínková následně *„uprchla za pomoci zaměstnanců amerického velvyslanectví z pracovního tábora v Českých Budějovicích do Německa“*, měla StB zato, že Hyndrichová o této záležitosti mohla něco vědět.

Po její operaci žlučníku v říjnu 1949 vyslýchala Hyndrichovou StB ohledně Martínkové a jejích styků s Američany.⁵⁷⁴ Jak již bylo zmíněno, byla Hyndrichová zaměstnána na ministerstvu zemědělství a výživy v Praze a stýkala se s mnoha Američany. Anna Wolnerová vedla *„kroužek děvčat“*, která chodila do hotelu navazovat styky s cizími příslušníky. *„Mohlo*

⁵⁷¹ ABS Praha, fond V/MV, sign. V-8106 MV (k os. Zdenka Hyndrichová), protokol se Z. Hyndrichovou, 1. 12. 1948.

⁵⁷² ABS Praha, fond V/MV, sign. V-8106 MV (k os. Zdenka Hyndrichová), vyličení událostí, které napsala Hyndrichová vlastnoručně po jejím zatčení v cele, 2. 12. 1948.

⁵⁷³ ABS Praha, fond S Olomouc, sign. S-110 d, zápis o výpovědi Z. Hyndrichové, 26. 10. 1949.

⁵⁷⁴ ABS Praha, fond S Olomouc, signatura S-110 d, Hendrichová Zdenka – zpravodajský výslech, 23. 8. 1949.

by se říci, že Wolnerová znala skoro všechny zaměstnance vyslanectví cizích států. Chodívala na americké, francouzské, venezuelské vyslanectví, kde se znala přímo s konsulem.“ Wolnerová také pro cizince obstarávala české sklo a porcelán za účelem černých obchodů.⁵⁷⁵ Díky Wolnerové se seznámila s Lilian Martínkovou, která prostřednictvím svých zahraničních známostí vyvíjela obchodování načerno s látkami ze zahraničí.⁵⁷⁶ Martínková Hyndrichovou seznámila s osobami spojenými se zahraničními velvyslanectvími: Solly Douglasem, bratrem amerického velvyslance, s jakýmsi Almankem z anglického vyslanectví, studentem filozofie Daliborem Šlerkou a italským novinářem Tommym Schoyersem. Almanek se Schoyersem celou společnost upozornili na to, že StB má (zřejmě v hotelu, nebo na americkém velvyslanectví – pozn. aut.) namontována odposlouchávací zařízení.⁵⁷⁷ Zmíněný italský novinář jí řekl, že „posílá zprávy do Itálie o poměrech v ČSR v nějakém zapečetěném balonu leteckou poštou v americkém letadle a za správné doručení jsou zodpovědní letci, kteří letadlem jedou.“⁵⁷⁸ Hyndrichová se také zúčastnila večírku amerického vyslanectví a poté se na ni obrátil Douglas, zda by mu zajistila pasy načerno pro určité osoby, předal jí jejich fotografie a Hyndrichová to vše oznámila zmíněnému úředníkovi StB. „Krátce potom byla celá společnost zatčena a mezitím i onen Douglas, to však nevím určitě.“⁵⁷⁹ Také jí byla rotmistrem čs. armády Hrbkem nabídnuta možnost spolupráce s ilegální skupinou kolem majora Hájka z Ruzyně: mohla působit v jejich černé vysílače, protože uměla mnoho jazyků. Skupina vysílala zprávy z ČSR o tamějších poměrech do zahraničí.⁵⁸⁰

Snaha o obnovu trestního řízení

Trest Hyndrichová nastoupila až 30. června 1949. Do roku 1950 pracovala v prádelně v Olomouci, poté v PUNZ v Minkovicích a následně v PUNZ Tuněchody.⁵⁸¹ Po několika měsících vykonávání trestu si podala žádost o obnovu trestního řízení, v níž mj. popírala udání Cvakové i Doležela a vylíčila zde svou ilegální činnost za okupace.⁵⁸² Krajský soud v Olomouci

⁵⁷⁵ Tamtéž, zápis o výpovědi Zdenky Hyndrichové, 26. 10. 1949.

⁵⁷⁶ Tamtéž, výslech Hendrichové, 7. 11. 1949.

⁵⁷⁷ Tamtéž, zápis o výpovědi Zdenky Hyndrichové, 26. 10. 1949.

⁵⁷⁸ Tamtéž, zpravodajský výslech Hendrichové, 7. 11. 1949.

⁵⁷⁹ Tamtéž, zápis o výpovědi Zdenky Hyndrichové, 26. 10. 1949.

⁵⁸⁰ Tamtéž, zpravodajský výslech Hendrichové, 7. 11. 1949.

⁵⁸¹ ABS Praha, sbírka Svazky tajných spolupracovníků (TS): arch. č. TS-36754 MV (digitalizováno, z ebadatelny), svazek č. 36754 MV, věc: potr. Zdena Bártů – přešetření, 14. 7. 1953; ABS Praha, sbírka Svazky tajných spolupracovníků (TS): arch. č. TS-36754 MV (digitalizováno, z ebadatelny), svazek č. 36754 MV, návrh vstržm. Bohuslava Krejčího na vázání potr. Zdenky Bártů, Chrudim 14. 7. 1953.

⁵⁸² ZAO, pob. Olomouc, f. MLS Ol., Ls 154/48, k. 230, žádost Hyndrichové o obnovu soudu 17. 10. 1949.

v roce 1950 vyslechl několik svědků navrhnutých Hyndrichovou, ale žádná výpověď nevyzněla ve prospěch odsouzené. 31. ledna 1951 se uskutečnilo veřejné sezení ve věci žádosti o obnovu trestního řízení proti ní, ale odročilo se na neurčito. Znovu byla provedena zkouška písma ohledně podpisu protokolu gestapa proti Josefu Doležalovi a soudní znalec opět došel k poznání, že Hyndrichová protokol podepsala jménem Sidonia Bartu.⁵⁸³

6. dubna 1951 došlo ke konfrontaci Josefa Doležela s Hyndrichovou. Vyšlo najevo, že Doležal v odsouzené nedokázal poznat průvodčí vlaku, která se s ním ve vlaku bavila. Důvodem podle mě mohl být značný časový odstup od události. Ohledně její možné ilegální činnosti soud dospěl k přesvědčení, že Hyndrichová klidně mohla zároveň podávat zprávy i gestapu, „*neboť takových případů bylo dosti, kdy si osoby zajišťovaly své pozice na obou stranách.*“ Proto v dubnu 1951 došlo k zamítnutí žádosti o obnovu trestního řízení.⁵⁸⁴ Soud 28. června 1951 stížnost ohledně zamítnutí žádosti jmenované zamítl a označil za neodůvodněnou.⁵⁸⁵ Hyndrichová i její matka Anna Kořínková psaly prezidentovi republiky žádosti o milost, které zdůvodňovaly tím, že se sedmdesátiletá žena (Kořínková) dobře nedovede postarat o svého nezletilého vnuka a odsouzená Hyndrichová má těžké zdravotní problémy. MNV v Třešti však žádost o milost nedoporučil kvůli závazným trestným činům odsouzené a také skutečnosti, že jmenovaná se o svého syna nikdy nestarala.⁵⁸⁶ Rovněž ani ONV v Prostějově žádost o milost odsouzené nedoporučil mj. pro její styk s Němci za okupace.⁵⁸⁷

Hyndrichová jako agentka StB

V roce 1954 prezident republiky Hyndrichové udělením amnestie prominul zbytek trestu.⁵⁸⁸ Předtím, než se to dověděla, ji Státní bezpečnost požádala o spolupráci. Tomu předcházelo důkladné prověření její minulosti. Vstržm. Bohuslav Krejčí předložil návrh na vázání Zdenky Bártů, kde zdůvodnil, proč by byla vhodnou osobou ke spolupráci:

Za okupace prý prostřednictvím inženýra Beera měla v roce 1940 až 1943 podávat zprávy ohledně situace v Protektorátě svému příbuznému armádnímu generálovi Kazanovi v Rusku. ZAO, pob. Olomouc, f. MLS Ol., k. 230, Ls 154/48, usnesení o zamítnutí žádosti Hyndrichové o obnovu trestního řízení, 19. 4. 1951.

⁵⁸³ Tamtéž, zkouška písma – znalecký posudek, 15. 3. 1951.

⁵⁸⁴ Tamtéž, usnesení o zamítnutí žádosti Hyndrichové o obnovu trestního řízení, 19. 4. 1951.

⁵⁸⁵ Tamtéž, usnesení z neveřejného zasedání Krajského soudu v Olomouci – zamítnutí žádosti Hyndrichové o obnovu trestního řízení, 28. 6. 1951.

⁵⁸⁶ Tamtéž, šetření MNV v Třešti ohledně udělení žádosti o milost odsouzené Zdeně Hyndrichové, 8. 4. 1952.

⁵⁸⁷ Tamtéž, šetření ONV v Prostějově ohledně udělení žádosti o milost odsouzené Zdeně Hyndrichové, 21. 4. 1952.

⁵⁸⁸ Tamtéž, Zdenka Hyndrichová – udělení milosti prezidentem republiky, 24. 9. 1953.

„Odůvodňuji vázání potrestané Zdenky Bártů tím, že jednak jmenovaná pracovala po určitou dobu na Ministerstvu vnitra a během této práce získala mnoho poznatků a zkušeností, je známa mezi potrestanými jako osoba, která měla vynikající postavení a znalost jejích cizích jazyků, jakož i vzdělání, přivádějí k ní většinou kamarádky z tzv. vyšších kruhů a vyhledávají ji v první řadě ženy potrestané státním soudem. Ve zdejším vězeňském ústavu nepracuje dlouho, ale za tuto poměrně krátkou dobu získala již mnoho poznatků a závad jednak sama a jednak tím, že ženy se jí svěřují. Předpokládám, že správným řízením a soustavnou kontrolou její práce bude kvalitní a její přízeň potrestaných žen, které se těší, že ji v práci bude význačným pomocníkem. Jako další důvod k vázání potrestané uvádím tu okolnost, že spolupotrestané ženy ji žádají o zprostředkování styků s venkem právě přes přednostu stanice ČSD v Uhřetících, s kterým jest jmenovaná ve spojení. Tím, že by tyto styky s venkem šly přes spolupracovnici, mělo by podstatný vliv na zajištění bezpečnosti útvaru.“⁵⁸⁹

Na základě čeho si byla StB jista, že Hyndrichová může být dobrou agentkou? Je potřeba podívat se na kontext jejího vykonávání trestu v PUNZ v Tuněchodech. Zde vykonávala jednu z nejtěžších prací, stahování hutě, přesto však měla skvělý výkon. V Uhřetících, kam chodili vězni na brigády, jí přednosta železniční stanice ČSD nabídl možnost spojení „s venkem.“ I jiné ženy chtěly, aby jim tento styk zprostředkovala.⁵⁹⁰ Hyndrichová toto dobrovolně oznámila příslušným, pravděpodobně, vězeňským orgánům a dozvěděla se to také StB. Prověřila případ a zjistila, že nejde o záležitost bez významu. Jaká byla její motivace dělat dobrovolně udavačku při výkonu trestu? Dle StB *„okolnost, že jmenovaná upozornila na některé nedostatky PUNZ v Tuněchodech, lze hodnotit z té strany, že si jmenovaná chce tímto způsobem zajistit případné výhody, že tak učinila pouze z osobních zájmů, aby jí tak bylo umožněno po určité době její případné podmíněné propuštění.“⁵⁹¹*

Státní bezpečnost na Hyndrichové jakožto možné budoucí spolupracovnice oceňovala její povahu: *„Potrestaná Bártů jest inteligentního vystupování. Svým způsobem uhlazeného*

⁵⁸⁹ ABS Praha, sbírka Svazky tajných spolupracovníků (TS), arch. č. TS-36754 MV (digitalizováno, z ebadatelny), svazek č. 36754 MV, návrh vstržm. Bohuslava Krejčího na vázání potr. Zdenky Bártů, Chrudim 14. 7. 1953.

⁵⁹⁰ Tamtéž, návrh vstržm. Bohuslava Krejčího na vázání potr. Zdenky Bártů, Chrudim 14. 7. 1953.

„V poslední době (Hyndrichová) upozornila na závady na PUNZ, zejména na styk uvězněných žen s civilními osobami, což zprostředkovává přednosta stanice ČSD v Uhřetících.“ Tamtéž, věc: potr. Zdena Bártů – přešetření, 14. 7. 1953.

⁵⁹¹ABS Praha, sbírka Svazky tajných spolupracovníků (TS), arch. č. TS-36754 MV (digitalizováno, z ebadatelny), svazek č. 36754 MV, věc: potr. Zdena Bártů – přešetření, 14. 7. 1953.

*jednání dovede si získat přízeň svých spoluvězňů a dovede se velmi rychle přizpůsobovat. Jest vyhledávána povětšinou kamarádkami z tzv. vyšších kruhů, zejména z řad potr. Státním soudem, s kterými jest společně ubytována. Povahy jest spíše klidnější a z jejích oblíb vyniká touha po sportu, hudbě.*⁵⁹² Přínosem v budoucí spolupráci rovněž byla její schopnost lehce navazovat nové kontakty, rychle se zorientovat a přizpůsobit dané situaci či dokonce lhát, pokud to je zapotřebí.⁵⁹³

Navázání spolupráce s ní proběhlo následujícím způsobem: po prošetření její osoby bylo určeno, že bude působeno na její city, především se využije její slabost pro syna, popřípadě starou, zčásti ochrnutou matku, jež se o něho starala. Jako agentku ji ke spolupráci zavázal již zmíněný Krejčí. 10. září 1953 si Hyndrichovou zavolal si do kanceláře a začal se s ní bavit o jejím zdraví a o synovi. Hyndrichová podotkla, že její matka už delší dobu nedostala podporu, tedy výživné na syna, které jí ze svého platu Hyndrichová pravidelně posílala. Krejčí jí odpověděl, že by pro jejího syna bylo dobré, kdyby se o něho jako jeho matka starala sama, na což Hyndrichová opáčila, že to se již nestane, protože si bude muset odpykat celý trest. Krejčí jí připomněl, že se může dát cestou, kterou už začala jít, a to cestou podávání informací. Vězeňkyně Hyndrichová řekla, že *„za cenu své svobody udělá všechno na světě.“* Tvrdila, že oznamování závad z PUNZ *„je její povinnost a je si vědoma toho, že slouží dobré věci, o což měla vždycky zájem.“* Následně byla vyzvána k podepsání slibu o spolupráci: *„Jmenovaná bez váhání, po pečlivém pročtení slibu tento podepsala, doplnila svým krycím jménem a sama si napsala datum. Teprve potom, když měla slib podepsán, oznámil jsem jí rozhodnutí prezidenta republiky o jejím amnestování s tím, že příští den bude volně propuštěna na svobodu. S radostí přečetla si rozhodnutí prezidenta republiky a prohlásila, že se vynasnaží, aby na poli bezpečnosti našeho lidově dem. státu odplatila to, že byla vrácena zpět své rodině a že bude plnit obětavě každý úkol, který jí bude uložen i venku.“*⁵⁹⁴ Chtěla se ještě vrátit zpět na své pracoviště, kde vykonávala trest, že by se na ni určitě obrátily její spoluvězeňkyně ohledně zprostředkování zpráv ven. Dostala tedy za úkol slíbit jim to, popřípadě přistoupit i na doručení motáků. Po návratu rozhlásila, že v kanceláři dostala zprávu o své amnestii a propuštění.⁵⁹⁵ Není však příliš jasné, jak dlouho tam byla.

⁵⁹² Tamtéž, návrh vstržm. Bohuslava Krejčího na vázání potr. Zdenky Bártů, Chrudim 14. 7.1953.

⁵⁹³ Tamtéž, zdůvodnění k uložení svazku spolupracovníka Mirka/31989.

⁵⁹⁴ ABS Praha, sbírka Svazky tajných spolupracovníků (TS), arch. č. TS-36754 MV (digitalizováno, z ebadatelny), svazek č. 36754 MV, věc: zpráva o průběhu vázání „A“ dne 10. září 1953, 14. 9. 1953.

⁵⁹⁵ Tamtéž.

Hyndrichová byla označena jako agentka „A“⁵⁹⁶ a jejím krycím jménem bylo jméno „Mirka“ či „Bohuslavová“. U její charakteristiky jako agentky bylo uvedeno, že při své činnosti může těžit ze svých zkušeností úřednické práce na ministerstvu vnitra a také z toho, že si snadno dovede získat důvěru a přízeň lidí.⁵⁹⁷ V její složce jsem také našla informace, že s tímto orgánem nejspíš spolupracovala už před zavázáním, tedy v době svého udavačství jako vězeňkyně. Měla za úkol „rozpracovat odsouzené a sledovat jejich pokusy o útěk. Během spolupráce se snažila plnit ukládané úkoly a předávala všeobecné zprávy o odsouzených. Spolupracovala velmi krátkou dobu a na základě amnestie byla propuštěna z výkonu trestu.“⁵⁹⁸ Jako odměnu za svou spolupráci ještě ve věznici dostávala cigarety a později také malou finanční částku.

Státní bezpečnost zřejmě potřebovala přítomnost agenta na americkém velvyslanectví v Praze, neboť Hyndrichová byla vázána pro spolupráce právě za tímto účelem.⁵⁹⁹ Po propuštění měla od II. správy 2. odboru za úkol prostřednictvím svého známého, jednoho Američana žijícího v Belgii, dostat zaměstnání na americkém velvyslanectví.⁶⁰⁰ Během té doby s ní StB komunikovala písemně a čekalo se na to, až získá zmíněnou pracovní pozici, kde měla působit jako agentka.⁶⁰¹ Místo se jí ale nepodařilo získat a spolupráce s ní byla v roce 1954 přerušena, protože se usadila v Pardubicích, kde pro ni StB neměla využití. Přesto však vzhledem k jejím zkušenostem, jazykovým znalostem a společenské přizpůsobivosti tajná policie doufala v její budoucí využití.⁶⁰² Její svazek byl ponechán v archivu MV (byl evidován pod jménem Vobořilová), ale vybrané části svazku (zřejmě ty obsahující možné inkriminované informace) byly zničeny a „svazek zpráv byl v roce 1964 při přehodnocování fondu TS skartován.“⁶⁰³

Jednou z nevýhod toho, že byla retribuční vězeňkyně, byla ztráta občanských práv na dvacet let (vedlejší trest dle VRD). Přestože Zdena Vobořilová⁶⁰⁴ po propuštění pracovala

⁵⁹⁶ Agent A – „má důvěru nepříteli, působí v nepřátelském prostředí.“ BÍLEK, Libor: *Zavazují se dobrovolně... Rezidenti, agenti, informátoři a další. Tajní spolupracovníci Státní bezpečnosti v letech 1945-1989*. Paměť a dějiny 4, 2015, s. 9.

⁵⁹⁷ ABS Praha, sbírka Svazky tajných spolupracovníků (TS), arch. č. TS-36754 MV (digitalizováno, z ebadatelny), svazek č. 36754 MV, věc: zpráva o průběhu vázání „A“ dne 10. září 1953 – charakteristika agenta, 14.9.1953.

⁵⁹⁸ Tamtéž, rozhodnutí TS-a- kr. jméno Bohuslavová, ponechat v archivní úloži do roku 1990.

⁵⁹⁹ Tamtéž, zdůvodnění k uložení svazku spolupracovníka Mirka/ 31989.

⁶⁰⁰ Tamtéž, rozhodnutí TS-a- kr. jméno Bohuslavová, ponechat v archivní úloži do roku 1990.

⁶⁰¹ Tamtéž, Agentka MIRKA – charakteristika.

⁶⁰² ABS Praha, sbírka Svazky tajných spolupracovníků (TS), arch. č. TS-36754 MV (digitalizováno, z ebadatelny), svazek č. 36754 MV, zdůvodnění k uložení svazku spolupracovníka Mirka/ 31989.

⁶⁰³ Tamtéž, rozhodnutí TS-a- kr. jméno Bohuslavová, ponechat v archivní úloži do roku 1990.

⁶⁰⁴ Bártů/Hyndrichová se zřejmě nedlouho po svém propuštění vdala.

v různých zaměstnáních a chvíli také jako průvodčí vlaků, po krátké době ji z výše uvedeného důvodu propustili. Žádala tedy o vrácení občanské cti,⁶⁰⁵ však olomoucký soud jí žádost zamítl s ohledem na závažnost zločinů, které spáchala.⁶⁰⁶

Lze konstatovat, že Zdena Bártů/Hyndrichová si v životě hledala cesty, jak nejvíce vytěžit z dané situace, ve které se zrovna nacházela, a využít ji ke svému prospěchu. Její udavačství bylo veskrze motivováno osobními zájmy a prospěchářstvím, možná až patolízalstvím. Dokazuje to její přizpůsobivost měnícím se režimům: v období ČSR byla členkou Sokola a zřejmě řádnou československou občankou, za protektorátu sympatizovala s německými okupanty a stala se jednou z mnohých konfidentů gestapa, ale myslela i na „zadní vrátka“ a pravděpodobně se zapojila i do odbojové činnosti. A během začínající komunistické totality v padesátých letech 20. století se dala do služeb StB jako agentka zřejmě proto, aby získala výše zmíněné výhody. StB ji chtěla využít jako agentku zřejmě pro podávání zpráv o možné zpravodajské činnosti Američanů na americkém velvyslanectví v Praze, ale to se nakonec nepodařilo. Její činnost podtrhuje také její důvěryhodná, zvědavá povaha spojená s promiskuitou, kterou se lehce podobá zmíněné Olze Trpiškové, označené za typickou udavačku.

6.5.5 Antonie Kollmannová: udavačka z nacistického přesvědčení

Němka Antonie Heitelová se narodila 21. září 1882 v Ránošově u Uničova. Vdala se za Čecha Antonína Kollmanna, který se později přihlásil k německé národnosti a pracoval jako dozorce ve věznici Amtsgerichtu v Olomouci. Spolu vlastnili dům a dvanácti měřic pole v Nedvězí. Měla dvě dcery, Aloisii a Albertinu, která v květnu 1945 spáchala sebevraždu. Byly vychovávány v českém duchu.⁶⁰⁷

Když dne 15. března 1939 probíhala okupace českých zemí německými vojsky, Němci z Nedvězí přišli do domu českého starosty obce Eduarda Richtera, zbili ho a převezli do hostince Osvalda Polzera. Tam ho mnoho z nich obklopilo, bili ho a nadávali mu.

⁶⁰⁵ ZAO, pob. Olomouc, f. MLS Ol., k. 230, Ls 154/48, dopis prezidentovi republiky – žádost o vrácení občanské cti, 6. 8. 1954.

⁶⁰⁶ Tamtéž, zamítnutí žádosti o vrácení občanské cti, 15. 10. 1954.

⁶⁰⁷ ZAO, pob. Olomouc, f. MLS Ol., k. 3, Ls 28/45, Antonie Kollmannová, žádost o milost – výsledek šetření, 19. 2. 1949.

K Richterovi přišla také Němka Kollmannová, začala dávat facky, plivat na něho a nadávat mu. Richter po vyhození z hospody přišel domů potlučený a od krve.⁶⁰⁸

Po osvobození za ním přišla Kollmannová do obecní kanceláře a před dalšími osobami ho žádala za prominutí. Říkala doslovně: „*Pane Richtře, odpusťte mě to.*“ a „*Nemějte tak tvrdé srdce.*“⁶⁰⁹ Richter ji však odmítl a podal na ni trestní oznámení u MLS na ostatní účastníky jeho násilí ne, protože byli buď v zajetí nebo nezvěstní.⁶¹⁰ Kollmannová k tomu při výslechu během vyšetřování vypověděla, že to udělala (ale že ho jen jednou udeřila do tváře a nepamatuje si, že mu nadávala a to ostatní popřela), protože na něho měla zlost a žili spolu v nepřátelství.⁶¹¹

Richter však potvrdil toto: „*obviňovaná mě fackovala, asi čtyřikrát mě udeřila do tváří oběma rukama, střídavě, musela od toho být celá zakrvácená, tloukla mě do tváře přesto, že jsem již byl zkrvaven z předchozího týrání. Kromě toho mě mi do prsou žďuchala pěstí, plivala na mě a nadávala mi do dacanů a sviní. Podotýkám, že obviněná mě později celých šest let provokovala a národnostně urážela.*“⁶¹²

Antonie Kollmannová v září 1939 udala českého železničáře Jaroslava Tavinkela. Stěžovala si na něho u Zellensleitara NSDAP Františka Skácela.⁶¹³ Tavinkel jí měl říct tento výrok, když kolem ní jel na kole se svou ženou: „*Mokrým provazem nařezat Němcům holou prdel, jak to dělají Židům a Polákům.*“⁶¹⁴ Skácel tento incident oznámil gestapu v Olomouci. Olomoucké gestapo pro ni přijelo autem a na gestapu ho udala zase ona.⁶¹⁵ Poté jeli společně s Kollmannovou pro Tavinkela do Nedvězí. V Olomouci byl Tavinkel vyslýchán a Kollmannová „*tam byla jako svědkyně a tvrdila, že jsem nadával Hitlerovi do buzerantů, že jsem proti Němcům zaujat a ačkoliv umím perfektně německy, nechci německy mluvit.*“⁶¹⁶ Železničář byl olomouckým gestapem vězněn přibližně jeden měsíc a vše popíral, protože to nebyla pravda. Věděl, že je to Němka a že by ho mohla oznámit. Kollmannová si tedy vše vymyslela. O tom, že Kollmannová byla proti Tavinkelovi zaujata, svědčí i to, mu během výtání

⁶⁰⁸ Tamtéž, udání Eduarda Richtera na Antonii Kollmannovou, 25. 6. 1945.

⁶⁰⁹ Tamtéž, výslech svědka Jana Doležílka, 16. 7. 1945.

⁶¹⁰ Tamtéž, udání Eduarda Richtera na Antonii Kollmannovou, 25. 6. 1945.

⁶¹¹ Tamtéž, výslech obviněné Antonie Kollmannové, 16. 7. 1945.

⁶¹² Tamtéž, výslech svědka Eduarda Richtera, 23. 7. 1945.

⁶¹³ František Skácel byl pravděpodobně vrchním dozorcem u Amtsgerichtu. Přestože byl po osvobození dodán do věznice u Krajského soudu v Olomouci, na konci května ho odvedla stráž NKVD a od té doby byl nezvěstný, proto se proti němu ani nezahájilo trestní řízení. ZAO, pob. Olomouc, f. MLS Ol., k. 3, Ls 28/45, informace o Františkovi Skácelovi od Ředitelství národní bezpečnosti v Olomouci, 29. 8. 1945.

⁶¹⁴ MZA Brno, fond Gestapo Brno, inv. č. 1, karton 195, protokol s Antonii Kollmannovou – oznámení na J. Tavinkela, 2. 9. 1939. Viz Příloha 22 a 23.

⁶¹⁵ ZAO, pob. Olomouc, f. MLS Ol., k. 3, Ls 28/45, výslech obviněné Antonie Kollmannové, 16. 7. 1945.

⁶¹⁶ Tamtéž, udání Jaroslava Tavinkela na Antonii Kollmannovou, 23. 6. 1945.

německého vojska dne 15. března 1939 rozbila okno v jeho bytě a při tom křičela: „*Ten lump, ten je tam nahoře.*“⁶¹⁷

U gestapa už měl Tavinkel „vroubek“ z července téhož roku, kdy v Nedvězí prý vedl demonstraci proti Němcům z obce a na ní jim vyhrožoval. Gestapo ho za to zavřelo na tři týdny.⁶¹⁸ Později se v obci Nedvězí stalo to, že neznámý pachatel rozbil dvě okenní tabule⁶¹⁹ neobydleného útulku pro matky a děti a ze vzdálenosti šesti kroků do oken dvakrát praštil cukrovou řepou. Majitelem budovy byl Wilhelm Müller, vládní komisař v Nedvězí.⁶²⁰ Německá policie tento incident vyšetřovala a domnívala se, že pachatel či pachatelé byli zřejmě Češi z Nedvězí a udělali to z politických důvodů. Protože pachatel nebyl identifikován, německá policie navrhla z výstrahy jako „*odvetné opatření zatknout čtyři šovinistické Čechy z Nedvězí.*“⁶²¹ Volba padla na čtyři dle gestapa přední Čechy, mezi nimiž byl také Jaroslav Tavinkel. Všichni čtyři muži byli propuštěni až po čtyřech týdnech vězení.⁶²²

Svědkové u soudu proti Kollmannové vypověděli, že se po okupaci českých zemí projevovala jako zuřivá nacistka nepřátelská k Čechům, která všechno české nenáviděla. Dost expresivně se o ní vyjádřila Národní bezpečnostní stráž v Hněvotíně: „*Měla v žilách dokonalou dávku nacistického jedu.*“⁶²³ Byla postrachem celého Nedvězí, lidé se jí vyhýbali, protože se báli, že by je udala. Paradoxně se chovala velmi zdvořile až úlisně, aby vzbuzovala důvěru.⁶²⁴

Jedna svědkyně se o ní vyjádřila, že „*byla známou udavačkou českého lidu a donašečkou gestapa, (...) využívala svého postavení jako Němka k tomu, že šikanózními žalobami pronásledovala pana Františka Šenka, rolníka z Nedvězí, a Eduarda Richtera.*“⁶²⁵ O tom, že byla udavačka, nejsou kromě této výpovědi a prokazatelného udání Tavinkela žádné další důkazy. Svědkyně také uvedla, že jí Kollmannová 15. března 1939 rozbila okna, když kolem jejího domu šli Němci v průvodu. Když ke Kollmannové posléze poslala svého syna

⁶¹⁷ Tamtéž, hlavní přelíčení, 9. 11. 1945.

⁶¹⁸ MZA Brno, fond Gestapo Brno, k. 195, inv. č. 1, poznámka o J. Tavinkelovi, 21. 9. 1939.

⁶¹⁹ Domnívám, se že viníkem mohla být pravděpodobně i Kollmannová, protože několikrát jiným vytloukla okenní tabule. Tento čin Němci mohla udělat schválně, aby vinu svedla na Tavinkela. Tato teze je však pouze mou domněnkou bez jakýchkoli důkazů.

⁶²⁰ MZA Brno, fond Gestapo Brno, k. 195, inv. č. 1, oznámení vrchního strážníka Ruperta Straky o incidentu v Nedvězí, 16. 10. 1940; MZA Brno, fond Gestapo Brno, inv. č. 1, karton 195, dodatečně k místnímu telefonickému hovoru o incidentu v Nedvězí, 15. 10. 1940.

⁶²¹ MZA Brno, fond Gestapo Brno, k. 195, inv. č. 1, poznámka k incidentu v Nedvězí, 18. 10. 1940.

⁶²² MZA Brno, fond Gestapo Brno, k. 195, inv. č. 1, poznámka o zatčení 4 Čechů z Nedvězí, 23. 10. 1940.

⁶²³ ZAO, pob. Olomouc, f. MLS Ol., k. 3, Ls 28/45, zpráva o pověsti Antonie Kollmannové, 22. 9. 1945.

⁶²⁴ Tamtéž, výslech svědka Josefa Peškeho a Jana Doležílka, 16. 7. 1945.

⁶²⁵ Tamtéž, výslech svědkyně Františky Coufalové.

se vzkazem, aby jí okna nechala zasklít, Kollmannová vyhrožovala, že jestli nechce být v koncentračním táboře, ať je potichu.⁶²⁶

Kollmannová předestřené výpovědi na hlavním přelíčení popřela a o případu Tavinkela řekla, že to zcela určitě udal zmíněný František Skácel, což potvrzuje i spis gestapa, který soudu zřejmě nebyl k dispozici. Ze spisu však vyplývá, že Skácel to sice udal jako první, ale proti Tavinkelovi jako svědkyně vypovídala Kollmannová.⁶²⁷ Výpověď Skácela nikde není uvedena, je tedy možné, že Skácel pouze neurčitě informoval gestapo o tom, že Tavinkel měl Kollmannové říct jakýsi urážlivý výrok o Němcích.

Kollmannová byla uznána vinnou, že udala Jaroslava Tavinkela u gestapa a zavinila tím ztrátu jeho svobody, že vyhrožovala Františce Coufalové předáním do koncentračního tábora, aby na ní vynutila opomenutí udání pro poškození cizího majetku a že hodila do okna kamenem Tavinkelovi a Coufalové, čímž mohla zavinit ohrožení zdraví či života. Spáchala tedy zločiny dle § 11, § 5 a § 8 a byla odsouzena na 10 let těžkého žaláře⁶²⁸ s pozbytím občanské cti navždy a propadnutím celého jejího majetku státu.⁶²⁹

Kollmannová byla nejprve ve věznici Krajského soudu v Olomouci, poté byla přemístěna do trestního ústavu pro ženy v Praze-Řepích, následně pracovala v nuceném pracovním oddíle v Hořovicích u Plzně, poté v Novém Jičíně a ve Znojmě.⁶³⁰

Přesídlovací referent ONV v Olomouci žádal MLS Olomouc o upuštění z výkonu trestu Kollmannové za účelem provedení jejího odsunu.⁶³¹ Ministerstvo spravedlnosti však odsun trestankyně nepovolilo.⁶³² Rovněž Kollmannová napsala žádost o odsun a její dcera Aloisie rovněž prosila o odsun své matky vzhledem k tomu, že Antonín Kollmann byl 22. srpna 1946 vysídlen do Německa.⁶³³ Kollmannová si také podala žádost o prominutí zbytku trestu cestou milosti, následně tedy probíhalo šetření, zda je milosti hodna. MNV

⁶²⁶ Tamtéž, výslech svědkyně Františky Coufalové.

⁶²⁷ MZA Brno, fond Gestapo Brno, k. 195, inv. č. 1, protokol s Antonií Kollmannovou – oznámení na J. Tavinkela, 2. 9. 1939.

⁶²⁸ Při této příležitosti o ní v olomouckých novinách vyšly dva články: *Dva rozsudky Lidového soudu v Olomouci*. Stráž lidu, č. 145, 10. 11. 1945, s. 1; *Lidová spravedlnost. Osvobozený Našinec*, č. 147, 11. 11. 1945, s. 2. Viz Příloha 26 a 27.

⁶²⁹ ZAO, pob. Olomouc, f. MLS Ol., k. 3, Ls 28/45, rozsudek, 9. 11. 1945.

⁶³⁰ ZAO, pob. Olomouc, f. MLS Ol., k. 3, Ls 28/45.

⁶³¹ Tamtéž, ONV Olomouc, přesídlovací referát: Kollmannová Antonie – propuštění za účelem odsunu, říjen 1946.

⁶³² Tamtéž, Ministerstvo spravedlnosti v Praze, Antonie Kollmannová – odsun, 22. 10. 1946.

⁶³³ Tamtéž, žádost o odsun Antonie Kollmannové napsaná její dcerou Aloisií Rozsivalovou, 24. 2. 1947.

v Nedvězí i ONV v Olomouci dospělo k zjištění, že kvůli její špatné pověsti, nacistickému smýšlení⁶³⁴ a závažným zločinům milosti hodna není. Její žádost byla tedy soudem zamítnuta.

Dne 28. července 1950 byla nakonec Kollmannová předána do internačního střediska pro odsun Němců v Liberci a 10. srpna téhož roku byla odsunuta.⁶³⁵

Na základě pramenů se lze domnívat, že Kollmannová byla v době okupace pro své spoluobčany opravdu nebezpečná, nelze ji však označit za velkou a pravidelnou udavačku, protože jí soudem bylo dokázáno pouze jedno udání s následkem ztráty svobody. Její motiv však byl jednoznačný: udání učinila z nenávisti vůči Čechům, kterou vůči nim jako Němka a nacistka pociťovala. Důkazem jejího smýšlení může být i fyzické násilí vykonané na bývalém českém starostovi obce či rozbíjení oken Čechům.

⁶³⁴ „(Žadatelka) jest označována jako horlivá propagátorka nacismu a podle toho se také chovala. Dále jest známa jako mstivá a hašteřivá osoba, která se pro každou maličkost bez ohledu, o koho se jednalo, soudila, a proto se jí většinou každý vyhýbal a činil ústupky. (...) Podle výpovědi některých občanů nebylo nacistické přesvědčení Kollmannové takové, jak vystupovala a své přesvědčení zčásti předstírala, aby dosáhla prospěchu a všech výhod německé příslušnice.“ Tamtéž, Antonie Kollmannová, žádost o milost – výsledek šetření.

⁶³⁵ ZAO, pob. Olomouc, f. MLS Ol., k. 3, Ls 28/45.

Závěr

Tato diplomová práce se zabývala případy žen obžalovaných a odsouzených na základě § 11 tzv. velkého retribučního dekretu, jenž byl jedním ze tří dekretů reagujících na potřebu retribuce neboli potrestání nacistických zločinců a kolaborantů v českých zemích po druhé světové válce.

Na základě analýzy pramenů bylo zjištěno, nelze jednoznačně říct, zda bylo udavačství typickým ženským zločinem. Vyšlo najevo, že u žen bylo udavačství dominantním zločinem, neboť jich z něho byla obžalována polovina z celkového počtu. U mužů obžalovaných MLS v Olomouci byl tento zločin spíše marginální, což dává za pravdu zjištění Mečislava Boráka. Došla jsem však také ke zjištění, že v prvním období retribuce bylo u MLS v Olomouci za tento zločin obviněno více mužů než žen, což zase potvrzuje tezi Benjamina Frommera.

V kapitole o celkovém přehledu žen v MLS Olomouci jsem se pokusila obžalované a odsouzené ženy analyzovat podle vybraných kategorií, jimiž bylo rozdělení žen podle trestných činů dle VRD, ženy osvobozené od obžaloby, rozdělení žen podle délky jejich trestu, profese či sociální status, rodinný stav, národnost a s ní související odsun žen německé národnosti z Československa. Bylo zjištěno, že nejčastěji byly ženy odsouzeny na základě § 3 a § 11 VRD, nejčastějším trestem bylo pět let těžkého žaláře a bylo osvobozeno přibližně 40 % žen z celkového počtu obžalovaných. Nejvyšším trestem těchto žen byl doživotní žalář, který si však vlivem různých okolností cele neodpykala ani jedna žena. Mezi obžalovanými ženami jich za okupace mnoho přestoupilo k německé národnosti, a to z důvodu materiálních a jiných výhod a někdy také nátlaku.

V další kapitole jsem se zabývala udavačkami odsouzenými tímto soudem a pokusila jsem se na základě analýzy a hledání společných znaků zjistit, kde, jak, co a proč udávaly. Nejčastěji se udávalo na gestapu, protože šlo o nejobávanější německou instituci v protektorátě a bylo zaručeno, že se daným případem bude zabírat. Udávalo se hlavně ústně, ale existovala také písemná (někdy i anonymní) udání. Co se týče předmětů udání, dozvěděla jsem se, že u jednotlivých udavaček byly různě kombinovány a že často plnily jen roli záminek k vyřízení si osobních sporů s udanými osobami. Mezi frekventované subjekty udání patřily různé protiněmecké výroky, poslech zahraničních rozhlasových stanic a hospodářská činnost načerno. Motivy udání u udavaček byly ne vždy jednoznačné a rovněž se vyskytovaly v různých kombinacích, především se však jednalo o touhu pomstít se druhé

osobě, vyřídit si sousedské spory či problémy v manželství. Z pramenů také vyplynulo, že motivem mohl být strach či nátlak ze strany jiné osoby nebo jistá míra nacistického a protičeského postoje.

Podrobně popsané případy pěti udavaček v poslední části práce dokazují, že udavačství bylo někdy spojeno i s konfidentstvím u gestapa. Přestože motivace jejich počínání není úplně jednoznačná, domnívám se, že se jednak jednalo o touhu vzbuzovat respekt a strach, cítit se důležitou a jednak získat různé výhody v novém režimu.

Tato práce má mnohé rezervy, především se jedná o nepřesnost počtů a informací obsažených v inventáři fondu MLS Olomouc, ze kterého jsem vycházela při psaní celkového přehledu žen. Dále poukazuji na desítky chybějících trestních spisů. Různé nepřesnosti se nacházejí také v měsíčních přehledech činnosti zmíněného soudu v rámci fondu Veřejný žalobce u MLS Olomouc. Tyto nedostatky se projeví v samotné práci, jejíž výsledky různých počtů nelze považovat za absolutní.

Během zpracovávání této práce mě napadlo několik dílčích otázek, kterým jsem se však kvůli omezené kapacitě nemohla věnovat. V budoucnu by bylo relevantní více prozkoumat například problematiku genderu v rámci retribuční, tedy například to, jak bylo pohlíženo na obžalované ženy či muže, jestli soudci byli k ženám shovívavější, nebo se více věnovat otázce sexualizovaného násilí či násilí v trestních spisech žen.

Seznam zkratek

ABS – Archiv bezpečnostních složek

BDM – Bund Deutscher Mädel

čs. – československý

DAF – Deutsche Arbeitsfront

f. – fond

inv. č. – inventární číslo

k. – karton

Ls – lidový soud (spisová značka)

NA – Národní archiv

NSDAP – Nationalsozialistische

NSF – Nationalsozialistische Frauenschaft

NSV – Nationalsozialistische Volkswohlfahrt

MLS – mimořádný lidový soud

MNV – místní národní výbor

MZA – Moravský zemský archiv

odst. – odstavec

Ol. – Olomouc

ONV – okresní národní výbor

pob. – pobočka

RAV – Reichsauftragsverwaltung, tj. správa z příkazu Říše

SA – Sturmabteilung

sign. – signatura

SdP – Sudeten Deutsche Partei, tj. Sudetoněmecká strana

StB – Státní bezpečnost

SRN – Spolková republika Německo

SS – Schutzstaffel

StB – Státní bezpečnost

VRD – velký retribuční dekret

VŽ – veřejný žalobce

ZAO – Zemský archiv Opava

Seznam použitých pramenů a literatury

Archivní prameny:

Archiv bezpečnostních složek Praha:

fond 302, sign. 302-556-59

fond S Olomouc

sign. S-1200 OL

sign. S-110 d

sbírka Svazky tajných spolupracovníků (TS), arch. č. TS-36754 MV

fond V/MV, sign. V-8106 MV

Moravský zemský archiv Brno:

fond Gestapo Brno

k. 195, inv. č. 1

k. 356, inv. č. 9

Národní archiv Praha:

fond Okupační vězeňské spisy – AMV 101, k. 249, sign. 101-623/2

Zemský archiv Opava, pobočka Olomouc:

fond MLS Olomouc

k. 1, Ls 1/45 (Anežka Marková)

k. 2, Ls 14/45 (Marie Stáhalová)

k. 2, Ls 19/45 (Anežka Hasalová)

k. 3, Ls 28/45 (Antonie Kollmannová)

- k. 5, Ls 50/45 (Krista Waldsteinová)
- k. 8, Ls 105/45 (Marie Niederlová)
- k. 9, Ls 111/45 (Helena Zapletalová)
- k. 10, Ls 126/45 (Jenovéfa Čejková)
- k. 12, Ls 159/45 (Aloisie Welzlová)
- k. 14, Ls 190/45 (Brunhilda Hejná)
- k. 15, Ls 210/45 (Žofie Koudelová)
- k. 17, Ls 245/45 (Marie Mádrová)
- k. 20, Ls 283/45 (Marie Nezvalová)
- k. 22, Ls 6/46 (Anna Chodilová)
- k. 25, Ls 33/46 (Ludmila Krejčířová)
- k. 26, Ls 49/46 (Vilemína Soklová)
- k. 28, Ls 70/46 (Anežka Procházková)
- k. 29, Ls 97/46 (Josef Strnad)
- k. 33, Ls 143/46 (Marie Maletzová)
- k. 39, Ls 236/46 (Matylda Marschnerová)
- k. 42, Ls 273/46 (Marie Muhrová)
- k. 49, Ls 377/46 (Anežka Skácelová)
- k. 52, Ls 424/46 (Helena Ulmannová)
- k. 58, Ls 488/46 (Žofie Škobrtalová)
- k. 59, Ls 490/46 (Marie Hanušová)
- k. 59, Ls 491/46 (Josefa Mazánková)
- k. 59, Ls 494/46 (Klotilda Králová, Marie Bergerová)
- k. 63, Ls 541/46 (Julie Kubíčková)
- k. 64, Ls 554/46 (Marie Petrásková)

- k. 64, Ls 558/46 (Ludmila Sommerová)
- k. 65, Ls 568/46 (Julie Matoušková)
- k. 65, Ls 571/46, (Růžena Kreiselová)
- k. 66, Ls 573/46 (Anastazie Polcarová, Anežka Chytilová)
- k. 68, Ls 598/46 (Hermína Kuttlerová)
- k. 73, Ls 647/46 (Terezie Illová)
- k. 86, Ls 775/46 (Antonie Příhodová)
- k. 87, Ls 786/46 (Sylvie Kočí)
- k. 90, Ls 804/46 (Marie Hodíková)
- k. 93, Ls 836/46 (Marie Mücková)
- k. 95, Ls 848/46 (Terezie Sedláková)
- k. 96, Ls 859/46 (Aloisie Eichlerová)
- k. 102, Ls 957/46 (Marie Lossová)
- k. 110, Ls 982/46 (Marie Kuspišová)
- k. 111, Ls 994/46 (Marie Langová)
- k. 118, Ls 1070/46 (Zdena Hyndrichová)
- k. 120, Ls 1088/46 (Otylie Gottwaldová)
- k. 129, Ls 1174/46 (Marie Schusterová)
- k. 131, Ls 1195/46 (Marie Sklenářová)
- k. 133, Ls 1233/46 (Františka Demelová)
- k. 139, Ls 1318/46 (Aloisie Englicová)
- k. 142, Ls 1359/46 (Karolina Matysová)
- k. 145, Ls 1384/46 (Marie Hönigová)
- k. 152, Ls 1448/46 (Františka Bösová)
- k. 153, Ls 1460/46 (Anastazie Metelková)

- k. 159, Ls 1507/46 (Marie Teindlová)
- k. 172, Ls 111/47 (Julie Kučerová)
- k. 178, Ls 183/47 (Emilie Skupienová)
- k. 178, Ls 184/47 (Kristina Novotná)
- k. 188, Ls 248/47 (Františka Špačková)
- k. 196, Ls 307/47 (Romana Sedláčková)
- k. 205, Ls 45/48 (Anna Sléžková)
- k. 208, Ls 63/48 (Marie Polomini)
- k. 219, Ls 102/48 (Marie Nováková)
- k. 226, Ls 140/48 (Cecilie Ptáčková)
- k. 230, Ls 154/48 (Zdena Hyndrichová)
- k. 232, Ls 166/48 (Aloisie Komárková)
- k. 232, Ls 168/48 (Ludmila Pospíšilová)
- k. 232, Ls 170/48 (Žofie Pekařová, Bohumila Schauerová)
- k. 234, Ls 179/48 (Božena Hlochová)
- k. 238, Ls 194/48 (Anežka Ralíková)

fond Veřejný žalobce u MLS Olomouc

k. 1 a 2, Ls Pres 1

k. 4, Ls Pres 10

Lst 214/48 (Zdena Hyndrichová)

Tištěné prameny:

Osvobozený Našinec č. 4, 20. 5. 1945, s. 2.

Osvobozený Našinec, č. 6, 24. 5. 1945, s. 2.

Osvobozený Našinec, č. 5, 23. 5. 1945, s. 1.

Osvobozený Našinec, č. 31, 23. 6. 1945, s. 2.

Osvobozený Našinec, č. 41, 8. 7. 1945, s. 3.

Osvobozený Našinec, č. 46, 14. 7. 1945, s. 3.

Osvobozený Našinec, č. 81, 25. 8. 1945, s. 2.

Osvobozený Našinec, č. 147, 11. 11. 1945, s. 2.

Osvobozený Našinec, č. 188, 20. 8. 1946, s. 2.

Osvobozený Našinec, č. 289, 19. 12. 1946, s. 5.

Stráž lidu, č. 145, 10. 11. 1945, s. 1.

Stráž lidu, č. 237, 9. 10. 1948, s. 2.

Stráž lidu č. 292, 19. 12. 1946, s. 2.

Internetové zdroje:

Amnestie z 19. června 1946. Online: <http://www.trestni-rizeni.com/dokumenty/amnestie-z-19-cervna-1946> [cit. 17. 4. 2024].

Amnestie z 9. května 1955. Online: <http://www.trestni-rizeni.com/dokumenty/amnestie-z-9-kvetna-1955> [cit. 17. 4. 2024].

Dekret prezidenta republiky č. 5/1945 Sb., o neplatnosti některých majetkově-právních jednání z doby nesvobody a o národní správě majetkových hodnot Němců, Maďarů, zrádců a kolaborantů a některých organizací a ústavů. Online: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1945-5> [cit. 17. 4. 2024].

Dekret prezidenta republiky č. 6/1945 Úř. věst. čsl., o potrestání nacistických zločinců, zrádců a jejich pomahačů a o mimořádných lidových soudech. Online: <https://www.moderni->

dejiny.cz/clanek/dekret-o-potrestani-nacisticky-zlocincu-zradcu-a-jejich-pomahacu-a-o-mimoradnych-lidovych-soudech/ [cit. 17. 4. 2024].

Dekret prezidenta republiky č. 16/1945 Sb., o potrestání nacistických zločinců, zrádců a jejich pomahačů a o mimořádných lidových soudech. Online: https://cs.wikisource.org/wiki/Dekret_o_potrestání_nacistických_zločinců_a_jejich_pomahačů [cit. 17. 4. 2024].

Dekret prezidenta republiky č. 33/1945 Sb., o úpravě československého státního občanství osob národnosti německé a maďarské. Online: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1945-33> [17. 4. 2024].

Dekret prezidenta republiky č. 126/1945 Sb., o zvláštních nucených pracovních oddílech. Online: https://cs.wikisource.org/wiki/Dekret_presidenta_o_zvláštních_nucených_pracovních_oddílech [cit. 17. 4. 2024].

Iuridictum: encyklopedie o právu. Online: <https://iuridictum.pecina.cz> [cit. 17. 4. 2024].

JINDRA, Martin: Vladimír Petřek (1908-1942). Online: <https://www.ustrcr.cz/uvod/odboj-a-perzekuce-krestanu-v-dobe-nacismu-a-komunismu/pravoslavna-cirkev/vladimir-petrek-1908-1942/> [cit. 8. 4. 2024].

Kontrašpionážní sbor. Online: https://cs.wikipedia.org/wiki/Kontrašpionážní_sbor [cit. 18. 4. 2024].

Obecný zákoník občanský: zákon č. 946/1811 Sb. Online: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mijygeyv6ojugyxhazrrgazs2ma> [cit. 17. 4. 2024].

STÝSKAL, Jiří – LAZORČÁKOVÁ, Tatjana – HOLEŇOVÁ, Jana: *Moravské divadlo.* In: ŠORMOVÁ, Eva (ed.): *Česká divadla: encyklopedie divadelních souborů.* Praha 2000. s. 301–313. Online: https://encyklopedie.idu.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=3843:moravske-divadlo-2&Itemid=116&lang=cs [cit. 17. 4. 2024].

ŠÍR, Vojtěch: *Držení zbraní za protektorátu.* 25. 3. 2017. Online: <https://www.fronta.cz/dotaz/drzeni-zbrani-za-protektoratu> [cit. 17. 4. 2024].

Zákon č. 119/1873 Ř. z. Online: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjyg4zv6mjrhexhazrsgu4s2ma> [cit. 17. 4. 2024].

Zákon č. 320/1919 Sb., kterým se mění ustanovení občanského práva o obřadnostech smlouvy manželské, o rozluce a o překážkách manželství. Online: <https://spcp.prf.cuni.cz/lex/320-19.htm> [cit. 17. 4. 2024]

Literatura:

ADAMEC, Václav: *Akce referátu II A brněnské řídicí úřadovny Gestapa proti levicovému odboji na Moravě v letech 1939–1943*. Securitas Imperii 28, 2016, č. 1, s. 60–95.

BIEBERLE, Josef: *Olomoučtí Němci*. Střední Morava 3, 1997, č. 4, s. 4–22.

BÍLEK, Libor: *Zavazuji se dobrovolně... Rezidenti, agenti, informátoři a další. Tajní spolupracovníci Státní bezpečnosti v letech 1945–1989*. Paměť a dějiny 4, 2015, s. 4–19.

BORÁK, Mečislav: *Spravedlnost podle dekretu: retribuční soudnictví v ČSR a Mimořádný lidový soud v Ostravě (1945–1948)*. Šenov u Ostravy 1998.

BRANDES, Detlef: *Germanizovat a vysídlit: Nacistická národnostní politika v českých zemích*. Praha 2015.

Burešová, Jana: *Proměny společenského postavení českých žen v první polovině 20. století*. Olomouc 2001.

ČÍŽKOVÁ, Kristýna: *Mimořádný lidový soud v Brně a ženy 1945–1948*. Brno 2017 (nepublikovaná bakalářská diplomová práce).

ČEŠÍK, Vojtěch: *Příslušníci olomouckého gestapa odsouzení v rámci retribuční trestu smrti*. Olomouc 2018 (nepublikovaná magisterská diplomová práce).

DOLEŽAL, Jakub: *Střípky z mozaiky protektorátní společnosti: Německá okupace a její konec v politickém okrese Sedlčany (1939–1945)*. Příbram 2010.

DOLEŽAL, Jiří: *Česká kultura za Protektorátu: Školství, písemnictví, kinematografie*. Praha 1996.

DRTINA, Prokop: *Na soudu národa: Tři projevy ministerstva spravedlnosti Dr. Prokopa Drtiny o činnosti mimořádných lidových soudů a Národního soudu*. Praha 1947.

EMMERT, František: *Vývoj právního institutu státního občanství na území dnešní České republiky*. Brno 2016 (nepublikovaná dizertační práce).

FROMMER, Benjamin: *Národní očista: retribuční v poválečném Československu*. Praha 2010.

GELLATELY, Robert: *Denunciation as a Subject of Historical Research*. Historical Social Research 26, 2001, č. 2/3 (96/97), s. 16–29.

TÝŽ: *Denunciations and Nazi Germany: New Insights and Methodological Problems*. Historical Social Research 22, 1997, č. 3/4 (83), s. 228–239.

GRÉZL, Jiří: *Činnost Mimořádného lidového soudu v Olomouci 1945*. Šumperk 2007.

HÁJEK, Martin: *Odsun Němců z Olomouce*. Vrahovice 2022.

TÝŽ: *Olomoučtí Němci 1918–1938*. Olomouc 2020.

HAVLÍČKOVÁ, Margita – PRACNÁ, Sylva – ŠTEFANIDES, Jiří: *Německojazyčné divadlo na Moravě a ve Slezsku 2/3: Brno, Olomouc, Uherské Hradiště, Znojmo, Jihlava, Šternberk, Prostějov*. Olomouc 2013.

HLEDÍKOVÁ, Zdeňka – JANÁK, Jan – DOBEŠ, Jan: *Dějiny správy v českých zemích: od počátků státu po současnost*. Praha 2007.

HRDLIČKA, František: *Rozhlas v okupaci 1939–1945*. In: JEŠUTOVÁ, Eva (a kol.): *Od mikrofonu k posluchačům: z osmi desetiletí českého rozhlasu*. Praha 2003, s. 148–182.

JARKOVSKÁ, Lucie: *Odplata, či spravedlnost? Mimořádné lidové soudy 1945–1948 na Královéhradecku*. Praha 2008.

JIŘÍK, Václav: *Nedaleko od Norimberku: Z dějin Mimořádného lidového soudu v Chebu v letech 1946 až 1948*. Cheb 2000.

JOHNSON, Eric: *German Women and Nazi Justice: Their Role in the Process from Denunciation to Death*. Historical Social Research 20, 1995, č. 1 (73), s. 33–69.

KOČOVÁ, Kateřina: *Druhá retribuční: Činnost mimořádných lidových soudů v roce 1948*. Soudobé dějiny 12, 2005, č. 3–4, s. 586–625.

TÁŽ – RADVANSKÝ, Zdeněk – SUCHÁ, Jitka: *Mimořádný lidový soud v Liberci a Litoměřicích v letech 1945–1948*. Ústí nad Labem 2001.

KUKLÍK, Jan: *Mýty a realita tzv. Benešových dekretů: dekrety prezidenta republiky 1940–1945*. Praha 2002.

LÁNÍČEK, Jiří: *Amnestie a milost z pohledu ústavního práva*. Brno 2014 (nepublikovaná magisterská diplomová práce).

LINHART, Marek: *Úřady veřejné žaloby u mimořádných lidových soudů s přihlédnutím na soudy Kutná Hora a Mladá Boleslav*. Praha 2020 (nepublikovaná bakalářská diplomová práce).

MAJEWSKI, Piotr Maciej: „*Taky odplata na takovýho lumpa musí přijít...*“ *Udání a oznámení úřadům v okupovaném Brně v letech 1940–1941*. *Slovanský přehled* 106, 2020, č. 2, s. 227–245.

MARŠÁLEK, Pavel: *Pod ochranou hákového kříže: Nacistický okupační režim v českých zemích 1939–1945*. Praha 2012.

MCDONOUGH, Frank: *Gestapo: Mýtus a realita Hitlerovy tajné policie*. Praha 2016.

NĚMEČKOVÁ, Daniela (a kol.): *Lidová spravedlnost. Mimořádné lidové soudy v letech 1945–1948*. Praha 2021.

TÁŽ: *Zločin a trest. Retribuce 1945*. In: NĚMEČEK, Jan – PROKŠ, Petr – VORÁČEK, Emil (eds.): *Vítězství a osvobození 1945*. Praha 2019, s. 117–132.

NOVOTNÝ, René: *Nacistická národnostní politika na Pardubicku v letech 1943–1945*. *Východočeský sborník historický* svazek 24, 2013, s. 169–217.

PADEVĚT, Jiří: *Kronika protektorátu*. Praha 2021.

PAŽOUT, Jaroslav – PORTMANN, Kateřina (eds.): *Spravedlnost, nebo pomsta? Potrestání válečných zločinců, kolaborantů a zrádců po 2. světové válce v Československu*. Liberec 2022.

PEHR, Michal: *Zápas o nové Československo 1939–1946: Válečné představy a poválečná realita*. Praha 2011.

PLACHÁ, Pavla: *Případ Hilda Šandová: Okolnosti poválečného procesu s česku vězeňskou funkcionářkou v Ravensbrücku*. In: PLACHÝ, Jiří (ed.): *Dějiny a osudy: In memoriam historika Ivo Pejčocha*. Cheb 2020, s. 101–114.

Protektorát 1939–1945: Okupace – odboj – denní život. Brno 2018.

PŘIBÍK, Adam: *Ženy před Mimořádným lidovým soudem v Mostě a v Plzni v letech 1945–1947*. Praha 2013 (nepublikovaná magisterská diplomová práce).

RAPAVÁ, Ivana: *Mimořádný lidový soud v Mostě v letech 1945-1948*. Ústí nad Labem 2010.

SCHULZ, Jindřich (ed.): *Olomouc: malé dějiny města*. Olomouc 2002.

SKÁLOVÁ, Štěpánka: *Každodennost a výchova dětí a mládeže v Protektorátu Čechy a Morava 1939–1945*. Plzeň 2018 (nepublikovaná magisterská diplomová práce).

STANĚK, Tomáš: *Odsun Němců z Československa 1945-1947*. Praha 1991.

TÝŽ: *Retribuční vězni v českých zemích: 1945–1955*. Opava 2002.

TÝŽ: *Tábory v českých zemích 1945-1948*. Opava 1996.

Státní divadlo Oldřicha Stibora Olomouc 1920/1990: almanach k 70. výročí vzniku českého divadla v Olomouci. Olomouc 1990.

ŠLOUF, Jakub – NĚMEČKOVÁ, Daniela (a kol.): *Mimořádný lidový soud v Praze: Retribuce jako služební úkol na hraně možnosti i profesní cti zaměstnanců justice*. Praha 2020.

ŠTEFANIDES, Jiří (a kol.): *Kalendárium dějin divadla v Olomouci (od roku 1479)*. Praha 2008.

ŠUDŘICHOVÁ, Lenka: *Olomoučtí Němci souzení před Mimořádným lidovým soudem v letech 1945–1948*. Olomouc 2001 (nepublikovaná diplomová práce).

TAUCHEN, Jaromír: *Trestní právo v Protektorátu Čechy a Morava*. In: SCHELLE, Karel (a kol.): *Protektorát Čechy a Morava: jedna z nejtragičtějších kapitol českých novodobých dějin (vybrané problémy)*. Ostrava 2010, s. 62–113.

Summary

This thesis deals with women that were convicted by the Extraordinary People's Court in Olomouc for committing the crime of denunciation. It aims to analyse their denunciations and examines the particular aspects of this crime, such as the subjects and the motives of denunciation, etc. The majority of denunciations was made to the Gestapo. The research has shown that the subjects of denunciations were usually only a pretext for settling women's accounts with others, such as neighbours or family members. The frequent subjects of denunciation were anti-German statements, listening to the foreign radio stations or economic matters. The motives of denunciations were not always clear. However, the research basically shows that these included a desire for revenge in current relationships, fear, coercion, or even Nazi beliefs. Also, female denouncers were sometimes the agents of the Gestapo. Specially, the motives of five female informers, who were analysed in the last part of the thesis, were most likely the desire to inspire respect and fear in others, to feel important, and to obtain various benefits in the new regime.

Seznam tabulek v textu

Tabulka 1: Lidé obžalované dle § 11 u MLS Olomouc v období 1945-1947	20
Tabulka 2: Lidé odsouzení dle § 11 u MLS Olomouc v období 1945-1947	21
Tabulka 3: Počet obžalovaných žen dle jednotlivých trestných činů dle VRD:	28
Tabulka 4: Počet odsouzených žen dle jednotlivých trestných činů dle VRD:	29
Tabulka 5: Počet osvobozených žen v rámci MLS Olomouc:	32
Tabulka 6: Přehled délky trestů, ke kterým byly odsouzeny ženy u MLS Olomouc:	34
Tabulka 7: Rodinný stav odsouzených žen (bez znovuošetřených případů):	35
Tabulka 8: Národnost všech obžalovaných žen u MLS Olomouc:	43
Tabulka 9: Národnost všech odsouzených žen u MLS Olomouc:	43

Seznam příloh

Příloha 1: Přehled činnosti MLS Olomouc (1945-1947)	121
Příloha 2: ZAO, pobočka Olomouc, f. MLS Olomouc, k. 145, Ls 1384/46, sčítací trestní list Marie Höningové, přední strana.	121
Příloha 3: AO, pobočka Olomouc, f. MLS Olomouc, k. 145, Ls 1384/46, sčítací trestní list Marie Höningové, zadní strana	121
Příloha 4: Fotografie Reného Hradeckého. In: Ročenka Městského divadla v Olomouci v prvním roce osvobozené republiky 1945-1946, s. 50.	121
Příloha 5: Fotografie Stanislava Langera. In: Ročenka družstva českého divadla v Olomouci 1941-42	121
Příloha 6: NA Praha, f. Úřad říšského protektora, Praha, k. 127, sign. 114-129-1/92, Fragebogen zur Feststellung der deutschen Volkszugehörigkeit (dotazník k určení německé národnosti) od Marie Höning, přední strana.	5
Příloha 7: NA Praha, f. Úřad říšského protektora, k. 127, sign. 114-129-1/92, Fragebogen zur Feststellung der deutschen Volkszugehörigkeit (dotazník k určení německé národnosti) od Marie Höning, zadní strana.	6
Příloha 8: ZAO, pobočka Olomouc, f. MLS Olomouc, k. 145, Ls 1348/46, rozsudek Marie Höningové, 18. 12. 1946.	7
Příloha 9: Bývalá členka olomoucké opery odsouzena na 10 let. Osvobozený Našinec, č. 289, 19. 12. 1946, s. 5.	8
Příloha 10: Marie Höningová na 10 let těžkého žaláře: Styděla se za své češství. Stráž lidu, č. 292, 19. 12. 1946, s. 2.	9
Příloha 11: ZAO, pobočka Olomouc, f. MLS Olomouc, k. 90, Ls 804/46, rozsudek Marie Hodíkové, 19. 8. 1946, přední strana.	10
Příloha 12: ZAO, pobočka Olomouc, f. MLS Olomouc, k. 90, Ls 804/46, rozsudek Marie Hodíkové, 19. 8. 1946, zadní strana.	11
Příloha 13: Chtěla se vozit ve zlatém kočáře. Osvobozený Našinec, č. 188, 20. 8. 1946, s. 2. 13	12
Příloha 14: ZAO, pobočka Olomouc, f. MLS Olomouc, k. 196, Ls 307/47, protokol o konfrontaci obviněné Romany Sedláčkové s bývalým členem gestapa Kurtem Raunerem, 14. 1. 1947, strana první.	13

Příloha 15: ZAO, pobočka Olomouc, f. MLS Olomouc, k. 196, Ls 307/47, protokol o konfrontaci obviněné Romany Sedláčkové s bývalým členem gestapa Kurtem Raunerem, 14. 1. 1947, strana druhá.	14
Příloha 16: ABS Praha, f. S Olomouc, sign. S-110 d, fotokopie, udání Zdeny Bártů na Josefa Doležala, 23. 8. 1943.	15
Příloha 17: ABS Praha, f. S Olomouc, sign. S-110 d, fotokopie, zpráva o udání Zdeny Bártů na Josefa Doležala, 14. 10. 1943.	16
Příloha 18: Stráž lidu, č. 237, 9. 10. 1948, s. 2.	17
Příloha 19: ABS Praha, sbírka Svazky tajný spolupracovníků (TS), arch. č. TS-36754 MV, svazek č. 36754 MV, fotografie Zdeny Bártů, dříve Hyndrichové.	18
Příloha 20: ABS Praha, sbírka Svazky tajných spolupracovníků (TS), arch. č. TS-36754 MV, svazek č. 36754 MV, tištěný dokument slibu spolupráce s StB, podepsáno Zdenou Bártů, 10. 9. 1953.	19
Příloha 21: ABS Praha, sbírka Svazky tajných spolupracovníků (TS), arch. č. TS-36754 MV, svazek č. 36754 MV, charakteristika agenta.	20
Příloha 22: MZA Brno, fond Gestapo Brno, k. 195, inv. č. 1, protokol s Antonií Kollmannovou – oznámení na J. Tauvinkela, 2. 9. 1939, přední strana.	21
Příloha 23: MZA Brno, fond Gestapo Brno, k. 195, inv. č. 1, protokol s Antonií Kollmannovou – oznámení na J. Tauvinkela, 2. 9. 1939, zadní strana.	22
Příloha 24: MZA v Brně, f. Gestapo Brno, přepis nahraného výslechu Jaroslava Tauvinkela na olomouckém gestapu, 11. 9. 1939.	23
Příloha 25: ABS Praha, f. S Olomouc, sign. S-110 d, návrh na skartaci svazku agentky Hyndrichové, 29. 7. 1963.	24
Příloha 26: Dva rozsudky Lidového soudu v Olomouci. Stráž lidu, č. 145, 10. 11., 1945, s. 1.	25
Příloha 27: Lidová spravedlnost. Osvobozený našinec, č. 147, 11. 11. 1945, s. 2.	25
Příloha 28: Legenda k Přehledu analyzovaných udavaček (viz Příloha 29).....	26
Příloha 29: Přehled analyzovaných udavaček	27
Příloha 30: Legenda k Přehledu všech žen obžalovaných MLS Olomouc (1945-1948).....	30
Příloha 31: Přehled všech žen obžalovaných MLS Olomouc (1945-1948).....	31

Příloha 1: Přehled činnosti MLS Olomouc (1945-1947)

	projednáno o celkem př.	Češi	Češky	Němci	Němky	jiná nár.	trest smrti	trest doživotí	trest na svobodě	upuštěno od potrest.	osvobozeno	před. řádnému soudu
XI.45	86	11	2	63	8	2	1	1	70	1	13	/
XII.45	86	7	1	67	11	/	1	/	75	3	5	2
I.46	128	11	2	97	18	/	1	4	116	2	4	1
II.46	69	12	2	50	5	/	/	1	58	1	8	1
III.46	212	13	4	169	24	2	2	2	190	2	14	2
IV.46	81	19	8	47	7	/	1	4	59	1	14	2
V.46	107	23	8	53	23	/	1	1	81	2	19	3
VI.46	103	45	12	37	9	/	1	3	52	3	35	9
VII.46	97	37	9	47	4	/	1	4	48	6	34	4
VIII.46	34	4	3	22	5	/	1	1	27	1	4	/
IX.46	110	26	6	68	10	/	1	4	76	3	25	1
X.46	203	41	12	130	18	2	1	4	134	3	56	5
XI.46	172	44	13	101	14	/	4	4	77	5	74	8
XII.46	139	38	10	80	11	/	2	2	60	5	61	9
I.47	146	54	15	64	13	/	5	10	59	5	61	6
II.47	115	37	6	64	8	/	2	3	52	4	49	5
III.47	65	24	8	31	2	/	8	2	20	1	31	3
IV. a V. 1947	157	54	19	70	11	3	8	4	53	8	76	8
celkem	2110	500	140	1260	201	9	41	54	1307	56	583	69

Příloha 2: ZAO, pobočka Olomouc, f. MLS Olomouc, k. 145, Ls 1384/46, sčítací trestní list Marie Höningové, přední strana.

Do roku	1979	Höning
Soud	částečně abnormální porodní	Mimořádný lidový soud v Olomouci č. 1776 / 46
Správní úřad jako policejní		
SČÍTACÍ TRESTNÍ LIST.		
1. Jméno a příjmení:	Marie Höning -ová (provdaná -)	
2. Přeždívká:	-	
3. Doba a místo (soudní okres) narození:	15. srpna 1899 Ivančice s.o. dtto.	
4. Jméno a příjmení rodičů: a) otce	Robert	
b) matky:	Aloisie r. Tumová	
5. Domovská příslušnost (místo a soudní okres):	Olomouc s.o. dtto.	
6. Poslední bydliště (místo a soudní okres):	Olomouc s.o. dtto.	
7. Stav rodinný: svobodná / , vdaná - , vdova - , soudně rozvedená nebo rozloučená	-	
8. Povolání a postavení v něm:	členka opery býv. něm. divadla	
10. Odsouzena rozsudkem ze dne	18. 12. 1946 č. Ls 1384/46-17	
a/ zločin podle § 3 odst. 1 / § 18 zák. na ochr. rep. /		
11. Trestný čin: b/ udavačství podle § 11	ve smyslu dekretu proč. rep. z 19. 6. 1945 č. 16 Sb. ve znění zák. z 24. 1. 1946 č. 22/46 Sb.	
12. Den spáchání činu:	v době zvýšeného ohrožení republiky a to v roce 1942 ^{YM} a před tím	
13. Způsob provedení a polohitka činu:	Propagovala nasícním a vládním zavinila ztrátu svobody čel. občana - nacistka -	
14. Trest:	těžk. žal. 10/deset/ roků	
15. Trest vykonán:	Celý trest si odpyká ve zvláštních nucených pracovních oddílech	
16. Další opatření:	Jméni propadá ve prospěch státu	
17. Výrok o ztrátě politických práv:	ztráta občanské cti nřždy	
18. Odsouzení: a) nepodmíněné	ano	
b) podmíněné	-	
19. Zkušební doba: a) trvání	-	
b) konec dne	-	
20. Zaveden ochranný dozor:	-	
21. Uloženo jiné omezení a jaké:	-	
22. Poznámka:	Trest vyměřen podle § 11 cit. dekretu se zřetelem na § 34 tr.z.	

Příloha 3: ZAO, pobočka Olomouc, f. MLS Olomouc, k. 145, Ls 1384/46, sčítací trestní list Marie Hönigové, zadní strana.

23. Vzdělání školní: neumí číst a psát / , umí číst a neumí psát / , vyšší vzdělání: -
 umí číst i psát / , vyšší vzdělání: -

24. Vyznání: **řim. kat.**

25. Národnost: **německá**

26. Místo činu (místo a soudní okres): **Olomouc s.o. dtto.**

27. Osířela po otci od roku svého věku,
 po matce od roku svého věku.

28. Původu manželského, nemanželského:

29. Rodiče žijí: a) ve společné domácnosti
 b) odděleně

30. Žije u rodičů u matky
 u otce u jiné osoby

31. Počet nezletilých sourozenců:

32. Výchova: a) u rodičů neb aspoň u jednoho z nich od do roku
 b) mimo domov od do roku

33. Navštěvovala školu od do roku

34. Povolání a postavení: a) otce
 b) matky

35. Byla ve výchovně od do roku

36. Duševní a tělesné vady:

37. Náruživostí:

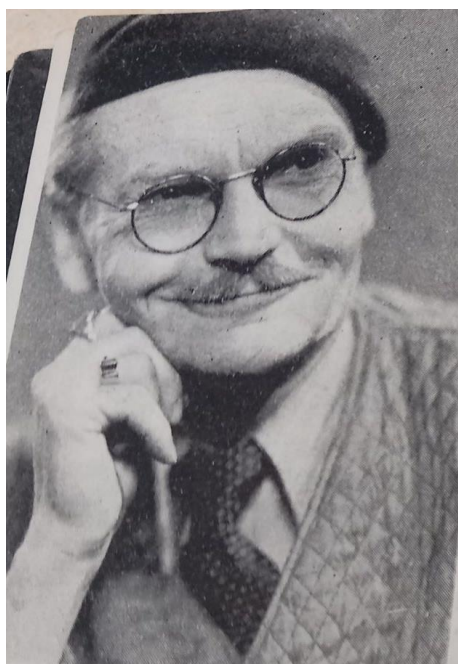
Datum: **Olomouc, 21. prosince 1946.** Podpis:

Zpětnost: **Vyplňuje úřad rejstříku trestů.**

	Krádež		Podvod		Zpro- něvěra		Poško- zení věci		Trestné činy proti bezpeč- nosti těla a života		Trestné činy proti mrav- nosti		Tuláctví	Žebrot	Jiné trestné činy	
	z.	p.	z.	p.	z.	p.	z.	p.	z.	p.	z.	p.			z.	p.
Trest pro první trestný čin vůbec uložen																
Trest pro poslední trestný čin téhož druhu vykonán																
Celkem trestána dosud krátě																

Úřad rejstříku trestů: Datum: Podpis:

Příloha 4: Fotografie Reného Hradeckého. In: Ročenka Městského divadla v Olomouci v prvním roce osvobozené republiky 1945-1946, s. 50.

Příloha 5: Fotografie Stanislava Langera. In: Ročenka družstva českého divadla v Olomouci 1941-42.

Příloha 6: NA Praha, f. Úřad říšského protektora, Praha, k. 127, sign. 114-129-1/92, Fragebogen zur Feststellung der deutschen Volkszugehörigkeit (dotazník kurčení německé národnosti) od Marie Hönig, přední strana.

92

Fragebogen

zur Feststellung der deutschen Volkszugehörigkeit

(innerhalb längstens 2 Wochen zu beantworten)

1. Familienname (Surname) Hönig
 Rufname (Vorname) Marie

2. Familienstand: ledig, ~~verheiratet~~, ~~verwitwet~~, ~~geschieden~~ (Nichtzutreffendes streichen)
 verheiratet mit _____ geborene _____
 geb. am _____ in _____

3. Geburtsjahr: 1899
 Geburtstag: 15. August
 Geburtsort: Libenschnitz 4. Bezirk
 Politischer Bezirk: Prámu Gerichtsbezirk: Prámu

4. Wohnort und Anschrift am 16. 6. 1939: Olmitz, Marsgrund 2
 Politischer Bezirk: Olmitz Gerichtsbezirk: Olmitz

5. Heimatzuständig am 10. 10. 1938 nach:
 Politischer Bezirk: Olmitz Gerichtsbezirk: Olmitz

6. Staatsangehörigkeit
 a) vor dem 15. 3. 1939: C. S. R.
 b) vor 1919: tschech. National, österr. ungar. monarchie.

7. Beruf: Schrauppschleimerin

8. Muttersprache: ~~deutsch~~ tschechisch ~~slowakisch~~
 Sprachkenntnis: deutsch tschechisch ~~slowakisch~~
 (Nichtzutreffendes streichen)

9. Haben Sie gedient?
 a) bei einem österreichisch-ungarischen Truppenteil?
 b) bei einem tschecho-slowakischen Truppenteil?
 c) in der tschechischen Legion?
 (Falls ja, bei welchem Truppenteil, von wann bis wann, welches ist die letzte Charge?)

Příloha 7: NA Praha, f. Úřad říšského protektora, k. 127, sign. 114-129-1/92, Fragebogen zur Feststellung der deutschen Volkszugehörigkeit (dotazník k určení německé národnosti) od Marie Hönig, zadní strana.

10. Welchen deutschen oder tschechischen Vereinen, Verbänden, Gewerkschaften, Berufs- oder sonstigen Organisationen gehören oder gehörten Sie an?
Organisation tschech. Schauspieler, Prag

11. Welche Volkszugehörigkeit hat oder hatte Ihr (e) Ehe (mann)? (frau):
 deutsch, tschechisch, */*

12. Welche Angaben über Ihre Zugehörigkeit zum deutschen Volke können Sie sonst noch machen (z. B. Schulbesuch, Zugehörigkeit zur SDP, NSDAP, usw., Zeugen)?

13. Ich versichere nach bestem Wissen und Gewissen, daß keiner meiner 4 Großeltern (mütterlicher- wie väterlicherseits) der jüdischen Rasse oder Religion angehört oder angehört hat.
niemand

14. Ich versichere, daß ich mich zum deutschen Volkstum bekenne. *ja.*

Wohnort und Wohnung: *Prag, Marschgraben 2*

Datum: *7/II. 1944.*

Staatsgelehrer *greitagswals*
 ausgefertigt am *4.8.1944*
 DER LANDESDIREKTOR IN MÄHREN
 Reichsstatistikverwaltung in Brünn.

Hönig Marie
 (Unterschrift)

Von Kreisleitung NSDAP - *nicht* - befürwortet
 Schreiben vom *27.8.1944*
 Von R. u. S. - Dienststelle *wilf* - befunden
 Schreiben vom *19.7.1944*

(Dieser Bogen darf nicht zusammengefaltet werden)

Příloha 8: ZAO, pobočka Olomouc, f. MLS Olomouc, k. 145, Ls 1348/46, rozsudek Marie Hönigové, 18. 12. 1946.

27
Ls 1348/46

J m é n e m r e p u b l i k y I

Mimořádný lidový soud v Olomouci uznal po veřejném hlavním přelíčení dne 18. prosince 1946, takto právně:

Obžalovaná
Marie Hönigová, členka opery býv. něm. divadla v Olomouci, nar. 15. 8. 1899 v Ivančicích u Brna, t.č. ve vazbě,

j e s t v i n n a ,

že v době zvýšeného ohrožení republiky,

1/ propagovala a podporovala nacistické hnutí tím, že jako Češka přistoupila asi v r. 1941 k něm. národnosti, veřejně dávala své sympatie k Němcům najevo, zdravila nacistickým pozdravem, urážela veřejně oba prezidenty republiky, vychvalovala mezi členy divadla Hitlera a nacismus, dále byla ve styku s Olomouckým gestapem jako informátorka a kontidentka ohledně divadla,

2/ v zájmu a ve službách nepřítelů, t.j. Německa, udala za okupace opětovně řed. měst. divadla v Olomouci Stanislava Langra pro jeho činnost, t.j. pro jeho protiněmecké smýšlení a dále v r. 1942 René Hradeckého pro jeho činnost, t.j. vysmívání se Němcům, čímž spoluzavinila ztrátu svobody čsl. občana, t.j. René Hradeckého,

č i m ž s p á c h a l a

zločin podle § 3 odst. 1, 11 dekretu presidenta republiky ze dne 19. června 1945 č. 16 Sb. o potrestání nacistických zločinců, zrádců a jejich pomahačů ve znění zák. z 24. ledna 1946 č. 22/46 Sb. a

o d s u z u j e s e z a t o

podle § 11 cit. dekretu se zřetelem k § 34 tr.z. k trestu těž. žaláře v trvání deseti roků.

Podle § 55a/ tr.z. započítává se do trestu vazba zajišťovací od 13. 12. 1946 - 10 1/4 hod. do 18. 12. 1946 - 13.45 hodin.

Podle § 14 lit. a/ cit. dekretu pozbývá obžalovaná občanské cti na vždy.

Podle § 14 lit. b/ cit. dekretu odyká obžalovaná celý trest ve zvláštních nucených pracovních oddílech.

Podle § 14 lit. c/ cit. dekretu propadá jmění obžalované ve prospěch státu.

Podle § 389 tr.ř. jest obžalovaná povinna nahraditi náklady trestního řízení.

Mimořádný lidový soud v Olomouci,
dne 18. prosince 1946.

Za opis kancelář lid. soudu
v Olomouci dne 18.2.1946.

Předseda senátu: Dr. Chlebníček

440

Příloha 9: *Bývalá členka olomoucké opery odsouzena na 10 let.*
Osvobozený Našinec, č. 289, 19. 12. 1946, s. 5.

Bývalá členka olomoucké opery odsouzena na 10 roků

Ve středním zasedání lidového soudu v Olomouci byl projednáván případ bývalé členky olomoucké opery Marie Hönigové, která přestoupila k národnosti německé a nakonec se dala i do služeb gestapa. Jako svědci byli vyslechnuti členové olomouckého divadla, mezi nimi R. Hradecký, Kubešová, Kněžíková a jini. Člen gestapa Rauner potvrdil, že Hönigová byla gestapem vedena jako konfidenka, která udala řed. městského divadla St. Langra i R. Hradeckého. Za zločin udavačství a propagování nacismu, byl Hönigové vyměřena trest 10 roků těžkého žaláře. Doživotního za-

Marie Höningová na 10 let těžkého žaláře

Styděla se za své češství

Marie Höningová, nar. 1899, bytelná v Olomouci předstoupila včera jako obžalovaná před lidový soud. Obžaloba jí kládla za vinu, že se přihlásila v roce 1941 k německé národnosti, veřejně dávala najevo své sympatie k německému režimu, urážela oba presidenty republiky, vychvalovala před členy divadla Hitlera, byla ve styku s olomouckým gestapem jako informátorka a konfidantka a že udala ředitele městského divadla Stan. Lingra a režiséra René Hradeckého, čímž zavinila zrádu svobody čel. občanů. Obžalovaná se hájila, že tak činila ve strachu před gestapem. Během přelíčení byli vyslechnuti svědci, členové českého divadla i čeští členové býv. německého divadla, kteří potvrdili,

že Höningová byla horlivou nacistkou, že nacismus byl jí náboženscím a Hitler bohem, že měla jeho obraz ve všech místnostech svého bytu, i na záchodě, že se styděla za to, že byla Češkou a že se dopustila hrubých urážek obou presidentů republiky, že vyhrožovala koncentrákem v autobuse při zájezdu divadla do Zlína. Kurt Rauner, zaměstnanec gestapa, jako svědek vypovídal, že obžalovanou poznává a pamatuje si, jak chodila na gestapo ve věci Stan. Lingra a René Hradeckého. Mimořádný lidový soud v Olomouci uznal Marii Höningovou vinnou a odsoudil ji po zásluze podle všech bodů obžaloby k 10 letům těžkého žaláře, který si odpyká v pracovních oddílech, a k ztrátě občanské cti navždy.

R o z s u d e k .

J m é n e m r e p u b l i k y !

Mimořádný lidový soud v Olomouci uznal po veřejném hlavním
přelíčení dne 19. srpna 1946, konaném takto, právem:

Obžalovaná

Marie H o d í k o v á ,

nar. 10.5.1903 v Újezdě, vdaná, býv. vrchní dozorkyně, bytem
v Olomouci, Pavelčákova č. 25., t.č. ve zdejší vazbě ve sběrném
táboře v Olomouci - Hodolanech,

jest v i n n a ,

že v době zvýšeného ohrožení republiky:

ad I. od r. 1940 do r. 1942 v Olomouci byla činovnicí, totiž
Blockhelferin NSV a NSF, tedy jiných fašistických organizací
přibližné povahy jako ty, které jsou v § 3, odst. 2 retr.dekr.
výslovně jmenovány,

ad II. v zájmu a ve službách nepřítelů, t.j. Německa a využívajíc
situace, přivedené nepřátelskou okupací:

1/ koncem června 1942 u správce věznice německého Amtsgerichtu
v Olomouci udala:

- a) že Julie Blažejová je rebelantka, která poždívá celý
kriminál,
- b) Emilii Lipnerovou v r. 1943, že se pokusila odeslat do-
pis z věznice,
- c) v létě 1944 Bedřicha Pivoňku, že přenáší zprávy mezi
mužským a ženským oddělením věznice,

2/ v listopadu 1943 u gestapa v Olomouci udala blíž nezjistě-
nou Češku pro výrok, že nejlépe se směje, kdo se směje naposled
a že obviněná a Němci se již dlouho nebudou smát,

3/ u správy německé věznice a u gestapa v Olomouci v druhé polo-
vině r. 1942 udala Mladu Petřkovou, že na balíčku jí doručě-
ném měla napsáno: "děvčata držte se!" *le mladá* *ly mladá* *mladá*

3/ v létě 1944 ve službách Německa dopustila se v Olomouci zloči-
nu podle § 98 a) tr.z. tím, že 71 letou stařenu, Češku, kopla,
tedy skutečné násilí jí učinila, aby na ni vynutila nějaké
jednání, totiž, aby šla rychleji do krytu,

čímž s p á c h e l a

ad 1. zločin podle § 3, odst. 2 retr. dekr.

Příloha 12: ZAO, pobočka Olomouc, f. MLS Olomouc, k. 90, Ls 804/46,
rozsudek Marie Hodíkové, 19. 8. 1946, zadní strana.

ad II. zločin podle § 11 retr.dekr.
ad III. zločin podle § 5, odst. 2 a) retr.dekr.

a o d s u z u j e s e

podle § 5, odst. 2 retr.dekr. s ohledem, na § 34 tr.z. k trestu těž-
kého žaláře na dobu 20 roků a podle § 389 tr.ř. k náhradě nákladů
trestního řízení.

Do trestu se započítává podle § 55 a) tr.z. vazba zajišťovací
a vyšetřovací od 15.5.1945 - 14 hod. do 19.8.1946 - 14 hod.45 min.

Podle § 14 lit. a) retr.dekr. pozbývá obžalovaná občanské cti
navždy.

Podle § 14 lit. b) retr.dekr. odpyká obžalovaná celý trest ve
zvláštních nucených pracovních oddílech.

Podle § 14 lit. c) retr.dekr. propadá celé jmění obžalované
ve prospěch státu.

Naproti tomu o s v o b o z u j e s e obžalovaná dle § 259
odst. 2 tr.ř. od obžaloby:

že v době zvýšeného ohrožení republiky v zájmu a ve službách nepří-
tele, t.j. Německa a využívaje situace přivoděné nepřátelskou oku-
pací koncem června 1942 u správce věznice německého Amtsgerichtu
v Olomouci udala:

Julii Blažejovou, Anastazii a Ninu Krejčíříkovou, že nejsou
spokojeny s jídlem

čímž prý spáchala

další faktum zločinu podle § 11 retr.dekr.

Mimořádný lidový soud v Olomouci,
dne 19. srpna 1946.

Chtěla se vozit ve zlatém kočáře

V pondělním zasedání lidového soudu byl projednáván případ Marie Hladíkové z Olomouce, bývalé vrchní dozorkyně vězňů, které bylo za vinu kladeno několik zločinů: členství v několika nacistických organizacích, udavačství a zločin veřejného násilí, kterého se dopouštěla na četných vězněných ženách. O brutalitě Hladíkové svědčí fakt, že nedovolila ani jedné české dívce, aby se rozloučila se svým otcem, který byl odsouzen k smrti, že skopala jednu 71letou stařenu, aby ji donutila k rychlejší chůzi do krytu a mnoho jiných podobných neurvalostí. Hladíková prohlašovala, že po vyhrané válce bude jezdit ve zla-

tém kočáře a o Češích prohlašovala, že nejsou lidé. Za všechny tyto zločiny jí byl vyměřen spravedlivý trest 20 roků těžkého žaláře. Stejněho trestu se dostalo i Josefu Wágnerovi z Vojtiškova za úklady o republiku. K patnácti roků těžkého žaláře byl odsouzen A. Dittrich ze Skrbeně, protože udal českého občana a na jeho úkor se obohatil. Jan Klein ze Sternberka byl odsouzen za členství v nacistické organizaci k šesti roků a z téhož zločinu se odpovídal i F. Josef Laumann z Olomouce, jemuž byl vyměřen trest pěti roků těžkého žaláře. Stejněho trestu se dostalo i J. Otrubovi z Rýmařova za členství v SS oddílech. - ug.

Příloha 14: ZAO, pobočka Olomouc, f. MLS Olomouc, k. 196, Ls 307/47, protokol o konfrontaci obviněné Romany Sedláčkové s bývalým členem gestapa Kurtem Raunerem, 14. 1. 1947, strana první.

Tk XVIII 4366/46

49

P r o t o k o l

sepsaný u krajského soudu v Olomouci, odd. XVIII, dne 14.1.1947
Přítomní podepsaní:

Z vazby předvedena obviněná Romana Sedláčková a svědek Kurt Rauner a byla provedena s nimi konfrontace:

Svědek Kurt Rauner opakuje obviněné do očí výpověď, jak jest uvedena na l.č. 67 a dodává:
Netvrdím, že jste byla konfidentkou krim. úředníka gestapa Bartla, nýbrž že jste byla jeho důvěrnicí. My jsme na gestapu rozlišovali mezi informátory a důvěrníky. Informátoři činili nám dobrovolně různá udání z politických deliktů. Důvěrníci byli bráni v potaz v případě, že došlo k šetření nějakého případu, kde nebylo jisto, zda se jedná o čin politického nebo jiného rázu. Jako příklad uvádím:
Vrh. insp. Kukatschka byl důvěrníkem gestapa. Když třeba došlo k nějaké železniční katastrofě a my jsme vyšetřovali zda snad nemá politické pozadí, zda tady nejde o sabotáž dotázali jsme se Kukatschky jako našeho důvěrníka železn. správy. Byl to tedy takový odborný znalec z určitého sektoru veřejného nebo hospodářského života.
O Vás nemohu ovšem říci, zda jste byla takovou odbornou důvěrnicí Bartlovou z oboru železniční dopravy, neboť nevím, zda Bartl Vás označoval zcela přesně dle hořejší terminologie. On mně o Vás řekl, že jste jeho důvěrnicí, já ovšem nevím, zda měl na mysli to, co jsem o důvěrnících řekl shora, či zda dával pojmu důvěrník jiný smysl. Viděl jsem Vás jednou v r. 1944, což si pamatuji z toho že v r. 1943 jsem byl mimo službu a tedy rozhodně to muselo být v r. 1944, když jsem vešel do kanceláře k Bartlovi a Vy jste tam u něho seděla.

Obviněná Sedláčková:

Rozhodně popírám, že bych byla s gestapákem Bartlem v nějakých stycích a dokonce jeho důvěrnicí. Bartla jsem několikrát viděla, když dělal kontrolu vlaků. Myslím, že to bylo nejvýše dvakrát a tak jsem ho poznala. Prostřednictvím vrh. insp. Kukatschky jsem však znala Františka Langra. Někdy koncem 1942 nebo počátkem 1943 jsem byla

Příloha 15: ZAO, pobočka Olomouc, f. MLS Olomouc, k. 196, Ls 307/47, protokol o konfrontaci obviněné Romany Sedláčkové s bývalým členem gestapa Kurtem Raunerem, 14. 1. 1947, strana druhá.

na gestapu v Olomouci za Langrem a chtěla jsem ho prosit aby pomohl mému tehdejšímu milenci Boudovi, anebo snad jistě Vankové, která byla dcerou mého známého vlakvedoucího Josefa Vanka z Holice. Pamatuji si, že jsem v té době byla na gestapu dvakrát a přimlouvala jsem se tam za ony dva a nevím, v kterém případě to bylo, když jsem čekala na chodbě na Langra a kolem šel Bartl ještě s nějakým kudrnatým mužem a Bartl se mně ptal, co zde dělám a pozval mne do své kanceláře. Tam jsem chvíli seděla, ale nemohu si vzpomenout, že bych tam byla viděla Vás, ačkoliv je to možné. Tehdy jsme se bavili zcela běžně a od té doby nikdy jsem nebyla v kanceláři Bartlově a nikdy jsem s ním na gestapu nemluvila. Později jsem ho jen několikrát viděla venku při různých příležitostech. Bartl byl také jednou v bytě, čekal na mne, a když jsem přišla ze služby, ptal se mne, zda něco nevím o průvodčí Sidonii Barthů, kterou jsem tehdy měla v závěku. Bartl mně říkal tehdy, že ho posílá J. Nickmann, ježto Barthů-ová je v podezření. Domnívám se, že ji považovali za vyzvědačku, ale možná také, že jen za zlodějkou. Já jsem tehdy Bartlovi, že o ní nevím nic jiného, než že koná službu špatně, že se proto nehodí, že nejraději se baví s německými důstojníky, sedí s nimi v kupé a kouří. Barthů nebyla pak dlouho ve službě, poněvadž pak měla nějaký případ zpronevěry peněz. Bartl rozhodně Vám nemluvil pravdu, když o mně říkal, že jsem jeho důvěrnice.

Svědék Kurt Rauner:

Netvrdím, že Bartl mluvil pravdu a jest možné, že Vás přede mnou vydával za svoji důvěrnicí, ač jste jí ve skutečnosti nebyla. Takové případy jsem u Bartla poznal. Jest také možné, že jsem Vás tehdy u Bartla viděl někdy počátkem roku 1943 neboť nyní si vzpomínám, že jsem onemocněl a přestal konat službu teprve 20. dubna 1943 takže předtím jsem Vás tam mohl vidět.

Hl. dikt. schv.

Sk. a pod.

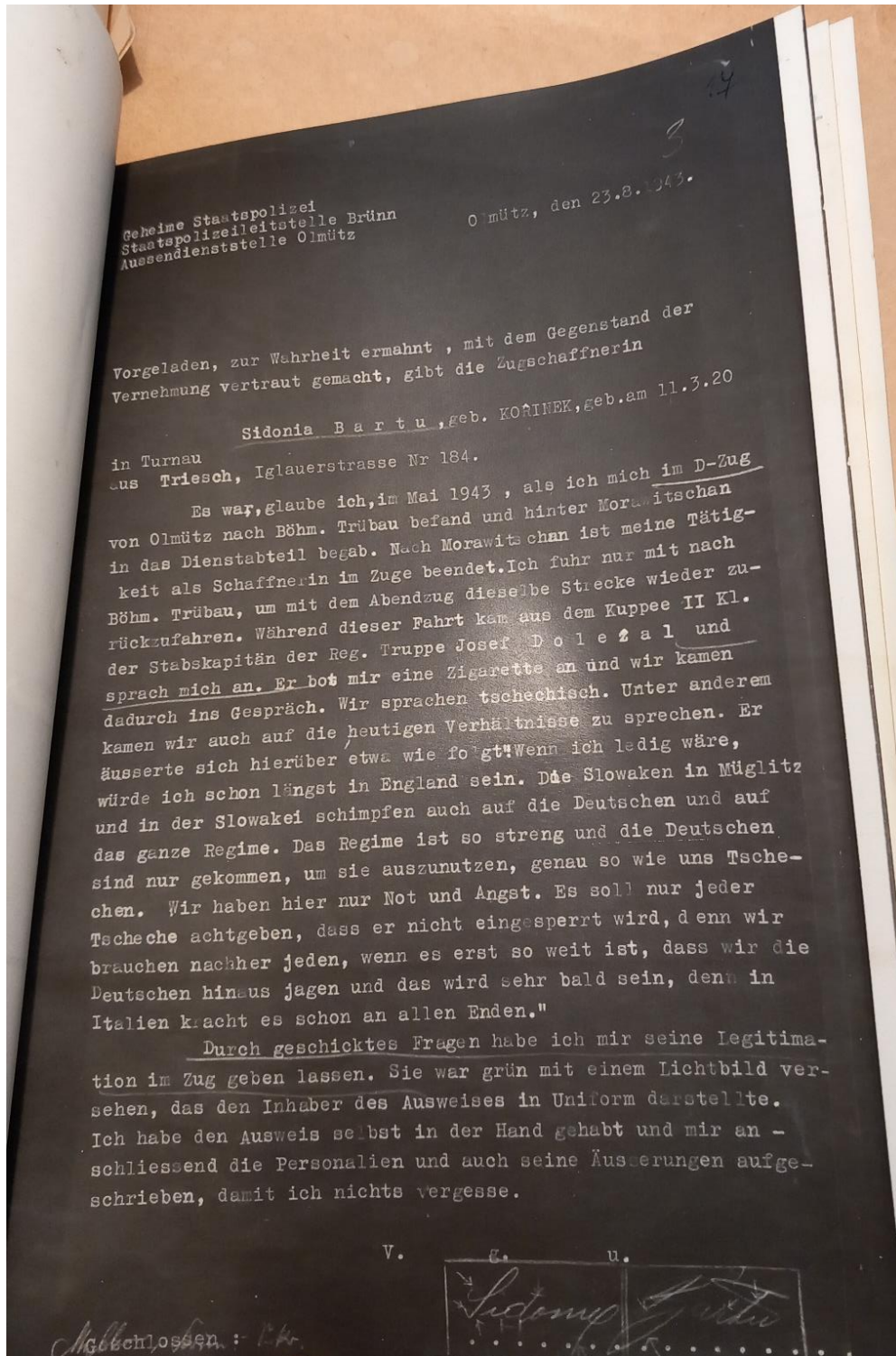
s tím, že obviněná byla zpět do vazby odvedena v 12.30 hod.

Sedláčková

Kurt Rauner
Mučka 'Hora' Romane

Šesták

Příloha 16: ABS Praha, f. S Olomouc, sign. S-110 d, fotokopie, udání
Zdeny Bártů na Josefa Doležala, 23. 8. 1943.

Příloha 17: ABS Praha, f. S Olomouc, sign. S-110 d, fotokopie, zpráva o udání Zdeny Bártů na Josefa Doležala, 14. 10. 1943.

Olmütz, den 14.10.1943. ⁵

Ad.-Stelle Olmütz
B.Nr. III B 471/43 g

Vermerk:
Das Gericht der 540. Division St.L. 249/43, fragt im Schreiben vom 27.9.43 über die Stapoleit Brünn an, ob die Zeugin Bartu von der hies. Dienststelle zur Verschwiegenheit verpflichtet wurde und ob die Bartu die Meldung über den beschuldigten Doležel gleich nach der Tat abgegeben hat.

G. Müller
Krim. Sekr.

Geheim!

1.) Schreiben:

Urschriftlich
der Geheimen Staatspolizei
Staatspolizeistelle Brünn
z.Hd. v.H-Obersturmbannführer Nö l l e o.V.

Geschrieben am 15.10. durch *H.*
Abgehandelt am 15.10. durch *G.*

in Brünn
nach Erledigung zurückgereicht.

Die Bartu war von einem Beamten meiner Dienststelle als Vertrauensperson geworben und zur Verschwiegenheit verpflichtet. Sie gab vor der Verpflichtung an, dass sie im Dienste als Zugschaffnerin oft in die Lage komme, deutschfeindliche Äusserungen seitens der Fahrgäste anzuhören und fragte, was sie in solchen Fällen zu tun habe. Der Beamte belehrte sie dahingehend, dass sie sich die gehörten Äusserungen sofort aufschreiben solle, um sie dann auch später mit Sicherheit vor Gericht bezeugen zu können. In diesem Sinne hat die Bartu dann auch in Zukunft gehandelt. Sie hat die Äusserung des Doležel gleich am nächsten Tage in tschechischer Sprache der hiesigen Dienststelle übergeben. Diese Anzeige wurde aber nicht sofort weitergeleitet, sondern D. von hier aus überwacht. Die Überwachung hat zwar nichts Nachteiliges gegen den Beschuldigten ergeben. Weitere Ermittlungen liessen aber erkennen, dass D. sehr schwer zugänglich ist und in Kreisen verkehrt, die nicht als deutschfreundlich zu bezeichnen sind. Daraufhin wurde der Vorgang erst an das Gericht abgegeben. Die Angaben einer neuen Person werden immer erst mit Vorsicht aufgenommen und einer Überprüfung unterzogen.

v souhlase s ministerstvem školství, věd a umění a s národním podnikem Baťa, který gumové holinky vyrábí. Národní podnik Baťa přidělí holinky své prodejně, která jejich množství ohlásí správě školy. Učitelé pak vyberou od dětí, docházejících do školy ze vzdálených míst, příslušné ústřížky a peníze, za které nakoupí pro žactvo zboží. Tímto způsobem bude postaráno o zásobování venkovské školní mládeže obuví pro podzimní a zimní nepohodu.

Půjčování pojezdových jeřábů ČSD. Ředitelství státních drah jsou oprávněna půjčovat mimořádným zájemcům své převozní kolejové jeřáby pro práce, konané na místech, kde jsou zřízeny vhodné koleje. Jeřáby mají k dispozici jeřáby s parním a ručním pohonem o nosnosti od 10 do 50 t. O podmínkách zapůjčení podají zájemcům informace všechny služebny ČSD.

10 roků těžkého žaláře udavačce. 28letá Zdenka Hyndrichová, bývalá průvodčí tramvaje z Prostějova, byla souzena v pátek 8. října lidovým soudem v Olomouci pro udavačství. Za okupace udala gestapu několik občanů české národnosti pro protiněmecké výroky a pro vyhýbání se

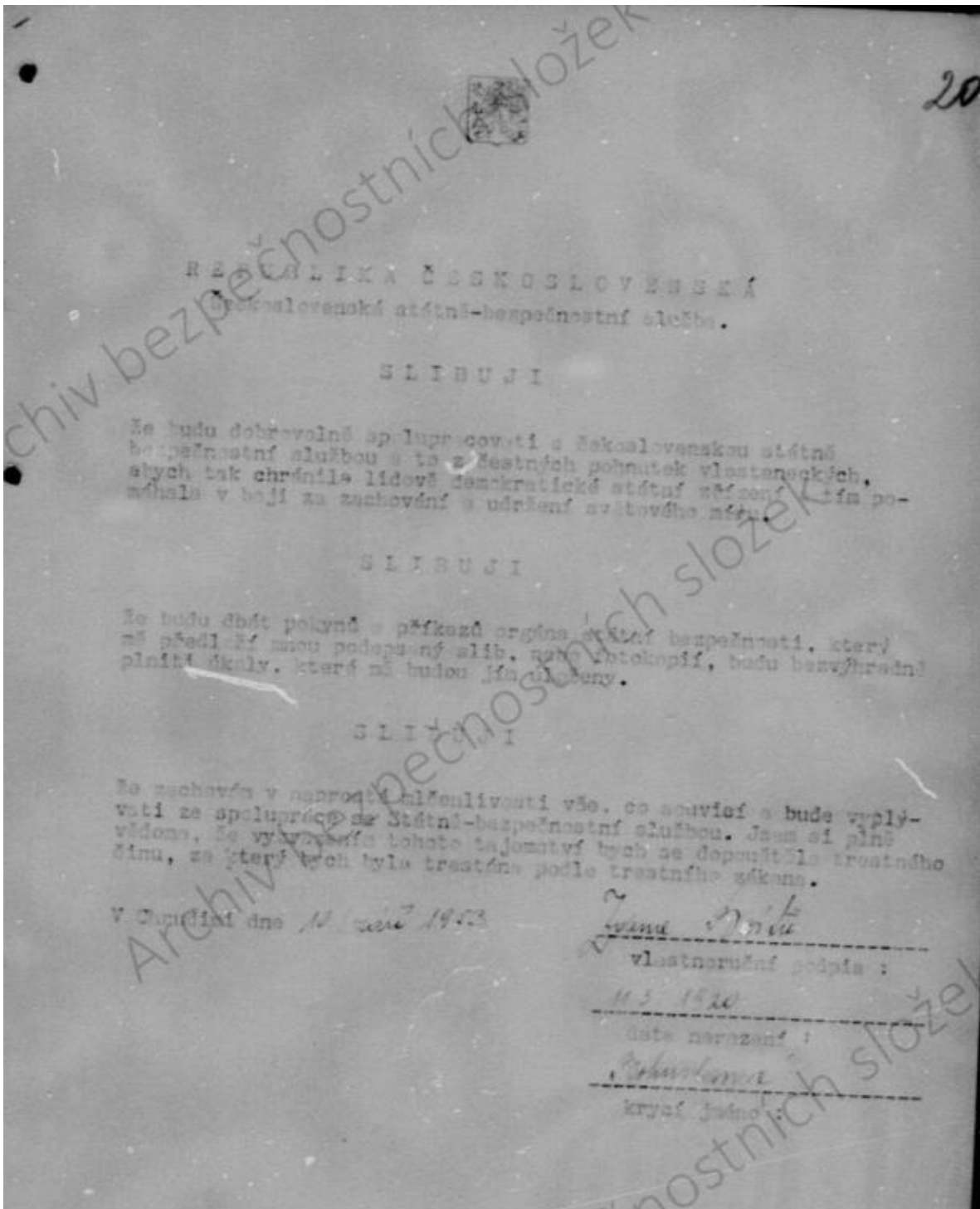
pracovní povinnosti. Lidový soud ji odsoudil k 10 letům těžkého žaláře. -jl-

50 let trvání oslaví sbor Česko-bratrské církve evangelické v Olomouci v neděli 10. října slavnostními bohoslužbami, které vykoná nejvyšší představitel církve synodní senior Th. Dr. Jos. Křenek v chrámu v Husově třídě.

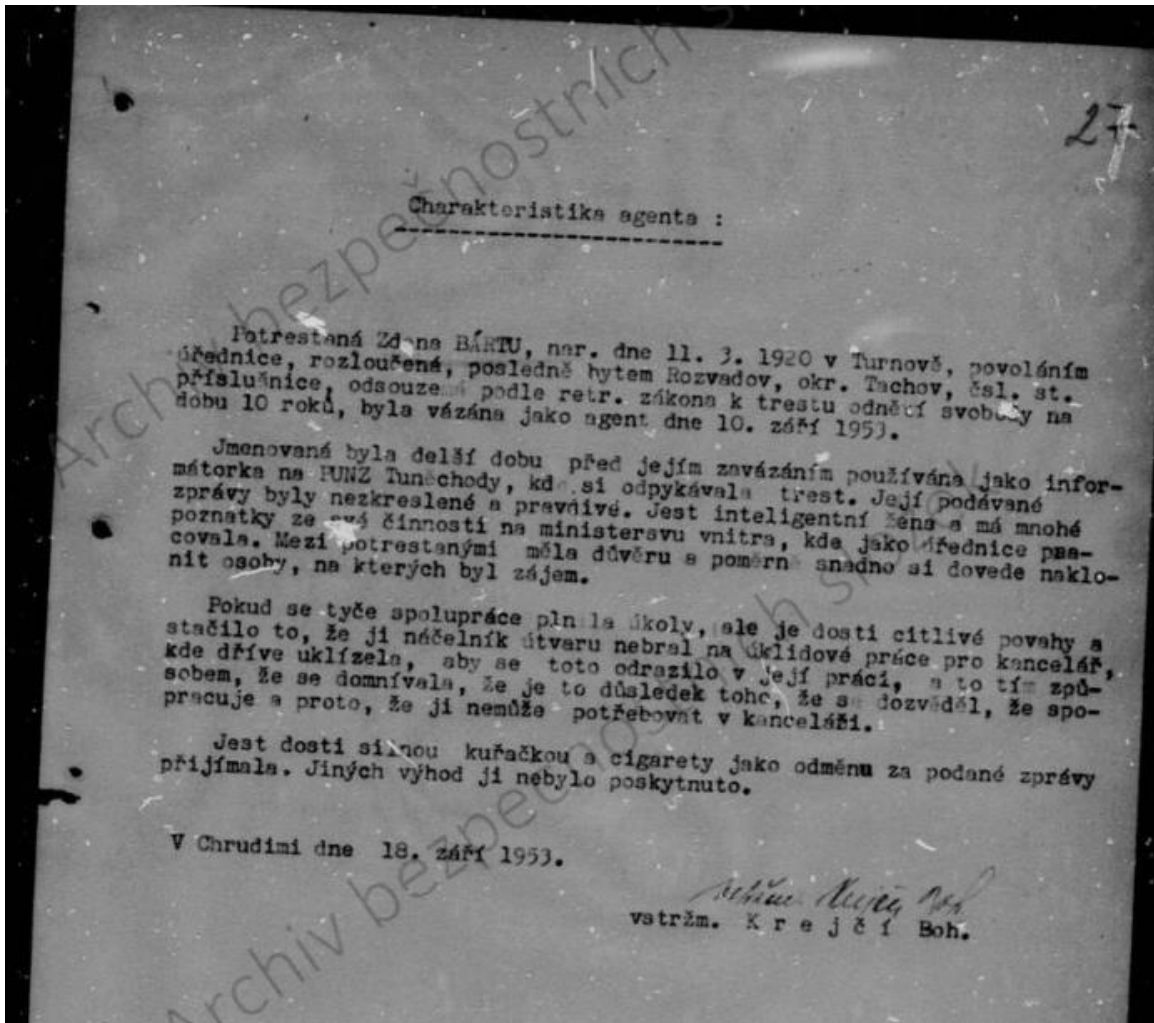
Ujstraňný trest mladým lupičům

V pátek 8. října se zodpovídali před olomouckou porotou 24letý šofér Josef Nový a 21letý dělník František Rieger, oba ze Slavonína. Obžalování 20. července t. r. navštívili jeden hostinec v Olomouci, kde se opili. Při odchodu se seznámili u šatny s obchodníkem J. Nohavicou, který jim nabídl hrst kávy, které měl plnou aktovku. Obžalování jej přemluvili, aby šel s nimi a zavedli ho do tmavé uličky, kde mu aktovku s kávou vytrhali a pokoušeli se utéci. J. Nohavica je pronásledoval, a tu se oba mladenci na něj vrhli, zbilí jej do bezvědomí a s kofítky utekli. F. Rieger a J. Nový byli u soudu porotou vinní a odsouzeni každý k 3 měsícům těžkého žaláře. -jl-

Příloha 20: ABS Praha, sbírka Svazky tajných spolupracovníků (TS), arch. č. TS-36754 MV, svazek č. 36754 MV, tištěný dokument slibu spolupráce s StB, podepsáno Zdenou Bártů, 10. 9. 1953.

Příloha 21: ABS Praha, sbírka Svazky tajných spolupracovníků (TS), arch. č. TS-36754 MV, svazek č. 36754 MV, charakteristika agenta.

27

Charakteristika agenta :

Potrestaná Zdenka BARTU, nar. dne 11. 3. 1920 v Turnově, povoláním dřednice, rozloučená, posledně bytem Rozvadov, okr. Tachov, čl. st. příslušnice, odsouzená podle retr. zákona k trestu odnětí svobody na dobu 10 roků, byla vázána jako agent dne 10. září 1953.

Jmenovaná byla delší dobu před jejím zavázáním používána jako informátorka na HUNZ Tanechody, kde si odpykávala trest. Její podávané zprávy byly nezkrášené a převdivé. Jest inteligentní žena a má mnohé poznatky ze své činnosti na ministerstvu vnitra, kde jako dřednice pracovala. Mezi potrestanými měla důvěru a poměrně snadno si dovede naklonit osoby, na kterých byl zájem.

Pokud se týče spolupráce plnila úkoly, ale je dosti citlivé povahy a stačilo to, že ji náčelník útvaru nebral na uklidové práce pro kancelář, kde dříve uklízela, aby se toto odrazilo v její práci, a to tím způsobem, že se domnívala, že je to důsledek toho, že se dozvěděl, že spolupracuje a proto, že jí nemůže potřebovat v kanceláři.

Jest dosti silnou kuřačkou a cigarety jako odměnu za podané zprávy přijímala. Jiných výhod jí nebylo poskytnuto.

V Chrudimi dne 18. září 1953.

Krejčí Boh.
vstržm. K r e j č í B o h.

Příloha 22: MZA Brno, fond Gestapo Brno, k. 195, inv. č. 1, protokol s Antoníí Kollmannovou – oznámení na J. Tauwinkela, 2. 9. 1939, přední strana.

2

Dauerdienst. *16/9/39* Olmütz, den 2. ~~August~~ *September* 1939.

1.) Reg.eintragen.

Freiwillig erscheint die Landwirtin Antonie K o l l m a n n, geb.am 21.9.82 zu Prossinowitz, Volksdeutsche, verheiratet, röm.kath., wohnhaft in N e d w e i s Nr. 20 und gibt folgendes zu Protokoll:

Heute gegen 12 Uhr mittags befand ich mich geschäftlich in Schnobolin. Auf dem Nachhausewege traf ich den mir bekannten Eisenbahner T a u w i n k e l aus Nedweis, welcher sich in Begleitung einer mir unbekanntem Frau befand. Tauwinkela und diese Frau fuhren mit dem Rade, während ich zu Fuss ging. Ich hörte nun, wie Tauwinkel, als er an mir vorbeifuhr, folgendes äusserte:

" S mokrym provazem nařezat po holé prdele, jak oni to delaji se židami a s Poláky," das heisst auf deutsch:

" Mit einem nassen Strick soll man den Deutschen den nackten Hintern vollhauen, so wie sie es mit den Juden und den Poľen machen."

Bei dieser Aeßserung sah mich Tauwinkel höhnisch lachend an. Bemerken möchte ich noch, dass Tauwinkel mich genau kennt und auch weiss, dass ich eine Deutsche bin.

Die Frau, welche sich in Begleitung des Tauwinkel befand, ist mir nicht bekannt.

Diesen Vorfall habe ich sofort dem Zellenleiter der NSDAP in Nedweis, Franz Skacel, gemeldet, welcher die Staatspolizei in Olmütz verständigt hat.

Weitere Angaben kann ich nicht machen. Ich habe die reine Wahrheit gesagt.

Příloha 23: MZA Brno, fond Gestapo Brno, k. 195, inv. č. 1, protokol s Antoníí Kollmannovou – oznámení na J. Tauvinkela, 2. 9. 1939, zadní strana.

v. g. u.

Antonina Kollmann

g. w. o.

München, Hr. Ets.

1. Tauwinkel wurde in das Kreisgerichtsgefängnis eingeliefert.
2. Der Vorstand des Hauptbahnhofes in Olmütz, Suchanek, wurde von der Festnahme des Tauwinkel in Kenntnis gesetzt.
3. Dem Herrn Leiter zur Kenntnis.

Příloha 24: MZA v Brně, f. Gestapo Brno, přepis nahraného výslechu
Jaroslava Tauvinkla na olomouckém gestapu, 11. 9. 1939.

II BM

Olmütz, den 11.9.1939.

N i e d e r s c h r i f t .

Aufgenommen mit Jaroslav T a u w i n k e l, geb.
1.7.1894 in Rohrbach Bez.Brünn, zust. nach Rohrbach,
tschechosl. Religion,verheiratet,Tscheche,Nedweis bei
Olmütz Nr.61 wohnhaft, der sich in Polizeihaft befindet,
mit dem Sachverhalt bekannt gemacht, zur Wahrheit ermahnt,
folgendes angibt.

Ich bin Eisenbahner und am Hauptbahnhof in Olmütz
beschäftigt.Im privaten Leben war ich seid dem Jahre
1926 in der sozialdemokratischen Arbeiterpartei in Nedweis
als Schriftführer und Kassier tätig. Diese Partei wurde
jedoch im Oktober 1938 aufgelöst,und so trat ich in die
tschechische Partei narodní souručenství, auf deutsch,
/ tschechische Volksgemeinschaft/ ein.

Am 2 September 1939 fuhr ich und meine Frau mit dem
Fahrrad von Olmütz nach Nedweis. Hinter Schnobolin,
gesellte sich eine Frau zu uns, die weder ich noch meine
Frau kannte. Wir kamen zusammen ins Gespräch und überholten
dabei die Antonie Kollmann, welche ebenfalls auf den Wege
nach Nedweis sich befand. Wir fahren alle drei sehr rasch
an der Kollmann vorbei, ohne dass ich irgend welche Be-
merkungen machte. Als ich nach hause kam legte ich mich
schlafen, da ich am selben Tage Nachtschicht anzutreten
hatte. Gleich darauf wurde ich von der Polizei auf die
Gestapo gebracht.

Ich habe diesen Angaben nichts mehr zu zufügen.
Da ich nur tschechisch spreche und verstehe wurde mir
diese Einvernahme in die tschechische Sprache übersetzt.

v. g. u.
Jaroslav Tauvinkl.

g. w. o.
[Signature]

Příloha 25: ABS Praha, f. S Olomouc, sign. S-110 d, návrh na skartaci svazku agentky Hyndrichové, 29. 7. 1963.

Krajská správa ministerstva vnitra
O s t r a v a .
2 odbor, 2 oddělení

V Ostravě, dne 29.7.1963.

Návrh na skartaci svazku.

Já kpt. B o l e k Karel, starší ref. 2 odboru, 2 oddělení KS-MV Ostrava
n a v r h u j í : * *Hyndrichová*

skartovat pozorovací svazek č. 6795, založený dne 2 ledna 1961 na osobu
Zdenka V O B O Ř I L O V Á roz. Kořínková nar. 11.3.1920 Turnov, národnosti
české, čl. státní příslušník, vdaná, úřednice PRUMSTAV Ostrava, bytem
Ostrava - Poruba, Komenského č. 630.

Pozorovací svazek na jmenovanou byl založen vzhledem k tomu, že
tato byla za doby okupace činná jako konfidentka gestapa a jako taková
byla v roce 1945 odsouzená k 10 ti letům vězení, z čehož si část odpy-
kala. Dále pak proto, že jde o osobu, která vzhledem ke své minulosti
mohla vejít ve styk s osobami majícími vztak k zvědce NSR.

Rozpracováním jmenované nebyly shledány v chování jmenované závady
takže případ se nejeví, že by musel býti dále aktivně rozpracováván a
n a v r h ů j í p r o t o p o z o r o v a c í s v a z e k č. 6795 na Zdenku V O B O Ř I L O V D U
s k a r t o v a t. Důležité materiály budou zařazeny do obj. sv. 69/3.

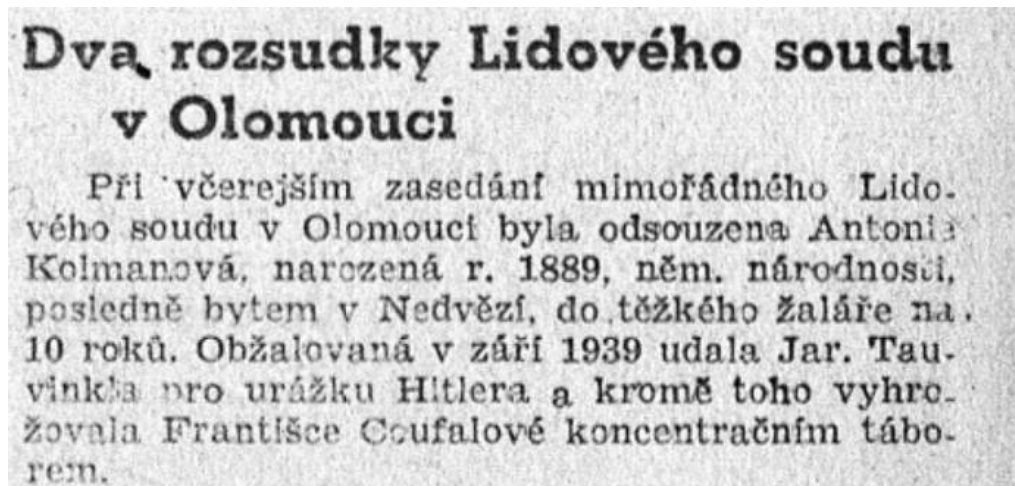
Jedna se s BL pro materiál zveřejněný a materiál
Vytvářel: *Kpt. Bolek K.*

Náčelník 2 oddělení :
f.o. rfo. Chovanec
/ kpt. Světek /

Náčelník 2 odboru KS-MV :
Flonka J.
Mjr. Flonka J. /

SVAZEK BYL PŘEDÁN PŘES OPERATIVNÍ EVIDENCI
Sib *Ostava* KOMU *Bolekov M.*
TATO ZMĚNA SE STATISTICKY VYTĚŽÍ V MĚSÍCI
červenec 1963
JAKO svazek zveřejněný a materiál zveřejněný dle
3-0 července 1963 podpis *Bolekov M.* *Ostava*

Příloha 26: *Dva rozsudky Lidového soudu v Olomouci*. Stráž lidu, č. 145, 10. 11., 1945, s. 1.

Příloha 27: *Lidová spravedlnost*. Osvobozený Našinec, č. 147, 11. 11. 1945, s. 2.

Příloha 28: Legenda k přehledu analyzovaných udavaček (viz Přílohy 29).

Ls = spisová značka

místo = na jakém úřadě se udání uskutečnilo

G = gestapo

NČ = německé četnictvo

NÚ = jiný německý úřad nebo Němec

PČ = protektorátní četnictvo

předmět = předmět udání

ČO = černý obchod

DS = držení střeliva

DZ = držení zbraně

MO = mletí obilí načerno

OČ = odbojová činnost

PČ = protiněmecká činnost

PL = protiněmecké letáky (rozšiřování, držení)

PP = porážka prasete načerno

PV = protiněmecké výroky

různé = jiné specifické předměty udání

V = vyhrožování

VČ = vymyšlená činnost

ZR = poslech zahraničního rozhlasu

ŽM = manipulace se židovským majetkem

motiv? = pravděpodobný motiv udání

MN = manželské neshody

MS = majetkový spor v rodině

N = nesnášenlivost

nac. = nacistický

SN = sousedské neshody

ZČ = zaujatost proti Čechům

Z = zlomyslnost

nár. = národnost udavačky

Č = Češka

Č -> N = přestup k německé národnosti

Č -> N? = pravděpodobný přestup k německé národnosti

N = Němka

N s žid. p. = Němka s židovským původem

projevy nac. = projevy nacistického přesvědčení

trest = počet let těžkého žaláře vyměřených rozsudkem

/ = chybějící informace

Příloha 29: Přehled analyzovaných udavačků (pozn.: data čerpána z trestních spisů jednotlivých žen).

Ls	jméno	místo	koho udala	předmět	motiv?	nár.	projevy nac.	trest
1	Ls 11/45 Marková Anežka	G	zaměstnavatele Vladimíra a Růženu Rozsypalovy	ZR, PV	pomsta	Č	/	12 let
2	Ls 14/45 Stáhalová Marie	G	manželů Ladislava Stáhalu	ZR	MIN	N	ANO	doživotí
3	Ls 19/45 Hasalová Anežka	G	sousedku Marii Smržovou	různé (VČ)	SN, strach	Č	ANO	5 let
4	Ls 28/45 Kollmannová Antonie	G	spoluobčana Jaroslava Tauvinkla	PV	ZČ	N	ANO	10 let
5	Ls 50/45 Waldsteinová Krista	NÚ, G	Oldřicha Švábenského	PV	pomsta	N	ANO	10 let
6	Ls 57/45 Musilová Hedvika	G	Františka Švejdu	PL	Z	N	/	10 let
7	Ls 105/45 Niederlová Marie	NČ	Martu Kirschnerovou, Vladislava a Josefa Štusáka, Rudolfa Parmu, Richarda Hampla, Michala Bittnera	ZR	nátlak	N	/	15 let
8	Ls 111/45 Zapletalová Helena	G	Marii Ferenzovou, Marii Sochorovou, Jarmilu Zbořilovou	PV	SN, pomsta	N	ANO	12 let
9	Ls 126/45 Čejková Jenověfa	PČ, NÚ	Františka Neumannova st. a ml., Annu Neumannovou, Josefa Řeháčka	DZ, ZR	pomsta	Č	/	6 let
10	Ls 159/45 Weizlová Aloisie	NČ/NÚ	Aloise Lehera, návštěvníka její trafiky	PV	nac. horlivost	N	ANO	10 let
11	Ls 190/45 Hejbná Brunhilda	NÚ	Bohumilu Novotnou, Aloise Blažku	ZR, PV	SN	N	ANO	5 let
12	Ls 210/45 Koudelová Žofie	NČ	Františka Hrudu	PV (VČ)	pomsta	Č-> N?	ANO	8 let
13	Ls 245/45 Mádrová Marie	G	manželů Aloise Mádra	PV, DS	MIN	Č	ANO	10 let
14	Ls 283/45 Nezvalová Marie	PČ	Václava Šmerdu, Miroslava Vítka	PV (píseň)	pomsta	Č	/	10 let
15	Ls 6/46 Chodilová Anna	NÚ, G	Josefa Janouška	V, PV	SN	Č-> N	ANO	6 let
16	Ls 33/46 Krejčířová Ludmila	G	Oldřicha Skácelky, jeho matku Boženu a Zdeňka Hafianta	DZ, OČ	SN, N	Č	ANO	doživotí
17	Ls 49/46 Soklová Vilémína	NČ	tři sousedky a snachu Marii Weiglovou	ZR	ZČ	N	ANO	10 let
18	Ls 70/46 Procházková Anežka	G	Františka Šišku a Emilií Hůlovou, Vladimíra Müllera	Z, PČ; ČO (V)	N	Č	/	8 let
19	Ls 143/46 Maletzová Marie	G	Oldřicha Malinku, Josefa Vaňka	PV, různé	SN	N	ANO	20 let
20	Ls 236/46 Marschnerová Matylda	G	Hildu Wolfovou	ZR, ŽM	pomsta	↓ s žid. p	/	2 roky
21	Ls 273/46 Muhrová Marie	G	Terezii Krcmhákovou	PV (VČ)	SN, pomsta	N	ANO	5 let
22	Ls 377/46 Skácelová Anežka	G	Františka Šišku, Emilií Hůlovou	ZR	nátlak	Č	/	15 let
23	Ls 424/46 Ulmannová Helena	G, NÚ	osm sousedů	R, PL, PV, O	nac. horlivost	Č-> N	ANO	15 let
24	Ls 488/46 Škobrtalová Žofie	G	JUDr. Martina Dohnala	PV	pomsta	Č	/	5 let
25	Ls 490/46 Hanušová Marie	PČ, NÚ	Bohumila Snášela, Aloise Kopečného	MO, PP, PV	SN, pomsta	Č	/	4 roky
26	Ls 491/46 Mazánková Josefa	NÚ	deset sousedů	ZR, ČO	SN, pomsta	Č	/	11 měs.
27	Ls 494/46 Králová Klotilda	NČ	Ukrajince Lea Hladuna, Němku Annu Böhmovou	soulož	nátlak	N	ANO	10 let
28	Ls 494/46 Bergerová Marie	NČ	Ukrajince Lea Hladuna, Němku Annu Böhmovou	soulož	nátlak	N	ANO	10 let
29	Ls 541/46 Kubičková Julie	NČ	syna Karla Kubička	PV	shody se synem	N	ANO	10 let
30	Ls 554/46 Petrášková Marie	G	manželů Josefa Petráška	PČ	zoufalství	Č?	/	10 let

	Ls	jméno	místo	koho udala	předmět	motiv?	nár.	projevy nac.	trest
31	Ls 558/46	Sommerová Ludmila	G	Josefa Halenku	PV	ZČ, nac. horlivost	N	ANO	12 let
32	Ls 568/46	Matoušková Julie	G	Marii Jaškovou	PV	SN, pomsta	N	ANO	10 let
33	Ls 571/46	Kreiselová Růžena	G, NÚ	Antonii Janišovou, Emilii Jedličkovou	PV	SN	N	ANO	10 let
34	Ls 573/46	Polcarová Anastazie	G	Františka Stupárka st. a ml.	PL	nátlak	Č -> N	ANO	12 let
35	Ls 592/46	Motanová Marie	G	Jana Tihláře	PV	SN	N	ANO	7 let
36	Ls 598/46	Kuttlerová Hermína	G	pět sousedů	ZR	pomsta	Č -> N	ANO	12 let
37	Ls 647/46	Illová Terezie	NČ	Františku Jílkovou	PV	nátlak	N	ANO	12 let
38	Ls 775/46	Příhodová Antonie	G	Boženu Schubertovou	PL	SN, strach, pomsta	Č	/	1 rok
39	Ls 778/46	Štefflová Růžena	G	Ferdinanda Bosáka, Aloise Holuba	PČ, DZ	SN	Č	/	5 let
40	Ls 786/46	Kočí Sylvie	NÚ	/	různé	nac. horlivost	Č -> N	ANO	8 let
41	Ls 794/46	Vítová Františka	G	Leopolda Poláčka	V (VČ)	Z	Č	ANO	5 let
42	Ls 794/46	Bartlová Ludmila	G	Jindřicha Černého	PV	Z	N?	ANO	5 let
43	Ls 804/46	Hodíková Marie	NÚ, G	tři vězeňkyně, jednoho vězně a jakousi Češku	různé	nac. horlivost	N	ANO	20 let
44	Ls 836/46	Mücková Marie	NÚ	Antonii Havlíkovou	PV	pomsta	Č -> N	ANO	1 rok
45	Ls 848/46	Sedláková Terezie	NÚ	Ludvíka Burgeta	různé	nátlak	N	ANO	5 let
46	Ls 859/46	Eichlerová Aloisie	/	více spoluobčanů	různé	/	Č	ANO	6 let
47	Ls 957/46	Lossová Marie	NÚ	sedm sousedů	ZR, PV	SN	Č -> N?	ANO	7 let
48	Ls 982/46	Kuspišová Marie	NČ	Adolfa Opletala	PV	nac. horlivost	Č	ANO	8 let
49	Ls 994/46	Langová Marie	NČ/G	Jana Nepustila a Vítězslava Šilperského	DZ (VČ)	nac. horlivost	N	ANO	5 let
50	Ls 1088/46	Gottwaldová Otylie	NČ	Josefa Škodu	PV, DZ	SN	Č	ANO	3 roky
51	Ls 1145/46	Kučerová Julie	PČ, NÚ	Vojtěcha Smékala	PV, ZR	pomsta	Č	ANO	5 let
52	Ls 1174/46	Schusterová Marie	G, NÚ	Jaroslava Palíka, Karla Zelinku a Vladimíra Štědrého	PV (VČ), různé (VČ)	nac. horlivost, N	Č -> N	ANO	12 let
53	Ls 1195/46	Sklenářová Marie	G	Františka Jedličku a žida Ervína Gartnera	PV, ČO	pomsta	Č -> N?	/	2 roky
54	Ls 1233/46	Demelová Františka	NÚ	Marii Smetanovou a Jana Slámu	různé (VČ)	ZČ	Č -> N	ANO	doživotí
55	Ls 1318/46	Englicová Aloisie	G	Františka Rohledera	PV	pomsta	Č -> N	ANO	doživotí
56	Ls 1359/46	Matysová Karolína	G	Františka Vidrmána	ŽM (VČ), PV (VČ)	pomsta	Č	ANO	žádný
57	Ls 1416/46	Vitásková Žofie	G	Antonína Letochu, Františka Řezníčka a další osoby	PP	nerozvážnost	Č -> N	ANO	4 roky
58	Ls 1384/46	Höinigová Marie	G	Stanislava Langera a Reného Hradeckého	PV	konfidentství	Č -> N	ANO	10 let
59	Ls 1448/46	Bösová Františka	NČ	Augustina Navrátila	PV	Z, nátlak	N	ANO	12 let
60	Ls 1460/46	Metelková Anastazie	G	Adolfa Pavelku	PV	pomsta	Č -> N	ANO	10 let
61	Ls 1507/46	Teindlová Marie	G, NÚ	Jaroslava Klestila a další osoby	PP, ČO	pomsta	Č	/	1 rok

ls	jméno	místo	koho udala	předmět	motiv?	nár.	projevy nac.	trest
62	Ls 183/47 Skupienová Emilie	PČ	Františka Rozsívála	PV, ZR	SN	Č->N	/	1 rok
63	Ls 184/47 Novotná Kristina	PČ, NÚ	sedm sousedů	ZR, nepracují, PP	SN	Č	ANO	10 let
64	Ls 248/47 Špačková Františka	G	Josefa Obrázalka, Marii Plesníkovou	DZ, ČO	SN	Č	/	žádný
65	Ls 307/47 Sedláčková Romana	G	Jana Bartoše, Marii Kratochvílovou, Karla Sedláčka, Žofii Novotnou, Josefa Kamaráda	PV	konfidentství	Č->N	ANO	10 let
66	Ls 45/48 Sléžková Anna	G	Marii Šišovou a Antonína Bulu	PV, ZR	SN	Č->N	ANO	5 let
67	Ls 63/48 Polomíni Marie	NČ	Karla Kiváčka	DZ	nátlak	Č-> N	ANO	10 let
68	Ls 102/48 Nováková Marie	G	Oldřicha Bednáře, s nímž měla kdysi známost	PV	pomsta	Č	/	2 roky
69	Ls 130/48 Bílková Hermína	NÚ	Miroslava Tesaře	PV	nac. horlivost	N	ANO	8 let
70	Ls 140/48 Ptáčková Cecilie	NÚ	Antonína Künstlera, příbuzného od jejího manžela	různé	MS	Č	ANO	2 roky
71	Ls 145/48 Pavelková Rozálie	NÚ	Josefu Koukolovou, manžele Kozákovy	ČO	nerozvážnost	Č	ANO	2 roky
72	Ls 154/48 Hyndrichová Zdena	G	Emilii Cvakovou a Josefa Doležala	ZR, PV	konfidentství	Č	/	10 let
73	Ls 166/48 Komárková Aloisie	G	Františka Soldána	PV	SN	Č-> N	ANO	10 let
74	Ls 168/46 Pospíšilová Ludmila	NÚ	JUDr. Antonína Tihelku	různé	Z	Č	/	20 let
75	Ls 170/48 Pekařová Žofie	G	Boženu Školnou	PV (VČ)	SN	Č	/	1,5 roku
76	Ls 170/48 Schauerová Bohumila	G	Boženu Školnou	PV (VČ)	SN	Č-> N	ANO	5 let
77	Ls 179/48 Hlochová Božena	NČ	Miroslava Šefrdu	různé	nac. horlivost	Č-> N	ANO	6 let
78	Ls 194/48 Ralíková Anežka	G	Olgu Švábenskou, Antonii Henkovou, Filipínu Buriánovou	PV	strach	Č	ANO	10 let

Příloha 30: Legenda k Přehledu všech žen obžalovaných MLS Olomouc (1945-1948).

A = amnestie

AT, (AT) = rakouská státní příslušnost

Č = česká národnost

Č -> N = přestup k německé národnosti

N = německá národnost

nac. = nacismus, nacistický

nár. = národnost

O = odsunuta

OSV = osvobozena od obžaloby

PP = podmíněně propuštěna

rok nar. = rok narození

RUS = ruská národnost

SRB = srbská národnost

SK = Slovenka

TO = celý trest odpykán

tučně vyznačená jména žen = znovuotevřené případy

UP = upuštěno od potrestání

z. = zahraniční

Z = zemřela ve výkonu trestu

pozn.: detaily o analyzovaných udavačkách viz Příloha 29.

Příloha 31: Přehled všech žen obžalovaných MLS Olomouc (1945-1948) (pozn.: data žen čerpána z ZAO, pob. Olomouc, f. MLS Olomouc, inventář.).

Ls	Jméno	§ VRD	detail	trest	další info	profese	nár.	rok nar.
1	Ls 1/45 Marková Anežka	§ 11	/	12 let	PP	dělnická	Č	1919
2	Ls 14/45 Stáhalová Marie	§ 11	/	doživotí	O	úřednice	Č-> N	1921
3	Ls 16/45 Wellartová Anna	§ 11	udání manžela pro poslech z rozhlasu -> ztráta svobody	/	/	v domácnosti	Č	1911
4	Ls 19/45 Hasalová Anežka	§ 11	/	5 let	PP	rolnice	Č	1896
5	Ls 28/45 Kolmanová Antonie	§ 5/2a, § 8/2b, § 11	/	10 let	O	rolnice	N	1882
6	Ls 47/45 Kauerová Elnída	§ 3/2	členka SdP a NSDAP	5 let	O	dělnická	N	1904
7	Ls 50/45 Waldsteinová Krista	§ 11	/	10 let	A	úřednice	N	1920
8	Ls 51/45 Czermáková Marie	§ 11	udání pro protiněmecké výroky	/	OSV	dělnická	N	1892
9	Ls 57/45 Musilová Hedvika	§ 11	udání pro rozšiřování protiněmeckých letáků -> ztráta svobody	10 let	TO, O	manželka číšníka	N	1905
10	Ls 98/45 Eignerová Irma	§ 3/2	činnovnice NSDAP, vedoucí BDM	10 let	/	učitelská	N	1920
11	Ls 103/45 Schupplerová Josefa	§ 3/1, § 3/2	činnovnice NSF	7 let	TO, O	ošetřovatelka	N	1895
12	Ls 105/45 Niederlová Marie	§ 11	/	15 let	A	dělnická	N	1924
13	Ls 111/45 Zapletalová Helena	§ 11	/	12 let	A	v domácnosti, manželka praporečká	Č-> N	1907
14	Ls 126/45 Čejková Jenověfa	§ 11	/	6 let	PP	služebná	Č	1896
15	Ls 134/45 Winklerová Josefina	§ 3	činnovnice SdP a NSF	10 let	A	v domácnosti	N	1893
16	Ls 150/45 Töndelová Emma	§ 3/2	údajně činnovnice NSV a NSF	/	OSV, O?	v domácnosti	N	1891
17	Ls 159/45 Welzlová Aloisie	§ 3/2, § 11	/	10 let	TO, O	dělnická a býv. trafikantka	N	1896
18	Ls 163/45 Svobodová Leopoldína	§ 3/2	činnovnice NSDAP	5 let	O	v domácnosti	N	1910
19	Ls 165/45 Wernerová Marie	§ 3/2	činnovnice NSDAP	5 let	O	v domácnosti	N	1918
20	Ls 170/45 Nepožítková Gertruda	§ 11	údajně udání pro protiněmecký výrok -> smrt	/	OSV	dělnická	N	1924
21	Ls 190/45 Hejnová Brunhilda	§ 11	/	5 let	TO, O	manželka učitele	N	1911
22	Ls 207/45 Pawliková Marie	§ 3/2	činnovnice NSF	5 let	O	v domácnosti, manželka plukovníka	N	1890
23	Ls 210/45 Koudelová Zofie	§ 11	/	8 let	PP	v domácnosti	N	1897
24	Ls 215/45 Hanischová Adéla	§ 3/2	činnovnice NSF	5 let	O	v domácnosti	N	1898
25	Ls 216/45 Hegerová Frieda	§ 3/2	údajně činnovnice NSF	/	OSV	manželka rolníka	N	1905
26	Ls 217/45 Appelová Marie	§ 3/2	činnovnice NSF	5 let	TO	rolnice	N	1897
27	Ls 218/45 Fischerová Elsa	§ 3/2	činnovnice NSF	5 let	TO	učitelská	N	1894
28	Ls 219/45 Eberhardtová Gertrude	§ 3/2	činnovnice NSF	5 let	O	v domácnosti, manželka úředníka	N	1922
29	Ls 227/45 Urbánková Anna	§ 3	činnovnice NSF	5 let	O	v domácnosti	N	1890
30	Ls 233/45 Bernetová Marie	§ 3/2	činnovnice NSF	8 let	O	dělnická	N	1889
31	Ls 263/45 Effenbergerová Markéta	§ 3/2	činnovnice NSF	5 let	O	dělnická	N	1924
32	Ls 244/45 Schmeiserová Theodora	§ 3/2	činnovnice NSF	5 let	O	v domácnosti	N	1922
33	Ls 245/45 Mádrová Marie	§ 11	/	10 let	PP	úřednice	Č	1897
34	Ls 270/45 Dopitová Františka	§ 3/2	činnovnice NSF a NSV	5 let	O	učitelská	N	1893
35	Ls 281/45 Schönová Marie	§ 3/2	činnovnice NSDAP	5 let	O	manželka kováře	N	1891
36	Ls 282/45 Havlenová Marie	§ 7/1	udání manžela za výroky -> ztráta svobody	5 let	PP	manželka úředníka	N	1904
37	Ls 283/45 Nezvalová Marie	§ 11	/	10 let	PP	domácí krejčová	Č	1914
38	Ls 288/45 Mayerová Amalie	§ 10	obohacení se na úkor dvou žen, udání pro údajnou sabotáž	8 let	PP	manželka železničáře	N	1889
39	Ls 290/45 Kondlerová Ida	§ 3/2	činnovnice NSF	5 let	O	/	N	1889
40	Ls 298/45 Kargerová Renata	§ 3	činnovnice NSF	5 let	O	manželka zubního technika	N	1902

LS	Jméno	§ VRD	detail	trest	další info	profese	nár.	rok nar.
41	LS 2/46 Kauerová Anna	§ 3/2	činnovnice NSDAP	6 let	O	úřednice	N	1917
42	LS 6/46 Chodilová Anna	§ 3/1, § 11	/	6 let	PP	dělnická	N	1901
43	LS 13/46 Pokorná Emilie	§ 3/2	činnovnice NSF a NSDAP	5 let	O	soukromnice	N	1895
44	LS 15/46 Czischová Rozálie	§ 3/2	činnovnice NSF	5 let	O	služebná	N	1910
45	LS 19/46 Riesnerová Františka	§ 3/2	činnovnice NSF	5 let	O?	manželka rolníka	N	1901
46	LS 21/46 Janáčková Marie	§ 3/2	činnovnice NSF	6 let	TO, O	manželka les. správce	N	1899
47	LS 28/46 Winklerová Emma	§ 3/2	činnovnice NSF	7 let	TO, O	dělnická	N	1902
48	LS 29/46 Hocková Anna	§ 3/2	činnovnice NSF	5 let	O	manželka úředníka	N	1907
49	LS 31/46 Heinischová Anna	§ 3/2	činnovnice NSF	15 let	A	dělnická	N	1909
50	LS 33/46 Krejčířová Ludmila	§ 3/1, § 5/2a, § 11	/	doživotí	A	obchodnice	Č	1902
51	LS 44/46 Bartelová Aloisie	§ 3/2	činnovnice NSF	8 let	O	manželka dělníka	N	1903
52	LS 45/46 Steinerová Frieda	§ 3/2	činnovnice NSF	8 let	PP	manželka úředníka	N	1897
53	LS 47/46 Valentová Hedvika	§ 3/2	velitelka BDM	5 let	O	dcera rolníka	N	1926
54	LS 49/46 Soklová Vilemína	§ 11	/	10 let	PP	rolnice	N	1877
55	LS 52/46 Gebauerová Edeltraud	§ 3/2	činnovnice NSF	6 let	O	manželka úředníka	N	1905
56	LS 55/46 Kobeková Josefa	§ 3/2	členka NSF a NSV, činnovnice NSDAP	8 let	TO	učitelská	N	1905
57	LS 56/46 Kertschová	§ 3/2	činnovnice NSF pro více obcí	8 let	O	učitelská	N	1883
58	LS 58/46 Kobeková Vilemína	§ 3/2	činnovnice NSF	5 let	O	soukromnice	N	1894
59	LS 60/46 Nickmannová Pavla	§ 3/2	činnovnice NSF	8 let	O	dělnická	N	1892
60	LS 61/46 Jeschková Gertruda	§ 3/2	činnovnice NSF	10 let	O	v domácnosti	N	1908
61	LS 70/46 Procházková Anežka	§ 11	/	8 let	PP	úřednice	Č	1904
62	LS 75/46 Meixnerová Hilda	§ 3/2	činnovnice NSDAP	5 let	O	soukromnice	N	1909
63	LS 79/46 Richterová Anna	§ 3/2	činnovnice NSF	5 let	O	manželka obchodníka	N	1887
64	LS 88/46 Jordová Hedvika	§ 11	údajné udání pro protiněmecké výroky -> smrt	/	OSV	švadlena	N	1906
65	LS 94/46 Pulkertová Emilie	§ 3/2	činnovnice NSF	5 let	O	švadlena	N	1891
66	LS 116/46 Nossek-ová Berta	§ 3/2	činnovnice NSF	5 let	O	rolnice	N	1892
67	LS 117/46 Göttlicherová Pavla	§ 3/2	činnovnice NSF	7 let	O	manželka úředníka	N	1899
68	LS 137/46 Přibyllová Pavla	§ 3/2	činnovnice NSF	5 let	O	manželka učitele	N	1889
69	LS 142/46 Stanzelová Lora	§ 3/2	činnovnice NSDAP	5 let	O	dělnická	N	1925
70	LS 143/46 Maletzová Marie	§ 11	/	20 let	O	úřednice	N	1921
71	LS 145/46 Gieslová Emma	§ 11	udání -> ztráta svobody	/	OSV	úřednice	N	1924
72	LS 158/46 Girscheková Flora	§ 3/2	činnovnice NSF	5 let	O	manželka holiče	N	1908
73	LS 179/46 Chiari Berta	§ 3/2	činnovnice NSF	12 let	PP	manželka inženýra	N (AT)	1897
74	LS 182/46 Hegerová Josefa	§ 3/2	činnovnice NSF	6 let	TO	malorolnice	N	1907
75	LS 196/46 Stretschanská Berta	§ 3/2	činnovnice NSF	5 let	TO	manželka krejčího	N	1895
76	LS 198/46 Machková Marie	§ 3/2	činnovnice NSF	7 let	O	učitelská	N	1894
77	LS 199/46 Kossová Emma	§ 3/2	činnovnice NSF	8 let	TO	manželka správce MŠ	N	1908
78	LS 208/46 Schwarzová Hedvika	§ 3/2	činnovnice NSF	5 let	Z	dělnická	N	1896
79	LS 224/46 Reinerová Jana	§ 3/2	činnovnice NSF	5 let	O	učitelská	N	1900
80	LS 228/46 Losertová Herta	§ 20/2	nerozvážné ukryvání mažela Wilfrieda Loserta, SS-manna	3 roky	O	obchodnice	N	1908
81	LS 236/46 Marschnerová Matylda	§ 11	/	2 roky	PP	obchodnice	N	1904

ls	jméno	§ VRD	detail	rest	další info	profese	nár. rok nar.
82	ls 244/46 Fingerová Leopoldina	§ 3/2	činnovnice NSF	5 let	O	manželka železničáře	N 1903
83	ls 273/46 Muhrová Marie	§ 11	/	5 let	O	manželka rotmistra	N 1892
84	ls 274/46 Hájková Růžena	§ 3/1	propagace a podpora nac.	10 let	O	zubní technička	N 1911
85	ls 285/46 Mádrová Ludmila	§ 7	/	5 let	PP	dělnická	N 1908
86	ls 288/46 Sedláčková Josefa	§ 5/2a, § 7	propagace a podpora nac., vyhrožování, udání za navádění k sabotážím, pro protiněmecké smýšlení	15 let	A	/	Č 1904
87	ls 294/46 Nimmerfrohová Anna	§ 3/2	činnovnice NSF	10 let	O	rolnice	N 1905
88	ls 335/46 Schwedlerová Zofie	§ 3/2	činnovnice NSF	/	UP	dělnická	N 1915
89	ls 338/46 Benirschkeová Emma	§ 3/2	činnovnice NSF	5 let	O	rolnice	N 1889
90	ls 358/46 Bazinková Edeltraud	§ 3/2	činnovnice NSF	5 let	O	učitelská	N 1904
91	ls 361/46 Kolbová Marta	§ 3/2	činnovnice NSF	8 let	O	obchodnice	N 1901
92	ls 369/46 Knorrová Štěpánka	§ 3/1, § 3/2	činnovnice NSF, důvěrnice žen v DAF	7 let	O	úřednice	N 1898
93	ls 376/46 Frodllová Anna	§ 3/2, § 5	činnovnice NSV	6 let	TO	úřednice	N 1898
94	ls 377/46 Skácelová Anežka	§ 11	/	15 let	A	dělnická	Č 1923
95	ls 380/46 Michalková Erika	§ 3/2	činnovnice NSV a DAF	8 let	A	v domácnosti	N 1914
96	ls 405/46 Schwarzerová Anna	§ 3/2	činnovnice NSF	/	O	manželka nadlesního	N 1894
97	ls 411/46 Malá Marie	§ 3/2	činnovnice NSF	5 let	O	soukromnice	N 1902
98	ls 412/46 Krágorová Emilie	§ 3/2	činnovnice NSF	5 let	O	manželka les. správce	N 1896
99	ls 421/46 Elgnerová Alžběta	§ 3/2	činnovnice NSF	/	O	v domácnosti	N 1890
100	ls 424/46 Ulmanová Helena	§ 3/1, § 5/2a, § 11	činnovnice NSF	15 let	Z	služebná	N 1901
101	ls 425/46 Blahutová Marie	§ 3/2	činnovnice NSF	5 let	O	manželka tkalce	N 1906
102	ls 432/46 Slaměnová Věra	§ 7	zavinění ztráty svobody	5 let	O	úřednice	N 1923
103	ls 440/46 Brassová Irene	§ 3/2	činnovnice SdP a NSF	7 let	O	manželka továrníka	N 1885
104	ls 443/46 Bergová Anna	§ 3/2, § 3/1	propagace nac., činnovnice NSF	/	O	lék. asistentka	N 1894
105	ls 454/46 Poláková Bedřicha	§ 3/1	členka NSČDRS-ZHK, podpora a propagace nac.	/	/	dělnická	Č 1909
106	ls 459/46 Vavrušová Anna	§ 11	udání pro poslech z. rozhlasu	5 měs.	TO	dělnická	Č 1910
107	ls 461/46 Štástníková Marie	§ 3/2	vedoucí žen v NSČDRS	2 měs.	TO	dělnická	Č 1915
108	ls 466/61 Malovaná Ludmila	§ 3/1, § 11	údajné udání pro držení zbraní a nepravost dokladů - matka Židovka -> ztráta svobody	/	OSV	obchodnice	Č 1905
109	ls 469/46 Lahrová Marie	§ 3/2	činnovnice NSV	5 let	O	rolnice	N 1908
110	ls 474/46 Kobsová Marie	§ 3/2	členka HJ, poté činnovnice NSF	/	OSV	manželka úředníka	N 1921
111	ls 475/46 Székelyová Gabriela	§ 3/1, § 3/2	činnovnice NSV	1 rok	TO	manželka učitele	N 1899
112	ls 482/46 Nakládalová Anděla	§ 3/2	činnovnice NSF	5 let	TO	manželka hoteliera	N 1913
113	ls 488/46 Škobtalová Zofie	§ 11	/	5 let	TO	/	Č 1910
114	ls 490/46 Hanušová Marie	§ 11	/	4 roky	TO	rolnice	Č 1905
115	ls 491/46 Mazánková Josefa	§ 11	/	11 měs.	TO	soukromnice	Č 1880
116	ls 494/46 Králová Klotilda	§ 11	/	10 let	PP	manželka sazeče	N 1917
117	ls 494/46 Bergerová Marie	§ 11	/	10 let	O	v domácnosti	N 1901
118	ls 496/46 Leitnerová Marie	§ 11	udání pro poslech z. rozhlasu, jízda na motorovém nepřihlášeném kole	/	OSV	manželka dělníka	N 1896
119	ls 501/46 Vogtová Berta	§ 3/2	činnovnice NSF	7 let	O	v domácnosti	N 1896
120	ls 504/46 Michmeová Berta	§ 3/2	činnovnice NSDAP	/	O	dělnická	N 1909
121	ls 521/46 Hübllová Emilie	§ 3/2	činnovnice NSF	5 let	PP	dělnická	N 1908
122	ls 522/46 Bergrová Helena	§ 3/2	činnovnice NSF	/	O	v domácnosti	N 1898

LS	Jméno	§ VRD	detail	trest	další info	profese	nár.	rok nar.
123	LS 524/46 Vaschků Anna	§ 3/2	činnovice NSDAP	5 let	O	dělnická	N	1898
124	LS 525/46 Hegerová Marie	§ 3/2	činnovice NSDAP	/	O	dělnická	N	1913
125	LS 527/46 Faberová Frieda	§ 3/2	činnovice SdP a NSV	/	O	dělnická	N	1898
126	LS 528/46 Schrottová Ema	§ 3/2	činnovice NSF	5 let	O?	manželka sazeče	N	1897
127	LS 530/46 Seifertová Eliška	§ 3/2	činnovice BDM	5 let	O	úřednická	N	1924
128	LS 531/46 Krobothová Anna	§ 3/2	činnovice NSDAP	/	O	v domácnosti	N	1914
129	LS 532/46 Semlitschková Augusta	§ 3/2	činnovice NSF	5 let	O	úřednice	N	1896
130	LS 541/46 Kubičková Juliana	§ 11	/	10 let	A	/	N	1872
131	LS 541/46 Rabenseifnerová Anna	§ 11	udání pro protiněmecký postoj	10 let	PP	dělnická	N	1888
132	LS 546/46 Petráková Marie	§ 11	udání pro snahu poškodit vojenský sklad	/	OSV	/	N	1892
133	LS 552/46 Mířková Marie	§ 11	udání manžela pro ukrytí zbraně -> smrt	/	OSV	v domácnosti	Č	1893
134	LS 554/46 Petráková Marie	§ 11	/	10 let	PP	dělnická	Č	1913
135	LS 558/46 Sommerová Ludmila	§ 5/2a, § 11	/	12 let	A	obchodnice	N	1906
136	LS 563/46 Weissová Jenová	§ 11	udání starosty Grygova pro hospodářské delikty a protiněmecký výrok	1 rok	TO	úřednice	Č	1904
137	LS 568/46 Matoušková Julie	§ 5/2, § 11	/	10 let	A	dělnická	N	1904
138	LS 571/46 Kreiselová Růžena	§ 3/2, § 11	/	10 let	O	manželka úředníka	N	1906
139	LS 573/46 Polcarová Anastazia	§ 11	/	12 let	A	dělnická	Č-> N	1899
140	LS 573/46 Chytilová Anežka	§ 5, § 7	spoluúčast na ztrátě svobody	5 let	TO, O?	dělnická	N	1904
141	LS 577/46 Petrželová Ema	§ 3/1, § 11	udání, schvalování a podpora nac. Hnutí	1 rok	TO	manželka pensisty	N	1892
142	LS 579/46 Krchňáková Marie	§ 5/2a, § 11	vyhržování udáním, udání několika lidí	/	OSV	dělnická	Č	1881
143	LS 583/46 Schremerová Gertruda	§ 3/2	činnovice BDM, účastnice kursu Wehrwofu	/	OSV	služebná	N	1924
144	LS 588/46 Krátká Markéta	§ 3/2	činnovice NSF	/	OSV	manželka úředníka	N	1899
145	LS 592/46 Motanová Marie	§ 11	činnovice NSV, udání	8 let	O	úřednice	N	1902
146	LS 593/46 Lipská Elise	§ 3/2, § 11	činnovice nižší složky Říšského svazu výživy	7 let	O	rolnice a hostinská	N	1892
147	LS 598/46 Kuttlerová Hermína	§ 5, § 11	/	12 let	A	porodní asistentka	Č-> N	1893
148	LS 601/46 Popovičová Františka	§ 7	udání pro protiněmecké výroky -> ztráta svobody a smrt	20 let	A	manželka radiomontéra	N	1901
149	LS 605/46 Vičková Emilie	§ 11	udání pro rozšiřování protiněmeckých letáků-> ztráta svobody, smrt	/	OSV	/	Č	1907
150	LS 613/46 Pichrtová Marie	§ 11	udání manžela pro činnosti příprav k odchodu za hranice a boji proti Německu	/	OSV	v domácnosti	Č	1891
151	LS 617/46 Becková Marie	§ 11	udání ruského zajatce pro přechovávání zbraně	/	OSV	manželka něm. vojáka	Č-> N	1920
152	LS 620/46 Schönová Berta	§ 3/2, § 11	udání pro protiněmecké výroky a nabádání k brždění práce na poli-> ztráta svobody; činnovice NSF	/	OSV	/	N	1906
153	LS 623/46 Portelová Leopoldína	§ 7/1	udání pro protiněmecké výroky a nabádání k brždění práce na poli-> ztráta svobody; činnovice NSF	5 let	TO	kuchařka	N	1899
154	LS 624/46 Houžvová Alžběta	§ 7/1	udání pro poslech z. rozhlasu -> ztráta svobody	5 let	TO	soukromnice	Č	1897
155	LS 626/46 Penková Elsa	§ 11	zavinění ztráty svobody	/	OSV, O?	dělnická	N	1908
156	LS 631/46 Travnitschková Marie	§ 1	udání pro styk a přechovávání partyzána -> ztráta svobody, smrt	25 let	Z	rolnice	N	1902
157	LS 633/46 Hoffmanová Blažena	§ 11	úklad o republiku; činnovice NSF	/	OSV	zemělačka	Č	1896
158	LS 635/46 Zatloukalová Anna	§ 11	udání pro požadavek odstranění Hitlerova obrazu z bytu	/	OSV	švadlena	Č-> N	1908
159	LS 640/46 Quardová Marie	§ 6/1	udání pro poslech z. rozhlasu; udání za nadávky na svou osobu	10 let	PP	úřednice	N(AT)	1901
160	LS 645/46 Novotná Sidonie	§ 11	příkazovala osoby na nucené práce i proti lékařskému dobrozdání	/	OSV	v domácnosti	Č	1900
161	LS 646/46 Chudobová Josefa	§ 5/2a	udání pro přechovávání zbraní	/	OSV	dělnická	Č	1894
162	LS 647/46 Illová Terezie	§ 3, § 11	vyhržování manželovi udáním s úmyslem vnutit neoprávněné placení alimentů	12 let	A	dělnická	N	1882
163	LS 647/46 Fritscherová Adolfiná	§ 7	zavinění ztráty svobody	8 let	O	služebná	N	1896

Ls	jméno	§ VRD	detail	trest	další info	profese	nár.	rok nar.
164	Ls 666/46 Jarmarová Marie	§ 11	udání pro přechovávání partyzána	/	OSV	v domácnosti	Č	1894
165	Ls 674/46 Mikulášková Anna	§ 5	udání pro černý obchod, vyhrožování s úmyslem zastrážit	12 let	PP	dělnická	Č	1906
166	Ls 688/46 Polášková Božena	§ 3/1	podpora a propagace nac. veřej. výstav. obrazu Hitlera a vialjky s hák. Křížem	/	OSV	obchodnice	N	1888
167	Ls 694/46 Schwarzová Terezie	§ 3/1, § 5/2	podpora a propagace nac.	10 let	PP	soukromnice	Č->N	1892
168	Ls 695/46 Ocelová Ludmila	§ 11	udání pro černou porážku prasete	18 měs.	PP	dělnická	Č	1909
169	Ls 700/46 Mikulaschová Hermína st.	§ 7/1	s dalšími osobami způs. ztrátu svobody dvou ruských zajatců	20 let	O	malorolnice	N	1901
170	Ls 700/46 Mikulaschová Hermína ml.	§ 7/1	s dalšími osobami způs. ztráty svobody dvou ruských zajatců	20 let	O	služebná	N	1923
171	Ls 708/46 Bělohradská Marie	§ 3/2	činnovice BDM	/	O	úřednice	N	1913
172	Ls 710/46 Zábranská Jarmila	§ 11	udání uprchlíků (snad z Lidic)	/	OSV	manželka železničáře	Č	1920
173	Ls 712/46 Palmová Mariana	§ 3/1, § 3/2	schvalování akce proti partyzánům, podpora a propagace nac.	15 let	O	učitelská	N	1919
174	Ls 718/46 Pluskalová Julie	§ 11	udání pro obchod na černo	/	UP	výměnkářka	Č	1883
175	Ls 729/46 Langová Aloisie	§ 11	udání pro protiněmecké výroky -> ztráta svobody	/	OSV	dělnická	N	1907
176	Ls 735/46 Reslerová Bohumila	§ 11	udávání pro sabotážní mletí obilí	5 let	PP	manželka zedníka	Č	1895
177	Ls 736/46 Moučková Leokádie	§ 3/1	podpora a propagace nac.	/	OSV	v domácnosti	Č	1903
178	Ls 740/46 Müllerová Alžběta	§ 11	udání za údajné odnětí 1 ks dřeva z opevň. mat.	/	OSV	úřednice	N	1898
179	Ls 775/46 Přihodová Antonie	§ 11	/	1 rok	TO	domovnice	Č	1898
180	Ls 776/46 Hrabalová Marie	§ 11	udání za předstírání nemoci, udání manžela	/	OSV	v domácnosti	Č	1900
181	Ls 778/46 Štefflová Růžena	§ 11	/	5 let	PP	manželka úředníka	Č	1911
182	Ls 784/46 Laníková Marie	§ 11	udání pro porážku vepra načerno, že ví o sabotážích, ale nic nehlásí	6 let	TO	dělnická	Č	1895
183	Ls 785/46 Zemanová Marie	§ 11	udání pro poslech z rozhlasu -> ztráta svobody, smrt jedné osoby	/	OSV	v domácnosti	Č	1905
184	Ls 786/46 Kočí Silvie	§ 3/2, § 11	/	8 let	A	učitelská	Č->N	1918
185	Ls 794/46 Vitová Františka	§ 11	/	5 let	TO	manželka pplk.	Č	1891
186	Ls 794/46 Bartlová Ludmila	§ 11	/	5 let	Z	úřednice	Č	1923
187	Ls 797/46 Záleská Anna	§ 3/1	podpora a podpora nac.	5 let	/	manželka ak. malíře	Č->N	1902
188	Ls 798/46 Krompholzová Anastazie	§ 5/2a	vyhrožování udáním	12 let	Z	dělnická	N	1893
189	Ls 801/46 Lacinová Božena	§ 3/1	podpora a propagace nac. (konfidentka)	5 let	PP	manželka št. strážmistra	Č	1910
190	Ls 804/46 Hodíková Marie	§ 3/2, § 5/2a, § 11	/	20 let	O	dozorkyně	N	1903
191	Ls 807/46 Sehorschová Eva	§ 3/2, § 5/2a, § 6/1	činnovice BDM, vyhrožování, prac. přikázání osobám k nucené práci i proti lékař. dobrozdání	15 let	O	úřednice	N	1924
192	Ls 811/46 Schrammová Marie	§ 5/2a, § 7	udání pro protiněmecký výrok -> ztráta svobody, vyhrožování	10 let	O	manželka dělníka	N	1898
193	Ls 813/46 Kryštofková Anna	§ 5/2a, § 11	udání pro protiněmecký výrok	/	OSV	v domácnosti	Č	1898
194	Ls 816/46 Česchnerová Hilda	§ 5/2a	veřejně násilí a vyhrožování	3 roky	PP	manželka stav. ing.	N	1911
195	Ls 836/46 Mücková Marie	§ 11	/	1 rok	TO	dělnická	N	1913
196	Ls 844/46 Bartošiková Anna	§ 3/1	podpora a propagace nac.	5 let	PP	dělnická	N	1904
197	Ls 846/46 Sedláková Marie	§ 5/2a, § 11	udání, vyhrožování	10 let	PP	dělnická	Č	1883
198	Ls 848/46 Sedláková Terezie	§ 11	/	5 let	TO	v domácnosti	N	1893
199	Ls 850/46 Eichlerová Aloisie	§ 3/1, § 5/2a, § 11	/	6 let	TO	dělnická	Č	1884
200	Ls 855/46 Bocková Josefa	§ 3/2	podpora a propagace nac.	2 roky	PP	dělnická, úřednice	N	1904
201	Ls 877/46 Holeyová Františka	§ 11	udání několika lidí pro poslech z rozhlasu	/	OSV	porodní asistentka	N	1884
202	Ls 898/46 Bergerová Angele	§ 5	v konc. táboře ztýráni a bití tří žen	/	OSV	dělnická	AT	1920
203	Ls 898/46 Bergerová Adelhait	§ 5	v konc. táboře ztýráni a bití tří žen	/	OSV	v domácnosti	AT	1913
204	Ls 902/46 Zedníková Alžběta	§ 3/2	činnovice NSV a NSF	5 let	O	dělnická	N	1901

	LS	jméno	§ VRD	detail	rest	další info	profese	nár.	rok nar.
205	LS 918/46	Paulová Anežka	§ 5/2	vyhrožování gestapem	2 roky	TO	služebná	N	1905
206	LS 929/46	Czerná Marie	§ 1/2, § 2	spolčování se s jinými k úkladům o republiku (opatřování potravin pro zběhy v lesích)	5 let	O	manželka učitele	N	1903
207	LS 932/46	Smrčková Anna	§ 11	udání pro protiněmecký výrok	/	OSV	dělnická	Č	1898
208	LS 933/46	Matisová Terezie	§ 2	udání za výrok, že Žid Aron je slušný člověk	/	OSV	v domácnosti	Č	1891
209	LS 953/46	Müllerová Marie	§ 11	udání za hanobení něm. praporu -> ztráta svobody	/	O	v domácnosti	N	1886
210	LS 957/46	Lossová Marie	§ 11	/	7 let	Z	pokojská	Č	1903
211	LS 959/46	Zapletalová Marie	§ 11	udání za urážky své osoby	/	OSV	v domácnosti	Č	1883
212	LS 960/46	Somntagová Bohumila	§ 11	udání pro prodej lihu na černo	/	OSV	v domácnosti	Č	1891
213	LS 963/46	Řeháková Marie	§ 11	udání několika lidí	/	OSV	v domácnosti	Č	1910
214	LS 971/46	Theimerová Marie	§ 3/1	přemlouvání jednoho muže k funkci důvěrníka pro Oberlandt v Olomouci	15 měs.	O	švadlena	N	1903
215	LS 973/46	Feitová Marie	§ 1	údajné udání, že partyzáni ukořistili jedno vozidlo	/	OSV	v domácnosti	Č	1905
216	LS 982/46	Kuspišová Marie	§ 11	/	8 let	/	/	Č	1897
217	LS 994/46	Langová Marie	§ 11	/	5 let	TO	rolnice - služebná	N	1913
218	LS 1000/46	Vaniaková Adolfína	§ 7	zavinění ztráty svobody	5 let	TO	prodavačka	N	1875
219	LS 1005/46	Kořalková Aloisie	§ 11	udání za protiněmecký výrok -> ztráta svobody	/	OSV	rolnice	Č -> N	1878
220	LS 1028/46	Vašendová Albina	§ 5, § 11	podnět radou a poučením k udání svému manželovi	/	OSV	manželka rotmistra	Č	1904
221	LS 1035/46	Hošková Marie	§ 11	zavádění podniktu k udání	/	OSV	v domácnosti	Č	1907
222	LS 1038/46	Hundtová Erna	§ 10	zneužití tísně způsobené perzekucí	/	O	manželka rolníka	N	1917
223	LS 1044/46	Bocková Hedvika	§ 5/2a	vyhrožování udáním a konc. táborem	10 let	PP	masérka	Č -> N	1883
224	LS 1051/46	Polesná Anna	§ 11	údajné udání	/	OSV	v domácnosti	n	1897
225	LS 1056/46	Müllerová Marie	§ 11	údajné udání	/	OSV	obchodnice	Č -> N	1904
226	LS 1057/46 - rekontruovaný spis	Polomínová Marie	§ 11	/	10 let	/	/	N	1891
227	LS 1064/46	Hiklová Laura	§ 2	poskytnutí úkrytu členům Wehrwoifu a úmysl. neohlášení jejich pobytu	20 let	O	dělnická	N	1906
228	LS 1065/46	Řezníčková Růžena	§ 3/1, § 11	udání za obchod na černo -> ztráta svobody	6 měs.	/	/	Č	1911
229	LS 1070/46	Hyndřichová Zdenka	§ 3/1, § 11	/	/	OSV	v domácnosti	Č	1920
230	LS 1088/46	Gottwaldová Otylie	§ 11	/	3 roky	PP	dělnická	Č	1907
231	LS 1095/46	Zatloukalová Františka	§ 3/1, § 7/3, § 29/2	udání pro výroky o atentátu na Heydricha (dříve, než zprávu přinesl rozhlas) -> smrt, podpora a propagace nac.	20 let	A	v domácnosti	N	1903
232	LS 1098/46	Tomečková Marie	§ 11	údajné udání	/	OSV	v domácnosti	N	1889
233	LS 1100/46	Turnerová Marie	§ 11	udání pro protiněm. výroky -> ztráta svobody	10 let	A	švadlena	N	1899
234	LS 1108/46	Borgerová Terezie	§ 5/2	udání pro posled. z. rozhlasu, vyhrožování	13 let	O	úřednice	N	1901
235	LS 1117/46	Pustková Amálie	§ 11	udání za černou porážku vepře -> ztráta svobody	/	UP	dělnická	Č	1900
236	LS 1135/46	Fučíková Anna	§ 3/4	propagace a podpora nac.	3 roky	TO	služebná	N	1902
237	LS 1139/46	Drábková Antonie	§ 3/1, § 11	/	/	OSV	v domácnosti	Č	1893
238	LS 1145/46	Kučerová Julie	§ 11	/	5 let	TO	soukromnice	Č	1898
239	LS 1146/46	Starkerová Terezie	§ 3/2, § 11	činnovnice NSV, zavinění ztráty svobody, vyhrožování udáním	12 let	O	/	N	1901
240	LS 1148/46	Erdmannová Blanka	§ 3/2	činnovnice NSDAP	6 měs.	/	dělnická	N	1924
241	LS 1174/46	Schusterová Marie	§ 5, § 11	/	12 let	Z	malorolnice	N	1895
242	LS 1175/46	Malinová Františka	§ 11	údajné udání	/	OSV	soukromnice	Č	1893
243	LS 1175/46	Matušková Blažena	§ 11	údajné udání	/	OSV	v domácnosti	Č	1920
244	LS 1187/46	Altmanová Anna	§ 11	udání za protiněmecký výrok -> ztráta svobody	/	O	služebná	N	1928
245	LS 1195/46	Sklenářová Marie	§ 11	/	2 roky	TO	služebná	Č	1889

LS	Jméno	§ VRD	detail	trest	další info	profese	nár.	rok nar.
246	Ls 1219/46	§ 11	udání pro útěk ze zákopových prací na Hranicích -> ztráta jeho svobody	/	OSV	soukromnice	Č	1909
247	Ls 1233/46	§ 11	/	doživotí	A	švadlena	N	1905
248	Ls 1236/46	§ 11	udání pro ukrývání zbraně -> ztráta svobody	/	OSV	v domácnosti	Č	1904
249	Ls 1240/46	§ 5/2	vyhrožování pro poslech z. rozhlasu	/	OSV	pošt. doručovatelka	Č	1910
250	Ls 1244/46	§ 3/1	podpora a propagace nac. údajné udání	/	O	manželka četníka	N	1898
251	Ls 1248/46	§ 11	údajné udání	/	OSV	v domácnosti	N	1894
252	Ls 1252/46	§ 3/2	údajně pokladní DAF	/	OSV	úřednice	N	1900
253	Ls 1262/46	§ 3/1	podpora a propagace nac.	/	OSV	učitelka a ředitelka	N	1904
254	Ls 1266/46	§ 11	udání pro černou porážku prasete atd.-> ztráta svobody	/	OSV	v domácnosti	SK	1919
255	Ls 1270/46	§ 5/2	vyhrožování, odebrání dětí jedné ženy za účelem donucení jí k posláni dětí do něm. školy	/	OSV	obchodnice	Č-> N	1902
256	Ls 1278/46	§ 10, § 11	udáním zavinění ztráty svobody více osob	3 roky	PP	v domácnosti	Č	1920
257	Ls 1278/46	§ 11	udáním zavinění ztráty svobody více osob	/	/	dělnická	Č	1922
258	Ls 1279/46	§ 11	udání pro odmítnutí spravení kamen, když mají obraz Hitlera, udání dalších lidí	/	OSV	v domácnosti	Č	1906
259	Ls 1311/46	§ 11	udání několika osob	/	OSV	v domácnosti	N	1901
260	Ls 1318/46	§ 11	/	doživotí	O	švadlena	N	1882
261	Ls 1343/46	§ 11	udání pro velké zásoby potravin	/	OSV	dělnická	Č	1901
262	Ls 1350/46	§ 11	udání pro černou porážku	/	OSV	v domácnosti	Č	1909
263	Ls 1350/46	§ 11	udání pro černou porážku	/	OSV	v domácnosti	Č	1902
264	Ls 1355/46	§ 2, § 5/2	členkou SS jako dozorkyně vězňů - žen v konc. táboře v Bílé Vodě	/	OSV	rolnice	N	1921
265	Ls 1359/46	§ 11	/	/	UP	v domácnosti	Č	1901
266	Ls 1362/46	§ 3/1, § 10, § 11	členka a činovnice NSDAP v Zábřehu, zneužití tiskové vyláčení na I husu -> obohacení se na její úkor	7 let	O	soukromnice	N	1888
267	Ls 1375/46	§ 3/2	činnovnice NSF	/	OSV	v domácnosti	N	1914
268	Ls 1377/46	§ 11	udání pro poslech z. rozhlas	/	UP	soukromnice	Č	1913
269	Ls 1379/46	§ 11	udání tchyně za protiněm. výroky, poslech z. rozhlasu -> smrt; udání další	/	OSV	v domácnost	N	1893
270	Ls 1384/46	§ 3/1, § 11	/	10 let	PP	členka opery	N	1899
271	Ls 1402/46	§ 7/1	udání pro protiněmecký výrok -> ztráta svobody	5 let	/	dělnická	Č	1903
272	Ls 1404/46	§ 11	udání pro poslech z. rozhlasu; že je komunist	/	OSV	v domácnosti	Č	1889
273	Ls 1416/46	§ 3/1, § 5/2a, § 11	/	4 roky	TO	manželka zeměděle	Č	1908
274	Ls 1423/46	§ 11	udání za protiněmecký výrok	/	OSV	dělnická	N	1904
275	Ls 1434/46	§ 11	/	/	OSV	v domácnosti	Č	1914
276	Ls 1446/46	§ 3/2	předsedkyně žen. odboru Vlajky	/	OSV	v domácnosti	Č	1922
277	Ls 1447/46	§ 11	udání za výrok o nutnosti po převratu mu dokázat krádež svorníku	2 roky	PP	rolnice	N	1904
278	Ls 1448/46	§ 5/2, § 11	/	12 let	A	manželka železničáře	N	1899
279	Ls 1458/46	§ 11	udání pro zpěv protiněmeckých písní -> ztráta svobody	/	OSV	čistička města	Č	1912
280	Ls 1459/46	§ 11	udání pro hospodářský delikt	1, 5 roku	TO	dělnická	Č-> N	1901
281	Ls 1460/46	§ 11	/	10 let	PP	služebná	N	1898
282	Ls 1465/46	§ 11	udání pro poslech z. rozhlasu a protiněmecký postoj	/	OSV	/	Č	1915
283	Ls 1473/46	§ 11	vpuštění gestapa do bytu dr. Machka (manžel ho udal)	/	OSV	v domácnosti	Č	1924
284	Ls 1476/46	§ 11	udání pro hospodářské delikty	/	OSV	prodavačka	Č	1902
285	Ls 1479/46	§ 11	udání pro vymyšlenou činnost vedoucí BDM	1 rok	TO	manželka krejčího	N	1909
286	Ls 1486/46	§ 3/2	vyhrožování, 2 udání pro hospodářské záležitosti	/	OSV	dělnická	N	1926
287	Ls 1506/46	§ 5/2a, § 5/2b, § 11	/	/	OSV	domovnice	Č-> N	1907
288	Ls 1507/46	§ 11	členka a činovnice NSF, udání pro protiněmecké výroky -> ztráta svobody	1 rok	A	dělnická	Č	1899
289	Ls 1510/46	§ 3/2, § 11	/	/	OSV	v domácnosti	N	1899

LS	Jméno	§ VRD	detail	trest	další info	profese	nár. rok nar.
290	Přerovská Františka	§ 11	udání pro vymyšlenou činnost, pro obchod načerno a poslech z. rozhlasu	/	OSV	v domácnosti	Č 1913
291	Cyburtová Julie	§ 7/1	udání pro zásoby kůže, nepřihlášení radiolpříjimače a držení zbraně	/	OSV	služebná	Č 1888
292	Tomečková Jarmila	§ 11	spolu s jinými zavínění ztráty svobody 14 osob -> ubiti k smrti, nebo zastřeleni	/	OSV	švadlena	N 1925
293	Niederlová Marie	§ 11	udání -> smrt	20 let	Z	soukromnice	N 1893
294	Babůrková Anna	§ 5/2, § 11	udání pro poslech z. rozhlasu, vyhrožování	/	OSV	v domácnosti	Č 1905
295	Adamová Zofie	§ 7/1, § 11	/	/	OSV	v domácnosti	Č 1910
296	Linkeová Magda	§ 3/2	činovnice NSV	5 let	TO	v domácnosti	N 1911
297	Pospíšilová Vladimíra	§ 11	podnět k udání za protiněmecké výroky	5 let	PP	soukromnice	N 1897
298	Rádková Marie	§ 5/2a	vyhrožování	/	UP	kuchařka	Č 1908
299	Hornová Hildegarda	§ 7/1	zavínění ztráty svobody několika lidí -> ztráta svobody, smrt	/	OSV	v domácnosti	Č 1914
300	Machunzová Marie	§ 7/1	zavínění ztráty svobody dvou lidí	/	OSV	řádová sestra	N 1904
301	Stenzelová Emilie	§ 3/2	činovnice BDM	10 měs.	TO	v domácnosti	N 1911
302	Indráková Štěpánka	§ 3/1, § 11	společně s dalšími udání za dopisování s židem, za prodej načerno, za hanlivý výrok, podpora a propag. nac.	/	OSV	v domácnosti	N 1907
303	Růžičková Karla	§ 6/2	zavlnila nuceně pracovní nasazení mnoha osob	/	OSV	v domácnosti	Č 1885
304	Kučerová Julie	§ 11	udání za nákup a prodej dobytka a obilí načerno -> pokutování	/	OSV	rolnice	Č 1898
305	Pospíšilová Aloisie	§ 11	udání pro poslech z. rozhlasu, nepř. chování k Říši a straně	18 měs.	TO	manželka holiče	N 1903
306	Schoberová Marie	§ 11	podnět k udání za protiněmecké výroky	/	OSV	v domácnosti	N 1897
307	Jurová Marie	§ 3/2	podpora a propagace nac., činovnice NSV	1 rok	TO	manželka dělníka	N 1905
308	Fiedlerová Gertruda	§ 3/2	činovnice NSV	/	OSV	v domácnosti	N 1912
309	Hlaváčová Leopoldina	§ 2, § 3/2	činovnice BDM	/	OSV	v domácnosti	N 1920
310	Lenochová Anna	§ 11	udání pro držení zbraní	5 let	OSV	úřednice gestapa	N 1893
311	Krejčová Štěpánka	§ 3/1, § 5/2	propagace a podpora nac.	/	OSV	v domácnosti	Č 1904
312	Remy-Efremová Tatána	§ 3/1, § 5/2	propagace a podpora nac.	/	OSV	zdravotní sestra	Č 1893
313	Schneiderová Anna	§ 7/1	zavínění ztráty svobody	/	post. KS Brno	lékařka	RUS 1893
314	Lišáková Marie	§ 11	udání pro hromadění mouky a černý obchod s margarínem -> vyšetřování	1 rok	TO	manželka dělníka	Č 1907
315	Alligerová Marie	§ 7/1	spoluzařování ztráty svobody	/	OSV	rolnice	N 1906
316	Ciuraru Anna	§ 7/1	spoluzařování ztráty svobody	/	OSV	služebná	Č 1896
317	Rozypáková Terezie	§ 3/1	propagace a podpora nac.	5 let	TO	soukromnice	Č 1907
318	Ralíková Anežka	§ 7/1	zavínění ztráty svobody	/	/	v domácnosti	Č 1910
319	Skupienová Emilie	§ 11	/	1 rok	TO	dělnická	N 1911
320	Novotná Kristina	§ 11	/	10 let	PP	dělnická	Č 1893
321	Sevčíková Krista	§ 11	4x udání pro hanobení říšské vlajky, zpívání vlasteneckých písní s jejími dětmi, poslech z. rozhlasu	/	OSV	v domácnosti	N 1909
322	Mandátová Františka	§ 3/1	propagace a podpora nac.	/	OSV	v domácnosti	Č 1905
323	Bauerová Valerie	§ 10	vylákání 30 000 k pod zámkou docílení svým vlivem na gestapu propuštění jejich manželů z konc. táborů a obohacení se na jejich úkor	/	OSV	telefonistka	N 1902
324	Husová Filomena	§ 3/1, § 7/1	propagace a podpora nac., konfidentka gestapa, zavínění ztráty svobody	20 let	O	ošetřovatelka	N 1893
325	Pískovská Anna	§ 11	udání pro porážku vepré načerno, dalších lidí, že byli porážce nápomocni, udání dalších lidí	/	OSV	dělnická	Č 1893
326	Heimischová Ingeborg	§ 3/1	propagace a podpora nac.	/	OSV	úřednická	N 1924
327	Slámová Gabriela	§ 3/1	propagace a podpora nac., udání pro poslech z. rozhlasu	/	OSV	v domácnosti	N 1892
328	Vyhřidalová Štěpánka	§ 5/2	vyhrožování udáním mnoha osobám	/	OSV	v domácnosti	Č 1901
329	Stejskalová Bohumila	§ 5/2	vyhrožování gestapem	/	OSV	v domácnosti	Č 1885
330	Strouhalová Antonie	§ 8, § 11	udání několika lidí pro prodej hovězího dobytka načerno; k uskutečnění činu nedošlo, dopis zadržén	5 let	A	dělnická	Č 1889
331	Špačková Františka	§ 11	pokus o udání anonymním dopisem pro držbu zbraně a pro obchod načerno; dopis zadržén a k uskutečnění činu nedošlo	/	OSV	dělnická	Č 1892
332	Grohmanová Augusta	§ 5/2a	udání, vyhrožování udáním	10 let	PP	v domácnosti	N 1885
333	Simonová Ludmila	§ 11	udání několika lidí za protiněmecké chování	/	OSV	dělnická	N 1891
334	Skádalová Ludmila	§ 11	udání pro držení zbraní a držení protinacistické knihy -> ztráta svobody dvou osob	/	UP	úřednice	Č 1906
335	Maliniková Ludmila	§ 11	udání pro poslech z. rozhlasu	/	OSV	trhovkyně	Č 1891
336	Gronychová Hermína	§ 11	udání pro podporu a přechovávání partyzánů	/	OSV	v domácnosti	Č 1901
337	Brachtlová Hermína	§ 11	udání za protiněmecký výrok	/	OSV	dělnická	N 1903
338	Wanznerová Antonie	§ 11	udání pro poslech z. rozhlasu -> ztráta svobody	/	OSV	v domácnosti	N 1904
339	Kotmelová Kristina	§ 11	udání, že škvář šádlu a záznamkům žádné neprodává	/	OSV	v domácnosti	SRB 1905
340	Gilerová Elisabeth	§ 3/1	činovnice NSV a NSF	/	OSV	úřednice	N 1920
341	Šafářová Vojtěška	§ 11	udání manželů za protiríšské výroky	/	OSV	v domácnosti	/ 1901
342	Sedláčková Romana	§ 3/1, § 11	/	10 let	PP	průvodčí vlaků	N 1919
343	Synková Marie	§ 11	udání pro prodej a pro koupi prasete načerno	/	OSV	v domácnosti	Č 1899
344	Kittnerová Hedvíka	§ 11	udání pro zasílání bedny s moukou do Prahy	/	OSV	kuchařka	Č 1904

	LS	jméno	§ VRD	detail	trest	další info	profese	nár.	rok nar.
345	LS 1/48	Bilková Anna	§ 11	udání protiněmecké výrok -> ztráta svobody	4 roky	PP	dělnická	Č	1920
346	LS 2/48	Obrázková Emilie	§ 11	udání pro potře při vyvážování něm. vlásky	/	OSV	v domácnosti	N	1899
347	LS 5/48	Mnová Františka	§ 11	udání pro výrok proti říši a poslech z. rozhlasu	5 let	O	dělnická	N	1897
348	LS 7/48	Bartoničková Anna	§ 11	udání pro protiněmecké výrok	1 rok	A	v domácnosti	Č	1893
349	LS 18/48	Jančová Marie	§ 11	udání byv. manžela pro údajné protiněmecké výrok	2 měs.	TO	rolnice	Č	1915
350	LS 19/48	Horníčková Anna	§ 11	udání pro protiněmecké výrok	2 roky	A	manželka dělníka	Č	1897
351	LS 20/48	Wolfová Anna	§ 11	udání pro obchod s lístkami a obuvi načerno	/	OSV	hospodyně hotelu	Č	1892
352	LS 21/48 (LS 175/47)	Applová Marie	§ 11	udání pro poslech z. rozhlasu, čin pro překážku odjinud nebyl vykonán	2 roky	TO	v domácnosti	Č	1908
353	LS 23/48	Sommerová Markéta	§ 11	udání dvou pasážerů bez lístek -> jejich smrt	trest smrti zrušen	Z	průvodčí vlaků	N	1920
354	LS 27/48	Vočková Marie	§ 11	udání pro protiněmecké výrok (vymyšlená činnost)	/	/	v domácnosti	Č	1911
355	LS 30/48	Janderková Štěpánka	§ 11	udání za protifíšské výrok -> ztráta svobody	/	OSV	pletačka	Č	1900
356	LS 30/48	Brocholdová Žofie	§ 14	v součinnosti s jinými svým potvřením na gestapu přispění ke ztrátě svobody	/	OSV	kašeřnice	Č	1913
357	LS 31/48 (LS 86/47)	Zappová Bedřicha	§ 11	udání pro poslech z. rozšíř. z. zpráv, což pro překážku odjinud nebylo dokonáno; vyhrožování	6 měs.	TO	dělnická	Č	1907
358	LS 37/48	Tichá Eliška	§ 11	udání pro hosp. delikty a poslech z. rozhlasu, udání pro domnělé protiněmecké výrok	6 měs.	TO	dělnická	N	1915
359	LS 39/48	Kitelová Marie	§ 2, § 11	vyhrožování udáním mnoha lidem	1 rok	O	trhovkyně	Č->N	1913
360	LS 40/48	Lustyková Marie	§ 11	udání pro protiněmecké výrok	/	OSV	v domácnosti	N	1913
361	LS 41/48 (LS 1/47)	Vojákova Marie	§ 11	udání pro protiněmecké výrok -> ztráta svobody dvou osob	/	/	v domácnosti	Č	1906
362	LS 45/48	Sležková Anna	§ 11	udání pro protiněmecké výrok	5 let	PP	dělnická	N	1884
363	LS 56/48	Pimajerová Bohumila	§ 11	udání za protiněmecké chování; poslech z. rozhlasu a protiněmecký výrok	6 měs.	A	manželka dělníka	Č	1922
364	LS 62/48 (LS 464/46)	Ohlidalová Marie	§ 11	udání pro hosp. delikty, což pro příčinu odjinud nebylo dokonáno	9 měs.	TO	v domácnosti	Č	1908
365	LS 63/48 (LS 1057/46)	Kváčková Růžena	§ 11	něvod a poučení k činu Marie Polomíni	/	/	rolnice	Č	1909
366	LS 63/48 (LS 1057/46)	Polomíni Marie	§ 11	/	/	/	/	Č	1909
367	LS 67/48	Smolková Naděžda	§ 1, § 2/1	snaha získat pro Wehrwolf několik osob k přípravě úkladů o rep.	1946 10 let	A	soukromnice	N	/
368	LS 83/48 (LS 555/46)	Syntková Štěpánka	§ 11	udání pro několik hospodářských deliktů	/	OSV	v domácnosti	N	1930
369	LS 88/48 (LS 555/46)	Sedláčková Hilda	§ 3/1	podávání požadovaných zpráv gestapu	/	OSV	prodavačka	Č	1909
370	LS 89/48 (LS 236/47)	Mikulčová Josefa	§ 11	udání pro držení zbraní a poslech z. rozhlasu	/	OSV	manželka tovarníka	Č	1911
371	LS 102/48	Nováková Marie	§ 11	/	2 roky	TO	dělnická	Č	1900
372	LS 103/48	Stiborová Barbora	§ 11	udání pro nadměrné hromadění mouky a protiněmecký výrok	/	OSV, pokuta	manželka průvodčího vlaku	Č	1916
373	LS 104/48	Bejálková Julie	§ 11	udání pro protiněmecký výrok a hosp. delikt	/	TO	v domácnosti	Č	1907
374	LS 107/48	Burgetová Ludmila	§ 3/1	propagace a podpora nac., vyhrožování	9 měs.	TO	soukromnice	N	1896
375	LS 117/48 (LS 82/45)	Polášková Milice	§ 3/2	činnost Vlajky a ČNF	18 měs.	TO	soukromnice	N	1886
376	LS 121/48	Mraštíková Františka	§ 11	udání pro držení zbraně a protiněmecké výrok	2 roky	UP	služebná	N	1912
377	LS 124/48	Stevotínková Cecilie	§ 11	udání pro koupení 1 kg sliv od hokynářky v době, kdy židům bylo zakázáno kupovat -> ztráta svobody	/	OSV	trhovkyně	Č	1871
378	LS 125/48	Stoklasová Albina	§ 3/1	podpora a propagace nac.	8 roků	A	manželka maloobchodníka	Č	1888
379	LS 126/48	Smekalová Markéta	§ 11	udání pro protiněmecký výrok a údajně držení zbraně	/	UP	manželka železničáře	SK	1905
380	LS 129/48	Tušínská Amalie	§ 11	udání pro utajování a schovávání obilí -> ztráta svobody	/	OSV	dělnická	SK	1907
381	LS 130/48 (LS 1405/46)	Bilková Hermína	§ 7, § 11	udání pro neúměrné hromadění mnoha osob -> ztráta svobody	8 let	O	dělnická	N	1893
382	LS 138/48 (LS 824/46)	Winterová Pavlína	§ 11	udání pro poslech z. rozhlasu mnoha osob -> ztráta jejich svobody a smrt dvou osob	5 let	TO	pensistka	Č	1895
383	LS 140/48	Páčeková Cecilie	§ 3/1, § 11	/	2 roky	OSV	byv. rolnice	Č	1893
384	LS 145/48 (LS 225/47)	Molátová Marie	§ 1	vyzrazení tajných skutečností; spojení se s cizí mocí a vojen. činiteli	/	OSV	dělnická	N	1922
385	LS 148/48	Faranová Markéta	§ 1	vyzrazení na různých místech republiky	/	OSV	bez stálého zam.	PL	1927
386	LS 148/48	Hyndřichová Zdena	§ 1	udání pro protiněmecké výrok	/	OSV	manželka byv. Restaurátéra	Č	1920
387	LS 154/48 (LS 1070/46)	Hartelová Filoména	§ 11	udání za výrok proti říši -> ztráta jeho svobody -> smrt	10 let	A	manželka byv. Restaurátéra	Č	1917
388	LS 155/48	Komárková Aloisie	§ 11	udání pro protiněmecké výrok	3 měs.	TO	v domácnosti	Č	1917
389	LS 166/48 (LS 1053/46)	Pospíšilová Ludmila	§ 11	/	10 měs.	TO	služebná	N	1890
390	LS 168/48	Schauerová Bohumila	§ 11	udání pro neúměrné palné zbraň za intervenci u něm. úřadů ve prospěch jejího uvězněného manžela -> ztráta svobody	20 let	/	manželka advokáta	Č	1899
391	LS 170/48	Pekářová Žofie	§ 11	/	5 let	PP	švadlena	Č->N	1898
392	LS 170/48	Mertňová Anna	§ 11	udání za výrok proti říši -> ztráta jeho svobody -> smrt	6 měs.	TO	manželka krejčího	Č	1912
393	LS 175/48 (LS 737/46)	Macalíková Františka	§ 11	udání pro protiněmecké výrok	/	OSV	lektorka novin	Č	1905
394	LS 177/48	Hlochová Božena	§ 3/1, § 11	/	1 rok	TO	dělnická	Č	1882
395	LS 179/48 (LS 1492/46)	Ralíková Anežka	§ 3/1, § 11	udání pro neuvěnění praporu na narozeniny Hitlera, pro držení zbraní a streliva a pro převážení partyzánů obcí	6 let	O	v domácnosti	N	1899
396	LS 184/48	Schmidtová Marie	§ 11	/	/	OSV	v domácnosti	N	1900
397	LS 194/48 (LS 179/47)	Kopecská Arnoštka	§ 11	udání lidí za účast na odbrojení Němců a Maďarů -> smrt všech tří občanů	10 let	A	manželka živnostníka	Č	1910
398	LS 198/48	Kopecská Arnoštka	§ 11	podpora a propagace nac., vyhrožování	/	OSV	dělnická	Č	1914
399	LS 201/48	Kopecská Arnoštka	§ 3/1	podpora a propagace nac., vyhrožování	7 let	TO?	služebná	N	1899